Økonomiske analyser

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

6/95

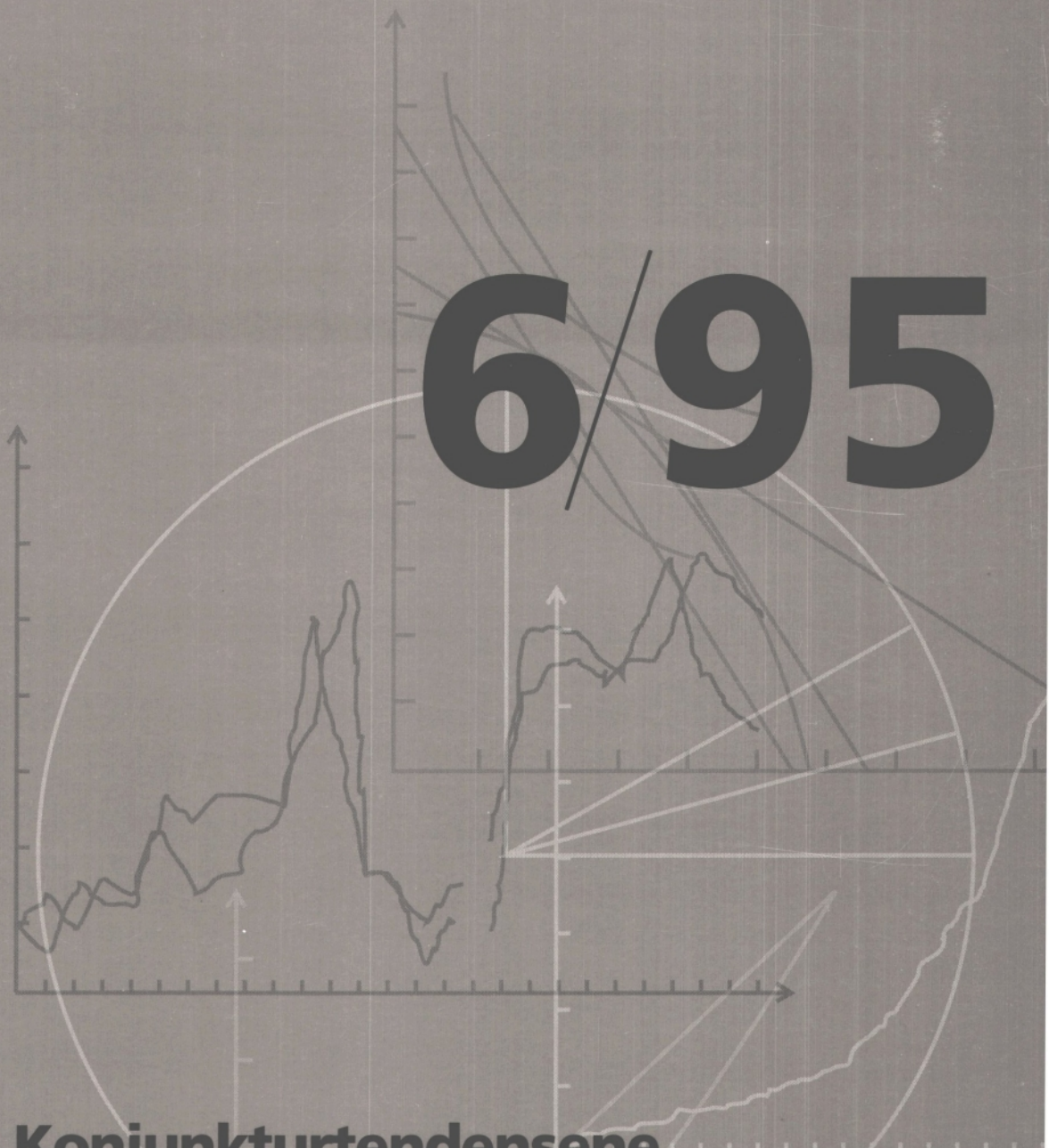

Konjunkturtendensene

- Nye reviderte nasjonalregnskapstall for 1993 og 1994
- Nasjonalregnskapstall for 1. og 2. kvartal 1995
- Oversikt over internasjonal økonomisk utvikling
- Vurdering av konjunkturutsiktene for norsk økonomi

Artikler

- Økt levestandard, men dårligere miljø?
- Finansstatistikk for offentlig forvaltning

Økonomiske analyser

6/95

Innhold

Konjunkturtendensene	**3**
Internasjonal økonomi	4
Norsk økonomi	6
• Utviklingen hittil i år	6
• Utsiktene for 1995 og 1996	8
Den makroøkonomiske utviklingen 1988 -1994 belyst med reviderte nasjonalregnskapstall	**15**
Konjunkturutviklingen i utlandet	**19**
Internasjonale markedsforhold	**33**
Konjunkturutviklingen i Norge	**37**
Pengepolitikken og den finansielle utviklingen	37
Bedriftene	39
• Olje- og gassutvinning	39
• Industri og bergverksdrift	42
• Bygge- og anleggsvirksomhet	47
• Elektrisitetsforsyning	49
• Privat tjenesteyting	50
Offentlig forvaltning	53
Arbeidsmarkedet	55
Lønns- og prisutviklingen	59
Husholdningene	62
Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge	65
Økonomisk-politisk kalender	**67**
Håkon Vennemo	
Økt levestandard, men dårligere miljø? En analyse av skattereformen	**69**
Jon Petter Nossen og Lars Sundell	
Revisjon av finansstatistikken for offentlig forvaltning	**76**
Reiserapporter/Internasjonalt samarbeid	**88**
Forskningspublikasjoner	**90**
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	**100**
Tabell- og diagramvedlegg	**101**

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 5. september 1995.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum eller Mette Rolland.

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Olav Bjerkholt (ansv.), Knut H. Alfsen, Iulie Aslaksen, Ådne Cappelen, Solveig Glomsrød, Knut Moum, Tor Skoglund. **Redaksjonssekretær:** Eva Ivås, tlf.: 22 86 45 70 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk:** Falch Hurtigtrykk. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo, tlf.: 22 86 49 64, telefax: 22 86 49 76.

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har 90-100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Olav Bjerkholt.*

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
  Forskningssjef Nils Martin Stølen

- Skatteberegninger
- Arbeidsmarked
- Mikrosimuleringsmodeller

- Seksjon for makroøkonomi
  Forskningssjef Ådne Cappelen

- Konjunkturanalyse
- Makroøkonomiske beregninger
- Likevektsmodeller

- Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi
  Forskningssjef Knut H. Alfsen

- Miljø og samfunn
- Internasjonale energimarkeder
- Olje- og energianalyse

- Seksjon for mikroøkonometri
  Forskningssjef Jørgen Aasness

- Konsument- og bedriftsatferd
- Fordelingsanalyse
- Økonometriske metoder

Økonomiske analyser utkommer med 9 nummer i året.
Neste utgave publiseres i midten av oktober.

Standardtegn i tabeller	**Symbol**
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Nasjonalregnskapstall basert på ny nasjonalregnskapsstandard og bedret tallgrunnlag viser at oppgangen i 1994 var sterkere enn tidligere antatt. Anslaget for veksten i fastlands-Norges BNP er oppjustert fra 3,9 til 4,8 prosent, mens økningen i etterspørselen fra fastlands-Norge nå er beregnet til 4,8 prosent, mot 4,2 prosent ifølge det gamle regnskapet. Disse anslagene plasserer den økonomiske veksten i Norge på topp i OECD-området, noe som ytterligere forsterkes om vi også inkluderer produksjonsveksten i oljevirksomhet og utenriks sjøfart.

På etterspørselssiden er anslagene for fjorårets vekst i bruttoinvesteringene i fastlandsøkonomien doblet, fra 6 til 12 prosent, delvis som følge av definisjonsendringer. Veksten i konsum i offentlig forvaltning ser derimot ut til å ha vært lavere enn tidligere antatt. Anslaget for veksten i eksporten av tradisjonelle varer er dessuten justert ned med om lag ett prosentpoeng, til 13,3 prosent. Nye tall for importen hos Norges viktigste handelspartnere antyder samtidig en markedsvekst for norsk eksport på 10 prosent i fjor, som er ett prosentpoeng mer enn tidligere antatt. Til tross for disse revisjonene viser tallene fortsatt en betydelig vekst i markedsandelen for norsk eksport i 1994.

Mens tallene for fjorårets produksjon og import hos Norges viktigste handelspartnere er revidert opp, fremstår vekstutsiktene for 1995 og første del av 1996 som svakere enn for et halvt år siden. Riktignok kan diskontonedgangen i Tyskland bidra til ytterligere nedgang i det europeiske rentenivået fremover, men dette vil neppe endre bildet av en konjunkturmessig utflating hos våre viktigste handelspartnere. Selv om virkningene av en ny konjunkturoppgang i amerikansk økonomi kan komme til å prege siste del av 1996, vil veksten på årsbasis trolig bli lavere enn for 1995.

Hovedtall for norsk økonomi
Vekstrater i prosent

	1994	1995	1996
BNP	5,7	4,8	3,7
Konsum i husholdninger mv.	4,6	2,9	1,9
Arbeidsledighetsrate[1)]	5,4	5,1	4,8
Konsumprisindeksen	1,4	2,5	2,2

1) Nivåtall i prosent.

En rekke forhold tyder også på at veksten i innenlandsk etterspørsel kan bli lavere i år og neste år enn i fjor. Investeringene i oljevirksomheten ligger an til å falle både inneværende og neste år, og veksten i offentlig etterspørsel vil antagelig endre seg lite. Oppgangen i boliginvesteringene ser ut til å flate ut, og etter en sterk vekst inneværende år, ligger det an til nedgang i industriinvesteringene neste år. Den sterke veksten i husholdningenes konsum holder seg foreløpig oppe, men med avtakende virkning av rentenedgangen som fant sted i 1993 og 1994, og med om lag samme vekst i inntektene i 1995 og 1996 som i fjor, vil konsumveksten trolig vise en fallende tendens fremover.

Så langt er det heller ingen tegn til høyere prisstigningstakt i Norge, etter at momsøkningen bidro til noe høyere prisvekst på 12 måneders basis fra og med januar i år. Uten ytterligere avgiftsøkning vil imidlertid denne prisimpulsen være uttømt ved kommende årsskifte. Det er foreløpig heller ingen tegn til vesentlig oppgang i lønnsglidningen. Svakere prisutvikling på industrielle råvarer i tiden fremover vil bidra til lavere vekst i lønnsomheten i industrien. Dessuten bidrar en styrket krone til lavere eksport- og importprisvekst. Dermed ligger det til rette for litt lavere prisstigning neste år enn i år, dersom ikke indirekte skatter økes.

BNP-vekst i fastlands-Norge, USA og EU
Årlige vekstrater

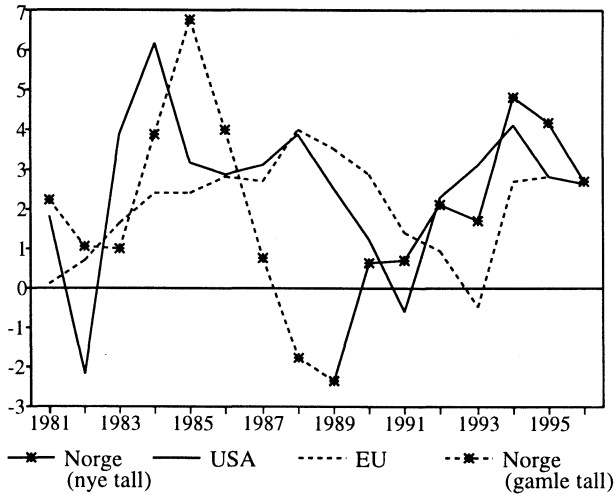

Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD og Concensus Forecasts.

Internasjonal økonomi

Verdensøkonomien ble i 1994 preget av at utviklingslandene samlet sett vokste nær dobbelt så sterkt som industrilandene i OECD-området, en utvikling som er ventet å fortsette i tiden fremover. Det er først og fremst i landene i Asia at veksten er høy, mens Latin-Amerika, og i enda større grad Afrika, henger etter. Også de tidligere Sovjetrepublikkene hadde svak økonomisk utvikling i fjor, med tildels kraftig nedgang i BNP, mens et flertall av landene i Øst-Europa og Baltikum hadde positive vekstrater.

I OECD-området tok den økonomiske aktiviteten seg markert opp, etter det alvorlige konjunkturtilbakeslaget i 1993. For området under ett økte BNP med 2,9 prosent i 1994, men med klare forskjeller landene imellom. Mens konjunkturtoppen ble nådd i de engelsktalende industrilandene i fjor, var den økonomiske veksten tiltakende i det kontinentale Europa, spesielt mot slutten av året. Ved årsskiftet virket utsiktene for inneværende år lysere enn på lenge for de vestlige industrilandene. Utover våren og forsommeren bar imidlertid statistikken bud om at optimismen hadde vært noe overdrevet. I tråd med dette er prognosene blitt gradvis nedjustert gjennom det siste halvåret. Ifølge OECD ligger det nå an til en økning i BNP på 2 3/4 prosent for OECD-landene samlet både i 1995 og i 1996, og trolig noe mindre for Norges viktigste handelspartnere.

Prisstigningen var moderat i 1994; rundt 2 1/2 prosent i gjennomsnitt for de vestlige industrilandene. Prognosene peker mot en svak økning opp mot 2 3/4 prosent de neste to årene, kanskje litt høyere for Norges viktigste handelspartnere i 1996. Det er imidlertid også her store forskjeller mellom landene i OECD-området. Mexico og Tyrkia skiller seg ut med særlig høy inflasjon, men også flere av landene i det sørlige Europa, med Hellas i spissen, hadde sterk prisstigning i fjor. Prognosene antyder en svak nedgang i prisveksten blant høyinflasjonslandene i år, med unntak av Mexico som fortsatt sliter med problemer i kjølvannet av finanskrisen ved forrige årsskifte. USA, Tyskland og Storbritannia hadde i fjor prisstigning rundt gjennomsnittet for de vestlige industrilandene. Hittil i år har konsumprisveksten i Tyskland vist en fallende tendens, men det er ventet at dette vil stoppe opp og at prisstigningen vil holde seg om lag på sitt nåværende nivå også neste år (2,3 prosent). For USA og Storbritannia peker derimot prognosene mot noe stigning i inflasjonen. Japan er inne i en periode med fallende prisnivå og det antydes nullvekst i konsumprisene eller svak deflasjon de neste to årene.

Den konjunkturmessige faseforskyvningen mellom flere av de store OECD-landene gjenspeiler seg i pengepolitikken. For å holde inflasjonspresset i sjakk ble pengepolitikken strammet betydelig til i USA i løpet av fjoråret, etterhvert som det ble klart at den økonomiske veksten var sterkere enn forventet. Utover våren 1995 kom det imidlertid indikasjoner på at den økonomiske veksten begynte å avta, og fondsrenten ble derfor senket til 5,75 prosent i juli. Prognosene peker mot en svak nedgang i amerikanske korte renter frem mot 1996. I Storbritannia hevet sentralbanken basisrenten tre ganger fra september i fjor til februar i år, til et nivå på 6,75 prosent. Siden prisveksten ser ut til å være relativt stabil, og den økonomiske aktiviteten har avtatt markert gjennom første halvår i år, er det lite trolig at renten vil bli satt ytterligere opp i tiden fremover. Den tyske sentralbanken har siden september 1992 gjennomført en gradvis rentenedsettelse, sist i slutten av august da diskontoen og Lombardrenten ble senket til henholdsvis 3,5 og 5,5 prosent. Dette må ses i lys av at utviklingen i korttidsstatistikken antydet en noe svakere økonomisk aktivitet i første halvår enn tidligere forventet, samtidig som veksten i konsumpriser og pengemengde var avtakende.

BNP-vekst for utvalgte land
Prosent

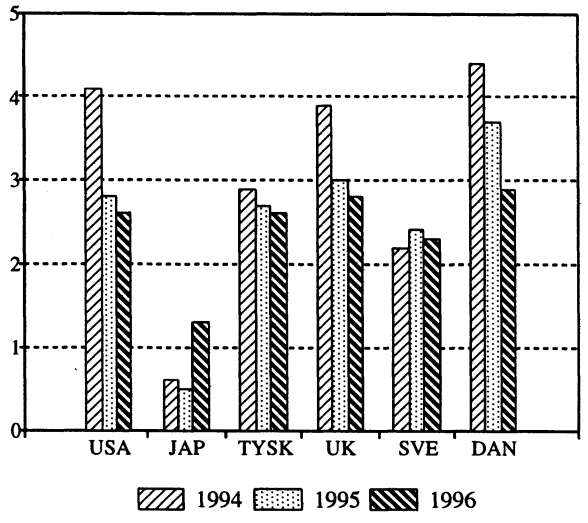

Kilde: Consensus Forecasts og nasjonale kilder.

Vekst i konsumprisene
Prosent

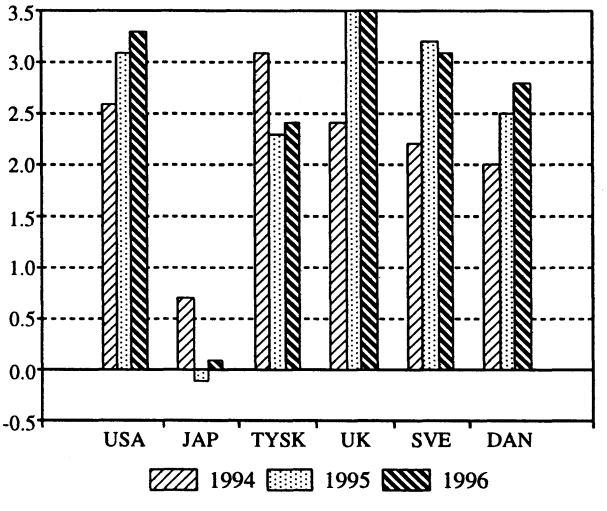

Kilde: Consensus Forecasts og nasjonale kilder.

Det er antatt at signalrentene vil bli holdt på sitt nåværende nivå i andre halvår i år. I de øvrige landene i kontinental-Europa følger rentene de tyske, med påslag av en viss risikopremie. Et unntak fra dette mønsteret er Italia. Her har en kraftig depresiering av lire resultert i en kontraktiv pengepolitikk med renteøkninger på tilsammen 1,25 prosentpoeng siden august i fjor. En fortsatt svak valuta og økende konsumpriser trekker i retning av at italienske renter vil holde seg relativt høye fremover. I Japan har de siste tre årenes lavkonjunktur blitt møtt med en gradvis senking av diskontoen, siste gang til 1,0 prosent i april i år. Som følge av fallende innenlandske priser, er likevel realrentene klart positive, og ytterligere reduksjon av diskontoen kan ikke utelukkes.

Veksten i verdenshandelen kom opp imot 10 prosent i 1994. Dette må ses i sammenheng med det konjunkturmessige oppsvinget i det kontinentale Europa og forsterket vekst i Nord-Amerika. I tillegg holdt den økonomiske aktiviteten seg på et høyt nivå i Sørøst-Asia i fjor, og den sterke veksten i Kina fortsatte. Et interessant trekk i verdensøkonomien de senere årene har vært de regionale handelsavtalenes økte betydning, blant annet i Asia. Mens 30 prosent av Asias handel foregikk innen verdensdelen i 1986, var denne andelen i 1992 økt til 42 prosent. En tilsvarende tendens har en også sett i Latin-Amerika der andelen internhandel økte fra 13 prosent i 1990 til nær 22 prosent i 1994. Til tross for at de høyeste vekstratene for både BNP og handel er ventet å komme i utviklingslandene, vil OECD-området — og særlig de europeiske landene — fortsatt fremstå som hovedmarkedet for norsk eksport de nærmeste årene.

Veksten i Nord-Amerika holdt seg høyere enn ventet i fjor, spesielt med tanke på at den siste konjunkturbunnen ble passert i USA allerede i 1991. Oppgangsperioden har vært bredt basert, men de viktigste drivkreftene har vært privat konsum, boliginvesteringer og investeringer i maskiner og utstyr. Foreløpige nasjonalregnskapstall for første halvår i år bærer imidlertid bud om at konjunkturtoppen er passert for denne gang. Innstrammingen i pengepolitikken har dempet veksten, og prognosene peker mot en økning i BNP i inneværende år på rundt 2 3/4 prosent og videre ned mot 2 1/4 prosent neste år. Den kraftige veksten i USA hadde en gunstig effekt på utviklingen i Canada som fikk en eksportledet oppgang. I fjor økte BNP med 4,5 prosent. Det er ventet en fortsatt positiv utvikling i kanadisk økonomi de neste to årene, etterhvert som lav inflasjon og synkende underskudd både i offentlig sektor og utenriksøkonomien gir rom for lavere renter og derved høyere innenlandsk etterspørsel.

De fleste landene i Vest-Europa hadde en nølende oppgang mot slutten av 1993, og veksten tiltok i første halvår i fjor. Foreløpige nasjonalregnskapstall fra årets to første kvartaler antyder imidlertid at en foreløpig konjunkturtopp allerede kan være nådd. For EU-landene samlet, økte BNP med 2,7 prosent i 1994. Prognosene peker mot en vekst rundt 3 prosent i inneværende år og noe lavere vekst neste år. Til tross for oppgangen i den økonomiske aktiviteten har arbeidsledigheten holdt seg høy. Det er ventet noe bedring i arbeidsmarkedet fremover, men ledigheten vil trolig likevel ligge rundt 10 1/2 prosent i 1996 i gjennomsnitt for EU-landene.

Japan er inne i den mest langvarige stagnasjonsperioden siden andre verdenskrig. Mye tyder på at landet i år vil få det fjerde året på rad med lav eller negativ vekst. Lavkonjunkturen må ses i sammenheng med en sterk nedgang i private investeringer, etter flere år med overinvesteringer og oppblåsing av eiendoms- og formuesverdier på slutten av 1980-tallet. Det påfølgende prisfallet har vært dramatisk; fra toppnivået i 1991 har eiendomsprisene i de største byene gått ned med om lag 50 prosent. Aksjekursene har falt med opp mot 60 prosent siden 1990. Mens private investeringer synes å ha tatt seg noe opp igjen fra siste halvår i fjor, har finanssektoren fortsatt betydelige problemer som følge av prisfallet. Mange japanske banker har plassert store deler av sine midler i aksjer, og dessuten har fallet i eiendomsprisene utradert sikkerheten for mange utestående lån. Det offisielle anslaget på lån som antakelig ikke kan tilbakebetales, er 50 000 milliarder yen (rundt 11 prosent av BNP). Prognosene for BNP-veksten er stadig blitt nedjustert det siste halvåret, og de fleste instituttene venter en vekst under 1 prosent i inneværende år.

Den gjennomsnittlige *råoljeprisen* hittil i år er 17,2 dollar pr. fat Brent Blend, tilsvarende om lag 109 norske kroner. Bak gjennomsnittstallet skjuler det seg betydelige svingninger som følge av raske skift i forventninger om fremtidige markedsforhold. Spotprisen på Brent Blend var ved årsskiftet nede i 16 dollar pr. fat, steg så til 19 dollar i slutten av april, for å falle tilbake til under 16 dollar i juli. Årsaken til prisstigningen i vår var først og fremst en midlertidig nedgang i oljeproduksjonen som følge av vedlikeholdsarbeid, og prognoser om vekst i etterspørselen. Det påfølgende prisfallet kan forklares med at tilbudet fra land utenfor OPEC er ventet å øke, og at enkelte land innen kartellet har produsert mer enn den tildelte kvoten. Etterspørselen etter olje ventes å øke betydelig både i år og neste år, men oppgangen motsvares av en forventet like sterk vekst i oljeproduksjonen utenom OPEC. Landene i OPEC skal bestemme nye kvoter for 1996 i november, og spekulasjoner om eventuelle forhøyelser av kvotene i forkant av møtet kan bidra til å holde oljeprisene lave.

Etter at de fleste *råvareprisene* økte kraftig gjennom 1994, har prisutviklingen flatet ut i første halvår i år. Ifølge HWWA-prisindeksen for råvarer økte råvareprisene, eksklusive energiråstoffer, med 31,3 prosent fra januar i fjor til samme måned i år. Prisene på ikke-jernholdige metaller gikk mest opp, med en vekst på 49,1 prosent. Den positive prisutviklingen for mange råvarer i fjor hadde sammenheng med tiltakende etterspørsel både som følge av konjunkturoppgangen i OECD-området og fordi investeringsfond kjøpte seg inn i råvaremarkedet. Fra januar til juli i år har totalindeksen utenom energi bare økt med 1 prosent og det har vært en svak nedgang i metallprisene. Det ventes fortsatt en viss prisøkning for de fleste råvarer gjennom resten av 1995, men svak prisutvikling neste år.

Norsk økonomi

Utviklingen hittil i år

Den sterke oppgangen i produksjonen i fastlands-økonomien gjennom fjoråret ble noe dempet rundt årsskiftet 1994-95, men foreløpige tall fra det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) tyder på at veksten tok seg opp igjen i 2. kvartal i år. Justert for normale sesongvariasjoner økte BNP for fastlands-Norge med 1,7 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Det var utviklingen i privat tjenesteyting og vareproduserende næringer utenom industrien som dro vekstraten opp, mens industriproduksjonen viste klare tegn til utflating, etter den svært sterke oppgangen gjennom de to siste årene. Oljevirksomheten hadde i 2. kvartal en vekst på linje med BNP for fastlands-Norge, etter en noe svakere utvikling kvartalet før.

Mens forløpet i korttidsstatistikken tidligere i år antydet en tendens til utflating i husholdningenes etterspørsel, er bildet nå mer sammensatt. Etter relativt svak utvikling gjennom de to foregående kvartalene, økte konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner (tidligere privat konsum) markert fra 1. til 2. kvartal i år. Utviklingen i bilkjøpene bidro til å trekke vekstraten i konsumet opp, og tallene for juli og august antyder at veksten i bilkjøpene kan gå ytterligere opp i 3. kvartal. Boliginvesteringene har imidlertid vist en avtagende sesongjustert vekst gjennom de fire siste kvartaler, og forløpet til igangsettingstallene frem til og med juli i år peker i retning av at denne tendensen kan fortsette. Oppgangen i boligprisene gjennom de to siste årene ser også ut til å stoppe opp, og materiale fra Norges eiendomsmeglerforbund antyder en svak nedgang i gjennomsnittsprisen i annenhåndsmarkedet fra 1. til 2. kvartal i år.

Underliggende tendens
(Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate.)

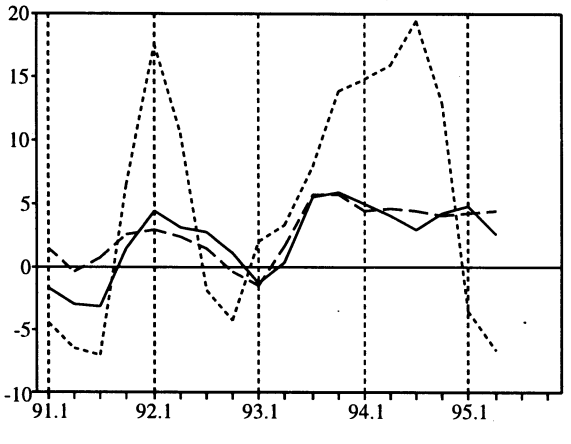

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Det er nærliggende å se tendensen til avmatning i boligmarkedet i sammenheng med utviklingen i finansinstitusjonenes utlåns- og innskuddsrenter. Husholdningenes reelle lånekostnader (realrenten etter skatt) falt fra rundt 7,5 prosent i 1992 til om lag 4,5 prosent i fjor. Rentenedgangen stoppet imidlertid opp i andre halvår i fjor, og utlånsrentene lå ved utgangen av 2. kvartal i år mindre enn 0,5 prosentpoeng lavere enn på samme tidspunkt i fjor. Utviklingen i markedsrentene hittil i 1995 peker heller ikke i retning av noen ytterligere nedgang i finansinstitusjonenes utlånsrenter fremover. Etter nedgang i 1. kvartal og en om lag like sterk oppgang i 2. kvartal, har rentene i pengemarkedet beveget seg gradvis ned igjen gjennom de to siste månedene. Ved månedskiftet august-september var 3 måneders eurorente i underkant av 5,2 prosent, og er derved tilbake på nivået fra 1. kvartal i fjor.

Etter to og et halvt år med svak underliggende utvikling økte industriinvesteringene markert gjennom fjoråret. Den sterke veksten fortsatte i 1. og 2. kvartal i år, og Statistisk sentralbyrås investeringsstatistikk for 3. kvartal tyder på at veksten i industriinvesteringene kan komme opp i mellom 35 og 40 prosent i år. Nye nasjonalregnskapstall viser at også investeringene i privat tjenesteyting utenom bolig økte sterkt i fjor, men veksten ser ut til å ha avtatt gjennom de to første kvartalene i inneværende år. Noe av den sterke veksten gjennom fjoråret kan føres tilbake til utbyggingen av ny hovedflyplass og andre kommunikasjonsrelaterte prosjekter. Bruttoinvesteringene i fast kapital i oljevirksomheten, som nå føres på påløpt basis, gikk sterkt opp i 2. kvartal i år, etter en nedadgående tendens gjennom de tre foregående kvartalene. Ifølge SSBs investeringstelling for oljevirksomheten ligger det an til en reduksjon i disse investeringene fra i fjor til i år, tilsvarende vel en halv prosent av BNP for fastlands-Norge.

Mens det ser ut til at etterspørselen fra fastlands-Norge utviklet seg om lag på linje med produksjonen gjennom årets to første kvartaler; hadde eksporten av tradisjonelle varer et mer uryddig forløp. Etter en oppgang i 1. kvartal i år om lag på linje med den underliggende veksten gjennom fjoråret, gikk volumet av den tradisjonelle vareeksporten kraftig tilbake i 2. kvartal. En del av den sterke nedgangen kan føres tilbake til svært lave eksportverditall for juni måned. Eksportverditallene tok seg klart opp igjen i juli, men den underliggende tendensen i månedstallene peker likevel nedover. Prisene på tradisjonelle eksportvarer gikk svakt ned fra 1. til 2. kvartal i år, etter en relativt sterk oppgang gjennom fjoråret. Prisindeksen lå i 2. kvartal i år 8,3 prosent over nivået fra 2. kvartal i fjor, og nærmere 7 prosent over gjennomsnittsnivået for hele 1994.

Den sterke volumveksten i importen av tradisjonelle varer gjennom 1993 og 1994 fortsatte i første halvår i år. Veksten var særlig sterk for vekstedprodukter og andre industrielle ferdigvarer, og i 2. kvartal også for biler. Også

Konjunkturtendensene i hovedtrekk
Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent

			Sesongjustert			
	1993	1994	94.3	94.4	95.1	95.2
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	4,6	1,9	0,4	0,1	1,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	1,1	0,3	-0,3	-1,4	0,0
Bruttoinvesteringer i alt	6,1	9,2	-8,4	-4,3	32,5	-1,2
- fastlands-Norge	-3,8	12,0	6,2	4,6	4,8	0,6
- oljevirksomhet	12,6	-7,6	-19,8	-11,6	-1,7	15,6
Etterspørsel fra fastlands-Norge[1)]	0,9	4,8	2,2	0,9	0,5	1,2
Eksport	2,0	8,5	-0,3	7,5	-1,9	-3,9
- råolje og naturgass	5,8	11,6	-5,0	13,8	-3,4	0,0
- tradisjonelle varer	2,9	13,3	4,5	1,3	4,2	-7,8
Import	4,0	6,6	0,3	-0,4	1,8	5,2
- tradisjonelle varer	0,3	15,0	5,9	-0,4	3,2	2,7
Bruttonasjonalprodukt	2,1	5,7	1,1	2,4	-1,0	1,2
- fastlands-Norge	1,7	4,8	1,8	1,5	-0,9	1,7
Arbeidsmarkedet[2)]						
Utførte timeverk	0,0	1,4	1,0	-0,1	0,4	0,2
Sysselsatte personer	0,2	1,5	0,7	0,5	0,5	0,4
Arbeidsstyrke	0,0	0,9	0,2	0,5	0,7	0,1
Arbeidsledighetsrate, nivå	6,0	5,4	5,2	5,2	5,4	5,2
Priser						
Konsumprisindeksen[3)]	2,3	1,4	1,6	1,8	2,6	2,7
Eksportpriser tradisjonelle varer	0,4	0,8	2,5	1,8	4,4	-0,8
Importpriser tradisjonelle varer	1,6	0,5	-0,2	0,5	0,3	1,1
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	25,1	21,1	6,8	6,9	10,7	2,7
MEMO (ujusterte nivåtall):						
Pengemarkedsrente (3mnd. NIBOR)	7,2	5,7	5,9	6,7	5,4	5,5
Gjennomsnittlig lånerente[4)]	11,4	8,4	8,1	8,2	8,1	7,9
Råoljepris i kroner[5)]	121,1	111,3	114,8	111,2	109,9	113
Industriens effektive kronekurs (1992=100)	103,8	105,5	104,7	104,6	103,0	102,9

1) Privat konsum + offentlig konsum + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.
2) Kvartalstallene er beregnet ut fra sesongjusterte månedstall.
3) Prosentvis vekst fra samme periode året før.
4) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.
5) Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

prisene på tradisjonelle importvarer økte gjennom fjoråret, men prisveksten var langt mindre markert enn for tradisjonelle eksportvarer. I 2. kvartal i år lå prisindeksen for importen av tradisjonelle varer bare 1 prosent høyere enn i samme periode i fjor.

Ifølge tall fra SSBs arbeidskraftundersøkelse (AKU) økte sysselsettingen med 0,4 prosent sesongjustert fra 1. til 2. kvartal i år, etter en noe sterkere gjennomsnittlig vekst gjennom de foregående fire kvartalene. De siste fire kvartalene har veksten i arbeidsstyrken vært om lag på linje med sysselsettingsveksten, og tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt har holdt seg rundt et nivå tilsvarende vel 5,2 prosent av arbeidstyrken. Sett over en noe lengre periode er det imidlertid en nedadgående tendens i AKU-ledigheten, og Arbeidsdirektoratets tall for summen av registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak utenom attføring har vist klar nedgang siden 1. kvartal 1993. Tallene for de siste månedene antyder at denne tendensen fortsetter.

Konsumprisindeksen økte med 2,6 prosent fra januar-juli i fjor til januar-juli i år. Målt i forhold til samme måned året før lå prisveksten stabilt på 2,6 til 2,7 prosent gjennom første halvår i år, mens juli-tallet var nede i 2,4 prosent. Nedgangen i prisveksten i juli henger sammen med at vi i år ikke fikk noen reprise på oppjusteringen av tobakks- og bensinavgiftene fra 1. juli i fjor. Utviklingen i husleiene, i prisene på jordbruks- og fiskevarer og i importerte konsumvarer med norsk konkurranse har bidratt til å dempe den generelle prisstigningen, mens utviklingen i prisene på andre norskproduserte konsumvarer har trukket prisveksten opp. Norske kroner styrket seg mot en importveid kurv av valutaene til våre viktigste handelspartnere gjennom 1994 og inn i 1995, og dette har bidratt til å trekke prisveksten på importerte varer ned.

Utviklingen i lønnsoppgjøret og annen tilgjengelig informasjon tyder ikke på noen sterk oppgang i timelønnsveksten fra i fjor til i år.

Driftsregnskapet overfor utlandet viste et overskudd på 13,4 milliarder kroner i første halvår i år, 6,1 milliarder mer enn i samme periode i fjor. Overskuddet på handelsbalansen økte med 4,4 milliarder kroner, mens underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble redusert med 1,7 milliarder.

Utsiktene for 1995 og 1996

Anslagene for den makroøkonomiske utviklingen i 1995 og 1996 tar utgangspunkt i de nye nasjonalregnskapstallene frem til og med 2. kvartal 1995 og tidligere beregninger på SSBs makroøkonometriske modell KVARTS. Resultatene fra disse modellberegningene er justert i tråd med ny informasjon.

Den sterke veksten i fastlandsøkonomien har fortsatt så langt i 1995, men veksten vil trolig avta i 1996. Veksten i offentlig sektors etterspørsel vil ligge klart under produksjonsveksten i fastlands-Norge både i år og til neste år. Vekstimpulsene fra utlandet og husholdningene forventes å avta noe i forhold til 1994 og bidra til en konjunkturavmatning mot slutten av dette året og inn i 1996. Innenlandsk produksjonsvekst gjennom 1993 og 1994 og økt lønnsomhet i næringslivet bidrar til at investeringene i fastlandsøkonomien ser ut til å ta seg ytterligere opp i år, mens petroleumssektorens investeringsetterspørsel rettet mot norske leverandører avtar både i år og til neste år. Utvinning av petroleum vil imidlertid øke sterkt og derved bidra til at BNP-veksten holder seg høy.

Oppgangen i sysselsettingen vil ifølge anslagene fortsette gjennom hele perioden. Nedgangen i arbeidsledigheten dempes imidlertid av en betydelig vekst i arbeidsstyrken. Prisstigningen målt ved konsumprisindeksen vil fortsatt holde seg på et moderat nivå fremover. Momsøkningen ved siste årsskifte, utviklingen i rentenivået og god lønnsomhet i næringslivet bidrar til en viss oppgang i lønnsveksten.

Rentesatser om lag på dagens nivå

Nedsettelsen av den tyske diskontorenten i august i år til 3,5 prosent bidrar til at rentenivået i Europa kan bli noe lavere i tiden fremover enn tidligere antatt. Utover i 1996 ventes en ny konjunkturoppgang med tilhørende renteoppgang i USA, særlig mot slutten av året, og dermed et potensiale for sterkere dollar målt mot europeiske valutaer. For å dempe inflasjonsimpulser fra kombinasjonen av en amerikansk konjunkturoppgang og en sterkere dollarkurs, regner vi med at rentene i ECU-området til en viss grad vil følge rentene i USA oppover, men med et tidsetterslep. Som følge av fortsatt god driftsbalanse og noe lavere prisvekst i Norge enn i ECU-området, vil norske pengemarkedsrenter forbli lavere enn gjennomsnittet for ECU-landene. Finansinstitusjonenes innskudds- og utlånsrenter ventes utfra dette å holde seg stabile i gjennom 1995 og et stykke inn i 1996 for deretter å øke noe.

Utviklingen i noen økonomiske hovedstørrelser[1]
Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Regnskap 1994	1995	1996
Realøkonomi			
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,6	2,9	1,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,1	1,2	1,6
Bruttoinvesteringer i alt	9,2	13,3	5,7
- fastlands-Norge, fast kapital	12,0	15,3	2,8
- oljeutvinning og rørtransport	-7,6	-8,4	-1,3
Etterspørsel fra fastlands-Norge[2]	4,8	4,5	2,0
Eksport	8,5	4,8	6,3
- råolje og naturgass	11,6	7,5	8,6
- tradisjonelle varer	13,3	5,0	4,5
Import	6,6	5,6	4,5
- tradisjonelle varer	15,0	7,2	2,2
Bruttonasjonalprodukt	5,7	4,8	3,7
- fastlands-Norge	4,8	4,2	2,7
Arbeidsmarked			
Sysselsatte personer	1,5	2,0	1,3
Arbeidsledighetsrate (nivå)	5,4	5,1	4,8
Priser og lønninger			
Lønn pr. timeverk	3,0	3,5	3,5
Konsumprisindeksen	1,4	2,5	2,2
Eksportpris tradisjonelle varer	0,8	7,0	0,3
Importpris tradisjonelle varer	0,5	1,5	1,0
Utenriksøkonomi			
Driftsbalansen, milliarder kroner	21,1	27,9	41,3
Driftsbalansen i prosent av BNP	2,4	3,0	4,2
MEMO:			
Pengemarkedsrente (nivå)	5,7	5,3	5,5
Gjennomsnittlig lånerente (nivå)[3]	8,4	7,9	8,0
Råoljepris i kroner (nivå)[4]	112	107	110
Internasjonal markedsvekst	9,8	6,5	5,8
Importveid kronekurs[5]	1,3	-2,7	-0,2

1) Endringer i beregningsmetoder og definisjoner i det nye nasjonalregnskapet har påvirket både de foreløpige tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet for 1994 og anslagene for 1995 og 1996.
2) Privat konsum + offentlig konsum + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.
3) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.
4) Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.
5) Positivt fortegn innebærer depresiering.

I våre beregninger forutsettes forholdet mellom valutakursene, bortsett fra dollarkursen som i 1996 vil styrkes noe mot øvrige valutaer, å holde seg på nivået fra begynnelsen av september. Dette gir en styrking av norske kroner med om lag 2,7 prosent fra 1994 til 1995 mot en importveid kurv av andre lands valutaer.

Uforandret økonomisk politikk

Forutsetningen om den økonomiske politikken er i hovedsak basert på Revidert nasjonalbudsjett for 1995. For 1996 er det lagt til grunn en vekst i offentlig etterspørsel etter varer og tjenester som ligger klart under produksjonsveksten i fastlands-Norge. Skatte og avgiftspolitikken er videreført i 1996 med uendrede satser reelt.

Høyere inntekter fra skatter og avgifter, økte inntekter fra petroleumsutvinning, moderat utgiftsvekst og redusert nivå

på stønadsutbetalingene til arbeidsledige bidrar til at offentlig sektors budsjettbalanse bedres i beregningsperioden.

Negative vekstbidrag fra petroleumsinvesteringene

Bruttoinvesteringene i petroleumvirksomheten anslås å falle med over 8 prosent fra 1994 til 1995. Disse måles nå i nasjonalregnskapet som påløpte investeringer (påløpt både i Norge og utlandet). Korrigert for definisjonsendringene gir dette en svak nedjustering i forhold til tidligere anslag. Etterspørselen rettet mot norske næringer antas i år å falle noe mindre enn de samlede petroleumsinvesteringene.

Klart dempet eksportvekst

I tråd med vekstutsiktene for Norges viktigste handelspartnere er det lagt til grunn en noe svakere oppgang i markedene for tradisjonelle norske eksportprodukter i år enn i fjor, og ytterligere moderat demping neste år. Mye av Norges tradisjonelle vareeksport består av produkter fra råvarebasert industri. Konjunkturbevegelser innenfor slike næringene kommer ofte i forkant av den generelle konjunkturutviklingen. Dette er en av årsakene til at veksten i den tradisjonelle vareeksporten var noe sterkere enn markedsveksten under fjorårets konjunkturoppgang, og bakgrunnen til at den trolig blir noe svakere enn markedsveksten under konjunkturavmatningen gjennom dette året og inn i neste år.

Fortsatt moderat pris- og lønnsvekst

Prisveksten i Norge har nå i flere år vært moderat. Den gjennomsnittlige konsumprisveksten i årets syv første måneder er 2,6 prosent, men 12-månedersraten i juli var kommet ned på 2,4 prosent. Det er så langt ingen tegn til noe betydelig omslag i retning av høyere prisvekst. Gjennom høstmånedene i fjor var det en kraftig prisvekst på kaffe og poteter. Det at vi neppe får en slik utvikling i år, er et moment som peker i retning av en lavere prisvekst på 12-månedersbasis i de kommende månedene. Husleieindeksen, som har en stor vekt i konsumprisindeksen, kan imidlertid tenkes å øke mer enn gjennom tilsvarende periode i fjor etterhvert som de inflasjonsdempende effektene av rentenedgangen i 1993 og inn i 1994 dør ut. Ut ifra dette virker det sannsynlig at prisveksten på 12-månedersbasis reduseres noe i de kommende månedene før den tar seg svakt opp mot slutten av året. Som gjennomsnitt ligger det an til at veksten i konsumprisindeksen blir 2,5 prosent i år.

Vi har lagt til grunn at avgiftspolitikken ikke endres utover en inflasjonsjustering og at valutakursene i store trekk ikke endres fra slutten av august i år og ut 1996. Prisveksten ventes å gå moderat ned fra 1995 til 1996. På 12-månedersbasis må prisveksten antas å bli spesielt lav ved inngangen av 1996 på grunn av momsøkningen ett år tidligere, men kanskje ta seg noe opp utover året etterhvert som virkningene av en svakt tiltagende lønnsvekst og husleievekst gjør seg gjeldende.

Bruttoinvesteringer i fast realkapital
Volumindekser. 1988=100

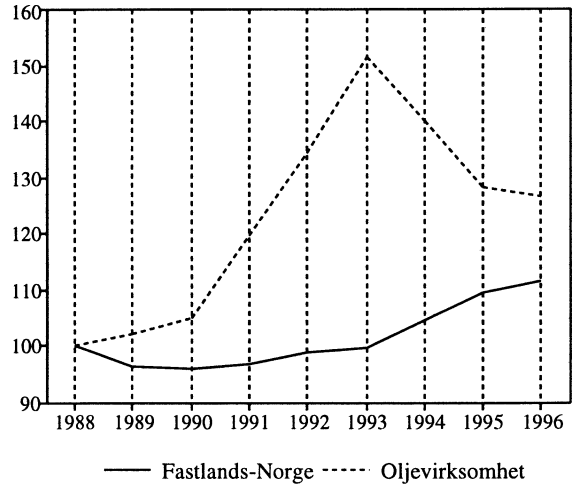

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

God lønnsomhet i bedriftene og en gradvis bedring i arbeidsmarkedet, må antas å lede til at timelønnsveksten tar seg noe opp inneværende og neste år, i forhold til i fjor. Anslaget for timelønnsveksten i 1995 må ses i lys av at det i 1995 er to færre arbeidsdager enn i 1996. Den gjennomsnittlige lønnsvekst pr. normalårsverk kan med utgangspunkt i dette anslås til om lag 3 prosent i år og om lag 3,5 prosent i 1996.

Investeringsdrevet vekst i fastlandsøkonomien

Produksjonsvekst og rentenedgang ga et oppsving i investeringene i fastlands-Norge i fjor, og oppgangen fortsetter i år. Investeringene i fast realkapital i fastlands-Norge ser ut til å vokse med om lag 15 prosent i år og 3 prosent til neste år, etter en vekst på 12 prosent i 1994.

Utbyggingen av Gardermoen utgjør en stor del av den anslåtte veksten i fastlandsinvesteringene, men også industriinvesteringene ser ut til å vokse kraftig i 1995 — anslått til 36 prosent. Med en avmatning av konjunkturoppsvinget og gradvis uttømming av lønnsomme investeringsprosjekter, har vi anslått at industriinvesteringene vil falle med om lag 10 prosent til neste år. De vil likevel ligge klart over nivåene vi har sett hittil på 1990-tallet.

Effektene fra rentenedgangen på boligprisene, og derved investeringer i nye boliger, er gradvis blitt uttømt. Etter at boliginvesteringene vokste med 26 prosent i 1994, har de flatet ut gjennom første halvår, og vi venter bare en svak vekst fremover. Den sterke investeringsoppgangen gjennom fjoråret gjør at veksten i boliginvesteringene fra 1994 til 1995 likevel kan bli så høy som 18 prosent.

Husholdningenes disponible realinntekt økte med 2,8 prosent i 1994. Våre anslag antyder om lag samme vekst i år og noe lavere til neste år. Inntektsveksten kan i stor grad føres tilbake til økte lønnsinntekter, som følge av oppgang i sysselsetting og reallønnsvekst. Rentenedgangen gjennom 1993 og inn i 1994 var en viktig faktor bak den sterke

Eksport
Volumindekser. 1988=100

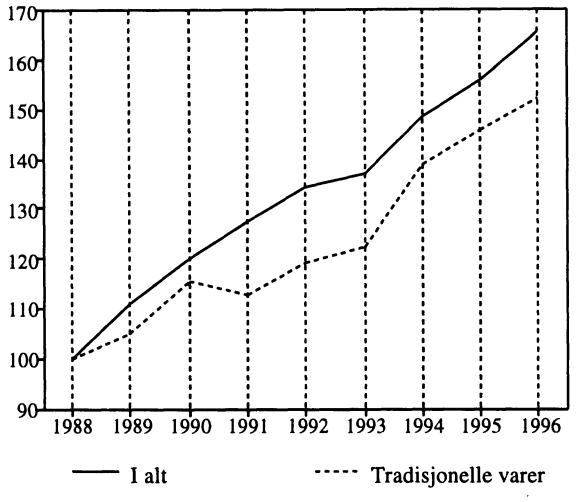

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum
Volumindekser. 1988=100

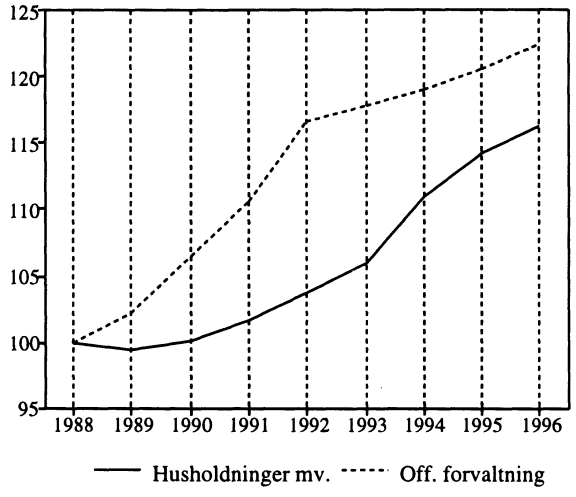

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttoprodukt og sysselsetting
Volumindekser. 1988=100

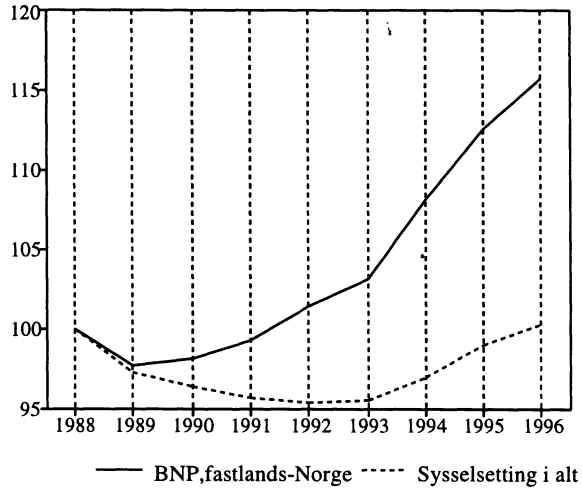

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

veksten i husholdningenes konsum i 1994. I prognoseperioden avtar de positive effektene fra rentefallet, men økte realinntekter og formue bidrar til en konsumvekst i underkant av 3 prosent i 1995 og nær 2 prosent til neste år. Husholdningenes sparerate anslås å gå ned fra 6,6 prosent i 1994 til i overkant av 6 prosent både i år og til neste år.

Lavere BNP-vekst i 1996

I følge beregningene vil BNP-veksten komme opp i 4,8 prosent i år og reduseres til 3,7 prosent til neste år. Som en følge av investeringsoppsvinget i fastlands-Norge, tok produksjonen i bygge- og anleggsvirksomhet seg kraftig opp gjennom fjoråret og inn i 1995. Veksten i bygg- og anleggsinvesteringene antas å avta markert, slik at denne næringen ikke kan regne med en like sterk produksjonsvekst i tiden fremover. Lavere vekst i tradisjonell eksport og lavere etterspørsel fra petroleumsinvesteringene bidrar til avtakende vekst i industriproduksjonen gjennom prognoseperioden. Produksjonsveksten i fastlands-Norge totalt vil ifølge anslagene bli høy også i 1995, men avta i 1996. Olje og gassproduksjonen forutsettes å vokse markert i både 1995 og 1996. Det forventes også noe produksjonsvekst i utenriks sjøfart.

Sterk vekst i sysselsettingen

Det høye aktivitetsnivået fører til fortsatt bedring av situasjonen på arbeidsmarkedet. Sysselsettingsveksten anslås å øke fra 1,5 prosent i 1994 til 2 prosent i år for å avta til 1,3 prosent neste år. Parallelt med sysselsettingsveksten øker også arbeidsstyrken. De demografiske faktorene alene tilsier en vekst i arbeidstilbudet på 15 000 personer i år. Erfaringsmessig vil økt sysselsetting bidra til økt yrkesfrekvens. I følge beregningen vil arbeidsstyrken vokse med i overkant av 30 000 personer i år og om lag 18 000 til neste år. Dette resulterer i en moderat reduksjon i arbeidsledigheten ned mot 5 prosent i år og noe lavere til neste år.

Store overskudd i utenriksøkonomien.

I 1995 vil avtakende eksportvekst motvirkes av lavere importvekst, slik at overskuddet på handelsbalansen blir om lag uendret fra 1994 til 1995, men øker klart i 1996. Fortsatt sterk vekst i petroleumseksporten er en viktig faktor bak denne utviklingen. Oljeprisen er forutsatt å falle fra 112 kroner pr. fat i 1994 til 107 kroner pr. fat i 1995, økende til 110 kroner pr. fat i 1996. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen overfor utlandet går ytterligere ned både i 1995 og i 1996. Overskuddet på driftsregnskapet er anslått til om lag 28 mrd. kroner i 1995, økende til 42 mrd. kroner til neste år.

Usikkerhet

Det er alltid stor usikkerhet ved makroøkonomiske fremskrivninger. Denne gang er det knyttet en spesiell usikkerhet til bruken av prognoseverktøyet vårt, ved at de økonomiske sammenhenger som er implisitt tilstede i de reviderte nasjonalregnskapstallene som nå publiseres ennå

ikke er innarbeidet i adferdsrelasjonene i den makroøkonometriske modellen.

Dessuten er det grunn til å peke på at utviklingen i norsk økonomi i året som kommer er følsomt for om — og eventuelt når — USA går inn i en ny konjunkturoppgang, og hvilke virkninger dette får for internasjonal økonomisk vekst og renteutvikling.

Endelig er det grunn til å minne om at fremskrivningene for 1996 bygger på en rekke forutsetninger om den økonomiske politikken. Det finanspolitiske opplegget er basert på uendrede skattesatser (reelt) og en svak vekst i offentlig kjøp av varer og tjenester, i tråd med den skisse for utviklingen i perioden 1996-99 som ble presentert i Revidert nasjonalbudsjett for 1995. Dette innebærer en fortsatt finanspolitisk tilstramming. Det er videre lagt til grunn uendret valutakurs og en svak nedgang i rentenivået. Disse forutsetningene - som er i tråd med den nåværende pengepolitiske instruksen for Norges Bank - synes rimelige på bakgrunn av det bildet av den økonomiske utviklingen som tegnes i våre fremskrivninger, med klart lavere etterspørselsvekst og noe lavere inflasjon i 1996 sammenlignet med tilsvarende vekstrater i 1995.

Driftsbalanse i prosent av BNP

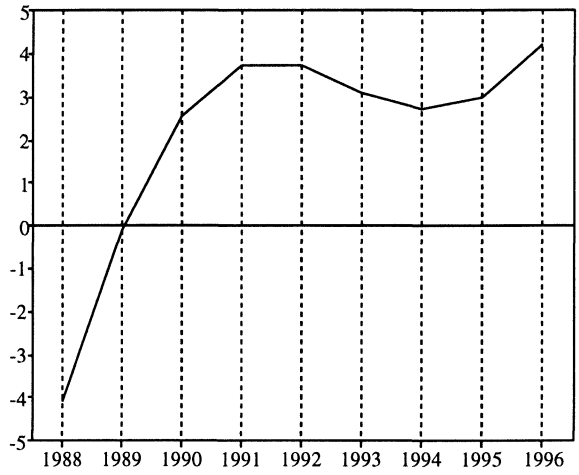

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Prosentvis volumendring i 1992-priser

	Mrd. 1992-kr	Vekst fra samme periode året før						
	1994	1994	94.1	94.2	94.3	94.4	95.1	95.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	422,1	4,6	5,6	4,9	4,2	4	1,8	4,6
Varekonsum	227,5	5,3	8,1	5,5	4,3	3,8	1,9	4,7
Tjenester	192,9	4,2	4,5	4,6	4,2	3,4	2	3,5
Nordmenns konsum i utlandet	16,9	8,6	1,8	8,8	11,1	9,4	-1,9	2,8
Utlendingers konsum i Norge	-15,3	13,3	32,6	13,5	13,2	-4,5	1,9	-9,4
Konsum i offentlig forvaltning	176,7	1,1	1,3	1,3	0,9	1	-2,1	-1,5
Konsum i statsforvaltningen	71,3	-0,6	-0,3	-0,4	-1	-0,8	-4,3	-2
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	51,4	-0,2	0,2	0,4	-0,8	-0,4	-1,6	0,4
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	19,9	-1,8	-1,7	-2,3	-1,6	-1,8	-11,5	-8,4
Konsum i kommuneforvaltningen	105,4	2,3	2,4	2,5	2,2	2,2	-0,6	-1,2
Bruttoinvestering i fast kapital	167,4	5,5	7,9	14,7	6,6	-4,5	6	4,2
Oljeutvinning og rørtransport	51,1	-7,6	-1,6	13,8	-10,9	-29,2	-17,7	-20,4
Utenriks sjøfart og oljeboring	1,9	60,0	..	..	..	..	..	..
Fastlands-næringer	114,3	12,0	12	9,6	12,4	13,8	20,7	17,8
Industri og bergverk	11,7	6,5	-4,1	-3,6	7,7	20,7	42,4	49,3
Annen vareproduksjon	10,9	-4,4	-9,9	4,1	-12,9	0,6	1,1	-6,8
Offentlig forvaltning	26,6	-0,8	-0,2	-5,4	-1,2	2,1	4,8	4
Bruttoinvestering, eget bruk	22,4	25,9	17,2	26,5	30,7	28	32,8	20,8
Annen tjenesteyting	42,7	22,1	28,6	18,4	24,2	18,3	23,2	23,9
Lager	20,5	53,2	..	..	..	..	..	..
Bruttoinvesteringer i alt	187,8	9,2	5,5	32,6	3	0,3	13	14,1
Innenlandsk anvendelse	786,6	4,9	4,6	9,8	3,1	2,5	3,7	5,6
Etterspørsel fra fastlands-Norge	713,1	4,8	5,3	4,6	4,6	4,9	3,5	5
Eksport i alt	332,2	8,5	11,4	4,2	7,8	10,7	6,3	0,5
Tradisjonelle varer	126,5	13,3	11	9,3	19,8	13,5	15,4	1,1
Råolje og naturgass	114,7	11,6	18,9	10,2	8,4	9,3	3,9	4,5
Skip og plattformer	10,9	-11,0	-13,2	-53,6	-21	82,4	-0,8	43,1
Tjenester	80,1	0,8	5,3	1,8	-2,5	-0,7	-3,2	-10,1
Samlet anvendelse	1118,8	5,9	6,5	8,1	4,5	4,8	4,5	4,1
Import i alt	272,6	6,6	7,6	11,1	4,7	3,6	4,6	5,8
Tradisjonelle varer	180,5	15,0	14,1	17,9	16,3	11,9	12,3	9,7
Råolje	1,0	-17,8	-16,5	-6,1	-21,1	-25	48,5	66,8
Skip og plattformer	12,3	-33,7	-7,8	-10,9	-56,4	-56	-37,5	18,1
Tjenester	78,8	0,0	-1,6	3,1	-3	1,8	-4,2	-5,8
Bruttonasjonalprodukt	846,2	5,7	6,2	7,1	4,4	5,2	4,4	3,5
Fastlands-Norge	708,1	4,8	4,4	5,9	4,5	4,6	4,6	3,9
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	138,0	10,3	15,9	13,8	3,7	8,5	3,7	1,8
Fastlands-næringer	639,7	4,5	3,9	5,5	4,4	4,3	4,3	3,6
Industri og bergverk	97,2	5,6	2,8	8	5,7	5,9	8,7	2
Annen vareproduksjon	72,3	2,2	0,5	5,8	2,2	1,2	10	15,5
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	131,8	1,8	1,9	1,8	2	1,4	0,2	0,7
Privat tjenesteproduksjon	338,5	5,8	5,9	6,3	5,5	5,7	3,5	3,2
Korreksjonsposter	68,4	8,0	9,9	9,2	6,1	7,1	6,9	6,2

Utvikling i noen makrokonomiske hovedstørrelser
Prosentvis volumendring i 1992-priser*)

	Mrd. 1992-kr.	Vekst fra foregående kvartal,sesongjustert						
	1994	1994	94.1	94.2	94.3	94.4	95.1	95.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	421,5	4,7	1,7	0,0	1,9	0,4	0,1	1,9
Nordmenns konsum i utlandet	16,8	8,2	4,2	6,1	3,2	-3,2	-4,6	6,1
- Utlendingers konsum i Norge	-15,3	13,3	8,9	-0,1	-2,2	-6,5	8,2	-6,6
Konsum i offentlig forvaltning	176,8	1,0	2,5	-1,0	0,3	-0,3	-1,4	0
Bruttoinvesteringer i fast kap	167,3	5,2	-4,6	6,0	-2,6	-4,2	6,7	5,6
Oljevirksomhet	51,2	-7,7	-14,1	16,6	-19,8	-11,6	-1,7	15,6
Sjøfart	1,9	60,0	..	..	..	..	..	..
Fastlands-Norge	114,1	11,6	-0,5	3,4	6,2	4,6	4,8	0,6
Industri og bergverk	11,5	4,0	-5,4	6,6	16,4	1,7	14,2	9,6
Annen vareproduksjon	10,9	-5,3	3,2	5,7	-9,5	1,7	5,1	-3,5
Offentlig tjenesteyting	26,6	-1,3	-2,7	-0,4	5,1	-0,3	1,3	-3,2
Boliger	22,3	25,8	-1,2	11,3	8,0	7	3,7	0,6
Annen tjenesteyting	42,8	22,4	1,7	0,7	7,7	7,9	4,9	0,9
Lager	20,5	53,2	..	..	..	..	..	..
Bruttoinvesteringer i alt	187,7	8,9	17,7	-3,4	-8,4	-4,3	32,5	-1,2
Innenlandsk anvendelse	787,1	4,9	-0,4	2,0	1,4	-0,6	0,4	4,8
Etterspørsel fra fastlands-Norge	712,4	4,8	1,5	0,3	2,2	0,9	0,5	1,2
Eksport	331,6	8,4	2,2	0,9	-0,3	7,5	-1,9	-3,9
Tradisjonelle varer	126,4	13,4	2,5	4,2	4,5	1,3	4,2	-7,8
Råolje og naturgass	114,7	11,6	1,6	-0,5	-5,0	13,8	-3,4	0
Skip og plattformer	10,9	-11,0	-9,1	-7,2	22,8	75,8	-50,5	34,1
Tjenester	79,6	0,4	4,0	-1,0	-3,5	0,4	0,6	-7
Samlet anvendelse	1118,8	5,9	0,4	1,7	0,9	1,7	-0,3	2,2
Import	272,5	6,7	1,6	1,9	0,3	-0,4	1,8	5,2
Tradisjonelle varer	180,6	15,0	4,4	1,7	5,9	-0,4	3,2	2,7
Rolje	1,0	-17,8	-22,6	-2,2	9,2	-9,2	53,3	9,7
Skip og plattformer	12,3	-33,7	-81,4	23,2	16,3	62,5		
Tjenester	78,6	-0,1	1,6	6,1	-2,9	-2,5	-4	3,2
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	846,3	5,7	-0,0	1,6	1,1	2,4	-1	1,2
Fastlands-Norge	708,3	4,8	-0,6	1,7	1,8	1,5	-0,9	1,7
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	138,0	10,4	2,9	0,9	-2,4	7,2	-1,6	-1,2
Fastlands-næringer	639,9	4,5	0,8	1,5	1,4	0,4	0,5	1,5
Industri og bergverk	97,2	5,6	0,7	3,0	1,0	1,1	1,4	0,4
Annen vareproduksjon	72,3	2,3	-2,5	0,2	3,4	-0,1	6,3	2,6
Offentlig tj. produksjon	131,8	1,8	1,5	-0,5	0,4	0,3	-0,2	0,3
Privat tjenesteproduksjon	338,5	5,8	1,3	2,2	1,5	0,4	-0,7	2,1
Korreksjonsposter	68,4	8,0	-12,7	3,8	5,6	12	-12,9	3,1

*) Se Teknisk merknad.

Prisindekser for makroøkonomiske hovedstørrelser

		Prosentvis endring fra samme periode året før				Prosentvekst fra foregående kvartal Sesongjustert*)			
	1994	94.3	94.4	95.1	95.2	94.3	94.4	95.1	95.2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,3	1,5	1,3	2,3	2,1	0,5	0,4	0,8	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	2,4	2,3	2,8	3,2	0,9	0,4	1,0	0,9
Bruttoinvesteringer i fast kapital	2,2	1,4	2,2	2,8	2,5	0,0	1,1	0,7	0,7
- fastlands-Norge	2,3	1,3	2,2	3,0	3,9	-0,2	1,0	1,5	1,6
Innenlandsk anvendelse	1,6	1,5	1,6	2,3	2,0	0,3	-0,2	1,9	0,1
- etterspørsel fra fastlands-Norge	1,7	1,7	1,7	2,5	2,7	0,5	0,5	1,0	0,7
Eksport	-2,2	-1,5	1,4	5,7	2,8	1,3	-0,4	1,3	0,6
- tradisjonell vareeksport	0,8	0,9	4,5	10,6	8,2	2,5	1,8	4,4	-0,8
Samlet anvendelse	0,4	0,6	1,5	3,3	2,3	0,6	-0,3	1,8	0,3
Import	1,0	0,8	0,3	1,2	0,1	0,2	0,3	0,4	-0,2
- tradisjonell vareimport	0,5	-0,1	0,4	0,9	1,0	-0,2	0,5	0,3	1,1
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	0,3	0,5	1,9	3,9	3,0	0,7	-0,5	2,2	0,5
- fastlands-Norge	1,8	1,8	2,4	4,3	3,9	0,7	0,2	2,4	0,4

*) Se Teknisk merknad

Teknisk merknad om kvartalstallene og fotnoter til tabellene

Statistisk sentralbyrå er i gang med en omfattende revisjon av nasjonalregnskapet. Reviderte tall for årene 1988-1992 ble publisert i Ukens statistikk nr 27 1995 (ekstranummer). I denne utgaven av Økonomiske analyser publiseres reviderte foreløpige nasjonalregnskapstall for årene 1993 - 1994, og dessuten tall for 1. og 2. kvartal 1995.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1991 er avstemt mot de siste publiserte årlige regnskapstallene.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1992, og med vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1992 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å prisomregne fastpristallene for årene før 1992 til 1992-priser. Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Tallene fra det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) går foreløpig bare tilbake til 1. kvartal 1992. Dette er en for kort periode for sesongjustering. Med utgangspunkt i de nye årstallene for perioden 1988 - 1992 er det derfor blitt utarbeidet provisoriske kvartalstall på aggregeringsnivået til SSBs makroøkonometriske modell MODAG. Disse tallene er kjedet bakover med kvartalstall fra det gamle nasjonalregnskapet, og fremover med de nye kvartalsvise tallene fra KNR, for sesongjustering. De nye sesongjusterte seriene er mer aggregerte enn tallene i det kvartalsvise nasjonalregnskapet. I denne utgaven av ØA har det derfor ikke vært mulig å gi seongjusterte anslag for alle størrelser som tidligere ble presentert på denne måten. Dette gjelder blant annet den gamle konkurranseinndelingen innenfor industrien og den gamle fordelingen av privat konsum på varer og tjenester.

Den makroøkonomiske utviklingen 1988 -1994 belyst med reviderte nasjonalregnskapstall

Statistisk sentralbyrå publiserte i Ukens statistikk nr. 27/95 (ekstranummer) reviderte nasjonalregnskapstall for perioden 1988-92 som på en del områder gir et noe annet bilde av størrelsen og strukturen til norsk økonomi enn tidligere. Blant annet er anslagene for bruttonasjonalproduktet (BNP) og betydningen av tjenesteproduksjonen betydelig oppjustert. I denne utgaven av Økonomiske analyser legges det frem reviderte anslag for årene 1993 og 1994 samt første halvår 1995, basert på nye foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR). Det er dermed mulig å sammenligne nye og gamle årstall fra nasjonalregnskapet for hele perioden 1988-94 for å se om den omfattende revisjonen av nasjonalregnskapssystemet har resultert i en ny beskrivelse av økonomiens forløp i denne perioden. Nedenfor følger en summarisk gjennomgang av forskjellen i utviklingsforløp ifølge de nye og gamle nasjonalregnskapstallene for perioden 1988-94, med fokus på fastlands-Norge. Konklusjonen av gjennomgangen er at hovedrevisjonen ikke gir grunnlag for store endringer i den beskrivelse av utviklingen som tidligere har vært presentert.

Produksjonsoppgangen startet noe tidligere

De nye tallene for *BNP for fastlands-Norge* viser at produksjonsoppgangen i norsk økonomi etter det kraftige tilbakeslaget i siste halvdel av 1980-tallet, startet tidligere enn før antatt. Bunnen ble nådd allerede i 1989. I hvert av de etterfølgende årene har produksjonen vokst, og veksten har vært tiltakende gjennom perioden. De gamle tallene indikerte at oppgangen først satte inn fra 1992.

Ser en på BNP for fastlands-Norge etter næring, så har justeringene vært størst for vareproduksjon utenom industri og bergverk (annen vareproduksjon), der de nye tallene indikerer en bane hvor veksten gradvis flater ut i 1989-92, for deretter å ta seg opp i 1993-94. Det tidligere forløpet var uten noen klar tendens. Når det gjelder vekstbidragene til BNP for fastlands-Norge, har imidlertid de viktigste revisjonene kommet for *privat tjenesteyting*. Også for denne næringsgruppen er et litt svingete vekstforløp blitt erstattet av en bane med klarere tendens: Først nedgang frem til en bunn i 1990, og deretter en sammenhengende oppgangsperiode i årene etter, toppet med en volumvekst på nærmere 6 prosent i 1994.

Jevnere investeringsutvikling med nye tall

På etterspørselsiden er det investeringene som er endret mest. Den viktigste endringen er at nasjonalregnskapet nå bare regner investeringene i oljevirksomheten på påløpt basis, mens investeringene i utvinningsplattformer tidligere ble tidfestet til tidspunktet for uttauing til oljefeltet. Det var imidlertid også tidligere mulig å konstruere et anslag for påløpte oljeinvesteringer med utgangspunkt i nasjonalregnskapets tall, men investeringsarbeider utført i utlandet kom først med i tallene på leveringstidspunktet. Nå regnes oljesektorens investeringsetterspørsel rettet mot utlandet som påløpt etter hvert som arbeidet utføres, dvs. samme føringsmåte som for leveranser fra norske produsenter. Siden leveransene består av akkumulert tidligere utført arbeid hos leverandøren, vil leveransene over tid vise større variasjoner enn utført arbeid. Dette er grunnen til at de nye tallene for *investeringene i oljevirksomhet* viser en jevnere vekstbane for årene 1988-93 enn de gamle. Investeringene ga ikke så sterke vekstimpulser til norske og utenlandske leverandører i nedgangsåret 1989 som tidligere antatt, men til gjengjeld viser de nye tallene fortsatt vekst og ikke nedgang for 1990. Som følge av at det i 1994 var store investeringsleveranser fra utlandet, basert på arbeid utført i årene før, mens det ikke var noen tilsvarende innsats på oppdrag som skal leveres i senere år, innebærer den nye føringsmåten at påløpte oljeinvesteringer falt i 1994, mens de gamle tallene viste fortsatt oppgang.

Mens de gamle tallene viste en svak økning i investeringer i *fastlands-Norge fra 1991 til 1992 og fall* til et nytt bunnnivå i 1993, viser de nye tallene en sammenhengende nedgangsperiode til og med 1993. Til gjengjeld fremstår oppgangen i 1994 som klart sterkere enn tidligere anslått, med en vekst på 12 prosent mot vel 6 prosent ifølge de gamle tallene. Det er særlig en endring i forløpet til investeringer for privat tjenesteyting utenom boliger gjennom perioden 1990 til 1992 som bidrar til at de samlete investeringene for fastlands-Norge nå viser et mer jevnt fallende forløp frem til 1993. Med de nye tallene holder tjenestesektorens investeringer seg forholdsvis stabile over perioden 1989-93, før de på ny tar seg opp i 1994, mens de tidligere hadde et markert bunnpunkt i 1991. Bolig- og industriinvesteringene følger fortsatt samme forløp som totaltallene, en gradvis nedgang frem til bunnen i 1993. Dessuten viser offentlige investeringer fortsatt et motsyklisk forløp, med en topp i 1992, men i mindre grad enn det de gamle tallene viste.

Nye tall gir endret vekstforløp for konsum i offentlig forvaltning

I det nye nasjonalregnskapet er også tallene for *konsum i offentlig forvaltning* (tidligere offentlig konsum) betydelig revidert. Veksten er kraftig oppjustert for årene 1990-92, og kraftig nedjustert for 1994. Endringene i forløpet kan så å si i sin helhet føres tilbake til at skillelinjene mellom konsum i husholdningene mv. og offentlig konsum og mellom offentlig konsum og offentlige investeringer er trukket opp på en annen måte i det nye regnskapet enn i det gamle. Blant annet er deler av helsekonsumet flyttet fra hushold-

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser ifølge nye og gamle nasjonalregnskapstall
Prosentvis volumendring fra året før der annet ikke fremgår

	Nye tall						Gamle tall					
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	-0,6	0,7	1,5	2,2	2,1	4,6	-2,8	2,8	0,0	1,8	2,3	4,4
Varer	-2,2	1,4	1,4	1,7	2,0	5,3	-3,0	2,4	-0,2	1,4	2,6	5,4
Tjenester	1,4	1,1	2,8	2,6	2,7	4,2	0,2	2,8	2,7	1,6	1,7	2,9
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	4,1	3,9	5,5	1,0	1,1	2,6	2,1	2,6	4,4	1,8	2,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-8,8	-12,0	-1,2	-3,3	1,4	5,5	-3,9	-26,8	2,4	4,5	15,2	-12,4
Oljevirksomhet og sjøfart	17,1	-19,6	7,0	-5,0	16,2	-8,2	47,9	-46,0	28,9	10,0	59,4	-37,2
- oljevirksomhet	2,3	2,7	13,8	12,5	12,6	-7,7	8,7	-12,7	31,6	8,6	15,9	1,8
Bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge	-16,6	-8,5	-4,6	-2,6	-3,8	12,0	-16,5	-8,3	-5,6	2,1	-4,5	6,2
Industri og bergverk	-31,4	8,6	-9,4	-1,8	-11,3	6,5	-26,5	6,5	-7,7	-0,3	-1,2	2,8
Annen vareproduksjon	-22,9	-20,8	-11,0	-6,1	4,9	-4,5	-24,3	-16,8	-10,1	1,7	-1,2	-5,5
Offentlig tjenesteyting	0,5	-5,6	9,6	3,7	-10,5	-0,8	0,7	-7,1	14,4	5,3	-11,6	-4,8
Boliger	-15,4	-18,9	-23,5	-10,5	-1,5	25,9	-17,0	-17,1	-27,3	-12,6	-5,2	33,8
Annen tjenesteyting	-19,1	-2,3	2,7	-2,3	0,6	22,1	-12,5	-9,3	-2,3	8,7	-0,9	10,2
Bruttoinvesteringer i alt	-9,0	-7,9	-4,4	-3,9	6,1	9,2	-7,9	-11,3	-3,8	-1,5	7,3	7,9
Innenlandsk anvendelse	-2,5	-0,9	0,5	1,6	1,6	4,0	-2,9	-1,0	-0,3	1,7	3,2	4,7
Ettersp. fra fastlands-Norge	-3,7	-0,4	0,9	2,3	0,9	4,8	-4,7	0,5	-0,3	2,5	1,1	4,2
Eksport i alt	10,7	8,6	6,2	5,2	2,0	8,5	10,7	8,1	5,5	6,2	1,6	7,6
- eksport av tradisjonelle varer	4,8	10,2	-2,5	5,7	2,9	13,3	5,4	9,9	-2,7	4,1	3,0	14,3
- råolje og naturgass	25,9	3,2	17,2	11,3	5,8	11,6	24,7	1,8	16,2	10,8	5,8	11,2
- tjenester	9,5	7,0	3,1	-2,6	-0,8	0,8	9,4	6,9	3,1	4,1	-3,1	-0,9
Import i alt	2,2	2,5	0,2	0,7	4,0	6,6	0,9	2,2	1,8	2,8	3,2	7,2
- import av tradisjonelle varer	-4,5	9,6	0,6	3,7	0,3	15,0	-4,8	9,8	0,1	4,2	1,7	15,2
- tjenester	5,5	-0,6	6,5	5,3	1,9	-0,1	4,0	1,1	6,5	10,6	0,5	-1,3
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	0,3	1,6	2,9	3,2	2,1	5,7	0,6	1,7	1,5	3,4	2,4	5,1
Fastlands-Norge	-2,3	0,4	1,1	2,2	1,7	4,8	-2,2	1,1	-0,5	2,1	2,1	3,9
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	6,6	4,9	12,5	8,9	4,2	10,3	19,1	16,2	11,8	9,4	3,8	10,3
BNP fastlands-næringer	-1,8	0,4	1,1	1,9	1,5	4,5	-1,1	0,9	-0,7	1,7	1,9	3,5
BNP Industri og bergverk	-5,8	1,1	-3,0	2,9	2,1	5,6	-1,4	0,6	-2,2	1,8	1,6	5,0
BNP Annen vareproduksjon	4,3	2,4	1,6	-0,1	0,5	2,2	-0,1	1,2	-5,2	2,0	1,9	-0,5
BNP Offentlig tjenesteproduksjon	2,4	2,4	2,6	4,1	0,5	1,8	1,8	2,6	3,2	3,6	2,8	2,1
Annen privat tjenesteproduksjon	-1,2	-1,2	1,7	1,1	1,9	5,8	-2,5	0,2	-0,4	0,8	1,6	4,6
Sysselsatte personer	-2,8	-0,8	-0,8	-0,3	0,2	1,5	-2,4	-0,8	-0,8	-0,3	0,0	1,5
Utførte timeverk	-3,1	-1,4	-1,1	0,4	0,0	1,4	-2,8	-1,4	-1,3	0,3	0,0	1,5
Driftsbalanse i prosent av BNP	-0,1	2,6	3,7	3,7	3,1	2,7	0,3	3,7	4,8	2,5	2,1	3,3

ningene til offentlig forvaltning, og enkelte anskaffelser som tidligere ble regnet som militært konsum, regnes nå som militære investeringer. Det er slike endringer i regnskapskonvensjonene, og ikke ny informasjon om de underliggende realiteter, som forklarer at det nå kan se ut til at konsumet i offentlig forvaltning har hatt en langt klarere motkonjunkturprofil enn tidligere antatt.

Jevnere utvikling i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner

Også for *konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner* (tidligere privat konsum) har det skjedd store revisjoner tidlig i perioden. En oppjustering av nivået i 1989 har nesten fjernet den tidligere antatte nedgangen i 1989, men også oppgangen i 1990. Som for BNP fastlands-Norge, viser konsumet nå en mye jevnere utvikling, der veksten har vært tiltakende siden bunnen ble nådd i 1989. Endringene i konsumforløpet henger dels sammen med omklassifiseringer, dels med nye beregningsmetoder og innarbeiding av statistisk materiale som tidligere ikke ble anvendt.

Noe sterkere vekst i samlet etterspørsel fra fastlands-Norge

Den samlede *etterspørselen fra fastlands-Norge* har ifølge de nye tallene ikke utviklet seg vesentlig forskjellig fra det bildet en hadde tidligere. Viktigste forskjell er at 1990 nå fremstår som et bunnpunkt, mens de gamle tallene antydet at etterspørselen svingte noe opp og ned gjennom perioden 1989-1991. Dessuten har den akkumulerte veksten over perioden vært noe sterkere enn tidligere lagt til grunn.

BNP fastlands-Norge
Volumindekser. 1988=100

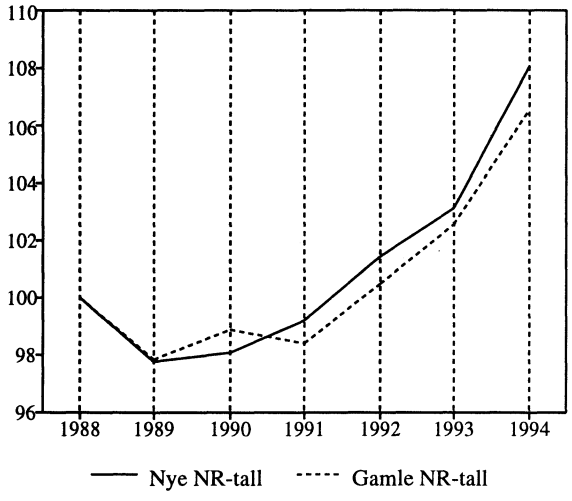

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttoinvesteringer i fast realkapital i oljevirksomhet
Volumindekser. 1988=100

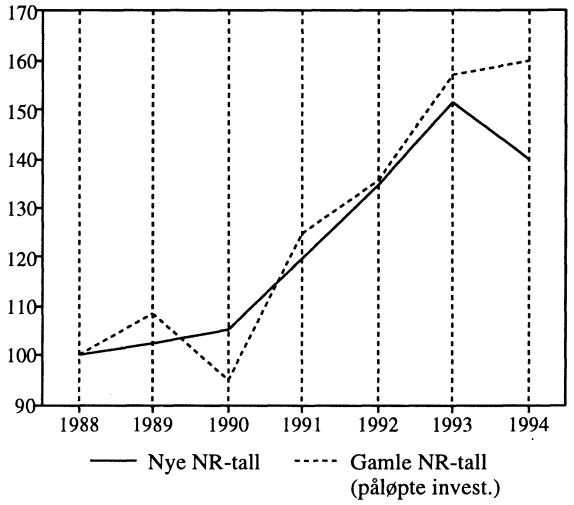

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttoinvesteringer i fast realkapital i fastlands-Norge
Volumindekser. 1988=100

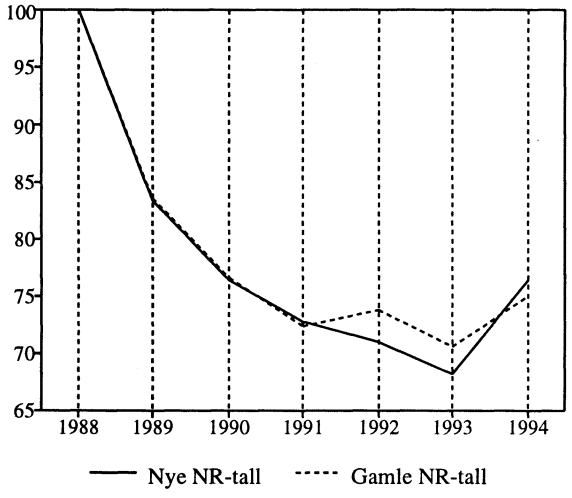

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i offentlig forvaltning
Volumindekser. 1988=100

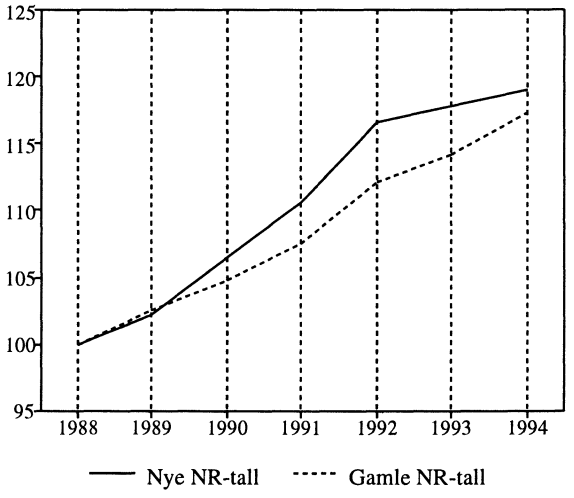

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Volumindekser. 1988=100

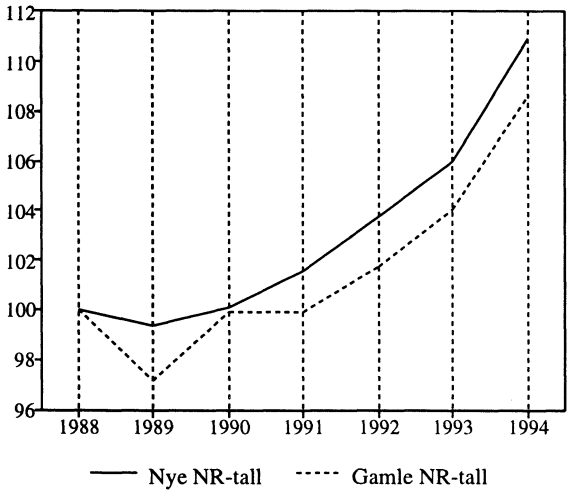

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra fastlands-Norge
Volumindekser. 1988=100

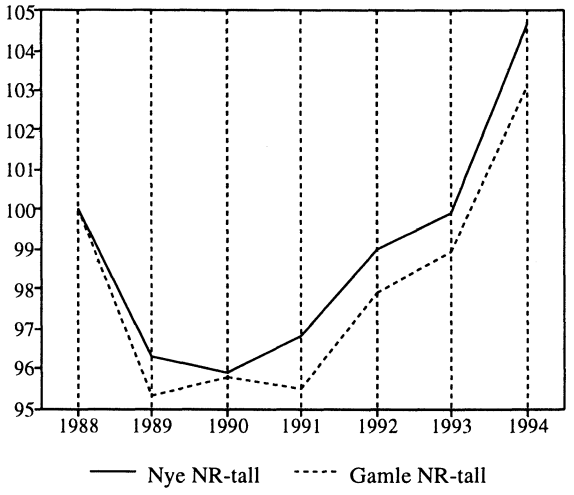

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Definisjonsendringer gir større svingninger i utenriksøkonomien

For *eksporten* har det ikke skjedd vesentlige endringer i tallene pga. revisjonen. Når det gjelder *importen* viser imidlertid de nye tallene en sterkere oppgang på slutten av 1980-tallet og en kraftigere utflating tidlig på 1990-tallet enn tidligere lagt til grunn. Dette er i hovedsak en følge av at oljeinvesteringer som påløper i utlandet nå regnes som importert i samme periode som de påløper. Det bidrar til at de nye tallene for *driftsbalansen overfor utlandet* viser lavere overskudd i 1989-91, men høyere i 1992-93 enn tidligere antatt. Endringene i driftsbalansetallene henger også sammen med at reinvestert fortjeneste på norske direkte investeringer i utlandet nå inntektsføres, mens reinvestert fortjeneste på utlendingers direkteinvesteringer i Norge utgiftsføres. Dette har slått ut i rente- og stønadsbalansen.

Uendret sysselsettingsbilde

De nye anslagene for antall sysselsatte personer og utførte timeverk er lite revidert i forhold til de gamle. Nasjonalregnskapsrevisjonen gir dermed om lag det samme bildet av sysselsettingsutviklingen som tidligere.

Konjunkturutviklingen i utlandet

Det internasjonale penge- og valutamarkedet

De første månedene av 1995 var preget av store valutakurssvingninger mellom hovedvalutaene. Både amerikanske dollar, britiske pund og italienske lire svekket seg betydelig mot tyske mark og japanske yen. Endringer i forventninger om den økonomiske utviklingen og tilhørende implikasjoner for pengepolitikken var trolig en viktig årsak til endringene. Det var klare indikasjoner på at veksten i USA var i ferd med å avta, noe som kunne lede til rentenedsettelser. Samtidig var den avtalte lønnsveksten i Tyskland relativt høy, noe som isolert sett skulle tilsi høyere renter på sikt. Det at diskontoen i Tyskland ble satt ned i slutten av mars i år bidro trolig til et mer stabilt valutamarked. Sentralbankrentene har etterhvert også blitt satt ned i en del andre land, som svar på utsikter til lavere økonomisk aktivitet. Den siste rentenedsettelsen i Tyskland i august i år kan lede til ytterligere fall i de korte markedsrentene i det kontinentale Europa utover høsten, mens det ventes en relativt stabil renteutvikling i USA, Storbritannia og Japan.

I *USA* ble pengepolitikken strammet betydelig inn i løpet av fjoråret, etterhvert som det ble klart at den økonomiske veksten var sterkere enn forventet. Den føderale fondsrenten ble hevet fra et nivå på 3 prosent i februar 1994 til 6 prosent i samme måned i år. Utover i 1995 har det kommet indikasjoner på at den økonomiske veksten har begynt å avta, og renten ble senket med 0,25 prosentpoeng i juli. De realøkonomiske effektene av en så liten nedsettelse er små, men justeringen signaliserer trolig at renten heller vil bli satt ned enn opp i tiden fremover. Til tross for at rentenivået i USA økte raskere og mer enn i andre viktige land i fjor, depresierte dollaren betydelig overfor andre hovedvalutaer. Dette må ses i sammenheng med at underskuddet på handelsbalansen økte kraftig gjennom oppgangsfasen. Dollarfallet ble forsterket av gjeldskrisen i Mexico, som førte til at USA bidro med lån og lånegarantier tilsvarende 20 mrd. dollar. Depresieringen av dollar fortsatte i første del av 1995, og i mars og april nådde kursen flere ganger nye bunn-nivåer både mot tyske mark og yen. I den siste tiden har imidlertid utviklingen snudd, og dollaren har ved hjelp av sentralbankenes intervensjoner, styrket seg både mot yen og tyske mark.

I *Tyskland* satte Bundesbank ned signalrentene tre ganger i første halvår i fjor. Etter at konjunkturoppgangen befestet seg, ble rentene holdt uforandret til slutten av mars i år da diskontoen ble satt ned med 0,5 prosentpoeng til 4 prosent. Denne nedsettelsen må ses på bakgrunn av at Bundesbank trolig ville unngå en ytterligere styrking av tyske mark, som appresierte betydelig mot dollar i begynnelsen av året. Nedgang i pengemengden og lavere inflasjonstakt kan også ha påvirket sentralbankens beslutning. Lav og stabil konsumprisvekst på i overkant av 2 prosent og fortsatt svak utvikling i pengemengden gjennom sommeren, bidro til at Bundesbank satte ned både diskontoen og Lombardrenten med 0,5 prosentpoeng i slutten av august i år. De langsiktige rentene økte i fjor, men oppgangen var adskillig mindre enn for andre europeiske land, noe som må ses i sammenheng med Tysklands gode inflasjonshistorie. Det lange rentenivået har falt noe hittil i år og det forventes ytterligere nedgang i tiden fremover.

Kortsiktige eurorenter
Prosent

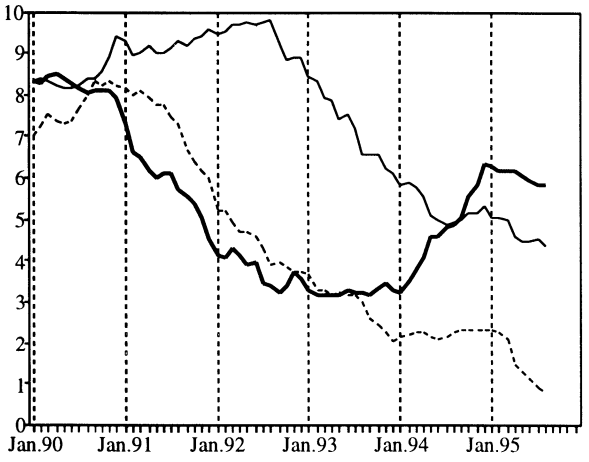

Kilde: Norges Bank.

Valutakurser

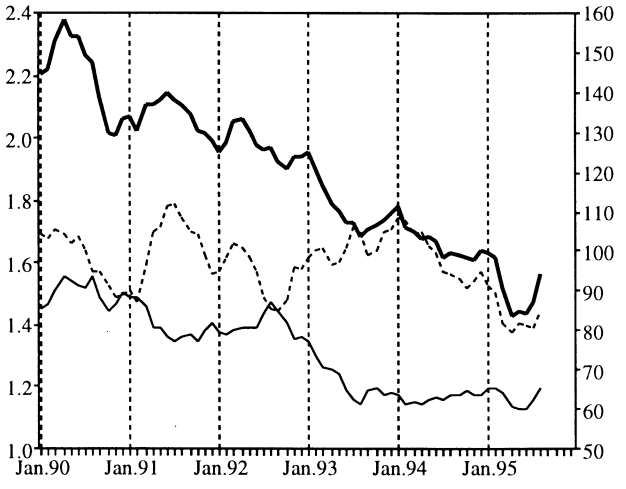

Kilde: Norges Bank.

Renteutviklingen

Tre måneders eurorenter

	1994	1995	1996
USA	4,7	6,0	5,3
Japan	2,3	1,4	1,5
Tyskland	5,3	4,6	5,3
Storbritannia	5,5	6,7	7,0
Frankrike	5,8	6,4	6,1
Italia	8,4	10,3	10,2

Langsiktige obligasjonsrenter

	1994	1995	1996
USA	7,1	6,7	6,2
Japan	3,7	2,8	2,7
Tyskland	6,8	6,9	6,6
Storbritannia	8,2	8,3	8,1
Frankrike	7,2	7,6	7,2
Italia	10,2	11,8	11,7

Kilde: DRI (Data Resources Inc.) august 1995

Sentrale rente og valutabegreper

ECU (European Currency Unit): En konstruert valutaenhet sammensatt av valutaene i EU, med vekter som gjenspeiler de ulike landenes økonomiske betydning.

ERM (Exchange Rate Mechanism): EUs valutasamarbeid med fastsatte kurser og svingemarginer for de enkelte valutaene.

Eurorente: Rentesats på det europeiske interbankmarkedet.

Kortsiktig rente: Rente på tre måneders basis

Langsiktig rente: Avkastningen på 10-års obligasjoner

Sentralbankrenter:
Diskonto: Retningsgivende rentesats for bankenes innløsning av kortsiktige statspapirer i sentralbanken. Danner et gulv for markedsrentene.
Lombardrente: Den rentesatsen bankene betaler for kortsiktige lån i den tyske sentralbanken.
Reporente: Sentralbankens rentesats ved tilførsel av likviditet gjennom gjenkjøpsavtaler.
Føderal fondsrente: Amerikansk interbankrente (dag til dag markedet).

I *Storbritannia* hevet sentralbanken basisrenten tre ganger med tilsammen 1,5 prosentpoeng fra september i fjor til februar i år og renten har siden ligget på 6,75 prosent. Begrunnelsen for oppjusteringene av renten var å holde konsumprisveksten innenfor, og helst i nedre del av, målsonen på 1- 4 prosent. Siden prisveksten ser ut til å være svært stabil og den økonomiske aktiviteten har avtatt markert gjennom første halvår i år, er det lite trolig at renten vil bli satt ytterligere opp i tiden fremover. De langsiktige rentene økte betydelig gjennom første del av 1994, men har falt noe tilbake i årets første måneder. Pundkursen falt betydelig mot tyske mark i begynnelsen av inneværende år, og med uendret rentenivå er det liten grunn til å regne med større endringer i kursutviklingen fremover.

Langsiktige obligasjonsrenter
Prosent

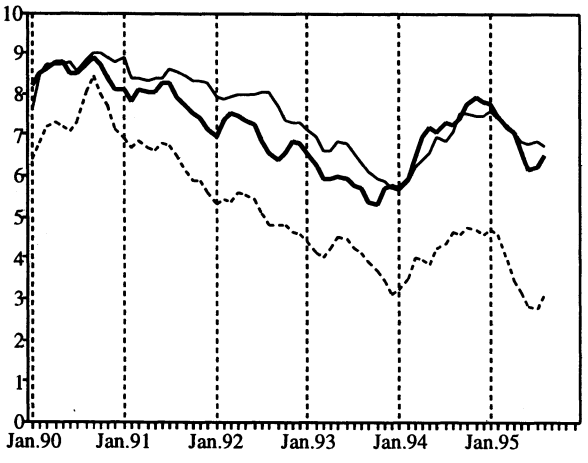

Kilde: Norges Bank.

Etter at den *franske* sentralbanken satte ned diskontoen fra 6,2 til 5 prosent gjennom første halvår i fjor, har denne renten siden vært uendret. De korte markedsrentene økte likevel betydelig i begynnelsen av inneværende år, blant annet som følge av usikkerhet omkring utfallet av presidentvalget. Pengepolitikken har de siste månedene blitt slakket ytterligere ved at reporenten ble senket fra over 8 prosent i mars til 6 prosent i begynnelsen av august, noe som har gitt et tilsvarende forløp for markedsrenten på korte papirer. De lange rentene falt fra 8,4 prosent til 7,5 prosent i samme periode. Bakgrunnen for denne utviklingen var en innstramming i finanspolitikken som bidro til at francen styrket seg. I tillegg kommer nedsettelsen av den tyske diskontoen i mars og at den politiske situasjonen ble avklart ved presidentvalget. Renteforskjellen overfor Tyskland ligger imidlertid forsatt over gjennomsnittsnivået for fjoråret.

I *Italia* ble diskontoen satt opp fra 7 til 7,5 prosent i august i fjor og videre til 8,25 prosent i februar i år. Den siste oppjusteringen kom etter at liren hadde falt til et historisk bunn-nivå i forhold til både tyske mark og yen. Liren fortsatte imidlertid å depresiere og hittil i år har verdien sunket med rundt 10 prosent i forhold til tyske mark. Dette kan ses som fortsettelsen på en trend som de siste årene har styrket posisjonen til italiensk ekportsindustri betydelig. På den annen side har svekkelsen av valutaen etterhvert slått ut i høyere konsumprisvekst. Inflasjonen tiltok fra 3,8 prosent i januar i år til 5,6 prosent i juni. De lange rentene falt fra 13 prosent i mars til rundt 12 prosent i juni, noe som vil lette litt på kostnadene ved den store statsgjelden (rundt 120 prosent av BNP). Denne utviklingen må ses på bakgrunn av at regjeringen har fått gjennomslag for nødvendige innstramminger i finanspolitikken. Budsjettunderskuddet, som i fjor utgjorde om lag 9 prosent av BNP, har blitt redusert med anslagsvis 3 prosentpoeng i år.

I *Japan* har de kortsiktige rentene lenge ligget på et stabilt og svært lavt nivå. Diskontoen ble satt ned til 1 prosent i april i år, etter å ha ligget på 1,75 prosent siden høsten 1993. De kortsiktige rentene falt gjennom første halvår i år til ned mot 1 prosent, mens de langsiktige har kommet ned under 3 prosent. Til tross for at det nominelle rentenivået er svært lavt, er realrentene fortsatt klart positive ettersom prisnivået faller. Dette må ses på bakgrunn av en svært svak utvikling i innenlandsk etterspørsel og den sterke appresieringen av yen de siste årene. Fall i aksjekurser og eiendomspriser har bidratt til at den finansielle situasjonen er vanskelig for mange banker. Problemene i det japanske bankvesenet kan få betydelige konsekvenser for det internasjonale kapitalmarkedet dersom store investorer reduserer sine plasseringer i utlandet. Foreløpig ser det imidlertid ut til at myndighetene har situasjonen under kontroll, og griper inn med tiltak overfor banker som har vanskeligheter.

Etter at lønnsveksten i *svensk* industri viste tegn til oppgang og produsentprisene begynte å øke kraftig, startet sentralbanken en innstramming av pengepolitikken mot slutten av fjoråret. Reporenten ble satt opp fra 7,4 prosent i desember i fjor til 8,9 prosent i juli i år, noe som etterhvert har slått ut i høyere renter i det private lånemarkedet. Målsettingen er å holde konsumprisveksten under 3 prosent. Pengepolitikken hindrer trolig en mer omfattende oppgangsfase i innenlandsk etterspørsel. Hittil er det eksportindustrien som har vært drivkraften i oppgangskonjunkturen, hjulpet av den kraftige depresieringen av den svenske kronen i 1993. Etter at regjeringen har gjennomført en rekke innstrammingstiltak for å bedre den statsfinansielle situasjonen, har den svenske kronen styrket seg noe den siste tiden og det lange rentenivået har falt. Samtidig har konsumprisveksten avtatt til 3 prosent i juni. Det kan derfor gå i retning av en noe mer ekspansiv pengepolitikk mot slutten av året.

USA: Svakere BNP-vekst

Bruttonasjonalproduktet (BNP) i USA økte med 1,1 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 1. til 2. kvartal i år, etter en oppgang på 2,7 prosent (årlig rate) kvartalet før. Nedgangen i produksjonsveksten var omtrent som ventet, og må ses i lys av bedriftenes ønske om å redusere store lagerbeholdninger. Dessuten trakk utviklingen i boliginvesteringene, netto eksporten og offentlig konsum i negativ retning, mens sterk oppgang i andre private investeringer, spesielt i datautstyr, bidro positivt. Det er ventet at produksjonsveksten vil ta seg noe opp i andre halvår, og prognosene peker mot en vekst på årsbasis rundt 2 3/4 prosent i år. For 1996 antydes det at BNP vil øke med om lag 2 1/4 prosent.

Tilgjengelig korttidsstatistikk for juli tyder på at aktiviteten i amerikansk økonomi er i ferd med å ta seg noe opp igjen etter relativt svake 2. kvartalstall. Riktignok ble detaljhandelsvolumet redusert med 0,1 prosent fra juni til juli, men økningen måneden før var 0,8 prosent (tilsvarer 10 prosent omregnet til årlig rate). Fallet i juli kan i stor grad forklares ved svikt i bilsalget. Holdes salg av biler utenom, økte detaljhandelen med 0,4 prosent. Industriproduksjonen gikk ned med 0,2 prosent fra juni til juli, og også her var det bilindustrien som sto for det største negative bidraget med et fall på 3,2 prosent. Indeksen for produksjonen ialt steg svakt, i første rekke som følge av oppgang i elektrisitetsproduksjon for å møte etterspørselen etter energi til kjøleanlegg under hetebølgen. Lagrene økte i juni for femtende måned på rad, men veksten er avtakende. Nedgangen i rentene på boliglån på nærmere 1 1/2 prosentpoeng siden nyttår, har bidratt til ny oppgang i igangsetting av nye boliger og salg av eksisterende boliger. Tallene for juli viste vekst på henholdsvis 6,7 og 5 prosent, og dette er den største økningen siden i fjor vår. Ordretilgangen utviklet seg imidlertid svakt.

USA: Makroøkonomiske hovedtall
Volumendring i prosent fra året før der ikke annet fremgår

	1994	1995		1996	
	Regnskap	OECD juni	DRI aug	OECD juni	DRI aug
Privat konsum	3,5	2,7	2,8	1,9	2,9
Offentlig konsum	-0,8	-0,3	-0,1	0,3	-0,4
Boliginvesteringer	8,6	-3,8	-3,4	-1,2	0,7
Andre private investeringer	13,7	15,5	14,1	6,6	3,6
Eksport	9,0	9,0	10,4	10,0	8,4
Import	13,4	8,8	11,0	5,2	6,5
Bruttonasjonalprodukt	4,1	3,2	2,8	2,3	2,3
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-2,2	-2,7	-2,5	-2,5	-2,4
Konsumprisvekst[1)]	2,6	2,8	2,9	3,4	3,2
Arbeidsledighetsrate (nivå)[2)]	6,1	5,6	5,7	5,7	5,9
Kortsiktig rente (prosent)	4,7	5,9	6,0	6,4	5,3
Langsiktig rente (prosent)	7,1	7,1	6,7	6,9	6,2

1) Prognosene fra OECD gjelder konsumdeflatoren, mens DRI bruker konsumprisindeksen.
2) Brudd i tidsseriene fra 1. januar 1994 som følge av statistikkomlegging.
Kilder: OECD Economic Outlook 57 og Data Resources Inc. (DRI)

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en vekst i privat konsum på 2,5 prosent (sesongjustert årlig rate) i 2. kvartal, om lag på linje med veksten i kvartalet før. Undersøkelser tyder på fortsatt stor optimisme blant forbrukerne, men gjeldsnivået er høyt. Dette tilsier at veksttakten i forbruket neppe vil øke fremover. Prognosene antyder en vekst i privat konsum rundt 2 3/4 prosent i inneværende år og trolig noe svakere neste år.

Etter et fall på 0,7 prosent i 1. kvartal (årlig rate) fortsatte nedgangen i offentlig konsum også i 2. kvartal. Det var først og fremst på føderalt nivå at innstrammingen skjedde, delstatenes og de lokale myndighetenes innkjøp økte svakt. Det offentlige budsjettunderskuddet for budsjettåret 1995, som utløper 30. september, ligger an til å bli 161 milliarder dollar. Dette tilsvarer 2,3 prosent av BNP og utgjør den laveste andelen siden 1979. Det er enighet i Kongressen om nødvendigheten av ytterligere å redusere det offentlige budsjettunderskuddet, men ikke på hvilken måte dette bør skje. Republikanske kongressmedlemmer i Senatet og Representantenes hus har presentert ulike innstrammingsplaner. I tillegg har Clinton-administrasjonen skissert et opplegg som sikter mot et balansert budsjett i 2004. De republikanske forslagene legger opp til noe raskere innstramming, større skattelette og kraftigere reduksjoner i utgiftene enn i presidentens forslag. I den foreliggende politiske situasjon, der republikanerne har flertall i begge kamre i Kongressen, mens presidenten har vetorett, er det usikkert hva utfallet blir. Prognosene peker mot fortsatt svak nedgang i offentlig konsum både i år og neste år.

Private investeringer utenom bolig økte ifølge de siste anslagene med nær 12 prosent (årlig rate) i 2. kvartal i år. Dette var likevel betydelig svakere enn veksten i 1. kvartal. Investeringer i datautstyr økte med over 60 prosent. Mye tyder imidlertid på at den kraftige økningen dels skyldtes at bedriftene forberedte seg på å kunne motta den nye Microsoft Windows 95, dels store prisavslag. Det er ventet fortsatt høy vekst i investeringsvolumet i inneværende år. For 1996 er det stort sprik i prognosene fra de ulike instituttene, men veksttakten vil trolig reduseres betydelig.

Boliginvesteringene viste et fall på over 14 prosent (årlig rate) i 2. kvartal. Utviklingen i igangsettingstallene antyder en viss vekst i boliginvesteringene i andre halvår, men prognosene peker mot et fall på årsbasis og tilnærmet nullvekst neste år.

Den amerikanske sentralbanken begynte i februar i fjor en gradvis tilstramming av pengepolitikken, med sikte på å holde prisstigningen nede. Fondsrenten ble hevet i alt syv ganger i løpet av ett år, fra 3,0 til 6,0 prosent. Nedgangen i den økonomiske aktiviteten kom imidlertid noe raskere enn ventet, og sentralbanken reduserte derfor fondsrenten med 0,25 prosentpoeng i begynnelsen av juli, til 5,75 prosent. Det kan ikke utelukkes ytterligere rentenedsettelse i løpet av høsten.

Pengepolitikken har så langt vært vellykket i den forstand at det foreløpig har vært få tegn til tiltakende prisstigning.

USA: Bruttonasjonalprodukt og industriproduksjon
1989 = 100. Sesongjusterte volumindekser

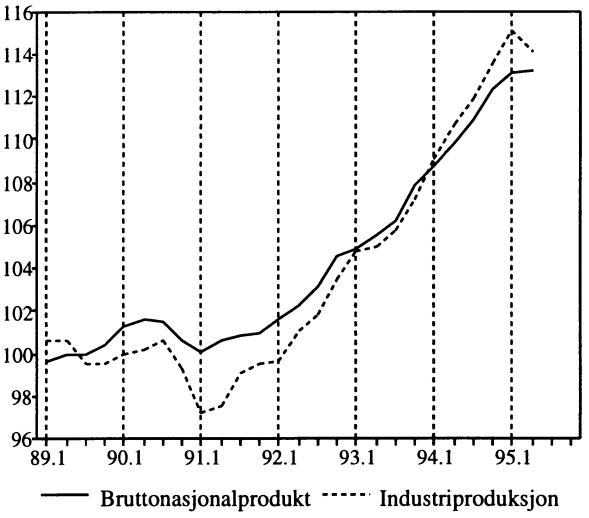

Kilde: OECD.

USA: Konsumprisvekst i prosent fra samme måned året før og korte og lange renter

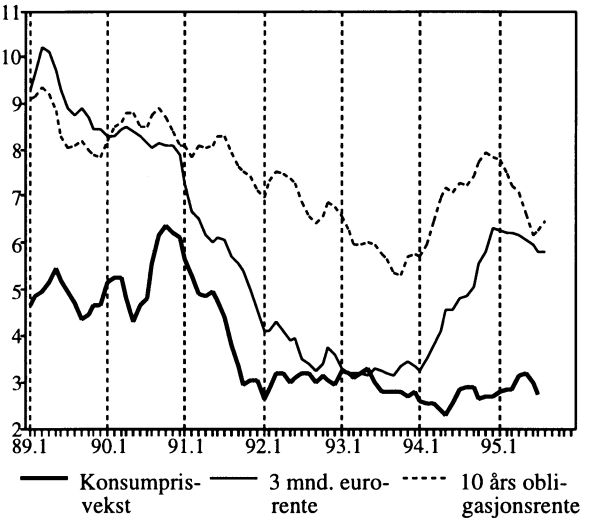

Kilde: OECD og Norges Bank.

Konsumprisene økte med 0,2 prosent fra juni til juli, mens produsentprisene var stabile. 12-månedersvekstratene var henholdsvis 2,8 og 1,8 prosent. Det er ventet en fortsatt moderat prisstigning i inneværende år, mens prognosene peker mot en vekst i overkant av 3 prosent neste år.

Arbeidsmarkedet har utviklet seg relativt svakt i første halvår i år. I perioden januar - juli har det gjennomsnittlig blitt opprettet 133 000 nye arbeidsplasser pr. måned, mer enn en halvering av de tilsvarende tallene for 1994. Antall ledige utgjorde i august 5,6 prosent av arbeidsstyrken, og dette er en økning på 0,2 prosentpoeng fra årsskiftet. Prognosene antyder at arbeidsledigheten vil holde seg på det nåværende nivået gjennom siste halvår i år, og trolig stige svakt neste år.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at eksporten økte med 7,2 prosent (årlig rate) i 2. kvartal etter en vekst på 4,8 prosent i 1. kvartal. Den positive utviklingen kan delvis føres tilbake til svekkelsen av dollar, men høyere vekst hos viktige handelspartnere i Europa spiller antakelig også inn. Prognosene peker mot en fortsatt høy vekst i eksporten både i siste halvdel av inneværende år og i 1996. Dollaroppgangen i august i år kan imidlertid føre til at eksportanslagene blir nedjustert.

Importen økte med 9,4 prosent (årlig rate) i 2. kvartal, etter en økning på 10,1 prosent kvartalet før. Vekstraten ble trolig påvirket av en fremskynding av utskiping av luksusbiler fra Japan. USA annonserte straffetoll på flere dyre bilmerker fra utgangen av juni dersom det ikke forelå en løsning i de tosidige forhandlingene om tiltak for å fjerne handelshindringer. En avtale ble inngått innen fristens utløp, men japanske eksportører hadde allerede foregrepet begivenheten for å minimere effekten av en mulig tollforhøyelse. Det er ventet at importen vil vokse med 9 - 11 prosent på årsbasis i inneværende år, men veksten vil trolig reduseres kraftig i 1996. Utviklingen vil bidra til ytterligere forverring av handelsbalansen i år. Underskuddet i utenrikshandelen var 63,8 milliarder dollar i første halvår i år, mot 51,4 milliarder i samme periode i fjor. I juni var underskuddet 11,3 milliarder dollar, og dette er det nest største månedlige underskuddet som noensinne er rapportert. Det politisk følsomme underskuddet mot Japan har avtatt noe de siste tre månedene, mens underskuddene mot den største handelspartneren Canada stadig øker. Prognosene peker mot et samlet underskudd i utenrikshandelen på over 175 milliarder dollar i inneværende år, mot 150,6 milliarder i 1994. Underskuddet på driftsbalansen vil holde seg rundt 2 prosent av BNP både i år og neste år.

Japan: Fortsatt svak utvikling i økonomien

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) i Japan økte med 0,3 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Den lave veksten var ventet, som følge av jordskjelvet i Kobe i januar. Det var først og fremst boliginvesteringer og offentlig konsum som bidro positivt, mens offentlige investeringer fortsatt viste nedgang. Uavhengige analytikere har imidlertid antydet at den rapporterte veksten gir et for lyst bilde av situasjonen, da det tidligere har vært en tendens til at de tidligste anslagene for aktiviteten i 1. kvartal etterhvert blir justert ned. For 4. kvartal 1994 viser de siste reviderte tallene at BNP falt med 3,9 prosent (sesongjustert årlig rate). Prognosene for BNP-veksten er nedjustert det siste halvåret, og de fleste instituttene venter nå en vekst under 1 prosent i inneværende år. Det er imidlertid stor spredning i vurderingen av utviklingen fremover, det gjelder særlig anslagene for 1996.

Tilgjengelig korttidsstatistikk for juni og juli underbygger inntrykket av at japansk økonomi igjen er i ferd med å stagnere etter å ha vist tegn til oppgang ved årsskiftet. Detaljhandelen har utviklet seg meget svakt i første halvår i år. Industriproduksjonen gikk ned med 2,4 prosent fra juni til juli og det var fjerde måned på rad at produksjonsindeksen viste nedgang. Undersøkelser tyder på avtakende optimisme både blant forbrukere og i næringslivet, særlig hos små og mellomstore bedrifter. Indeksen over ledende indikatorer, som antas å si noe om utviklingen det neste halve året, lå i juni langt under "oppgangsgrensen". Et lyspunkt er imidlertid ordretilgangen; maskinordrene økte med 8,6 prosent fra mai til juni.

Perioden med svak utvikling i Japans økonomi er den mest langvarige siden andre verdenskrig. Mye tyder på at landet nå er inne i det fjerde året på rad med ubetydelig eller nega-

Japan: Makroøkonomiske hovedtall
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet fremgår

	1994	1995			1996		
	Regnskap	OECD juni	DRI aug	NRI aug	OECD juni	DRI aug	NRI aug
Privat konsum	2,2	2,3	1,4	0,9	3,1	3,3	1,4
Offentlig konsum	2,9	3,3	4,3	4,1	2,4	2,9	2,6
Boliginvesteringer[1)]	9,6	-0,7	0,4	-0,3	3,3	8,5	0,1
Andre private investeringer[1)]	-8,8	1,2	2,0	-0,3	2,7	3,9	-1,6
Eksport	5,0	3,5	2,9	4,0	4,9	5,0	0,7
Import	8,4	10,8	8,4	5,8	9,9	5,8	7,0
Bruttonasjonalprodukt	0,5	1,3	0,7	0,1	2,3	3,3	0,5
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	2,8	2,5	2,1	..	2,2	1,5	..
Konsumprisvekst[2)]	0,3	-0,6	-0,1	-0,1	0,0	0,3	-0,1
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,9	3,1	3,0	3,3	3,1	3,1	3,9
Kortsiktig rente (prosent)	2,3	1,7	1,4	..	1,6	1,5	..
Langsiktig rente (prosent)	4,4	3,7	2,8	..	3,7	2,7	..

1) Prognosene fra DRI er fra juli.
2) Prognosene fra OECD gjelder konsumdeflatoren, mens DRI og NRI bruker konsumprisindeksen.
Kilder: OECD Economic Outlook 57, Nomura Research Institute (NRI) og Data Resources Inc. (DRI)

tiv vekst. Lavkonjunkturen må ses i sammenheng med en sterk nedgang i private investeringer, etter flere år med overinvesteringer og oppblåsing av eiendoms- og formuesverdier på slutten av 1980-tallet. Det påfølgende prisfallet har vært dramatisk; fra toppnivået i 1991 har boligprisene og eiendomsprisene i de største byene gått ned med henholdsvis om lag 30 og 50 prosent. Aksjekursene har også blitt hardt rammet, med kursfall opp mot 60 prosent siden 1990. Samtidig har valutaen styrket seg og lagt et press nedover på prisene. Det har ført til svak inntjeningsevne for bedriftene, som derved blir restriktive med bruk av overtid og skjærer ned på bonusordninger. Dette leder igjen til lavere inntektsvekst for arbeidstakerne.

Mens private realinvesteringer synes å ha tatt seg noe opp igjen fra siste halvår i fjor, har finanssektoren fortsatt betydelige problemer som følge av prisfallet. Mange japanske banker har plassert store deler av sine midler i aksjer, og dessuten har fallet i eiendomsprisene utradert sikkerheten for mange utestående lån. Det offisielle anslaget på lån som antakelig ikke kan tilbakebetales, er 50 000 milliarder yen (rundt 11 prosent av BNP), men uavhengige analytikere hevder at dette tallet trolig er for lavt. Omfanget er av en slik størrelse at det innebærer en viss fare for systemsvikt i banksektoren. Dette må ses i sammenheng med at det i hovedsak er de små finansinstitusjonene som sitter med dårlig sikrete lån. Forsøk fra private investorer på å flytte innskudd til større banker, kan lede til konkurs. Myndighetene har allerede måttet gripe inn med innskuddsgarantier for flere små finansinstitusjoner i år.

Siden 1992 har myndighetene ført en ekspansiv finanspolitikk og iverksatt en rekke tiltakspakker på tilsammen rundt 11 prosent av BNP for å stimulere økonomien. Hittil i år er det fremlagt to nye forslag. I april kom et supplerende budsjett på 27 000 milliarder yen (nær 6 prosent av BNP), mens det i juni ble annonsert at tiltak det tidligere var bevilget midler for, skulle fremskyndes i tid. En ny stimuleringspakke på 10 000 milliarder yen (om lag 2 prosent av BNP) vil bli fremlagt for parlamentet i oktober. Prognosene peker mot en økning i offentlig konsum på rundt 4 prosent i år.

Japan: Bruttonasjonalprodukt og industriproduksjon
1989=100. Sesongjusterte volumindekser

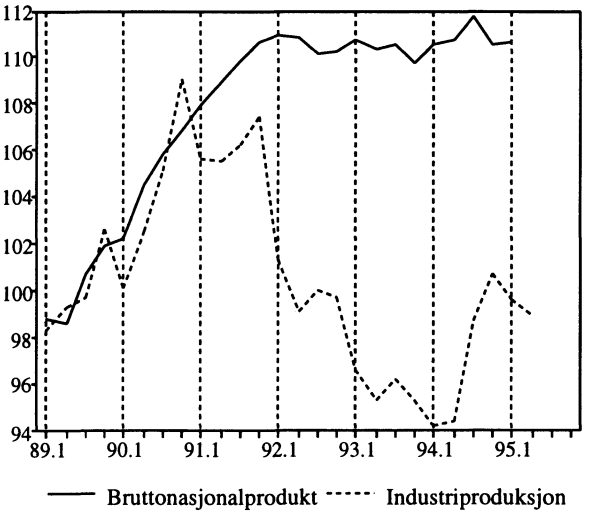

Kilde: OECD.

Japan: Konsumprisvekst i prosent fra samme måned året før og korte og lange renter

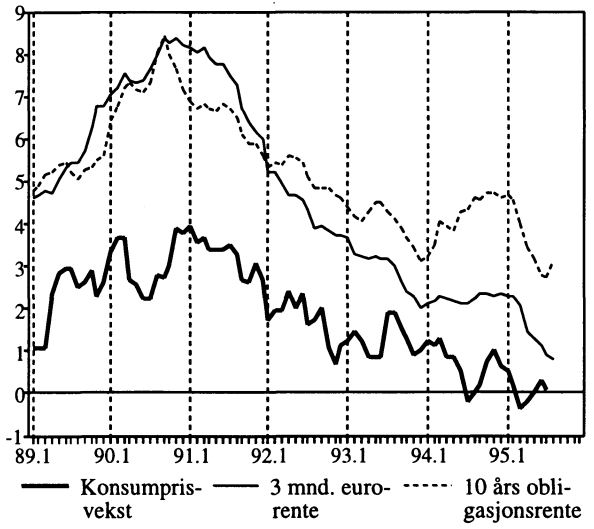

Kilde: OECD og Norges Bank.

Effekten av skattelettelser gjennomført i forbindelse med en av tiltakspakkene fra i fjor er trolig i ferd med å uttømmes. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at privat konsum økte med 0,3 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Det er stor uenighet mellom observatørene når det gjelder den videre utviklingen i privat forbruk. OECD baserer sitt noe optimistiske syn på forventning om høyere inntektsvekst for husholdningene i år enn i fjor, samt en stabilisering av spareraten neste år, med rom for økende vekstrate i privat forbruk. NRI begrunner sin pessimisme med at en forverring i arbeidsmarkedet vil skape større usikkerhet hos forbrukerne og derved ha en dempende virkning på privat konsum.

Sammenliknet med andre OECD-land er arbeidsledigheten i Japan lav; i juni utgjorde de ledige 3,2 prosent av arbeidsstyrken. Forholdet mellom antall ledige stillinger og antall arbeidssøkere var i juni 0,61, det laveste siden januar 1987. Prognosene antyder at ledigheten vil holde seg på sitt nåværende nivå ut året og trolig stige noe neste år.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at boliginvesteringene økte med 6 prosent i 1. kvartal (årlig rate) etter å ha falt med 20 prosent kvartalet før. Etter at boliginvesteringene har vært et av få lyspunkter i japansk økonomi, tyder prognosene på at veksten vil avta i år. For neste år er det store sprik i anslagene. NRI tror på nær nullvekst, noe som må ses i sammenheng med instituttets dystre prognoser for utviklingen i sysselsettingen. Et svakt arbeidsmarked vil trolig bidra til større forsiktighet hos mulige huskjøpere.

Private investeringer utenom bolig økte med 2,6 prosent (årlig rate) i 1. kvartal, det tredje kvartalet på rad med posi-

tiv vekst. Etter tre år med til dels betydelige fall i investeringene peker prognosene nå mot en svak økning både i år og neste år.

Som følge av svak innenlandsk etterspørsel og appresierende valuta, har konsumprisene sunket de siste månedene. Fra juni til juli falt konsumprisindeksen med 0,7 prosent, og dette gir en vekst i prisene på 12-månedersbasis på 0,1 prosent. Det er ventet at fallet i prisene vil fortsette i år, mens det ventes om lag nullvekst neste år.

Driftsregnskapet for første halvår i år viser et overskudd på 61,3 milliarder dollar, en nedgang på 10,3 prosent fra samme periode i fjor. Det er først og fremst et stort overskudd på handelsbalansen som bidrar positivt (71,5 milliarder), et mønster som ble videreført i juli da overskuddet var 9,4 milliarder dollar. Den sterke appresieringen av yen har trolig bidratt til å dempe veksten i eksportvolumet i perioden. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en årlig vekstrate nær null i 1. kvartal. Prognosene peker mot lavere vekst i eksporten i resten av 1995, men bare DRI har forutsatt den svekkelsen i yen som en har hatt i august. Det er ventet en kraftig økning i importvolumet både i 1995 og 1996, men også her bygger prognosene fra OECD og NRI på forutsetningen om en fortsatt sterk valuta. DRI antyder noe svakere importvekst som følge av yen-depresieringen.

Tyskland: Moderat vekst og stabil prisutvikling

I Tyskland økte BNP med 2,9 prosent i fjor etter nedgang på 1,1 prosent året før. Veksten fordelte seg med 9,2 prosent på de østlige delstatene og 2,3 prosent på de vestlige. Oppgangen ble som normalt satt i gang av eksportindustrien, og nettoeksporten bidro positivt til BNP-veksten i fjor. Det var også betydelig vekst i realinvesteringene og en viss oppgang i privat og offentlig konsum i 1994. Prognosene for inneværende år gir inntrykk av at denne utviklingen fortsetter, men det er knyttet usikkerhet til hvor stor effekt appresieringen av tyske mark og den relativt sett høye lønnsveksten vil få. Neste år ventes et oppsving i privat konsum å ta over som den viktigste vekstfaktoren i tysk økonomi. BNP-veksten anslås av de fleste prognoseinstitutter å bli mellom 2,5 og 3 prosent både i 1995 og 1996. DIW (Deutsches Institut fur Wirtschaftsforschung) skiller seg ut med et anslag på 2,0 prosent for begge år.

Foreløpige tall for industriproduksjon og ordretilgang indikerer at den økonomiske oppgangen kan være i ferd med å avta noe. Tallene er imidlertid usikre og ikke helt sammenlignbare med fjorårets tall som følge av en omlegging av statistikken til EUs sektorinndeling og overgang til nytt basisår. I gjennomsnitt lå industriproduksjonen 3,3 prosent høyere i årets fem første måneder enn i samme tidsrom i fjor. Oppgangen var, med unntak for produksjon av kapitalvarer, betydelig større i øst enn i vest. Ordretilgangen vokste med 5,3 prosent i samme periode og det var særlig sterk økning i tilgangen for kapitalvarer fra utlandet. Kapasitetsutnyttelsen i industrien i de vestlige delstatene tok seg betydelig opp gjennom fjoråret og var i juni i år kommet opp i 86,1 prosent. Dette er fortsatt klart under nivået ved den forrige toppen i 1991 (90 prosent), som imidlertid var influert av den tyske gjenforeningen.

Privat konsum økte med 1,3 prosent i 1994; oppgangen var 0,8 prosent i de vestlige delstatene og 4,5 prosent i det tidligere Øst-Tyskland. Inntektsutviklingen har vært svak i vest som følge av skatte- og avgiftsøkninger, mens husholdningene i øst har mottatt overføringer og oppnådd betydelig lønnsvekst de siste årene. Det ventes imidlertid jevnere konsumvekst i inneværende år. I de vestlige delstatene vil gjeninnføringen av den såkalte solidaritetsskatten holde inntektsveksten nede. Prognosene indikerer at både en nedtrapping av overføringene og en nedgang i

Tyskland: Makroøkonomiske hovedtall
Volumendring i prosent fra året før der ikke annet fremgår

	1994	1995			1996		
	Regnskap	DRI juni	OECD aug	3TI juli	DRI juni	OECD aug	3TI juli
Privat konsum	1,3	1,2	1,0	0,8	2,4	3,0	2,7
Offentlig konsum	1,2	1,0	1,8	1,5	0,9	1,3	1,7
Investeringer i fast realkapital	4,3	6,5	6,5	4,7	7,9	5,9	3,0
Eksport	7,2	5,9	7,6	4,7	3,9	5,5	4,7
Import	6,1	3,1	6,0	4,3	5,2	7,9	4,5
Bruttonasjonalprodukt	2,9	3,1	2,9	2,5	3,1	2,7	2,5
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,2	-1,1	-0,7	-0,7	-1,2	-1,2	-0,5
Konsumprisvekst[1)]	3,1	2,1	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3
Arbeidsledighetsrate (nivå)	9,6	9,2	9,2	9,2	8,5	8,7	9,1
Kortsiktig rente (prosent)	5,3	4,7	4,8	..	5,3	5,2	..
Langsiktig rente (prosent)	6,8	6,8	7,1	..	6,6	7,0	..

1) Konsumdeflatoren for OECD og 3TI, konsumprisindeksen for DRI.
Kilder: Data Resources Inc.(DRI), IFO Wirtschaftskonjunktur 7/1995, RWI-Konjunkturberichte 46/1, DIW Economic Bulletin 32/8 og OECD Economic Outlook 57. 3TI er for de realøkonomiske størrelsene et uveid gjennomsnitt av de tyske instituttene DIW, IFO og RWI. For arbeidsledigheten er gjennomsnittet av prognosene fra DIW og IFO brukt, mens anslagene for driftsbalansen er hentet kun fra IFO.

lønnsveksten vil bidra til å bremse inntektsveksten for husholdningene i de østlige delstatene. Konsumet ventes å øke med rundt 1 prosent i år, mens anslagene peker i retning av en oppgang på rundt 2,5 prosent i 1996.

Private realinvesteringer i alt økte med 4,3 prosent i fjor; 16,5 prosent i de østlige delstatene og 1,2 i de vestlige. Oppgangen var særlig sterk for investeringene i bygninger i de østlige delstatene. Mot slutten av året begynte også maskininvesteringene å ta seg opp og en investeringsundersøkelse (for de vestlige delstatene) foretatt av IFO viser at bedrifter innen industri og bygg- og anlegg vil øke investeringene i 1995, etter tre år med kraftige reduksjoner. Industriinvesteringene anslås ifølge denne undersøkelsen å kunne øke med 12 prosent i år etter en nedgang på 9 prosent i fjor. Det ventes ellers betydelig oppgang i utstyrsinvesteringene både i de østlige og i de vestlige delstatene, mens bygningsinvesteringene ser ut til å øke bare i øst.

Som følge av den svake etterspørselsutviklingen og svært moderate lønnsøkninger i de vestlige delstatene, avtok konsumprisveksten gjennom fjoråret. På årsbasis gikk konsumprisene opp med 3 prosent i vest og 3,4 prosent i øst. Hittil i år har 12-månedersveksten i konsumprisene ligget svært stabilt rundt 2,3 prosent i de vestlige delstatene, mens prisveksten i de østlige delstatene har vært 1,9 prosent i gjennomsnitt. Årets lønnsoppgjør i vest resulterte, etter en kortvarig streik, i lønnstillegg på 3,5-4 prosent for privat sektor i år. Sammen med en reduksjon i arbeidstiden på 1 time pr. uke fra 1. oktober, bidrar dette til en betydelig vekst i lønnskostnadene, anslått til 4,5 prosent i år og 5,5 prosent neste år. Lav importprisvekst som følge av appresieringen av tyske mark trekker likevel i retning av fortsatt stabil prisvekst på i overkant av 2 prosent.

Arbeidsledigheten ser ut til å ha stabilisert seg på 8,2 prosent i de vestlige delstatene (regnet i prosent av arbeidsstyrken utenom militæret). Dette er imidlertid et resultat av at både sysselsettingen og arbeidsstyrken faller; antall sysselsatte falt med 200 000 personer fra mai i fjor til samme måned i år. Det ser ut til at det tar lenger tid enn ved tidligere konjunkturoppsving før produksjonsveksten leder til økt sysselsetting. I øst falt ledigheten fra 14,8 prosent i juni i fjor til 13,4 prosent i juni i år, en nedgang som tilsvarer 100 000 personer. Hvis en tar hensyn til at en betydelig satsing på arbeidsmarkedstiltak og stor grad av førtidspensjonering har redusert antall arbeidssøkende, blir imidlertid ledighetsraten høyere. Prognosene for Tyskland under ett indikerer ingen betydelig reduksjon av arbeidsledigheten fremover.

Både eksporten og importen økte betydelig i fjor, og netto bidro handelen med utlandet til om lag 1 prosent av den samlede BNP-veksten. Regnet i volum var oppgangen i eksporten 7,2 prosent, mens importen økte med 6,1 prosent. Eksporten har fått drahjelp fra den sterke veksten hos viktige handelspartnere og blitt stimulert ved at konkurranseevnen er forbedret som følge av høy produktivitetsvekst. Valutakursutviklingen har i tillegg ledet til et spesielt fortrinn i konkurransen med japanske bedrifter. Det ser ut til

Tyskland: Bruttonasjonalprodukt og industriproduksjon
1989=100. Sesongjusterte volumindekser

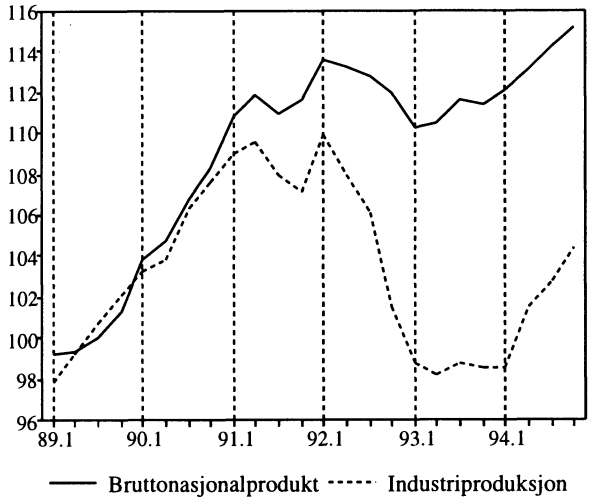

Kilde: OECD.

Tyskland: Konsumprisvekst i prosent fra samme måned året før og korte og lange renter

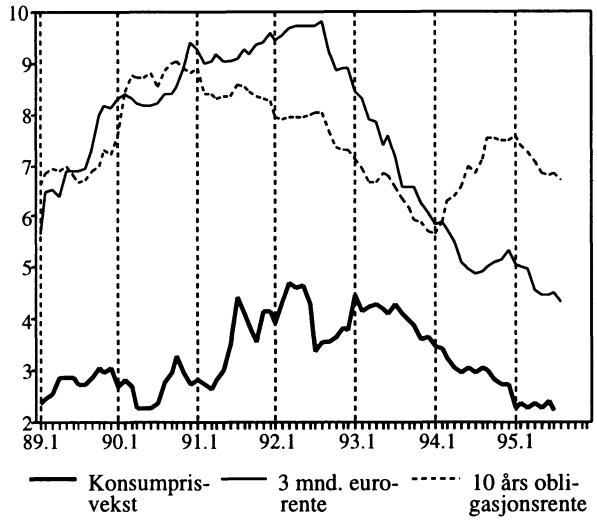

Kilde: OECD og Norges Bank.

at den positive handelsutviklingen fortsetter i år. Målt i verdi var eksporten i mai 5,7 prosent høyere enn ett år tidligere, mens importen bare økte med 2,6 prosent i samme periode. Handelsoverskuddet for perioden januar til mai i år utgjorde 36 mrd. mark, nær toppnivået i 1990. Driftsbalansen er imidlertid fortsatt negativ grunnet underskuddet på rente og stønadsbalansen.

Bundesbank senket diskontoen i slutten av mars i år fra 4,5 til 4 prosent. Nedsettelsen kom uventet og må ses på bakgrunn av den sterke appresieringen av tyske mark i begynnelsen av året, samt fall i pengemengden og stabil prisutvikling. Pengemengden har fortsatt å utvikle seg svakt utover i året; sammenlignet med gjennomsnittet for 4. kvartal i fjor, ble pengemengden redusert med 2 prosent (sesongjustert) i årets syv første måneder. Målsonen til

Bundesbank er en vekst på mellom 4 og 6 prosent. Sammen med indikasjoner på at konsumprisveksten for august kunne komme ned i 2,1 prosent, gjorde dette at både diskontoen og Lombardrenten ble senket med 0,5 prosentpoeng til henholdsvis 3,5 og 5,5 prosent 24. august.

Som følge av oppgangskonjunkturen, moderate lønnsoppgjør i offentlig sektor og kutt i forsvarsutgiftene, bedret de offentlige finansene seg betydelig i fjor. Finanspolitikken ble strammet ytterligere inn fra siste årsskifte ved at den såkalte solidaritetsskatten ble gjeninnført. Skatten som bl.a. legges på lønn og renteinntekter, ventes å innbringe 26 mrd. mark i 1995. Det samlede budsjettunderskuddet (som inkluderer Treuhand) antas å bli redusert fra 3,2 prosent i fjor til i overkant av 2 prosent i år, mao. klart under Maastricht-kravet. For neste år er det foreslått to skatteendringer som vil redusere de offentlige inntektene. Inntektsskatt skal ikke lenger pålegges lavinntektsmottakere, noe som kan redusere skatteinntektene med 15 mrd. mark. I tillegg vil bortfall av en indirekte skatt som har finansiert kullsubsidier kunne redusere inntektene med 7,5 mrd. mark. Tilsammen utgjør dette rundt 0,5 prosent av BNP.

Storbritannia: Lavere vekst

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall steg BNP i Storbritannia med henholdsvis 0,7 og 0,5 prosent i årets to første kvartaler, etter at veksten var oppe i 1,3 prosent i 2. kvartal i fjor. Den betydelige nedgangen i veksttakten er en følge av svakere utvikling i innenlandsk etterspørsel, noe som blant annet må ses på bakgrunn av en betydelig oppgang i rentenivået og stram finanspolitikk gjennom flere år. Et viktig unntak er industriinvesteringene som begynte å tilta i fjor og som ser ut til å ta seg ytterligere opp i år. Eksporten, som har vært en viktig drivkraft gjennom hele oppgangsperioden, fortsetter å vokse sterkt til tross for lavere aktivitet i viktige eksportmarkeder. Prognosene indikerer at BNP vil øke med rundt 3 prosent i år og med 2,5-3 prosent neste år.

Privat konsum økte med 3 prosent i 1994, dvs. en noe sterkere oppgang enn året før. For inneværende år ser det ut til at konsumveksten er i ferd med å avta. Detaljomsetningen var tilnærmet uforandret fra andre halvår i fjor til første halvår i år, og det har også vært svak utvikling i bilsalget i samme periode. Som følge av en betydelig skatteskjerpelse i 1994, økte husholdningenes realdisponible inntekter bare med i underkant av 1 prosent i fjor. Prognosene peker i retning av betydelig bedre inntektsutvikling i år. Når konsumveksten likevel ser ut til å avta, kan dette ha sammenheng med oppgangen i rentenivået, svak utvikling i boligprisene og med at nedgangen i arbeidsledigheten kan være i ferd med å stoppe opp. En betydelig del av inntektsveksten kommer dessuten fra økt aksjeutbytte og er antakelig ikke like konsummotiverende som annen inntekt.

Etter en svak investeringsutvikling i begynnelsen av oppgangsfasen, økte de samlede realinvesteringene med 3,7 prosent i 1994. Industriinvesteringene vokste med 6,5 prosent i fjor, den første oppgangen siden 1989. Flere forhold peker i retning av at industriinvesteringene vil fortsette å øke i tiden fremover. Kapasitetsutnyttelsen overstiger nå det historiske gjennomsnittet og den finansielle situasjonen blant bedriftene er svært god. Industriinvesteringene ventes på denne bakgrunn å kunne øke med opp mot 10 prosent både i år og neste år. Investeringene i boliger økte med over 6 prosent i fjor, men den svake utviklingen i boligprisene kan bidra til å dempe veksten i tiden fremover. Petroleumsinvesteringene falt betydelig i fjor. Nedgangen ser ut til å fortsette, men i et lavere tempo i inneværende år.

Konsumprisveksten er fortsatt moderat, selv om veksttakten har tiltatt noe fra i fjor. Den underliggende pris-

Storbritannia: Makroøkonomiske hovedtall
Volumendring i prosent fra året før der ikke annet fremgår

	1994	1995			1996		
	Regnskap	NIESR aug	DRI aug	OECD juni	NIESR aug	DRI aug	OECD juni
Privat konsum	3,0	1,9	1,7	2,4	2,1	2,4	2,8
Offentlig konsum	2,0	-0,4	0,5	1,1	-0,5	0,8	1,2
Investeringer i fast realkapital	3,7	1,4	3,7	4,2	4,4	5,2	4,6
Eksport	8,2	7,4	7,1	9,1	6,7	6,0	7,7
Import	6,1	1,5	3,0	6,6	4,2	5,1	7,0
Bruttonasjonalprodukt	3,9	2,9	2,7	3,4	2,5	2,7	3,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-0,3	-0,6	-0,4	-0,1	-0,5	-0,2	-0,1
Konsumprisvekst[1)]	2,4	2,8	2,8	2,9	2,6	3,1	3,1
Arbeidsledighetsrate (nivå)	9,5	8,3	8,3	8,5	7,8	7,9	7,6
Kortsiktig rente (prosent)	5,5	6,7	6,7	7,1	6,7	7,0	7,8
Langsiktig rente[2)] (prosent)	8,2	8,3	8,3	8,4	8,1	8,1	8,2

1) Prisindeksen for detaljomsetningen utenom renteutgifter til bolig. OECD-tall for konsumdeflatoren.
2) 10 års obligasjoner for OECD og DRI, 20 års obligasjoner for NIESR.
Kilder: OECD Economic Outlook 57, Data Resources Inc.(DRI) og National Institute Economic Review 3/95 (NIESR).

veksten (dvs. utenom renter) var 2,4 prosent i 1994, og har i årets syv første måneder ligget på 2,7 prosent i gjennomsnitt. Produsentprisene har imidlertid tatt seg betydelig opp siden midten av fjoråret og den årlige veksttakten ligger nå på 4,5 prosent. Dette må ses i sammenheng med oppgangen i råvareprisene gjennom fjoråret og med at pundet har depresiert betydelig siden høsten 1992. Lønnsveksten har også tatt seg opp de siste par årene og årets tariffoppgjør gir grunnlag for en oppgang i nominelle lønninger på 3 til 4 prosent. Med en moderat produktivitetsvekst, vil lønnskostnadene pr. produsert enhet dermed kunne vokse med rundt 2 prosent i år. Prognosene peker på denne bakrunn i retning av at konsumprisveksten vil holde seg lav også i tiden fremover.

Arbeidsledigheten begynte å avta tidlig i konjunkturoppgangen og har tilsammen falt med 700 000 personer siden april 1993. Nedgangen i antall ledige har imidlertid vært liten i inneværende år; i gjennomsnitt falt ledigheten med rundt 25 000 personer pr. måned i 1. kvartal og med 10 000 pr. måned i 2. kvartal. I juli økte ledigheten svakt for første gang på om lag 2 år. Ledigheten utgjør nå 8,3 prosent av arbeidsstyrken, mot 9,3 prosent i gjennomsnitt for fjoråret. Fallet i ledigheten gjennom oppgangsperioden har ikke blitt motsvart av en tilsvarende økning i sysselsettingen, noe som indikerer at flere har valgt å tre ut av arbeidsmarkedet til tross for den gode konjunkturutviklingen. Basert på at denne utviklingen fortsetter, anslår flere prognoseinstitutter en ytterligere nedgang i antall ledige i siste del av 1995 og i 1996.

Nasjonalregnskapstall viser at samlet eksportvolum økte med 8,2 prosent i 1994, og prognosene indikerer at den sterke veksten vil fortsette, hjulpet av depresieringen av pundet gjennom første del av inneværende år. Det er imidlertid tegn til at USA ikke lenger er den viktigste drivkraften bak eksportveksten. Verdien av eksporten til land utenfor EU (som utgjør om lag halvparten av total eksport) økte med bare 0,5 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal i år, og eksporten til USA avtok med 8,7 prosent (sesongjustert). Importvolumet økte med 6,1 prosent i fjor, men veksten vil trolig bli mindre i år som følge av svakere utvikling i innenlandsk etterspørsel og oppgang i importprisene. Underskuddet på driftsbalansen har blitt redusert betydelig siden begynnelsen av 1993 og utgjorde i fjor bare 0,3 prosent av BNP. Prognosene viser at underskuddet vil kunne holde seg rundt dette nivået både i 1995 og 1996.

Bank of England hevet basisrenten med tilsammen 1,5 prosentpoeng fra september i fjor til februar i år og renten har siden ligget på 6,75 prosent. Den relativt kraftige oppjusteringen må ses som et forsøk på å holde inflasjonen innenfor målsonen på 1- 4 prosent. En ytterligere innstramming av pengepolitikken var ventet på vårparten i år, men finansministeren gikk trolig imot rådet fra sentralbanken. De fleste prognoser peker fortsatt i retning av at de kortsiktige rentene skal videre oppover, men anslagene er i ferd med å bli nedjustert etterhvert som det har blitt klart at den økonomiske aktiviteten avtar.

Storbritannia: Bruttonasjonalprodukt og industriproduksjon
1989 = 100. Sesongjusterte volumindekser

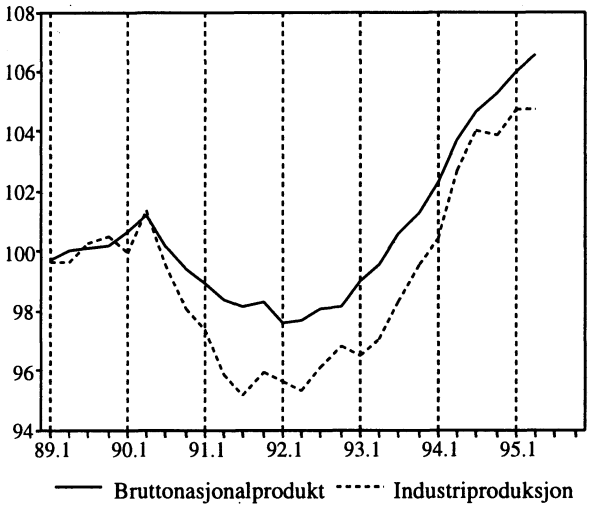

Kilde: OECD.

Storbritannia: Konsumprisvekst i prosent fra samme måned året før og korte og lange renter

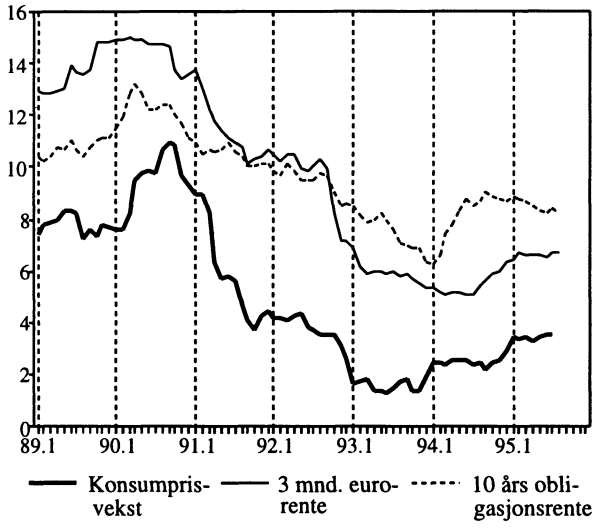

Kilde: OECD og Norges Bank.

Finanspolitikken har de siste årene vært kontraktiv og den gjennomsnittlige inntektsskatten er anslått å øke fra 40,6 prosent i 1993 til 42,5 prosent i 1995. Statens lånebehov har derfor blitt redusert, og forventes å komme ned i 3,4 prosent av BNP i inneværende budsjettår. Tall for 2. kvartal (dvs. 1. kvartal i budsjettåret) viser imidlertid at lånebehovet var like stort som i samme periode i fjor. Det at kommende parlamentsvalg nærmer seg i tid, trekker i retning av at regjeringen vil foreslå skattelettelser i neste års budsjett, selv om finansministeren så langt har benektet at dette er aktuelt. En lettelse kan begrunnes med at den finanspolitiske situasjonen nå er betydelig bedre enn det som ble antatt i 1993, da en innførte betydelige skatteskjerpelser for de kommende årene, og med den svake utviklingen i innenlandsk etterspørsel.

Sverige: Oppgangen fortsetter

Oppgangen i den svenske økonomien fortsetter. BNP-veksten i 1. kvartal i år var den sterkeste siden 2. kvartal 1987. Til tross for dette ligger produksjonen fremdeles om lag 2 prosent lavere enn nivået i 1991. Eksporten viser fremdeles en positiv utvikling, og samlede investeringer øker igjen etter flere år med nedgang. Oppgangen ventes å fortsette, om enn noe avdempet i forhold til 1. kvartal. Investeringene forventes å overta som den sterkeste drivkraften i oppgangen, mens konsumet fremdeles vil utvikle seg svakt. Til tross for de gjentatte innstrammingene i de svenske statsfinansene, er ikke tilliten til svensk økonomi helt gjenopprettet. Etter at uroen på de internasjonale valutamarkedene la seg, har den svenske kronen styrket seg noe. Rentemarginen mot Tyskland har blitt noe redusert, men den er fremdeles på over 3,5 prosent. Dette må imidlertid ses i sammenheng med den stramme pengepolitikken som den svenske sentralbanken fører.

Nasjonalregnskapsstatistikk for 1. kvartal i år viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) vokste med 3,8 prosent i forhold til samme kvartal i fjor, og med 0,7 prosent (sesongjustert) i forhold til 4. kvartal 1994. Det sterkeste bidraget til veksten kommer fra utenriksøkonomien, men også investeringene viser en økning etter flere år med nedgang. Konsumet gir et negativt vekstbidrag. Det er ventet at dette hovedbildet kommer til å holde seg fremover, selv om de ulike prognoseinstituttene er noe uenige om hvor sterk veksten blir. Konjunkturinstitutet (KI) regnet i sin maiprognose med en vekst i BNP på 2,6 prosent i 1995 og 2,9 prosent i 1996, mens OECD anslår BNP-veksten til om lag 2,5 prosent både i 1995 og 1996. Det svenske Industriförbundet (IF) er mer pessimistisk, og forventer en vekst i BNP på 2 prosent i år og 1,6 prosent neste år.

Privat konsum ble redusert med 0,4 prosent (sesongjustert) i 1. kvartal i år i forhold til 4. kvartal i fjor. I forhold til 1. kvartal 1994 var konsumet 0,1 prosent lavere. Salget av varige konsumgoder økte imidlertid med 13 prosent, særlig nybilsalget vokste kraftig. Ferske undersøkelser fra Statistiska Centralbyrån (SCB) tyder på at forbrukerne er blitt mer pessimistiske når det gjelder forventet utvikling i egen økonomi. Som følge av innstrammingene på offentlige budsjetter, med økte avgifter og reduserte overføringer, ventes disponibel realinntekt å reduseres i 1995 og være omtrent uendret i 1996, på tross av økte faktorinntekter. Spareraten er nå på et historisk høyt nivå. Konsolideringen etter det sterke fallet i eiendomsprisene på begynnelsen av 1990-tallet ser imidlertid ut til å være over, og en forventer etterhvert en nedgang i spareraten, noe som vil bidra til økt privat konsum. Det er imidlertid uenighet om når privat konsum vil vende oppover igjen, og dette reflekteres i prognosene. KI regner med tilnærmet uendret privat konsum i 1995 sett under ett, og en vekst på 1,1 prosent i 1996. OECD anslår en nedgang på 0,8 prosent i 1995 og en tilnærmet like sterk oppgang i 1996, mens IF regner med en reduksjon på 0,5 prosent i år og om lag nullvekst neste år.

Oppgangen i samlede investeringer, som startet annet halvår 1994, fortsetter. Investeringene i 1. kvartal 1995 var 5,2 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Det er særlig investeringer i maskiner og utstyr til eksportorientert industri som øker, med en vekst på 26 prosent i 1. kvartal. Høy lønnsomhet og kapasitetsutnyttelse er hovedårsakene til investeringsøkningen. Investeringer i bygg og anlegg viser derimot en fortsatt svak utvikling, med en nedgang på 12 prosent i 1. kvartal. Det er boliginvesteringene som faller sterkest, og de er nå nede på et meget lavt nivå. En regner med at veksten i samlede investeringer vil fortsette fremover. Økningen er imidlertid fremdeles først og fremst knyttet til eksportorientert industri. Høye renter og lav innenlandsk etterspørsel trekker i retning av at investeringer i de mer hjemmemarkedsorienterte delene av næringslivet fortsatt vil utvikle seg svakt. SCBs investeringsundersøkelse fra mai tyder på en sterk investeringsvekst i industrien i år, mens bildet er noe mer usikkert for 1996. Boliginvesteringene vil reduseres videre i 1995, men ventes å ta seg noe opp i 1996. Økte offentlige investeringer, særlig til infrastrukturtiltak, vil bidra til vekst i investeringene neste år. Samlet sett regner prognoseinstituttene med at brutto-

Sverige: Makroøkonomiske hovedtall
Volumendring fra året før der ikke annet fremgår

	1994	1995			1996		
	Regn-skap	KI mai	OECD juni	IF juli	KI mai	OECD juni	IF juli
Privat konsum	0,5	-0,1	-0,8	-0,5	1,1	0,7	-0,1
Offentlig konsum	-1,0	0,0	-0,2	-0,2	0,6	-0,7	-0,8
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-0,4	10,6	9,8	9,5	11,3	9,3	7,7
Eksport	13,8	10,9	11,2	11,0	7,1	7,8	4,3
Import	13,2	7,5	7,3	9,5	6,9	6,4	3,0
Bruttonasjonalprodukt	2,2	2,6	2,5	2,0	2,9	2,4	1,6
Industriproduksjon	10,6	8,2	7,5	8,5	6,0	7,0	2,5
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	0,5	3,2	2,9	--	4,3	4,5	--
Konsumprisvekst	2,2	3,0	3,3	3,4	2,7	2,8	3,9
Arbeidsledighetsrate (nivå)	8,0	7,4	7,5	7,5	6,7	6,7	7,3

Kilder: Statistiska Centralbyrån, Konjunkturinstitutet (KI), OECD Economic Outlook 57 og Industriförbundet.

investeringer i fast kapital vil øke med om lag 10 prosent i år. For 1996 varierer anslagene noe mer, fra om lag 8 til 11 prosent.

Eksporten, som hittil har vært drivkraften i den svenske konjunkturoppgangen, vokser fremdeles sterkt. I 1. kvartal i år økte eksporten med 15,4 prosent sammenlignet med 1. kvartal 1994. Dette må ses i sammenheng med den sterke depresieringen av svenske kroner som har funnet sted siden slutten av 1992. I 1. kvartal i år opplevde svenskene en depresiering på om lag 7 prosent (handelsveid). I den siste tiden har svenske kroner igjen appresiert noe, og de fleste prognoseinstitutter forventer en fortsatt moderat appresiering gjennom resten av året og i 1996. I tillegg ventes den sterke produktivitetsveksten som en har opplevd de seneste årene, å avta noe. Dermed antas det at svenskene ikke lenger vil høste store markedsandelsgevinster, men at økningen i eksporten etterhvert vil komme mer i takt med den generelle markedsveksten. Det ventes dermed at eksportveksten totalt vil avta noe, til rundt 11 prosent i år. For 1996 venter KI og OECD en økning i eksportvolumet på mellom 7 og 8 prosent, mens IF har et betydelig lavere anslag. Importen øker også relativt kraftig, men ikke like sterkt som eksporten. I 1. kvartal lå importen 10,8 prosent over nivået for samme periode i fjor, til tross for at Sveriges inntreden i EU førte til en fremskynding av import fra ikke-EU-land mot slutten av fjoråret. Det var særlig maskiner og utstyr til eksportindustrien, samt personbiler, (disse varegruppene har høy importandel) som bidro til importveksten i 1. kvartal. På grunn av svak innenlandsk etterspørsel og en noe lavere vekst i industriinvesteringene fremover, ventes importveksten å gå litt ned i den nærmeste tiden. Anslagene for 1995 ligger mellom om lag 7,5 og 9,5 prosent, mens de for 1996 ligger mellom 3 og 7 prosent.

Overskuddet på handelsbalansen ser ut til å bli rekordhøyt i 1995. Foreløpige tall fra SCB for årets syv første måneder viser et overskudd på om lag 68 milliarder svenske kroner, mot 72 milliarder for hele fjoråret, som også var et rekordår for handelsbalansen. Overskuddet på driftsbalansen ventes å bli på om lag 3 prosent av BNP i år, økende til drøyt 4 prosent i 1996.

Ifølge SCBs arbeidskraftsundersøkelser tilsvarte den åpne arbeidsledigheten i 2. kvartal i år 7,4 prosent av arbeidsstyrken, mot 7,7 prosent i samme periode i fjor. (Årsgjennomsnittet for 1994 var 8,0 prosent.) Arbeidsmarkedstiltakene omfatter ytterligere om lag 5 prosent av arbeidsstyrken, slik at over 12 prosent er uten ordinært arbeid. Det forventes en viss økning i sysselsettingen i industrien, samt i industritilknyttet tjenesteyting. En regner med en viss nedgang i ledigheten både i år og neste år. Prognosene for 1995 ligger på om lag 7,5 prosent, mens de for 1996 varierer rundt 7 prosent.

Konsumprisindeksen gikk ned med 0,1 prosent fra juni til juli, til et nivå 2,9 prosent høyere enn i juli 1994. Nær ett prosentpoeng av denne økningen skyldes en heving av satsene for offentlige avgifter. Det er knyttet en viss

Sverige: Bruttonasjonalprodukt og industriproduksjon
1989=100. Sesongjusterte volumindekser

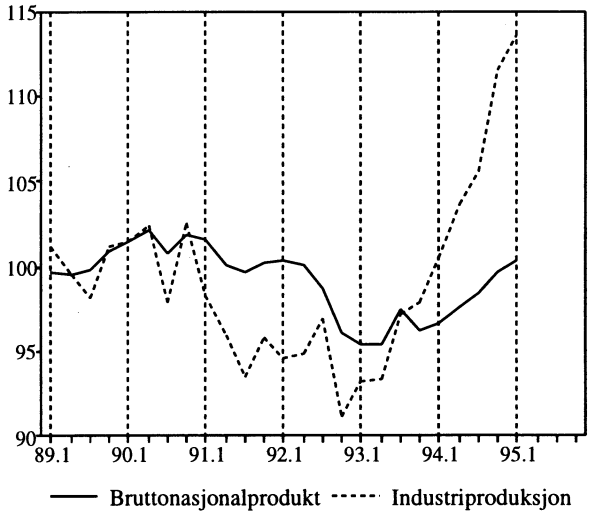

Kilde: OECD.

Sverige: Konsumprisvekst i prosent fra samme måned året før og korte og lange renter

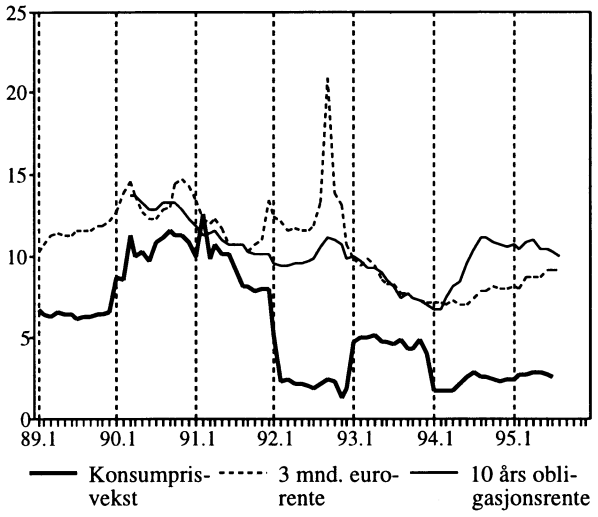

Kilde: OECD og Norges Bank.

usikkerhet til utviklingen i konsumprisene fremover. Fra 1. januar 1996 reduseres merverdiavgiften på matvarer fra 21 til 12 prosent. Dette innebærer isolert sett en reduksjon i konsumprisindeksen med om lag ett prosentpoeng. Det er også usikkert hvor sterk lønnsveksten blir i industrien, hvor lønnsomheten er rekordhøy, og hvor sterk lønnssmitteeffekten mot mer hjemmeorienterte næringer vil bli. Dette preger prognosene for inflasjonsutviklingen, som for 1996 varierer mellom i underkant av 3 og nærmere 4 prosent. Det er verd å merke seg at mange nå anslår at inflasjonen vil overstige 3 prosent, som er øvre grense i den svenske sentralbankens intervall for akseptabel inflasjon. Sentralbanken har flere ganger, senest i juli, hevet sine renter med den hensikt å holde inflasjonen innenfor dette intervallet.

I juni la den svenske regjeringen frem sitt konvergensprogram, som beskriver myndighetenes handlingsplan for å oppfylle Maastricht-kriteriene for deltakelse i EU's monetære union. Programmets hovedmålsettinger er å føre en politikk som gir lavere renter, stabil lav inflasjon og stabil kronekurs. Regjeringen regner med å kunne oppfylle alle konvergenskriteriene med unntak av kravet om at konsolidert offentlig bruttogjeld skal være under 60 prosent av BNP. Det ble lagt frem planer om privatisering av statseide foretak, bl.a. Nordbanken, for i alt 50 milliarder svenske kroner frem mot år 2000. Det er samtidig planer om ytterligere innsparinger på statsbudsjettet på 16 milliarder i løpet av 1997-98.

Danmark : Konjunkturtoppen er nådd

Foreløpige nasjonalregnskapstall for Danmark viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) økte med 0,8 prosent (sesongjustert rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, etter en vekst på 4,4 prosent fra 1993 til 1994. Mens det var privat konsum som bidro mest til veksten i fjor, er det nå private investeringer og eksporten som synes å være de viktigste drivkreftene. Investeringene i maskiner og transportmidler viste en kraftig oppgang i 1. kvartal, mens boliginvesteringene falt betydelig. Det siste må imidlertid ses på bakgrunn av at den midlertidige tilskuddsordningen for reparasjoner og vedlikehold falt bort ved nyttår. Prognosene antyder at BNP vil øke med nær 4 prosent i år og i underkant av 3 prosent i 1996.

Tilgjengelig korttidsstatistikk kan tyde på at aktiviteten i dansk økonomi er i ferd med å flate ut. Indikatoren for forbrukernes tillit sank noe i juni og industriens omsetning, målt i faste priser, har gått ned gjennom de siste månedene. Siden årsskiftet har det også vært nedgang i bilsalget.

Veksten i privat konsum avtok gjennom 1994, og nedgangen i veksttakten har vært mer markert enn tidligere antatt. I gjennomsnitt økte konsumet med 7,6 prosent i fjor. Det er ventet at vekstraten for privat konsum i inneværende år vil halveres i forhold til fjoråret. For neste år ventes en ytterligere reduksjon til rundt 3 prosent.

Investeringene i maskiner og transportmidler økte med 5,5 prosent i 1. kvartal i år sammenlignet med foregående kvartal. I år forventes det en vekst i private investeringer på rundt 15 prosent, mens anslagene for 1996 er betydelig lavere. Den sterke oppgangen i investeringsaktiviteten er delvis et svar på høy kapasitetsutnyttelse, men en kraftig økning i skips- og flyinvesteringer bidrar også. Siste kartlegging av industriens investeringsforventninger antyder en investeringsvekst på 20 prosent i inneværende år.

Det var svært lav vekst i offentlig konsum og investeringer i 1994 og det er ventet at dette fortsetter gjennom 1995 og 1996. Utviklingen i offentlig sektors kjøp av varer og tjenester må ses på bakgrunn av at myndighetene har som mål å oppnå budsjettbalanse i 1997. Ifølge Den Danske Bank (DDB) vil det offentlige budsjettunderkuddet reduseres fra et nivå tilsvarende 2,2 prosent av BNP i 1995 til 1,7 prosent av BNP i 1996.

Konsumprisindeksen gikk ned med 0,5 prosent fra juni til juli i år, og dette gir en prisvekst på 12-månedersbasis på 1,8 prosent. Styrkingen av den danske kronen overfor tyske mark og amerikanske dollar bidrar til å holde prisstigningen nede. Resultatet fra de sentrale lønnsforhandlingene trekker også i retning av en moderat prisvekst fremover. Det knytter seg imidlertid betydelig usikkerhet til utfallet av de mange lokale oppgjørene som ennå ikke er sluttført. I inneværende år er det ventet noe høyere prisstigning enn i fjor; rundt 2,5 prosent. Anslagene for 1996

Danmark: Makroøkonomiske hovedtall
Volumendring i prosent fra året før der ikke annet fremgår

	1994	1995			1996		
	Regn-skap	ØM aug	DDB juni	OECD juni	ØM aug	DDB juni	OECD juni
Privat konsum	7,6	3,4	4,4	4,2	2,8	3,2	3,0
Offentlig konsum	1,1	1,1	1,8	0,7	1,1	1,1	0,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,1	10,4	8,1	6,3	4,8	4,5	5,8
Næringslivet	2,9	15,5	10,9	..	6,9	5,8	..
Offentlige myndigheter	0,1	-5,5	-1,1	..	-7,4	-0,4	..
Boliger	6,4	3,4	8,1	..	5,0	3,2	..
Eksport	7,7	5,5	5,5	5,6	4,4	4,7	5,3
Import	10,6	7,3	7,8	7,2	5,4	5,8	5,6
Bruttonasjonalprodukt	4,4	3,9	3,8	3,4	2,9	2,8	3,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	2,4	2,0	2,0	2,9	2,2	2,0	3,5
Konsumprisvekst	2,0	2,3	2,6	2,5	2,4	3,0	3,0
Arbeidsledighetsrate	12,1	10,2	10,1	10,6	9,3	9,7	9,7

Kilder: Økonomiministeriet (ØM), Den Danske Bank (DDB), OECD Economic Outlook 57.

bærer preg av at en forventer et visst prispress i kjølvannet av et strammere arbeidsmarked.

Tall fra Danmarks Statistik viser at ledigheten falt fra 12,5 prosent i juni 1994 til 10,2 prosent i juni 1995. Siden april i år har det vært en svak økning i andelen ledige. Denne utviklingen er nært knyttet til antall personer på orlov og aktiveringstiltak. I løpet av det siste året har en registrert 50 000 flere på slike tiltak, men antallet er blitt noe redusert de siste månedene. Mye tyder derfor på at bare en mindre del av fallet i ledigheten kan knyttes til konjunkturoppgangen.

På grunn av sterkt press mot den danske kronen, valgte sentralbanken å heve flere av signalrentene i mars i år. Dette styrket gradvis kronen (tilsvarende 4 prosent i effektiv kronekurs) og kursen ligger nå godt innenfor EMS-grensene. Endringer i valutamarkedets syn på kronen gav senere rom for tre påfølgende rentenedsettelser, slik at reporenten nå ligger rundt 6 prosent. Den siste nedjusteringen av signalrentene i Tyskland vil sannsynligvis kunne bidra til et ytterligere rentefall i Danmark. Den 10-årige obligasjonsrenten ble også presset noe opp etter valutauroen, og sammenlignet med de tyske og amerikanske rentene er den fortsatt høy. Det ligger ikke an til lavere lange renter i år eller neste år.

Utviklingen i eksportindustrien vil trolig fortsatt bidra til å trekke den økonomiske veksten opp, til tross for at den danske kronen styrket seg betydelig utover våren. Økningen i kronens verdi som følge av sentralbankens renteheving i mars, antas å bidra til et tap i konkurranseevnen på om lag 3 prosent. Prognosene antyder at veksten i importen vil overstige eksportveksten både i 1995 og 1996. Dette vil forverre driftsbalansen noe, men det ventes likevel betydelige overskudd i begge år.

Danmark: Bruttonasjonalprodukt
1989=100. Sesongjustert volumindeks

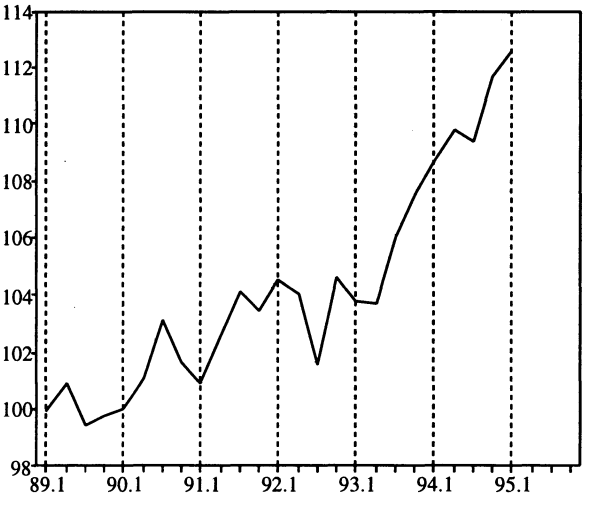

Kilde: OECD.

Danmark: Konsumprisvekst i prosent fra samme måned året før og korte og lange renter

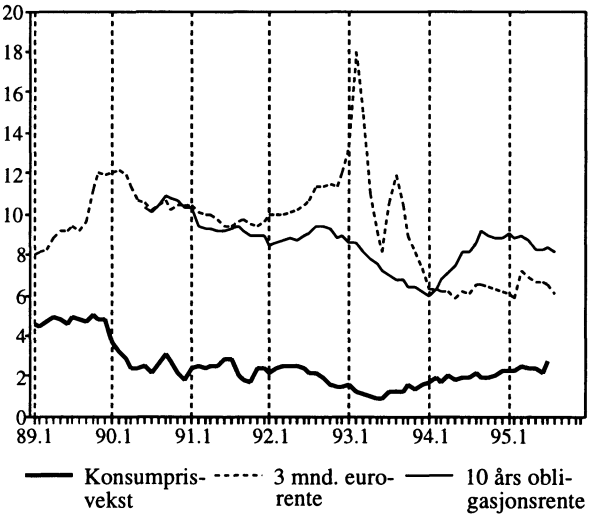

Kilde: OECD og Norges Bank.

Internasjonale markedsforhold

Internasjonale varemarkeder

Oljemarkedet

Oljemarkedet er preget av raske skift i forventninger om fremtidige markedsforhold, noe årets prisutvikling på råolje tydelig har vist. Spotprisen på Brent Blend var ved årsskiftet nede i 16 dollar pr. fat, steg så til 19 dollar i slutten av april, for å falle tilbake til under 16 dollar i juli. Gjennomsnittlig pris hittil i år er 17,2 dollar pr. fat Brent Blend, tilsvarende om lag 109 norske kroner. Årsaken til prisstigningen i vår var først og fremst et midlertidig underskudd på olje og prognoser om vekst i etterspørselen. Det påfølgende prisfallet kan forklares med nye prognoser for fortsatt økt tilbud fra land utenfor OPEC, og dertil økende misnøye med denne utviklingen innen kartellet. Etterspørselen etter olje er ventet å øke betydelig både i år og neste år, men økningen motsvares av en forventet lik økning i oljeproduksjonen utenom OPEC. Landene i OPEC skal bestemme nye kvoter for 1996 i november.

I OECD-området økte etterspørselen etter olje i 2. kvartal med 1,2 prosent i forhold til samme kvartal året før. Den største veksten forekom i Stillehavsområdet og i Europa, med henholdsvis 3,1 og 2,0 prosent, mens etterspørselen var nærmest uforandret i Nord-Amerika. For 1995 sett under ett venter IEA at veksten vil være størst i Europa, på omkring 2 prosent. Dette har sammenheng med forventninger om relativt høy økonomisk vekst. Den største økningen ser ut til å finne sted i Italia, der spesielt oljeleveringer til elektrisitetsproduksjonen vokser kraftig. I andre land, som f.eks. Storbritannia og USA, har slike leveringer avtatt betydelig som følge av substitusjon mot naturgass. I USA var etterspørselen etter bensin kraftig økende i vår, og dette var en av forklaringene som ble gitt på den stigende råoljeprisen. IEAs prognoser for 1996 indikerer at etterspørselsveksten i OECD-området vil bli enda større neste år enn i 1995, det vil si bortimot 2 prosent.

I Russland og resten av det tidligere Sovjetunionen har reduksjonen i oljeforbruket bremset betydelig opp. I 2. kvartal i år var forbruket omtrent identisk med nivået samme kvartal året før. IEA forventer likevel nedgang også i 1996, som følge av de økonomiske problemene i området. Etterspørselen etter olje utenfor OECD og det tidligere Sovjetunionen vokser med samme tempo som tidligere, det vil si med en årlig vekst tilsvarende omkring en million fat pr. døgn. Tre fjerdedeler av denne veksten er ventet å komme i Sør- og Øst-Asia, der oljeforbruket er doblet de siste ti årene.

OPECs produksjon av råolje nådde i mai 26 millioner fat pr. døgn ifølge Petroleum Intelligence Weekly (PIW), noe som er 1,5 millioner fat over den avtalte totalkvoten. Forøvrig har produksjonen stort sett ligget stabilt i overkant av 25 millioner fat de to siste årene, med en liten stigende tendens over tid. Det er i første rekke Venezuela som produserer mer enn sin kvote, men også Saudi Arabia har ligget over kvoten enkelte måneder. USAs boikott av iransk oljeproduksjon har så langt hatt liten innvirkning på produksjonsnivået, men har til en viss grad ført til lavere priser på iransk olje. Det har i lang tid vært antatt, blant annet fra IEA, at etterspørselen etter OPEC-olje ville vokse så snart

Etterspørsel og tilbud av olje[1)]
Millioner fat pr. dag

											Prognoser	
	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1	94.2	94.3	94.4	95.1	95.2	95.3	95.4
Etterspørsel	68,5	65,9	66,3	69,6	69,7	66,6	67,6	70,3	70,8	67,9	68,3	71,5
OECD	39,6	37,6	38,6	40,4	40,7	38,7	39,7	40,7	41,0	39,2	39,9	41,4
Europa	13,6	13,0	13,5	14,2	13,7	13,3	13,5	14,0	14,0	13,6	13,8	14,4
Nord Amerika	18,9	18,7	19,4	19,7	19,9	19,4	19,7	19,7	19,6	19,5	20,0	20,2
Stillehavsområdet	7,0	6,0	5,7	6,5	7,1	6,0	6,4	6,9	7,3	6,2	6,2	6,8
Tidligere Sovjetunionen	6,3	5,7	5,2	5,7	5,3	4,4	4,6	4,9	5,1	4,4	4,2	4,7
Resten av verden	22,7	22,6	22,5	23,5	23,7	23,5	23,3	24,7	24,7	24,3	24,2	25,4
Tilbud	67,7	66,7	67,1	68,2	68	67,8	68,3	69,7	69,6	69,2	..	..
OPEC	27,3	26,4	27	27,1	27,2	27,2	27,3	27,6	27,5	27,6	..	..
OECD	16,6	16,4	16,7	17,4	17,5	17,4	17,4	18,2	18,1	17,6	17,8	18,9
Tidligere Sovjetunionen	8,2	8,1	7,8	7,6	7,1	7,1	7,3	7,3	7,1	7	7	7
Resten av verden	15,7	15,7	15,7	16,1	16,2	16,1	16,3	16,6	16,9	16,9	17,4	17,6
Lager endring	-0,8	0,8	0,8	-1,4	-1,7	1,2	0,7	-0,6	-1,3	1,3	..	..

1) Inklusive NGL
Kilde:Oil Market Report (IEA) august 1995.
Uoverensstemmelser i tabellen skyldes avrunding og statistiske avvik.

Spotprisen på Brent Blend
Dollar pr. fat

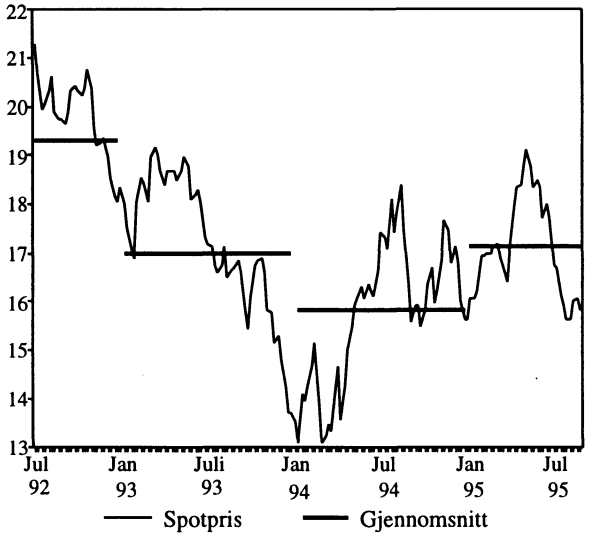

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

Råoljeproduksjon i OPEC 1993-1995
Mill. fat pr. dag

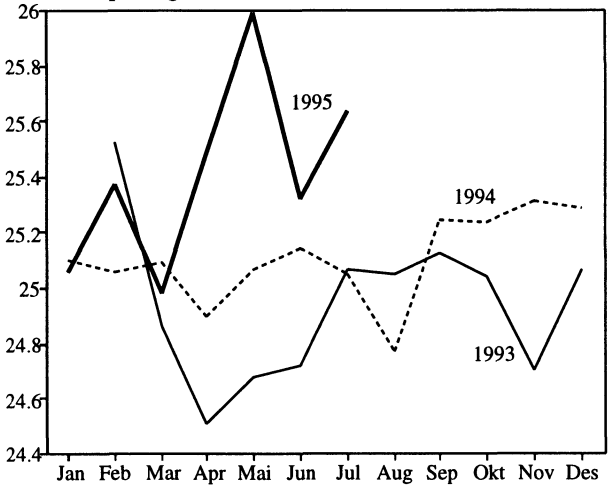

*Utenom Ecuador fra februar 1993

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

en kom ett år frem i tid. Dette har trolig vært en viktig grunn til at OPEC har nøyd seg med verbale reaksjoner mot stigende oljeproduksjon i andre regioner. De siste prognosene fra IEA gir imidlertid et nytt bilde av situasjonen. Tallene indikerer at etterspørselen etter råolje fra OPEC ventes å avta i år i forhold til i fjor, mens etterspørselen i 1996 ventes å bli den samme som i år. Dette gjelder til tross for at etterspørselen i verden er ventet å øke med omkring 4 prosent fra 1994 til 1996. Dersom OPEC-landene fester lit til disse anslagene, er det grunn til å vente en tøffere tone enn tidligere på OPEC-møtet i november.

Den siste tiden har sanksjonene mot Irak kommet frem i søkelyset igjen, blant annet som følge av politiske uroligheter i landet. Dette har imidlertid ikke gitt vesentlige utslag på oljeprisene, til tross for at en opphevelse av sanksjonene vil kunne medføre en betydelig økning i OPECs samlede oljeproduksjon. En mulig forklaring på dette kan være at markedet allerede i lang tid har vært påvirket av det potensielle tilbudet som ligger i irakisk eksport.

Ifølge PIW er det stadig færre som tror at veksten i oljeproduksjonen utenfor OPEC er i ferd med å stanse opp. Fortsatt er det i Nordsjøen en venter den største økningen. IEA forventer at veksten vil være enda større i 1996 enn i år, tilsvarende 0,7 millioner fat pr. døgn, med lik fordeling mellom Norge og Storbritannia. I siste kvartal i år venter IEA at norsk produksjon vil stige med over 15 prosent i forhold til kvartalet før. I Nord-Amerika tilsier IEAs prognoser at tilbudet av olje vil vokse noe i 1995 i forhold til i fjor etter flere års nedgang. Denne økningen er imidlertid ikke ventet å fortsette neste år. Oljeproduksjonen i Latin-Amerika og Asia vokser stadig raskere, slik at tilbudet øker nesten like fort som etterspørselen i regionene utenfor OPEC, OECD og det tidligere Sovjetunionen. I Russland har produksjonsnedgangen nesten stanset, mens produksjonen i resten av det tidligere Sovjetunionen så vidt har begynt å stige igjen. Det betyr at eksporten fra dette området foreløpig øker noe fra år til år.

Oljelagrene i OECD-området var ved utgangen av 2. kvartal omtrent på samme nivå som året før, målt i antall dagers forbruk. I forhold til 1993, da lagrene var forholdsvis høye, tilsvarer årets lagertall en nedgang på to dagers forbruk til 92 dager.

Utsiktene for andre halvår i år og for 1996 er ikke særlig lyse for OPEC. En betydelig vekst i etterspørselen etter olje motsvares mer enn fullt ut av kraftige produksjonsøkninger flere steder i verden, spesielt i 4. kvartal i år. Dette tilsier at spekulasjonene i forkant av OPEC-møtet i november vil bli ekstra intense. Virkningen av dette vil sannsynligvis være lave oljepriser, med mindre det dukker opp nye prognoser for neste års markedsforhold, eller andre viktige signaler. Det siste kan f.eks. være løfter om produksjonsbegrensninger fra sentrale aktører utenfor OPEC.

Andre råvaremarkeder

Etter at de fleste råvareprisene økte kraftig gjennom 1994, har prisutviklingen flatet ut i første halvår i år. Ifølge prisindeksen for råvarer, utarbeidet av Institut fur Wirtschaftsforschung i Hamburg (HWWA), økte råvareprisene, eksklusive energiråstoffer, med 31,3 prosent fra januar i fjor til samme måned i år. Prisene på ikke-jernholdige metaller gikk mest opp, med en vekst på 49,1 prosent. Den positive prisutviklingen for mange råvarer i fjor hadde sammenheng med tiltakende etterspørsel både som følge av konjunkturoppgangen i OECD-området og fordi investeringsfond kjøpte seg inn i råvaremarkedet. Hittil i år (fra januar til juli) har totalindeksen utenom energi bare økt med 1 prosent og det har vært en svak nedgang i metallprisene. Basert på at BNP-veksten i OECD-området vil bli om lag den samme i år som i fjor, venter AIECE (Organisasjonen

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet
På dollarbasis. 1975 = 100.

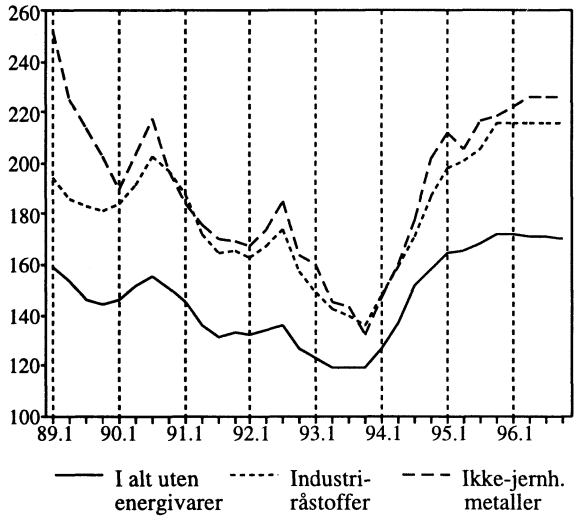

Kilde: HWWA-Institut fur Wirtschaftsforschung.

Indeks for aluminiumspriser
På dollarbasis. 1979 = 100

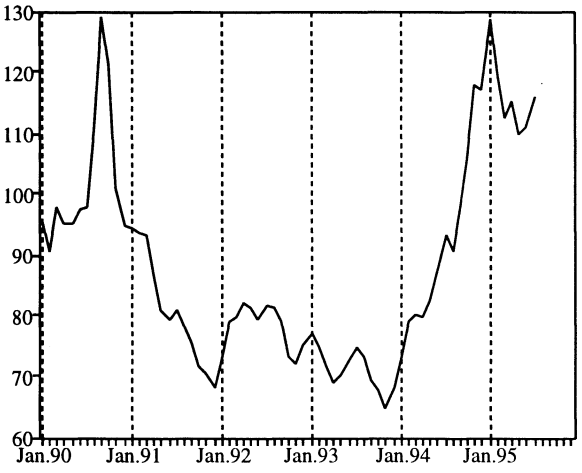

Kilde: World Metal Statistics.

av europeiske konjunkturinstitutter) fortsatt en viss prisøkning for de fleste råvarer gjennom resten av 1995, men svak prisutvikling neste år.

Etter å ha vært i oppgang fra november 1993, nådde aluminiumsprisene en foreløpig topp i januar i år. Ifølge AIECE økte forbruket med rundt 6 prosent i 1994. Sammen med gjennomføringen av produksjonsbegrensninger i de store produsentlandene, var dette hovedårsaken til prisoppgangen. Selv om Russland deltok i avtalen, økte den russiske eksporten med 2 millioner tonn i fjor. Produksjonen i den vestlige verden ble imidlertid redusert med 4 prosent. Den svake prisutviklingen hittil i år har antakelig sammenheng med at internasjonale fond og banker, som i fjor investerte store beløp i lagre av metaller, har trukket seg ut av markedet. AIECE forventer imidlertid fortsatt sterk etterspørselsvekst og tilbudsunderskudd, bl.a. som følge av produksjons- og transportproblemer i Russland. Prisene vil derfor kunne ta seg opp gjennom resten av året og i 1996, selv om avtalen om produksjonsbegrensninger ikke lenger følges opp.

Prisutviklingen for andre ikke-jernholdige metaller viser stort sett samme forløp som aluminiumsprisene; kraftig prisoppgang gjennom 1994 til en topp i januar i år og deretter en viss nedgang i prisnivået. Prisen på *bly* økte med 36 prosent fra januar i fjor til samme måned i år, drevet av oppsvinget i bilsalget i USA og den positive konjunkturutviklingen i Europa. Blyprisen har siden holdt seg rundt 10 prosent under toppnivået fra januar, og verdensmarkedet var i årets fem første måneder i balanse. AIECE venter en forbruksvekst på 2 prosent i år. Kombinert med forventninger om betydelige reduksjoner i tilbudet fra Øst-Europa vil dette kunne gi ny prisoppgang i tiden fremover. Prisen på *kopper* oversteg 3000 dollar pr. tonn i januar i år, en økning på 65 prosent fra samme måned i fjor. Oppsvinget i etterspørselen i OECD-området ble bare delvis kompensert med mer eksport fra Øst-Europa, slik at det foregikk en kraftig lagernedbygging. Det ser ut til at presset i dette markedet fortsatt er betydelig, og prisene ventes å kunne stige ytterligere gjennom 1995 og inn i 1996 før ny kapasitet bygges opp. En usikkerhetsfaktor er etterspørselen fra Kina som muligens vil avta som følge av generelle innstramminger i økonomien. *Nikkelprisen* tok seg betydelig opp mot slutten av fjoråret og lå i januar om lag 70 prosent høyere enn ett år tidligere. Prisutviklingen reflekterte en sterk etterspørselsøkning fra den vestlige verden og usikre leveranser fra russiske produsenter. Prisen har imidlertid avtatt en god del gjennom første halvår i år, trolig som følge av at investeringsfondene trakk seg ut av markedet. Samtidig har lagrene blitt bygget ned, noe som trekker i retning av prisoppgang på litt sikt. Prisutviklingen for *tinn og sink* har vært mer moderat enn for øvrige ikke-jernholdige metaller, vesentlig som følge av store lagerbeholdninger. Kina, som er verdens største produsent av tinn, økte sin eksport betydelig i fjor, men har begrenset produksjonen etter at landet ble med i foreningen av tinn-produserende land. Prisen nådde et foreløpig toppnivå i juni i år og det ventes ytterligere oppgang i tinnprisen fremover. I sinkmarkedet har effektene av produksjonsbegrensninger blant vestlige produsenter blitt motvirket av økt eksport fra Russland og Kina. Det var i årets fem første måneder et lite etterspørselsoverskudd i markedet, og det ventes kun svak prisvekst på sink både i 1995 og 1996.

Verdensproduksjonen av stål falt med rundt 1 prosent i fjor og det var Russland og Japan som særlig bidro til nedgangen. Dette må ses som et forsøk på å fremskynde en prisoppgang etter flere år med svak utvikling. Med tiltakende etterspørsel fra rasktvoksende økonomier i Sørøst-Asia og Latin-Amerika, og et visst oppsving i industrilandene, bidro produksjonsnedgangen til at prisen på flatt stål økte med 11 prosent i fjor. Denne utviklingen vil trolig fortsette i år. Utviklingen i stålmarkedet har bidratt til en viss prisoppgang på jernmalm, men prisnivået ligger fortsatt rundt 20 prosent lavere enn toppen i 1991. Dette kan ha sammen-

heng med at produksjon av stål basert på skrapjern stadig øker og derved erstatter bruken av jernmalm. Prisene på ferrosilisium, et tilsettingsstoff i stålproduksjonen, har vært i oppgang en tid og denne utviklingen ser ut til å fortsette gjennom 1995.

Prisene på industriråstoffer fra land- og skogbruk økte ifølge HWWA-indeksen med 35,6 prosent i løpet av 1994, og prisveksten hittil i år har vært 5,5 prosent. Tremasseprisene tok seg betydelig opp i fjor, drevet av en kraftig økning i etterspørselen og høy kapasitetsutnyttelse. Forventninger om fortsatt sterk vekst i forbruket i Nord-Amerika, Europa og Asia i en situasjon med små lagerbeholdninger tilsier ytterligere prisoppgang i år. Tømmerprisene økte også betydelig i fjor, spesielt som følge av økt aktivitet innen boligbygging i Tyskland og Storbritannia. Etterhvert som byggeaktiviteten nå avtar, ventes det en svakere utvikling i tømmerprisene fremover og AIECE antyder muligheten for prisfall neste år.

Prisene på nærings- og nytelsesmidler økte med 18,6 prosent i fjor, mens prisene har falt med 1,3 prosent fra januar til juli i år. Oppgangen i fjor skyldtes bl.a. kraftig vekst i kaffeprisen, som nådde en topp i oktober etter at to frostperioder i Brasil reduserte forventet kaffeproduksjon i 1995/96 sesongen med 30-40 prosent. Prisen på kaffe har siden vært i nedgang og prognosene fra AIECE indikerer fortsatt svak prisutvikling fremover. Utviklingen vil bl.a. avhenge av om kaffeproduserende land greier å få i stand en avtale om å begrense eksporten. Internasjonale sukkerpriser økte jevnt gjennom første del av fjoråret og nådde en topp i 1. kvartal i år. Presset i markedet skyldtes bortfall av produksjon i Cuba, det tidligere Sovjetunionen og i EU-landene. Produksjonen har imidlertid tatt seg opp i Sør-Amerika og Asia og AIECE regner med en nedgang i sukkerprisene gjennom 1995.

Utviklingen i verdenshandelen

Et konjunkturmessig oppsving i det kontinentale Europa og forsterket vekst i Nord-Amerika var de viktigste årsakene til at veksten i verdenshandelen kom opp i mot 10 prosent i 1994. I tillegg holdt den økonomiske aktiviteten seg på et høyt nivå i Sørøst-Asia i fjor og den sterke veksten i Kina fortsatte. NAFTA-avtalen (en frihandelsavtale mellom USA, Canada og Mexico) kan også ha gitt positive impulser til handelen i Nord-Amerika, mens finanskrisen i Mexico trekker i motsatt retning for Latin-Amerika. For inneværende år viser prognosene lavere vekst i verdenshandelen, noe som må ses på bakgrunn av en viss konjunkturmessig avmatning i engelsktalende OECD-land. Denne utviklingen ser ut til å fortsette i 1996, samtidig som anslagene indikerer lavere BNP-vekst også for land i kontinental-Europa, mens Japan er et av de få land hvor veksten trolig vil ta seg opp i samme periode. På denne bakgrunn anslås veksten i verdenshandelen i gjennomsnitt å avta ytterligere til i overkant av 7 prosent i 1996.

Anslagene for veksten i verdenshandelen varierer en del mellom forskjellige kilder, selv for prognoser som er laget på om lag samme tidspunkt. I tillegg til ulike oppfatninger av den økonomiske utviklingen, kan dette også skyldes definisjonen av handel, ved at en enten tar utgangspunkt i tall for både importvolum og eksportvolum eller benytter en av disse størrelsene. Det er også noe variasjoner med hensyn til hvilke land og regioner som inkluderes.

Anslag for veksten i verdenshandelen
Volumvekst fra året før, prosent

Institutt	Mnd.	1994	1995	1996
NIESR	aug	9,1	7,7	6,2
DRI	jun	8,9	7,5	6,7
OECD	jun	9,8	8,9	7,8
AIECE	mai	9,3	8,5	7,4
LINK	apr	11,7	8,4	8,5
IMF	apr	9,4	8,0	6,8
Uveid gjennomsnitt		9,7	8,2	7,2

Konjunkturutviklingen i Norge

Pengepolitikken og den finansielle utviklingen

I regjeringens instruks fra mai 1994 heter det at "Norges Banks løpende utøvelse av pengepolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi målt mot europeiske valutaer, med utgangspunkt i kursleiet siden kronen begynte å flyte den 10. desember 1992". Instruksen oppgir ikke sentralkurs og svingemarginer som en vil forsøke å styre innenfor, og det er heller ikke angitt hvilke europeiske valutaer kronen skal holdes stabil mot. En vanlig antakelse er at instruksen sikter til gjennomsnittet av EU-valutaene målt ved ECU-indeksen, dvs. samme valutakurv som kronen var knyttet opp mot gjennom de siste årene av den forutgående fastkurs-perioden.

I den perioden instruksen refererer til, fra kronen ble frikoblet til instruksen ble avgitt, hadde kronen en gjennomsnittlig indeksverdi mot ECU på 104,1 (høyt tall innebærer svak krone, og omvendt). Grovt regnet hadde kronen i denne perioden holdt seg innenfor intervallet 103,2 - 105,2. I det gamle regimet — som ble betegnet som et fastkurs-regime — hadde kronen en svingemargin på +/- 2 1/4 prosent, men Norges Bank holdt de siste årene kronekursen innenfor vesentlig snevrere marginer (se figur).

Svingningene i kronens verdi mot ECU har således vært betydelig større i perioden etter frikoblingen enn i de nærmeste årene før. Gjennom siste halvdel av 1993 beveget kronen seg fra den sterke til den svake delen av det nevnte intervallet, der den ble liggende gjennom det meste av 1994 (med et gjennomsnitt på 105,2 for september som bunnpunkt på månedsbasis). Den styrket seg imidlertid markert mot slutten av året (103,4 for desember), og har så langt i 1995 holdt seg i den sterke halvdelen. Svingningene fra måned til måned har imidlertid vært store, og til tider ført kronen over ytterkanten av intervallet.

Dersom Norge skal holde en stabil valutakurs, må tilbud og etterspørsel etter norske kroner samlet sett være i balanse. Dette kan myndighetene oppnå ved en kombinasjon av intervensjoner i valutamarkedet (kjøp eller salg av norske kroner) og tilpasning av rentenivået i det norske pengemarkedet i forhold til rentenivået i utlandet (rentedifferansen). Intervensjoner påvirker valutakursen ved at de direkte griper inn i balansen mellom kjøpere og selgere. Rentene virker ved at det er mer attraktivt å sitte med fordringer i norsk valuta jo høyere rentedifferansen mot utlandet er, dvs. at en økt rentedifferanse isolert sett bidrar til å styrke valutakursen.

I sin omtale av instruksen i Revidert nasjonalbudsjett 1994 uttalte Finansdepartementet at rentenivået må "tilpasses slik at en unngår vedvarende og omfattende intervensjoner. Det vil ikke være aktuelt å benytte så sterke virkemidler når det gjelder kjøp og salg av kroner og kortsiktige renteendringer for å holde kronekursen som innenfor et fastkursregime, men hvis det skjer vesentlige endringer i kursen vil virkemidlene bli innrettet med sikte på at valutakursen etter hvert bringes tilbake til utgangsleiet."

Således kan det se ut til at Norges Bank de siste årene har latt endringer i tilbud og etterspørsel etter kroner slå ut i endret valutakurs inntil kursen har nærmet seg de uformelle svingemarginene, mens de først deretter har fulgt opp med en gradvis justering av rentedifferansen mot utlandet. Etter at kronen tidlig i 1993 stabiliserte seg i den sterke delen av intervallet, ble rentedifferansen overfor ut-

Utviklingen i den importveide kronekursen og Norges Banks ECU-indeks
Indekser. Oktober 1990=100

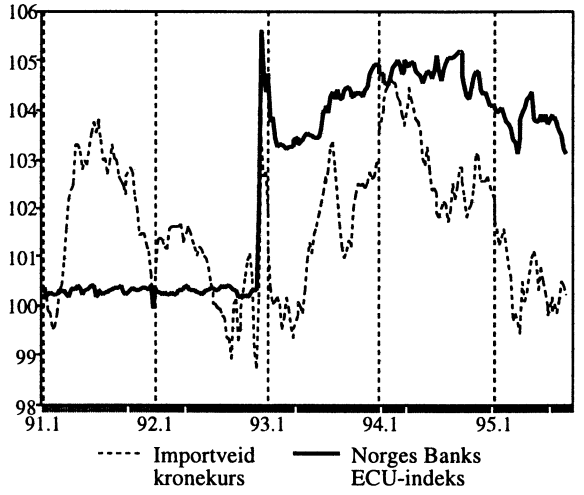

Kilde: Norges Bank.

Vektene i den europeiske pengeenheten ECU gjenspeiler ikke sammensetningen av norsk import, og dermed ikke valutakursens betydning for prisene på importerte varer. For bedre å belyse dette kan en veie sammen valutakursene overfor våre viktigste importland med landenes andel av den norske importen som vekter. Som det fremgår av figuren har det vært betydningsfulle forskjeller mellom utviklingen i ECU-indeksen og den importveide kronekursen. Blant annet har den importveide kronekursen de to siste årene styrket seg langt kraftigere enn kursforholdet mot ECU. Det viktigste bidraget til denne forskjellen er svekkelsen av dollaren — også mot kroner — som styrket kronen mot den importveide indeksen, mens dollar selvsagt ikke inngår i ECU-gjennomsnittet.

Kortsiktige eurorenter og Norges Banks valutaintervensjoner (kjøp av milliarder kroner)

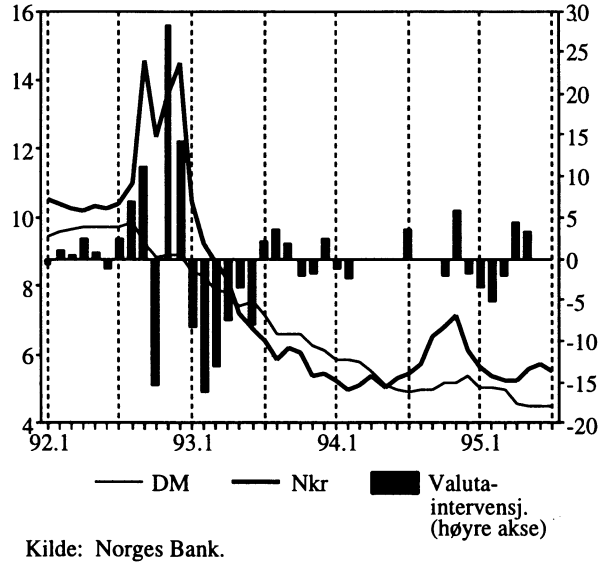

Kilde: Norges Bank.

Renter i private finansinstitusjoner og 3 måneders eurorente (NIBOR)

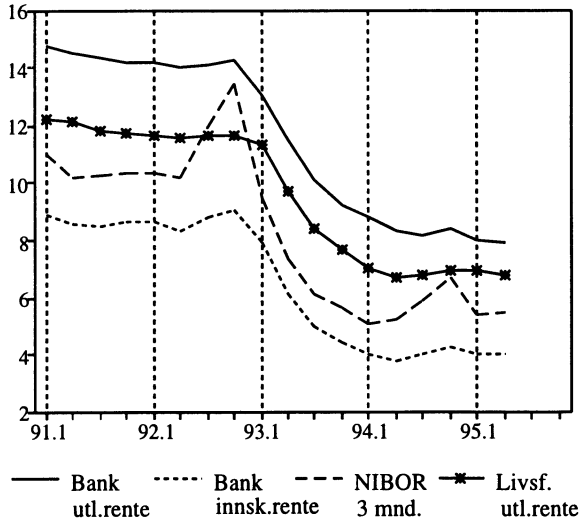

Kilde: Norges Bank.

landet markert redusert i løpet av det etterfølgende halvåret. I forbindelse med og i etterkant av valutauroen i juli/august 1993 falt kronekursen, uten at den ble støttet opp gjennom økt rentedifferanse. Men etter at kronen stabiliserte seg i den svake delen av intervallet tidlig i 1994 økte rentedifferansen markert i løpet av det etterfølgende halvåret.

Den gjennomgående sterke kronekursen i første halvår 1995 har så langt ikke ført til en tilsvarende markert reduksjon i rentedifferansen mot utlandet (selv om rentenivået har falt noe som følge av lavere renter i utlandet). Dette kan ha sammenheng med at kronekursen har vært forholdsvis ustabil, til tross for at Norges Bank har bidratt til å dempe kursutslagene gjennom valutaintervensjoner; først ved å selge kroner for ialt 12,5 mrd (netto) i perioden desember 1994 til mars 1995, og deretter ved å kjøpe kroner for ialt 7,6 mrd (netto) i april-mai i år. Intervensjonene har i stor grad gått sammen med store motgående svingninger i overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet.

Renter på obligasjoner med om lag 10 års gjenstående løpetid

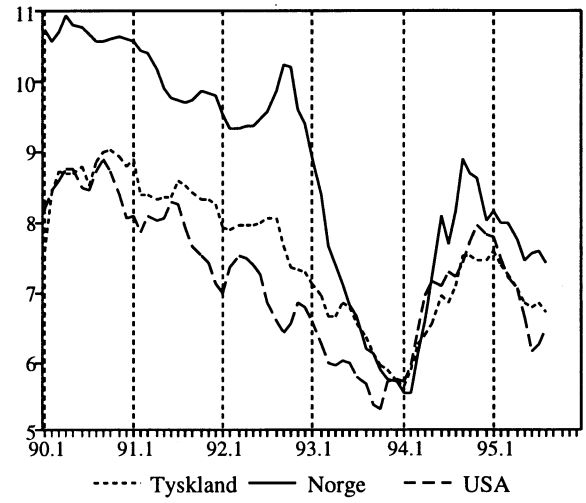

Kilde: Norges Bank.

Endringene i rentedifferansen overfor utlandet har dels kommet i stand som følge av endringer i norske pengemarkedsrenter, dels som følge av endringer i rentenivået internasjonalt. Således falt norske pengemarkedsrenter (3 mnd) fra drøye 10 1/2 prosent i januar 1993 til i overkant av 5 prosent i februar 1994, for deretter å stige til vel 7 1/4 prosent i november samme år. Det synes som om markedsaktørene hadde forventninger om at Norges Bank ville øke sine renter etter EU-avstemningen i slutten av november. Dette skjedde ikke, og rentene falt deretter på ny. Gjennom første halvår i år har rentene ligget og svingt rundt 5 1/2 prosent.

Oppgangen i korte renter frem til november 1994 førte til at finansinstitusjonenes renter overfor publikum økte mot slutten av fjoråret. Med fall i pengemarkedsrentene i begynnelsen av 1995, viste bankenes innskudds- og utlånsrenter igjen nedgang i 1. kvartal, men nedgangen ble klart bremset i 2. kvartal. Nedgangen siden 4. kvartal i fjor har ikke vært like sterk som nedgangen i pengemarkedsrentene, men det må ses på bakgrunn av at heller ikke oppgangen i 1994 var like sterk. Bankenes renter i 2. kvartal i år lå således lavere sett i forhold til pengemarkedsrentene enn det som har vært vanlig de siste fem årene, når vi ser bort fra de midlertidige renteoppgangene under valutauroen i 1992 og i siste halvdel av 1994. Lavere rentemargin på utlån kan reflektere at konkurransen mellom bankene på utlånssiden har økt etter at de nå har lagt perioden med store tap bak seg, mens høy rentemargin på innskudd kan reflektere den gode likviditeten blant publikum. Summen av disse marginene, dvs. forskjellen mellom utlåns- og innskuddsrenter, har dessuten gått noe ned, etter å ha økt under den generelle nedgangen i rentenivået gjennom 1993 og begynnelsen av 1994.

Bedriftene

Olje- og gassutvinning

Produksjons- og markedsforhold

Tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) for første halvår 1995 viser at produksjonen i olje- og gassutvinning steg med 0,9 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Oljeproduksjonen økte med 0,8 prosent, mens gassproduksjonen viste en oppgang på 1,0 prosent.

Ifølge Oljedirektoratets produksjonsstatistikk for første halvår 1995 var den samlede produksjonen av råolje og naturgass på norsk kontinentalsokkel 82,4 millioner tonn oljeekvivalenter. Dette er 4,6 prosent høyere enn i det samme tidsrommet året før. Råoljeproduksjonen viste en økning på 4,8 prosent, mens gassproduksjonen steg med 3,5 prosent.

Norges produksjon av råolje var i gjennomsnitt hele 2,74 millioner fat pr. dag i første halvår 1995. Ifølge det Internasjonale energibyrået (IEA) plasserte dette Norge som verdens syvende største oljeprodusent i denne perioden. I perioden januar-mars 1995 var produksjonen i overkant av 2,7 millioner fat pr. dag, mens den i april og mai måned kom opp i over 2,8 millioner fat pr. dag. Produksjonen av råolje var vesentlig lavere i juni i år enn i samme måned året før. Dette skyldtes vedlikeholdsarbeid ved flere store felt, deriblant ved Statfjord og Oseberg.

Gullfaksfeltet hadde den største produksjonen av råolje på norsk kontinentalsokkel de seks første månedene i år med en gjennomsnittlig produksjon på 529 tusen fat pr. dag. Dette var likevel 8,3 prosent under feltets produksjon i samme periode i 1994. Nedgangen skyldes ulike tekniske problemer og dårlig vær. Den 24. mai nådde Gullfaks en akkumulert produksjon på 1 milliard fat siden produksjonsstarten på Gullfaks A i desember 1986. Hittil er det bare Statfjord og Ekofisk som har produsert mer enn de tre plattformene på Gullfaks. Ifølge operatøren Statoil ser det ut til at 1994 blir stående som toppåret for produksjonen på Gullfaksfeltet, men det ventes at det er økonomisk lønnsomt å utvinne olje fra Gullfaks i 10 - 15 år fremover. Produksjonen på Statfjordfeltet viste en nedgang på 16,8 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år, til et gjennomsnittlig nivå på 478 tusen fat pr. dag. Statfjords produksjon vil trolig være nede på om lag en tredjedel av dagens nivå i løpet av en femårsperiode. Produksjonen på Oseberg og Ekofisk i første halvår 1995 var henholdsvis gjennomsnittlig 488 og 316 tusen fat pr. dag (en nedgang på 2,1 prosent for Oseberg og en oppgang på 17,7 prosent for Ekofisk fra de seks første månedene i 1994).

Produksjonen ved de fire største feltene Gullfaks, Oseberg, Statfjord og Ekofisk falt med 5,6 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år, og utgjorde 67,1 prosent av den samlede råoljeproduksjonen. I samme tidsrom i fjor hadde disse feltene en produksjonsandel på 74,0 prosent. Av de mindre og mellomstore oljefeltene er det først og fremst Draugen som har økt sin produksjon. Produksjonsstart ved Tordis i juni 1994, ved Statfjord Øst i oktober 1994 og ved Statfjord Nord i januar 1995 sammen med høyere produksjon ved Brage og Sleipner Øst har også bidratt til oppgangen. Ved Frøyfeltet startet produksjonen som planlagt, den 15. mai i år. Produksjonen ved de større feltene, da spesielt ved Statfjord, ventes å synke mot tusenårsskiftet. Dette, sammen med produksjonsstart ved flere nye mindre og mellomstore felt de neste årene, vil medføre ytterligere

Olje- og gassproduksjon
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

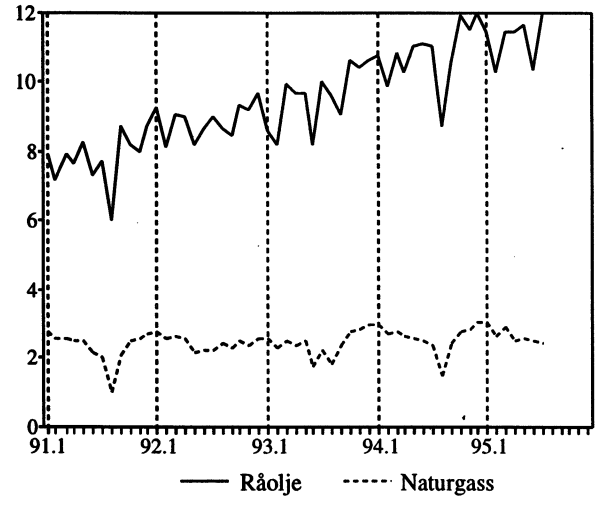

Kilde: Oljedirektoratet

Olje- og gassproduksjon fra de største feltene i 1. halvår 1995. Mtoe

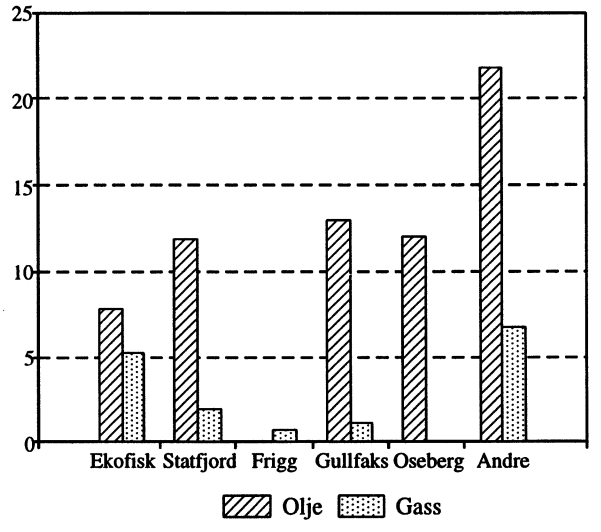

Kilde: Oljedirektoratet

Markedsutviklingen for varer fra olje- og gassektoren
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd. kr[2)]	Volum				Priser			
	1994	94.3	94.4	95.1	95.2	94.3	94.4	95.1	95.2
Produksjon	121,9	-6,2	16,0	-6,2	0,9	-1,4	-2,0	-1,5	2,2
- olje	105,4	-6,3	16,6	-6,3	0,8	-1,2	-1,8	-2,6	3,5
- gass[3)]	16,5	-5,3	12,4	-5,7	1,0	-2,3	-3,3	5,9	-6,1
Eksport	106,4	-5,0	13,8	-3,4	0,0	-1,3	-2,1	-1,6	2,2
- olje	92,1	-5,1	14,2	-3,0	-0,2	-1,2	-1,8	-2,6	3,5
Hjemmeleveranser[4)]	13,3	-14,4	33,7	-26,3	9,1	-1,2	-1,8	-2,6	3,5
Import[4)]	0,8	4,9	-10,3	56,0	12,4	1,5	-2,1	3,7	0,1
Innenl. anvendelse[4)]	14,1	-13,2	30,6	-22,4	9,4	-1,2	-1,7	-2,4	3,1
Lagerendring[4) 5)]	3,9	-40,8	133,3	-45,2	45,3	-1,2	-1,7	-2,4	3,1
Innenl. etterspørsel[4)]	10,2	-0,9	3,0	-8,5	-3,7	-1,2	-1,7	-2,4	3,1

1) Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall i 1994 i løpende priser.
3) Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i Nasjonalregnskapet.
4) Disse størrelsene omfatter kun olje.
5) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

økning i de små og mellomstore feltenes andel av samlet norsk råoljeproduksjon. Råoljeproduksjonen vil trolig nå sitt høyeste nivå i 1996 for så å avta noe mot tusenårsskiftet.

IEA anslår at råoljeproduksjonen på norsk kontinentalsokkel vil få en kraftig økning gjennom siste halvår av 1995. Fra om lag 2,8 millioner fat pr. dag som maksimal produksjon i starten av juli måned, venter IEA at produksjonen stiger til over 3,2 millioner fat pr. dag frem mot utgangen av 1995. Dette tilskrives først og fremst planlagt produksjonsstart ved Heidrunfeltet i september 1995 og ved Troll Vest og Yme i oktober.

Ifølge KNR var det ingen endring i eksporten av råolje mellom 1. og 2. kvartal i år. Med en økning i produksjonen på 0,8 prosent steg dermed hjemmeleveransene av olje relativt kraftig (9,1 prosent). Importen av olje steg med 12,4 prosent mellom 1. og 2. kvartal, og innenlands anvendelse økte med 9,4 prosent. Dette utslaget skyldes imidlertid i stor grad lagerbevegelser, slik at den innenlandske etterspørselen sank med 3,7 prosent.

Den samlede produksjonen av naturgass var ifølge Oljedirektoratets produksjonsstatistikk på 14,2 milliarder Sm^3 i de seks første månedene i 1995. Det er en nedgang på 3,5 prosent fra samme tidsrom i fjor. Det har imidlertid vært store forskyvninger mellom de enkelte feltene. Spesielt har produksjonen fra Friggområdet sunket kraftig, med et fall på 6,3 prosent. Produksjonen fra Friggområdet var lavere enn produksjonen ved Gullfaksfeltet, og det er dermed fem felt på norsk kontinentalsokkel som produserer mer naturgass enn Frigg. På selve hovedfeltet i Friggområdet ventes produksjonen å løpe ut i år 2000. Også ved feltene Heimdal og Gullfaks viste gassproduksjonen en nedgang på henholdsvis 2,3 og 19,2 prosent.

Produksjonen fra Sleipner Øst, som startet i september 1993, økte med hele 57,6 prosent til 2,7 milliarder Sm^3 fra januar-juni 1994 til samme periode i år. Etter Ekofisk, som hadde en produksjon på 5,2 milliarder Sm^3 de seks første månedene i år, var Sleipner Øst det feltet som produserte mest naturgass. Operatøren Statoil regner med at Sleipner Øst vil nå platåproduksjonen på 7,0 milliarder Sm^3 i løpet av 1996. Dette feltet vil stå for en stadig større del av Norges gassleveranser de nærmeste årene. Ekofisk produserte 15,4 prosent mer naturgass i første halvår i år enn i samme periode i fjor. Statfjords produksjon økte med 1,6 prosent til 1,9 milliarder Sm^3.

Norges produksjon av naturgass vil stige kraftig frem mot år 2005. De kontraktsfestede leveransene for norsk naturgass vil stige fra i overkant av 30 milliarder Sm^3 i 1996 til om lag 60 milliarder Sm^3 i år 2005. Fra år 2000 mangler Norge årlig produksjonskapasitet på om lag 11 milliarder Sm^3 naturgass for å kunne oppfylle de inngåtte kontraktene. I år 2005 vil det være behov for i overkant av 22 milliarder Sm^3 mer naturgass enn det som kan produseres fra felt som nå er i drift eller under utbygging. Forsyningsutvalget har frist til 7. november 1995 for å gi Nærings- og energidepartementet sin anbefaling om hvilke felt som bør bygges ut for å sikre gassleveransene i inngåtte kontrakter. Norske gassforhandlere har nå innledet forhandlinger med både italienske og spanske gasskjøpere om salg av tilsammen 10 milliarder Sm^3 naturgass pr. år fra år 2000. Danmark har også signalisert sin interesse for norsk naturgass til kraftproduksjon.

Investeringer

Ifølge SSBs kvartalsvise investeringsstatistikk for 3. kvartal 1995 var anslaget for de samlede påløpte oljeinvesteringene i sektorene utvinning av råolje og naturgass og rørtransport i 1995 på 51,2 milliarder kroner. Det er en nedgang på 6,1 milliarder kroner, eller 10,6 prosent, i forhold til tilsvarende tall for 1994 (nominelt). Anslaget for felt i drift er det eneste anslaget som er høyere enn tilsvarende anslag for i fjor, med en nedgang på 3,5 prosent. Den

Påløpte og anslåtte investeringskostnader i oljeutvinning og rørtransport
Milliarder kroner, løpende priser

	1993*	1994*	1995**	1996**
Utvinning av olje og gass	50,9	46,0	44,9	36,2
Leting	5,4	5,0	5,8	6,0
Feltutbygging	35,2	28,6	27,0	22,0
Varer	18,4	15,8	10,9	6,3
Tjenester	13,8	10,1	13,4	12,7
Produksjonsboring	3,0	2,7	2,6	3,0
Felt i drift	6,3	6,8	7,8	6,7
Varer	0,6	0,7	0,8	0,6
Tjenester	0,5	0,5	1,0	0,8
Produksjonsboring	5,2	5,6	6,0	5,4
Landvirksomhet [1)]	3,9	5,7	4,3	1,5
Rørtransport	6,7	8,6	6,2	6,0
Oljesektoren totalt	57,6	54,7	51,2	42,2

* Endelige tall.
** Anslag ifølge SSBs investeringsstatistikk innhentet i 3 kvartal 1995.
1) Omfatter kontorbygg, baser og terminalbygg på land.

største prosentvise nedgangen finner vi i anslaget for landvirksomhet og rørtransport. Der er nedgangen på henholdsvis 27,9 og 27,6 prosent. Anslaget for letevirksomheten i år er omtrent det samme som tilsvarende 1994-anslag. Nedgangen i investeringene skjer fra et svært høyt nivå i 1993 og i 1994.

Feltutbyggingsanslaget for 1995 er på 27,0 milliarder kroner. Dette er 2,2 milliarder mindre enn tilsvarende anslag i 1994. Denne nedgangen skyldes at feltene Tordis, Lille-Frigg og Statfjord Øst ble satt i drift i 1994 og Statfjord Nord og Frøy tidligere i år. Samtidig er utbyggingen av Heidrun, Troll Øst og Troll Vest i avslutningsfasen. Det er derfor betydelig mindre investeringer ved disse feltene i år enn i fjor. De største investeringene i 1995 kommer ved Heidrun, Troll Vest, Sleipner Vest og Norne. Anslagene for disse utbyggingene utgjør 65,3 prosent av totalanslaget for feltutbygging.

Av feltutbyggingskostnadene gikk 37,9 prosent til varer, mens 54,2 og 7,9 prosent gikk til henholdsvis tjenester og produksjonsboring i første halvår i år. De tilsvarende andelene for hele 1994 var 55,4, 35,1 og 9,5 prosent. Tjenesteandelen var svært høy i første halvdel av inneværende år pga. store tjenestekostnader knyttet til Troll-Øst, Frøy og Troll-Vest, som i denne perioden var i avslutningsfasen.

Investeringsanslaget for felt i drift i 1995 er på 7,8 milliarder kroner. Det er en oppjustering på 7,2 prosent fra forrige kvartal, og 3,5 prosent høyere enn tilsvarende anslag for i fjor.

Anslaget for rørtransportinvesteringene i 1995 er på 6,2 milliarder kroner. De største investeringene er ved Zeepipe fase IIB og ved Troll Rør. Anslaget for 1995 er 2,4 milliarder lavere enn tilsvarende anslag for 1994. Nedgangen skyldes betydelig lavere investeringer ved Europipe i år enn i fjor, da denne rørledningen ferdigstilles i år.

Leteinvesteringene er i 1995 anslått til 5,8 milliarder kroner. Leteanslaget er på nivå med de tilsvarende anslagene for 1993 og 1994. Det kan dermed se ut som om den nedgangen vi har sett i de påløpte investeringene til letevirksomheten siden 1991, nå flater ut. Det er påbegynt 19 lete- og avgrensningshull i årets syv første måneder mot totalt 21 i hele 1994. Rundt 30 letehull forventes påbegynt i år. At leteanslaget for 1995 likevel ikke er høyere enn tilsvarende anslag for 1994, skyldes at det blir stadig billigere å bore letebrønner. Ifølge Statoil kostet det i 1992-1993 32 000 kroner, og i 1994 24 000 kroner å bore en meter letebrønn, mens gjennomsnittsprisen i dag er nede i 12 500 kroner. Tempoet har samtidig økt, slik at en bruker kortere tid på bore en brønn nå enn tidligere. I dag borer en i gjennomsnitt 150 meter brønn pr.dag, mot under 100 meter tidligere.

Anslaget for landinvesteringer i 1995 er på 4,3 milliarder kroner. Det er først og fremst de store investeringene ved Trollterminalen på Kollsnes som ligger bak det høye anslaget.

Investeringsanslag for 1996

I investeringsundersøkelsen utført i 3. kvartal 1995 ble det hentet inn anslag for 1996. Det knytter seg stor usikkerhet til disse tallene, da mange av selskapenes budsjetter for 1996 ikke var klare på innhentingstidspunktet. De samlede oljeinvesteringene i 1996 blir anslått til 42,2 milliarder kroner. Dette anslaget gjelder besluttede felt og vil derfor bli oppjustert etterhvert som flere utbyggingsvedtak blir fattet. Totalanslaget for 1996 er 2,3 milliarder kroner høyere enn tilsvarende anslag for i år.

Leteanslaget for 1996 er i SSBs investeringsundersøkelse anslått til 6,0 milliarder kroner. Dette er omtrent det samme som tilsvarende anslag for i år.

Feltutbyggingsanslaget for 1996 er på 22,0 milliarder kroner, som er 6,1 milliarder, eller 38,6 prosent, høyere enn tilsvarende anslag for i år. Dette må ses på bakgrunn av at det siden desember 1994 er vedtatt flere nye feltutbygginger på norsk sokkel (Ekofisk II, Yme, Vigdis, Norne og Njord). Anslaget for feltutbygging i 1995 er derfor blitt relativt kraftig oppjustert, hele 11,1 milliarder kroner siden 3. kvartal 1994. De endelige feltutbyggingsinvesteringene i 1996 vil dermed trolig ikke bli så mye høyere enn de endelige investeringene i 1995, som de tilsvarende anslagene antyder.

Investeringene til felt i drift anslås til 6,7 milliarder kroner i 1996. Dette er omtrent det samme som tilsvarende anslag for 1995. Hittil i år har Statfjord Nord og Frøy startet produksjonen, og Heidrun settes i drift i løpet av september.

Investeringer til landvirksomhet i 1996 blir i investeringstellingen anslått til 1,5 milliarder kroner. Dette er 2,5 milliarder kroner lavere enn anslaget for 1995 gjort i 3. kvartal i fjor. Det lave anslaget skyldes betydelig lavere investerin-

ger ved Troll prosessterminal neste år som følge av at dette prosjektet da fullføres.

Investeringene til rørtransport anslås til 6,0 milliarder kroner i 1996. Det er 1,6 milliarder lavere enn tilsvarende anslag for i år. At investeringene til rørtransport ser ut til å bli lavere i 1996 enn i 1995 skyldes at Europipe ferdigstilles i år og at Troll oljerørledning ble ferdig lagt i sommer. Samtidig er Zeepipe fase IIA planlagt å være i drift fra 1996. Til neste år vil det også bare være små investeringer igjen ved Troll Rør. Det som gjør at fallet i investeringer ikke blir større, er at Norfra ble vedtatt i vår, og her vil det påløpe betydelige investeringer i 1996. Det er også muligheter for at andre rørutbyggingsprosjekter kan bli vedtatt i løpet av året eller neste år, slik at anslaget for 1996 kan øke.

Industri og bergverksdrift

Produksjons- og markedsforhold

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at produksjonen i industri og bergverksdrift var uendret fra 1. til 2. kvartal i år, målt i faste priser. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var det en vekst på 1,3 prosent. Veksten fra 1993 til 1994 er nå anslått til 5,5 prosent og det er nesten 20 år siden

Markedsutviklingen for varer fra industri og bergverk
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd.kr 1994[2)]	Volum					Pris				
		1994	94.3	94.4	95.1	95.2	1994	94.3	94.4	95.1	95.2
Bruttoproduksjon i alt	358,7	6,3	2	1,3	1,6	-0,6	1,5	1,3	1,4	2,2	0,2
Konsumvarer	85,6	4,9	3,6	-0,8	3	0,1	0,2	-0,3	0,2	1	-0,6
Innsats- og investeringsvarer	80,4	7,1	1,4	1,7	2	0,5	1,9	1,1	1	0,9	0,2
Industrielle råvarer	74,6	7,4	1,7	3,1	-0,9	-3,4	4	4,2	4,9	5,9	1,3
Verft- og verkstedsprodukter	118,1	6,2	1,3	1,7	1,7	-0,1	0,5	0,9	0,1	1,7	0,2
Eksport i alt[3)]	125,8	15,2	8,4	1	0,5	-3,1	0,8	2,7	2,1	4,6	-0,6
Konsumvarer	18,7	20,5	10,8	1,6	-1,7	-12,2	-0,3	-0,7	-0,4	3,8	-3,3
Innsats- og investeringsvarer	21,7	22	7,3	-1,1	6,9	-1,9	-2,5	1,3	1,6	0,8	-1
Industrielle råvarer	54,4	9,7	0,2	-0,5	3,5	-9,9	5,4	4,8	6,1	6,5	1,1
Verft- og verkstedsprodukter	31,1	17,1	23,7	4,4	-6,8	12,9	-3,7	2,7	-2,4	3,5	-0,5
Hjemmeleveranser i alt	232,8	2	-1,4	1,5	2,2	0,8	1,8	0,6	1	0,9	0,7
Konsumvarer	66,9	1,2	1,7	-1,5	4,5	3,6	0,4	-0,1	0,5	0,3	0,1
Innsats- og investeringsvarer	58,7	2,2	-0,9	2,9	0,1	1,5	3,6	1,2	0,7	1	0,7
Industrielle råvarer	20,2	1,9	5,8	12,6	-11,2	14,5	0,6	2,7	2,2	3,1	3,7
Verft- og verkstedsprodukter	87	2,6	-5,8	0,6	5,4	-5,1	2	0,6	1,3	0,8	0,8
Import i alt	179,8	8,5	0,8	1,1	4,1	4,6	-0,2	1	0,1	0,4	-0,8
Konsumvarer	23,6	7,2	1,7	2,4	-1,6	2,3	0	0,4	-1,4	-1,4	3,2
Innsats- og investeringsvarer	36,1	10	2,7	-1,8	5,3	4	1,8	0,2	0,1	-0,2	-0,8
Industrielle råvarer	39,1	14,1	7,9	-5,8	2,5	0,4	1,8	5,6	0,5	4,8	-2,3
Verft- og verkstedsprodukter	81	5,8	-3,7	5,8	6	7,4	-1,9	-0,7	0,5	-1	-1,1
Innenlandsk anvendelse i alt	412,6	4,8	-0,4	1,3	3	2,5	0,9	0,7	0,6	0,6	0
Konsumvarer	90,5	2,7	1,7	-0,5	2,9	3,3	0,3	0	0	-0,2	0,9
Innsats- og investeringsvarer	94,8	5,1	0,5	1	2,1	2,5	2,8	0,8	0,5	0,5	0,1
Industrielle råvarer	59,3	9,6	7,2	0,2	-2,5	5,1	1,4	4,6	1	4,2	-0,2
Verft- og verkstedsprodukter	168	4,2	-4,8	3,1	5,7	1,2	0,1	-0,1	0,8	-0,1	-0,4
Lagerendring i alt[4)]	14,3	0,2	-1,8	1,1	3,2	1,4					
Konsumvarer	5,8	-0,9	0,1	-1,3	3,7	2,5					
Innsats- og investeringsvarer	-0,6	-0,8	-2,6	1,1	0,4	1,8					
Industrielle råvarer	1,1	3,8	4,5	-3,1	-3,4	9,8					
Verft- og verkstedsprodukter	8	0,2	-4,6	4,1	7,0	-2,4					
Innenlandsk etterspørsel i alt	398,3	4,7	1,4	0,3	-0,2	1,2	1	1,3	0,5	0,6	0,1
Konsumvarer	84,8	3,9	1,7	0,8	-0,9	0,8	0,4	0	-0,1	-0,2	1,7
Innsats- og investeringsvarer	95,4	5,9	3,1	-0,1	1,7	0,7	2,9	2,2	0,3	0,4	-0,4
Industrielle råvarer	58,2	5,8	2,7	3,4	0,9	-4,6	1,3	5,2	1	3,9	0,1
Verft- og verkstedsprodukter	159,9	4,2	-0,2	-1	-1,3	4,1	0,1	0,2	0,8	-0,2	-0,3

1) Basisverdi,dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall i løpende priser.
3) Inneholder reeksport.
4) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

vekstrater av denne størrelsesorden forekom ofte. Utviklingen i produksjonsindeksen gjennom årets syv første måneder tyder imidlertid på at den kraftige oppgangen i norsk industri gjennom 1993 og 1994 har stoppet opp, og det er nå bare noen få sektorer som kan vise vekst av betydning.

Etter at nasjonalregnskapet er blitt lagt om til ny standard, har det skjedd enkelte revisjoner i tallene for industrien. Disse har ført til at produksjonsnivået har blitt justert noe ned. Imidlertid har ikke produksjonsforløpet endret seg vesentlig. Anslaget for veksten fra 1992 til 1993 er oppjustert fra 2,0 til 2,1 prosent, mens revisjonen i 1994 øker veksten fra 4,8 til 5,6 prosent. Den relativt store revisjonen for 1994 kan i hovedsak føres tilbake til overgang til nytt basisår.

Produksjonsindeksen for Norge og EU
Sesongjustert og glattet. 1993=100

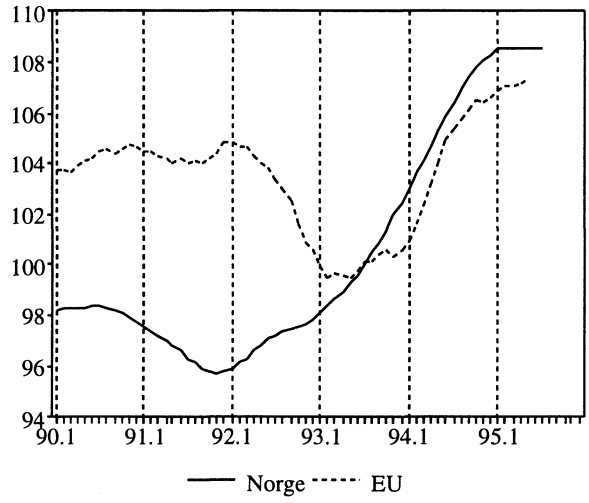

Kilder: Statistisk sentralbyrå og OECD.

Industri og bergverksdrift. Produksjon og faktoretterspørsel
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr 1994[1]	Volum					Pris				
		1994	94.3	94.4	95.1	95.2	1994	94.3	94.4	95.1	95.2
Bruttoproduksjon i alt	340	5,5	1,4	0,7	1,3	0	1,8	1,1	0,9	2,9	0,1
Konsumvarer	87,2	4,3	2,7	0	2,7	1,2	0,4	-0,1	-0,8	1,7	-0,6
Innsats- og investeringsvarer	77	6,5	0,7	2,3	1,4	1,9	3	1,1	1,4	1	0,2
Industrielle råvarer	81,3	6,5	2,2	0,3	-0,7	-3,2	3,5	2,5	3,4	7,6	0,2
Verft- og verkstedsprodukter	94,4	5	0,2	0,4	1,5	0,2	0,7	1	0,1	1,8	0,7
Vareinnsats i alt	238	5,5	1,6	0,5	1,3	-0,1	1,3	1,4	0,2	1,7	0,2
Konsumvarer	69,6	4,2	3	-0,4	2,6	1,3	2,2	0,3	-1	2,1	0,2
Innsats- og investeringsvarer	46,1	6,6	0,9	2,3	1,5	1,7	2,2	1,9	0,9	1,7	0,8
Industrielle råvarer	62,5	6,5	1,9	0,3	-0,4	-3,5	0	2,3	0	2,5	-0,1
Verft- og verkstedsprodukter	59,8	5,1	0,3	0,5	1,3	0,3	0,8	1,3	1,4	0,4	0
Bruttoprodukt i alt	101,9	5,6	1	1,1	1,4	0,4	3,1	0,3	2,6	5,8	-0,2
Konsumvarer	17,6	4,6	1,9	1,3	3,4	0,7	-6,2	-1,8	0,1	0,4	-3,6
Innsats- og investeringsvarer	30,9	6,2	0,5	2,2	1,3	2,1	4,2	-0,2	2,1	-0,1	-0,6
Industrielle råvarer	18,8	6,9	3	0,5	-1,7	-2	17,1	3	14,8	23,1	0,4
Verft- og verkstedsprodukter	34,6	5	0	0,2	1,8	0	0,5	0,6	-2,1	4,3	1,9
Sysselsetting[2]	303,0	3,8	4,4	3,7	1,0	0,7	-6,2	-1,8	0,1	0,4	-3,6
Bruttoinvesteringer i alt	11,9	4	16,4	1,7	14,2	9,6	1,1	0	0,8	0,8	0,7
Konsumvarer	3,3	-2,9	22,1	-6,7	-0,2	18,1	0,9	-0,5	1	0,7	0,7
Innsats- og investeringsvarer	2,8	12,4	10,7	-2,9	14,8	-5	1,5	0,1	0,4	1,5	0,6
Industrielle råvarer	2,9	10	22,2	26,5	33,7	25,4	1,3	0	0,8	0,6	1,3
Verft- og verkstedsprodukter	2,9	-0,7	11	-8,5	3,9	-10,9	0,9	0,3	1,2	0,3	0,1
Bruttoinvesteringer i bygg og anlegg	3,4	-10,9	20,3	-1,7	11,9	32,4	3,5	1,6	0,5	2	0,5
Konsumvarer	0,9	-4,4	10,8	-23	19,8	-7	2,8	1,5	0,7	1,2	1
Innsats- og investeringsvarer	0,5	-33	37	-8	24,7	-13,8	7,2	1	0,4	6,1	0,7
Industrielle råvarer	1	-19,8	30,2	38,6	19,1	97,8	3,3	1,7	0,5	1,2	1
Verft- og verkstedsprodukter	1,1	8,9	13,8	-17,2	-11,4	-23,2	2,8	1,7	0,7	1,2	0,9
Bruttoinvesteringer i maskiner	8,5	11,5	14,8	3,2	15,1	0,2	0	-0,8	1	0,2	0,5
Konsumvarer	2,4	-2,4	27,1	-0,4	-6,3	27,8	0,3	-1,3	1,3	0,4	0,7
Innsats- og investeringsvarer	2,4	28,4	5,9	-1,6	12,6	-2,8	0,1	-0,3	0,4	0,3	0,8
Industrielle råvarer	1,9	37,7	18,1	19,7	43,2	-13,8	-0,3	-0,9	0,9	0,3	0,3
Verft- og verkstedsprodukter	1,8	-5,7	9,2	-2,8	12,6	-5,5	-0,1	-0,6	1,6	0	0

1) Nivåtall i løpende priser.
2) Sysselsatte i industrien (1000) og prosentvis endring fra samme kvartal året før. Tallene er basert på utvalg og inneholder en viss usikkerhet.
Kilde: AKU

Volumutviklingen for produkter fra konsumvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1991 = 100

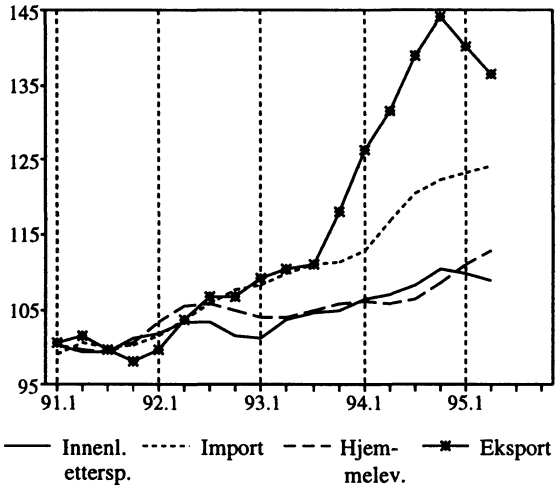

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra innsats- og investeringsvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1991 = 100

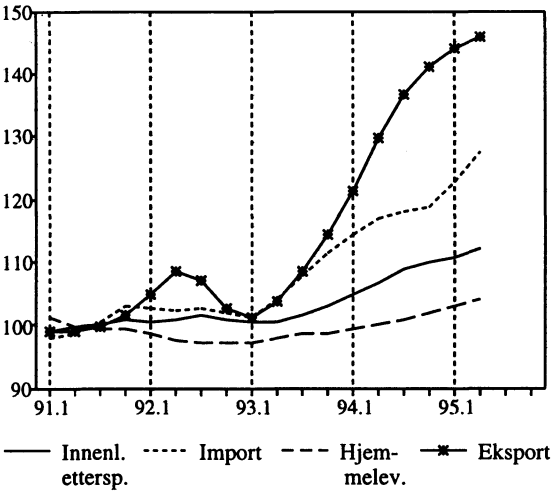

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra konsumvareproduserende industri
Sesongjustert. 1991 = 100

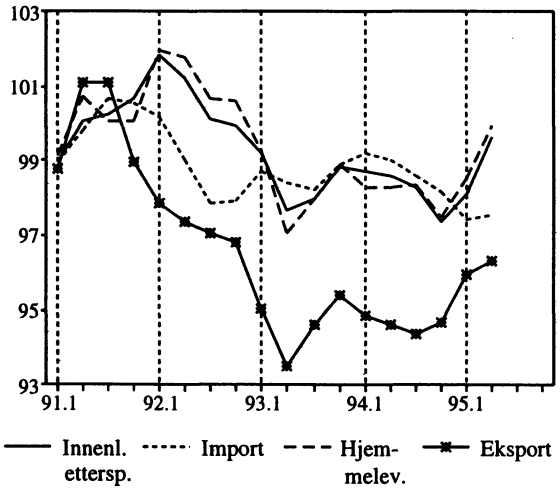

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra innsats- og investeringsvareproduserende industri
Sesongjustert. 1991 = 100

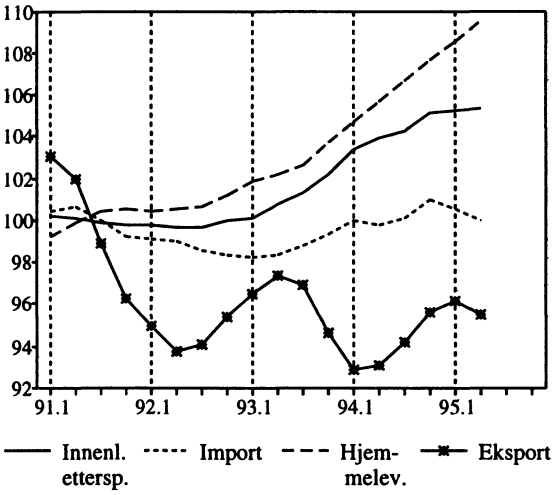

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i konsumvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1991 = 100

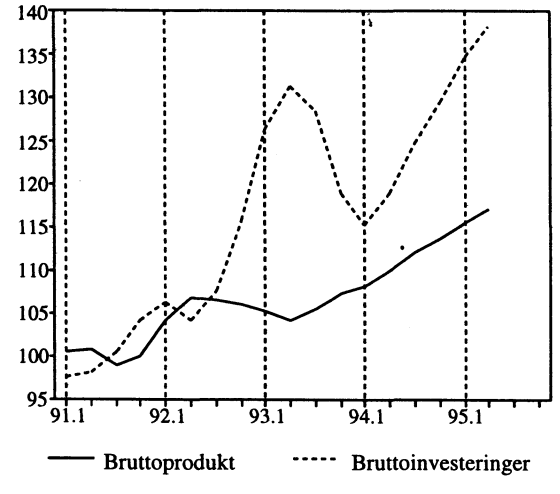

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i innsats- og investeringsvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1991 = 100

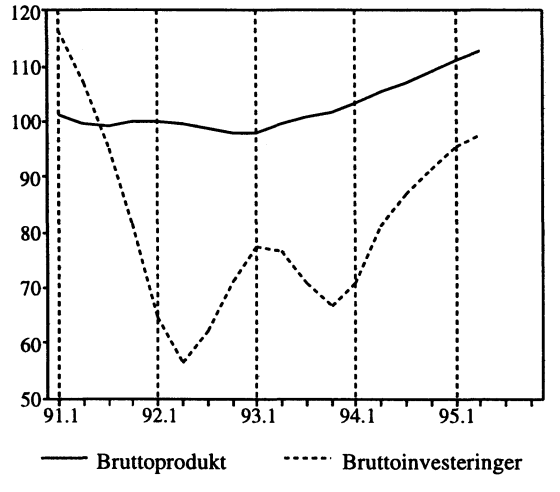

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra råvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1991 = 100

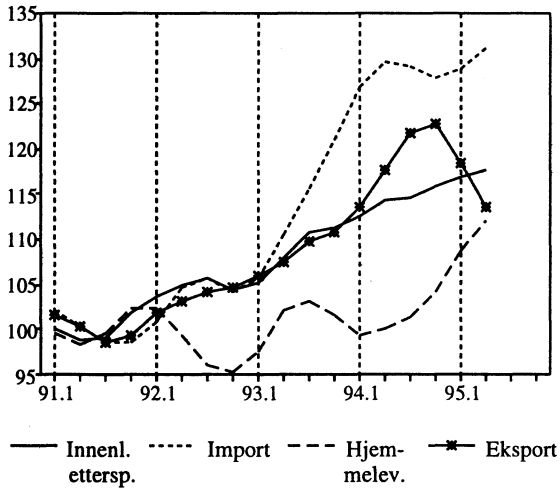

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Volumutviklingen for produkter fra verfts- og verkstedsvareproduserende industri
Sesongjustert og glattet. 1991 = 100

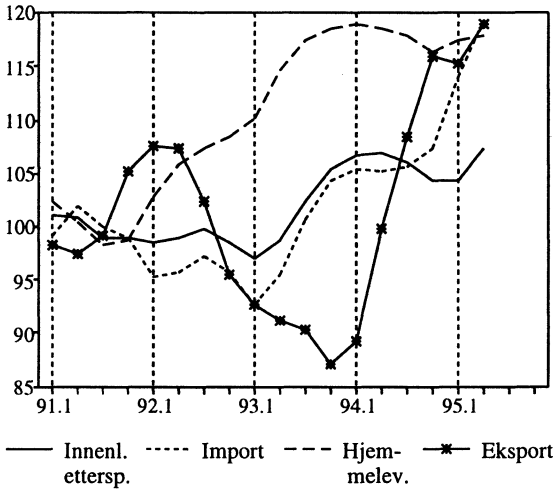

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra råvareproduserende industri
Sesongjustert. 1991 = 100

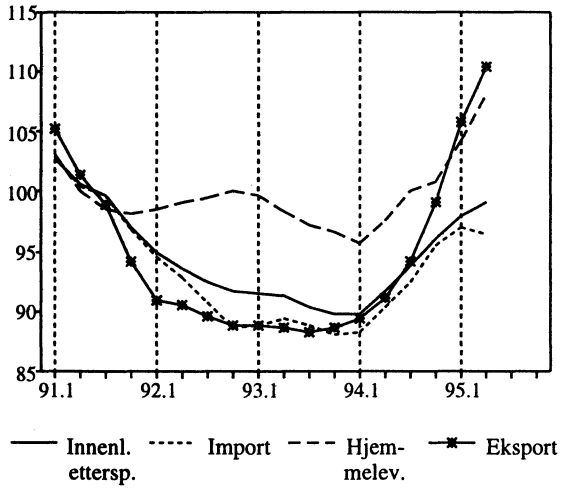

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for produkter fra verfts- og verkstedsvareproduserende industri
Sesongjustert. 1991 = 100

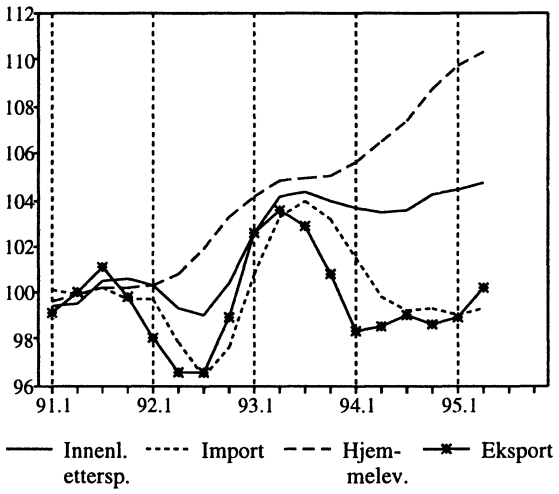

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i råvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1991 = 100

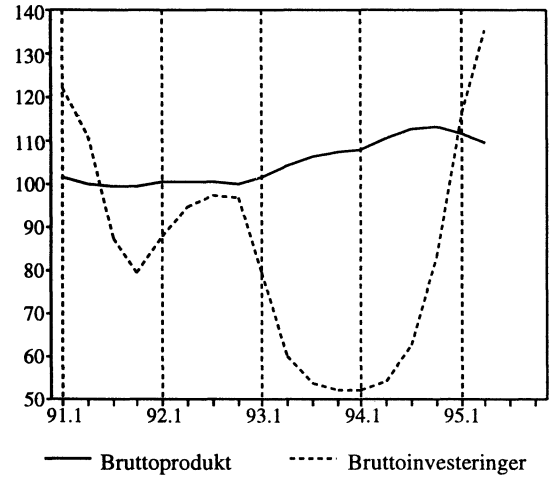

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i verfts- og verkstedsvareproduserende industri
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1991 = 100

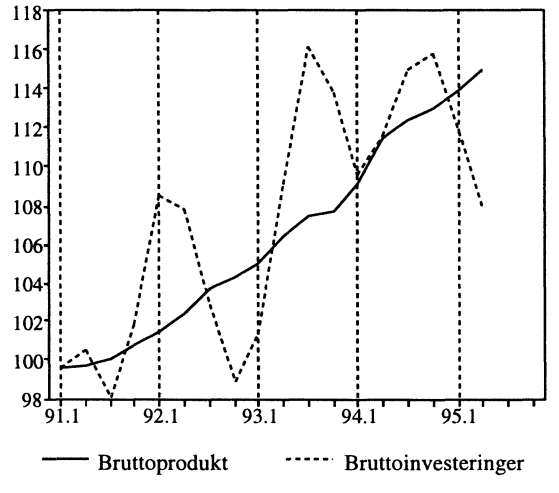

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Industriens hjemmeleveranser og eksport har utviklet seg svært forskjellig så langt i 1995. Mens eksporten av industriprodukter økte med 0,5 prosent i 1. kvartal, ble den redusert med 3,1 prosent 2. kvartal i år. Hjemmeleveransene derimot økte med henholdsvis 2,2 og 0,8 prosent i 1. og 2. kvartal.

Mange eksportrettede næringer hadde en forholdsvis sterk nedgang i aktivitetsnivået i 2. kvartal. Mest markert er nedgangen innen produksjon av kjemiske råvarer og metaller. I disse industrigrenene falt produksjonen med henholdsvis 7,7 og 3,8 prosent fra 1. til 2. kvartal. I metallindustrien falt produksjonen av de ikke-jernholdige metallene markert i 2. kvartal, og produksjonen hadde også en svak utvikling i 1.kvartal. Produksjonen av de jernholdige metallene har ligget om lag uendret gjennom 1995. Treforedlingsindustrien hadde en vekst på 4,2 prosent i 2. kvartal, men en klar nedgang fra mai til juni. En noe svakere utvikling gjennom første halvår hindrer imidlertid ikke at aktiviteten er høy. Eksportrettede næringer sliter i noen grad med svakere internasjonale konjunkturer. Statistikk for industriproduksjonen i EU-landene — som utgjør et viktige marked for norsk industri - viser også tegn på stagnasjon.

I industrien for øvrig synes produksjonen i større grad å ha stabilisert seg, selv om de aller fleste sektorer viste nedgang fra mai til juni (sesongjustert). Viktige næringer som produksjon av verkstedprodukter og næringsmidler hadde nedgang på henholdsvis 6,1 og 3,6 prosent i juni. For begge næringene er den beregnede trenden tilnærmet flat.

Produksjon av mineralske produkter er den eneste næringen som fortsatt kan sies å vise klar vekst. Veksttakten er imidlertid avtakende, og fra januar til juni ble trendveksten redusert fra 16 til om lag 4 prosent (årlig rate). Til tross for at leveransene til hjemmemarkedet var om lag uendret for sektoren som helhet, var det betydelig vekst i leveransene til byggevirksomheten. Produksjonen av jord og steinvarer og produksjonen av betong og betongvarer vokste med henholdsvis 33 og 16 prosent de 7 første månedene i år sammenlignet med samme periode i fjor.

Høy investeringsaktivitet innen petroleumsvirksomheten har i de siste årene vært viktig for aktiviteten i verkstedindustrien. Denne fasen ser nå ut til å være på hell. Etter en vekst i produksjonen av skip og plattformer på 1 prosent i 1994, har det vært nedgang fra andre halvår i fjor. Nivået på produksjon av oljeplattformer er likevel fortsatt høyt. Det ser ut til at verkstedindustrien utenom skip og oljeplattformer klarer seg godt på eksportmarkedet, og eksporten fra denne delen av verkstedindustrien økte med om lag 18 prosent i fjor. Hittil i år er eksportutviklingen klart dempet, og etter en vekst på 8 prosent i 1. kvartal falt eksporten med 6,3 prosent i 2. kvartal. Leveransene til hjemmemarkedet som falt med nesten 5 prosent i fjor, har imidlertid tatt seg opp i år. I 1. kvartal økte hjemmeleveransene med 1,4 prosent, mens veksten i 2. kvartal var om lag 2 prosent.

Eksportprisene på industrivarer økte i gjennomsnitt med knapt 1 prosent i fjor, men med relativt sterk vekst i andre halvår. Eksportprisen på industrivarer økte med hele 4,6 prosent sesongjustert i 1. kvartal, hovedsakelig som følge av prisvekst på industrielle råvarer. I 2. kvartal falt imidlertid eksportprisen på industriprodukter med 0,6 prosent.

Sysselsettingen

Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU) økte industrisysselsettingen med knapt 3 prosent første halvår i år sammenlignet med samme periode i fjor. I gjennomsnitt for første halvår var det 306 000 personer sysselsatt i industrien. Ifølge AKU økte sysselsettingen innen produksjon av trevarer, treforedling og metaller klart. For produksjon av mineralske produkter og kjemiske produkter var det en viss nedgang.

Investeringene

Omleggingen av nasjonalregnskapet har ikke ført til vesentlige endringer i investeringstallene for industrien som helhet.

Utførte industriinvesteringer økte med knapt 10 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Sterkest vekst hadde treforedling og kjemiske råvarer, men også de fleste andre bransjer hadde markert oppgang siste kvartal. Det ble i første halvår investert for nesten 8 milliarder kroner. Kun toppårene 1987 og 1988, som var preget av Mongstadutbygningen, kan vise et høyere nivå enn dette i første halvår.

Ifølge SSB's kvartalsvise investeringsstatistikk for 3. kvartal ligger totalanslaget for 1995 vel 3 milliarder, eller om lag 30 prosent, høyere enn tilsvarende anslag for 1994. Størst økning har kjemiske råvarer og treforedlingsindustrien med henholdsvis 1,3 og 1 milliarder kroner. Veksten innen kjemisk industri kan i stor grad tilskrives store investeringer på Tjeldbergodden, mens det innen treforedling er en bred oppgang. I nærings-og nytelsesmiddelindustrien har kjøttindustrien en markert økning. De økonomisk-politiske tiltakene som er rettet inn mot denne næringen, ser dermed ut til å virke. Transportmiddelindustrien er en av de få bransjer som ikke øker sine anslag for 1995 i forhold til 1994. Dette må ses i sammenheng med et høyt sammenlikningsgrunnlag som følge av enkelte store investeringer innen skipsbyggingsindustrien i fjor.

Anslaget for industriinvesteringene i 1996, gitt i den kvartalsvise investeringsstatistikken, ligger 8 prosent høyere enn tilsvarende anslag for 1995. Imidlertid ble 1995-anslaget uvanlig kraftig oppjustert i 4. kvartal 1994 og i 1. kvartal 1995. Det er lite trolig at anslaget for 1996 vil få den samme kraftige oppjusteringen de neste to kvartalene, slik at faktiske investeringer for 1996 sannsynligvis kommer under 1995-nivået.

Industriens fremtidsvurderinger

Konjunkturbarometeret for 2. kvartal 1995 ga et inntrykk av hvordan norske industriledere bedømmer utsiktene for virksomheten inn i annet halvår i år. Samlet sett vurderer foretakene utsiktene som positive. Ser vi på enkeltkomponenter og -sektorer er bildet mer sammensatt, og det er også tegn til at den sterke veksten vi har hatt gjennom de siste årene svekkes. Høy aktivitet i store deler av industrien og tildels god lønnsomhet gjør at helhetsvurderingen likevel må sies å være preget av optimisme.

Den eksportrettede delen av industrien er spesielt optimistisk. Velfylte ordrebøker, forventninger om økt etterspørsel og oppgang i prisene er noen av de forhold som vektlegges av lederne. Særlig treforedling, elektronikkindustrien og transportmiddelindustrien synes å vente en positiv utvikling. For treforedling har den sterke prisoppgangen både i innenlandske markeder og i eksportmarkedene bidratt til de optimistiske fremtidsvurderingene. Bransjen tror på fortsatt vekst i prisene, men venter ingen vesentlige endringer i etterspørsel eller produksjon. Både innen treforedling og andre industribransjer er kapasitetsutnyttingen meget høy. En planlagt betydelig investeringsaktivitet i 1995 ventes på kort sikt bare i begrenset utstrekning å påvirke totalkapasiteten. En del av investeringene gjennomføres for å tilfredsstille miljøkrav til virksomheten, noe tar sikte på teknologiendringer som et ledd i en markedstilpasning av produktene og noe er oppgradering av eksisterende anlegg. Selv om foretakene kan påvirke den effektive kapasitetsutnyttelsen bl.a. gjennom innføring av ekstra skiftordninger, anser vi potensialet for vesentlig vekst på kort sikt som begrenset.

Elektronikkindustrien venter økt etterspørsel og produksjon, og også en viss bedring i prisene. Statistikk over ordretilgangen viser at bransjen har hatt en meget kraftig vekst i etterspørselen gjennom 1994 og at utviklingen har fortsatt inn i 1995. Dette er vesentlig etterspørsel knyttet til stor byggeaktivitet i Sørøst-Asia. Transportmiddelindustrien venter også økt etterspørsel og produksjon, men ingen vesentlig bedring i prisene. Bransjen hadde en markant vekst i etterspørselen gjennom siste halvdel av 1994 og inn i 1995. Vekst i nykontraheringer i år antas å ha sammenheng med den ferdigforhandlede OECD-avtalen om å avvikle støtteordninger for skipsbyggingsindustrien internasjonalt fra og med 1. januar 1996.

Innenfor bransjer som er mer avhengige av den innenlandske konjunkturutviklingen oppfattes også utsiktene positive, men noe mer usikre. Den byggrelatert delen av industrien venter økt etterspørsel, men ingen vesentlig bedring i prisene. Økte råstoffkostnader gjennom lengre tid har i liten grad blitt overveltet i prisene på ferdigproduktene, og dette har bidratt til lav lønnsomhet i bransjen. Næringsmiddelindustrien venter ingen vesentlige endringer i priser, etterspørsel eller produksjon, men vurderer utsiktene som positive. En forventet oppgang i innenlandsk etterspørsel gjennom 2. kvartal må antas å være et forhold som er tillagt vekt. Bransjen står på lengre sikt overfor større usikkerhet i forbindelse med endringer i handelspolitiske rammebetingelser - spesielt for den landbruksbaserte delen.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Den sterke veksten i produksjonen i bygge- og anleggsvirksomheten gjennom 1994 fortsatte i 1. kvartal i år, med tegn til utflating i 2. kvartal. Byggearealstatistikken viser klar nedgang i antall igangsatte boliger frem til og med juli i år, mens igangsettingen av yrkesbygg fortsatt ligger stabilt på et høyt nivå. Ordrestatistikken viser økning i ordrereserver både for bygge- og anleggssektoren fra 1. til 2. kvartal i år, som kan antyde fortsatt oppgang i aktiviteten i bygge- og anleggsnæringen. Det er spesielt stor vekst i ordretilgangen på rehabilitering av boliger og yrkesbygg , mens ordretilgangen på (nye) boliger er lavere enn på samme tid i fjor.

Produksjon

Bruttoproduksjonsverdien målt i faste priser falt med 1,2 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal etter en vekst på 11,2 prosent i 1. kvartal ifølge sesongjusterte tall fra det foreløpige nasjonalregnskapet. Også på etterspørselsiden er det en hvis utflating i 2. kvartal etter betydelig vekst i de foregående kvartalene. Dette skyldes først og fremst at bolig-

Bygge- og anleggsvirksomhet. Markedsutvikling og produksjon
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr	Volum					Pris				
	1994	1994	94.3	94.4	95.1	95.2	1994	94.3	94.4	95.1	95.2
Bygge- og anleggsinvesteringer totalt	63,4	8,3	11,8	5,7	8,8	1,6	2,8	1,5	0,7	1,3	0,9
Bolig	23,1	25,8	8,0	7,0	3,7	0,6	2,8	1,4	0,7	1,1	1,0
Offentlig forvaltning	17,5	-9,1	0,3	6,4	9,9	-3,9	2,6	1,5	0,8	1,4	0,7
Kraftforsyning	1,8	-17,4	15,4	-7,3	17,8	10,1	2,7	0,6	0,9	1,4	1,6
Fastlands-Norge, ellers	21,0	12,2	26,8	5,0	12,7	5,8	3,0	1,6	0,7	1,2	0,9
Bruttoproduksjon	87,8	7,8	10,2	-4,8	11,2	-1,2	2,7	1,8	0,8	1,0	0,7
Vareinnsats	58,6	7,8	10,5	-4,8	10,9	-1,3	2,4	-0,9	3,4	0	1,6
Bruttoprodukt	29,2	7,7	9,6	-4,8	11,7	-1,0	3,4	7,2	-4,0	3,0	-1,1

Bruttoprodukt i bygge- og anleggsvirksomhet
Sesongjustert. 1991 = 100

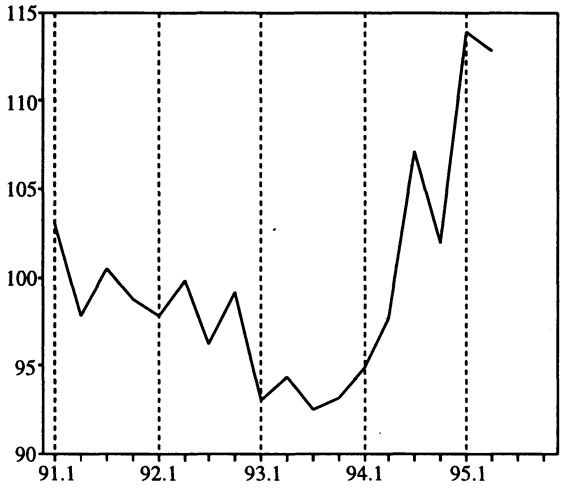

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

To bruktboligprisindikatorer og igangsettingen av nye boliger (sesongjustert)

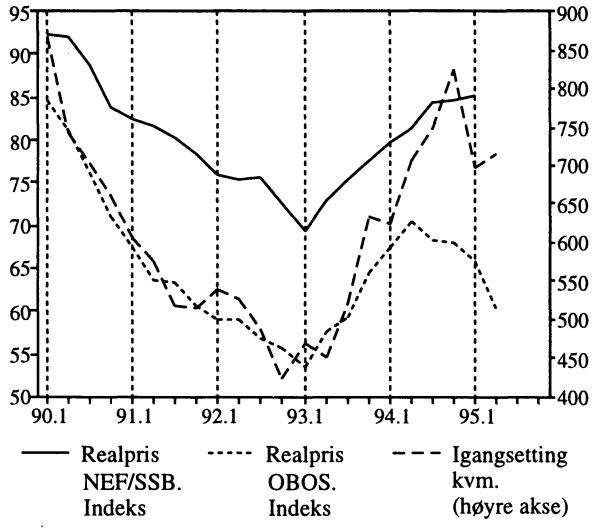

Kilde: OBOS, NEF/ECON og Statistisk sentralbyrå.

investeringene ser ut til å flate ut, mens investeringene i offentlig forvaltning viste en nedgang på 3,9 prosent. For det øvrige fastlands-Norge økte investeringene i bygge- og anleggsvirksomhet med næremere 6 prosent sesongjustert siste kvartal.

Boliger

Veksten i boligbyggingen ser ut til å ha stoppet. Foreløpige månedstall fra byggearealstatistikken viser at det til og med juli i år er igangsatt 10 376 boliger. Det er like mange boliger som på samme tid i fjor. De tre siste månedene er imidlertid antall igangsatte boliger noe lavere enn i samme periode i fjor, og tendensen i igangsettingstallene peker nedover. Ordretilgangen på nye boliger økte i 2. kvartal i år til et nivå 3 prosent under nivået i 2. kvartal i fjor, etter å ha ligget stabilt på et lavere nivå fra 3. kvartal i fjor til 1.kvartal i år. I ferdighusindustrien var det en nedgang i nye boligordrer på 15 prosent i samme periode. Det ser ut til at nedgangen i boligbyggingen først og fremst har rammet ferdighusindustrien, som i hovedsak bygger eneboliger og andre småhus.

Ifølge Husbankens kvartalsrapport har det i år vært en økning i etterspørselen på oppføringslån til nye boliger. Ved utgangen av 2. kvartal var søknadsinngangen på rundt 9500 boliger, omlag 1000 flere enn på samme tid i fjor. Den totale utlånsrammen ble i år redusert med 14 prosent sammenlignet med i fjor. Halvparten av disse midlene er nå oppbrukt, mot 41 prosent på samme tid i fjor. Dette antyder at det kan bli knapphet på midler for de fleste tilskuddsordningene utover i året.

Yrkesbygg

Byggearealstatistikken viser at igangsatt bruksareal til yrkesbygg har holdt seg på et stabilt høyt nivå så langt i 1995, etter markert oppgang gjennom fjoråret. For perioden januar- juli i år lå igangsettingstallene 26,7 prosent over nivået i samme periode i fjor. Store statlige byggeprosjekter som ekspedisjonsbygget til den nye hovedflyplassen og det nye Rikshospitalet bidro sterkt til å holde igangsettingstallene oppe. De to prosjektene alene utgjør vel 13 prosent av det igangsatte arealet for yrkesbygg hittil i år. Ordretilgangen på yrkesbygg svinger kraftig fra kvartal til kvartal, men trenden har vært stigende siden slutten av 1992. Ordrereserven ved utgangen av 2. kvartal lå 32 prosent over nivået på samme tid i fjor.

Sysselsetting

Sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten var i 2. kvartal i år steget til 125 000 ifølge arbeidkraftundersøkelsen (AKU). Det er 6,8 prosent flere sysselsatte enn på samme tid i fjor. Veksten var sterkest i begynnelsen av året. Sesongjustert økte sysselsettingen med 0,7 prosent fra 1. til 2. kvartal i år, etter en vekst på 3,7 prosent i foregående kvartal. Arbeidsdirektoratets månedsstatistikk bekrefter den positive utviklingen. Ved utgangen av juli i år var det registrert 6 511 ledige bygge- og anleggsarbeidere . Det er 1 467 (eller 18 ,4 prosent) færre enn ved utgangen av juli i fjor.

Pris- og kostnadsutvikling

Etter en kraftig økningen i bruktboligprisene (gjennomsnittlig 25 prosent) i perioden fra 1. kvartal 1993 til 3. kvartal 1994, viser SSBs prisstatistikk bare små prisendringer fra 3. kvartal 1994 til 1. kvartal i år. I denne perioden har prisen på blokkleiligheter sunket med 3 prosent, mens eneboligprisen har steget med 1,7 prosent. For andre småhus var det ingen endring i prisene på landsbasis.

Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte totalindeksen med 2,7 prosent, til et nivå 7,5 prosent over nivået ett år

tidligere. SSBs prisstatistikk for 2. kvartal i år foreligger først i slutten av september, og tilgjengelig prisstatistikk for 2. kvartal i år gir så langt ikke et helt entydig bilde. Hovedtendensen ifølge prisstatistikken til Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON er uendrede priser fra 1. til 2. kvartal i år. Prisstatistikken til NBBL viser imidlertid en prisøkning på 5,1 prosent på andelsboliger i 2. kvartal, etter en nedgang på 1,7 prosent kvartalet før.

Dagens Næringslivs halvårlige leieprisindeks for kontorlokaler fra juni i år viser økt leie for attraktive næringslokaler, mens det for eldre urasjonelle lokaler er nedgang i leieprisene. Prisnivået på næringsbygg er vanskelig å bedømme på grunn av relativt få omsetninger. Det antydes likevel moderat prisoppgang for effektive bygg med god beliggenhet og solide leieboere.

Den sterke veksten i byggekostnadene som startet våren 1994, stoppet opp i april år. I perioden fra april til juli har det bare vært ubetydelige endringer i byggekostnadsindeksene til Statistisk sentralbyrå. Dette henger sammen med utviklingen i trelastmarked det siste året. En voldsom produksjonsøkning i Finland og Sverige rammer norsk eksport og har presset trelastprisene ned også i Norge. Byggekostnadsindeksen for enebolig, rekkehus og boligblokk lå i juli i år henholdsvis 4,9, 4,8 og 4,2 prosent høyere enn i juli i fjor. I tillegg til oppgangen i byggekostnadene har momsøkningen på 1 prosentpoeng bidratt til økte priser på nye boliger. SSBs prisindeks for nye eneboliger lå i 1. kvartal i år 6,5 prosent over nivået i 1. kvartal i fjor og 10,4 prosent over bunnivået i 1. kvartal 1993.

Konkurser

Den positive utviklingen i bygge- og anleggsnæringen vises også i antall konkurser som i 1. halvår i år lå om lag 25 prosent under nivået i 1. halvår i fjor.

Elektrisitetsforsyning

I de første syv månedene i 1995 ble det produsert 69,8 TWh (milliarder kWh) elektrisk kraft i Norge, en økning på 5,8 prosent i forhold til samme periode året før. Det ble produsert spesielt mye i månedene mars, april og juli. Den høye produksjonen i mars og april hadde dels sammenheng med høy etterspørsel som følge av lave temperaturer. Dels hadde den sin bakgrunn i at produsentene ville tappe ned magasinene fordi mye nedbør vinteren 94/95 gjorde at en ventet høyt tilsig utover forsommeren. Fyllingsgraden i magasinene i perioden januar til mai var periodevis under minimum for perioden 1982-1991. Særlig gjaldt dette i slutten av mai og begynnelsen av juni. I den første uken i juni, dvs. samtidig med storflommen på Østlandet, var fyllingsgraden 10 prosent lavere enn minimum for perioden 1982-1991. Magasininnholdet i juli lå derimot godt over gjennomsnittet for perioden 1982-1991.

Den store produksjonen ga rom for en nettoeksport på 2,8 TWh gjennom årets syv første måneder. For samme periode i fjor var nettoimporten 1,1 TWh.

Spotmarkedspris på elektrisk kraft omsatt over Statnett Markeds børs

Gjennomsn. pris i uke 1 1993 til uke 34 1995, øre/KWh

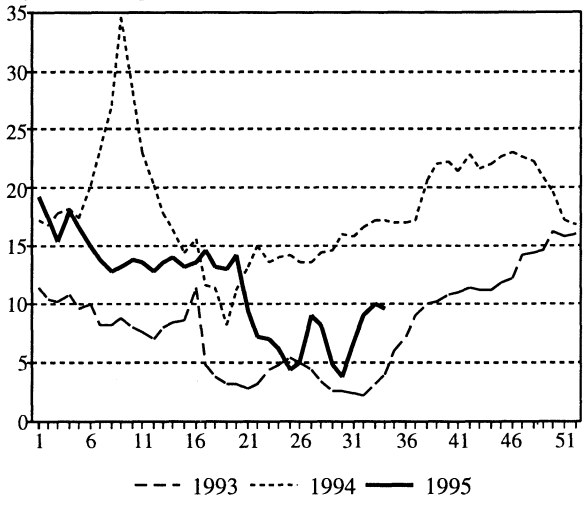

Kilde: Statnett Marked AS.

Kraftbalansen januar-juli. TWh

	1993	1994	1995
Kraftproduksjon	67,2	66,0	69,8
+ Import	0,5	3,5	1,4
- Eksport	4,4	2,4	4,2
- Pumpekraft	0,5	1,2	1,2
- Nett-tap	4,9	5,1	5,2
Netto innenlandsk forbruk	57,9	60,8	60,6
- Tilfeldig kraft, el-kjeler	4,8	3,4	3,4
- Kraftintensiv industri	15,7	16,4	16,3
- Alminnelig forsyning	37,3	41,0	40,9
(temperaturkorrigert)	(39,2)	(41,3)	(41,6)

Kilde: Norges vassdrags- og energiverk.

Forbruket av tilfeldig kraft til elektrokjeler var 3,4 TWh de syv første månedene i 1995. Dette var det samme som i tilsvarende periode året før. Det var forventet høye spotpriser vinteren 1994/95, fordi magasinfyllingen var svært lav i november og desember 1994. På grunn av en mild værtype i januar og februar i år og mye nedbør ble forventningene ikke oppfylt. Spotprisene varierte mellom 15 og 19 øre/kWh i januar før de stabiliserte seg rundt 13-14 øre/kWh. I forkant av flommen på Østlandet i slutten av mai beveget prisene seg under 10 øre/kWh. Omsetningen i spotmarkedet var i januar, februar og mars 1995 i gjennomsnitt 200 GWh (millioner kWh) pr. uke, en nedgang på 120 GWh i forhold til året før. I juni 1995 var gjennomsnittlig ukesomsetning av spotkraft 400 GWh.

Salget av parafin og lett fyringsolje økte med 3,3 prosent fra januar-juli i fjor til samme periode i år. Gjennomsnittlig listepris på parafin og fyringsolje, regnet pr. enhet nyttiggjort energi, var pr. 1. januar 1995 henholdsvis 41 og 29 øre/kWh (ekskl. mva.). Prisene var stabile de syv første månedene i år. Den reelle prisen på fyringsolje er imidlertid 1-6 øre/kWh lavere enn listeprisen. Dette må ses med bakgrunn i at oljeselskapene tilbyr kundene ulike rabattord-

ninger. Hva kjøperne av elektrisitet må betale for overføring av tilfeldig kraft, vil være avhengig av hvilket energiverk som forsyner kunden, størrelsen på kjelen, utkoblingstid mv. Det er derfor vanskelig å gi en gjennomsnittlig total pris (spotpris pluss overføringskostnader) for elektrisk kraft til elektrokjeler, som kan sammenlignes med prisen på fyringsolje. Imidlertid er det grunn til å tro at prisen på overføring av kraft til små elektrokjeler vil ligge i intervallet 10-15 øre/kWh (ekskl. mva.). Dette medfører en total pris på elektrisitet for små kjelkunder med spotpriskontrakter på 24-29 øre/kWh i perioden februar til midten av mai. Det gjør det vanskelig å antyde hva som var det billigste energialternativet i denne perioden. I januar var det imidlertid billigst med olje, mens det i perioden midten av mai til midten av august var billigst med elektrisitet. Gjennomsnittlig pris på elektrisitet for husholdninger med fastpriskontrakter var pr. 1. januar 1995 41,3 øre/kWh (ekskl. mva). For små næringslivskunder var prisen mellom 40 og 50 øre/kWh. For husholdningskunder og små næringslivskunder var dermed olje billigere enn elektrisk kraft.

Overgangen fra elektrisitet til olje skjer i treforedlingssektoren når elektrisk kraft til elektrokjeler, inkludert overføring, overstiger om lag 13 øre/kWh. Forbruket av tilfeldig kraft til elektrokjeler gikk sterkt ned og forbruket av tungolje kraftig opp fra 1993 til 1994. Tallene for første halvår 1995 viser et tilsvarende bilde. Mens forbruket av tilfeldig kraft gikk ned fra 491 GWh i første halvår i fjor til 409 GWh i samme periode i år, økte forbruket av tungolje. Det totale elektrisitetsforbruket i treforedlingssektoren har imidlertid steget grunnet høy kapasitetsutnyttelse. Elektrisitetsforbruket i kraftintensiv industri i de syv første månedene i år var 0,1 TWh lavere enn i samme periode i fjor. Forbruket av kraft i alminnelig forsyning var tilnærmet uendret i forhold til i fjor. På grunn av høye temperaturer i januar og februar gikk forbruket ned med 0,1 TWh. Det temperaturkorrigerte forbruket i alminnelig forsyning økte med 0,3 TWh; tilsvarende 0,7 prosent.

Da Sverige i slutten av juni besluttet å deregulere sitt energimarked og åpne nettet for norske produsenter fra 1. januar 1996, ble grunnlaget lagt for å etablere en nordisk kraftbørs. Allerede 3. mai ble Nordel og Statnett/Svenska Kraftnät enige om hovedpremissene og videre fremdrift for et felles nordisk kraftmarked. Det var enighet om at det burde etableres en nordisk kraftbørs med både norsk, svensk, finsk og dansk eierskap. Mens Sverige og Finland er i ferd med å deregulere sitt kraftmarked ønsker Danmark å vente på en tilsvarende utvikling i EU. Spørsmål som må avklares er derfor hvordan systemulikheter i de nordiske landene håndteres og hvordan eksport-/importreguleringer og avgiftssystemer harmoniseres. En norsk-svensk kraftbørs kan være klar allerede 1. januar 1996, mens finsk og dansk deltakelse antakelig først blir mulig et år senere.

Nærings- og energidepartmentet ga konsesjon til en reforhandlet avtale mellom det danske ELSAM og Statkraft SF i slutten av juni i år. Statkraft forplikter seg til å levere 1,5 TWh/år fastkraft til ELSAM. Ledig overføringskapasitet skal benyttes til mellomlang og kortsiktig kraftutveksling når danske marginalkostnader og norske spotpriser tilsier dette.

Privat tjenesteyting

For de private tjenesteytende næringene sett under ett vokste produksjonen og bruttoproduktet sterkt fra 1992 til første halvår 1995. Det samlede bruttoproduktet i faste priser økte med 2,1 prosent fra 1992 til 1993 og med 6,9 prosent fra 1993 til 1994. Veksten fortsatte inn i første halvår 1995, men flatet noe ut. Prisøkningen var i hele perioden meget moderat.

Den svake veksten i varehandelsnæringen gjennom 1993 ble avløst av en kraftig oppgang i 1994. Veksten i varehandelsnæringen flatet ut i første halvår i år. Utviklingen i varehandelsnæringen henger sammen med utviklingen i husholdningenes konsum. OL på Lillehammer i 1994 og sterk vekst i den underliggende innenlandske etterspørselen ga en meget sterk produksjonsvekst i hotell og restaurantnæringen i 1993 og 1994. De foreløpige anslagene for 1. og 2. kvartal 1995 tyder imidlertid på at veksten i denne næringen har stoppet opp. Produksjonsnivået i faste priser var i første halvår 1995 lavere enn i samme periode året før.

Bruttoproduktet i innenriks samferdsel vokste med 6,4 prosent fra 1992 til 1993 og med hele 10,2 prosent fra 1993 til 1994. Veksten i perioden var særlig sterk innen næringene post og telekommunikasjon og tjenester tilknyttet trans-

Privat tjenesteyting, produksjon og investering
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal[1)]

	Mrd. kr.[2)]	Volum				Pris			
	1994	94:3	94:4	95:1	95:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Produksjon	492,0	1,6	0,8	-2,3	3,1	1,3	-0,2	1,0	0,0
Produktinnsats	209,1	1,6	1,4	-4,4	4,0	1,8	0,2	0,8	1,6
Bruttoprodukt	282,9	1,7	0,4	-0,8	2,4	1,0	-0,5	1,3	-1,2
Bruttoinvesteringer	45,3	7,7	7,9	4,9	0,9	-2,6	1,7	2,3	3,3

1) Basispriser.
2) Nivåtall i løpende priser.

Bruttoproduksjon i privat tjenesteyting, fastlands-Norge
Sesongjustert og glattet. 1991 = 100

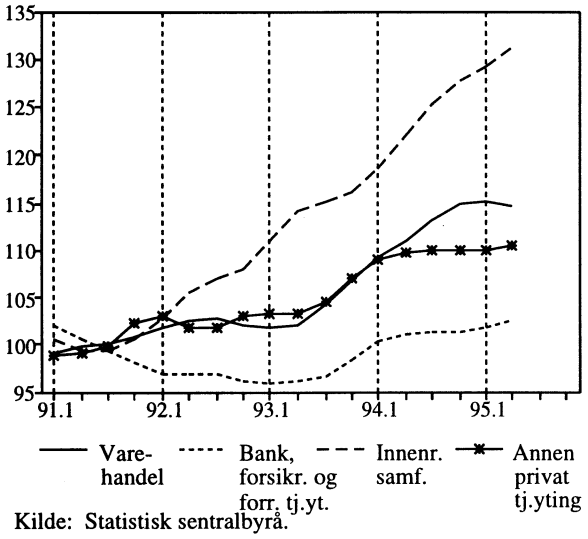

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for privat tjenesteyting, fastlands-Norge
Sesongjustert. 1991 = 100

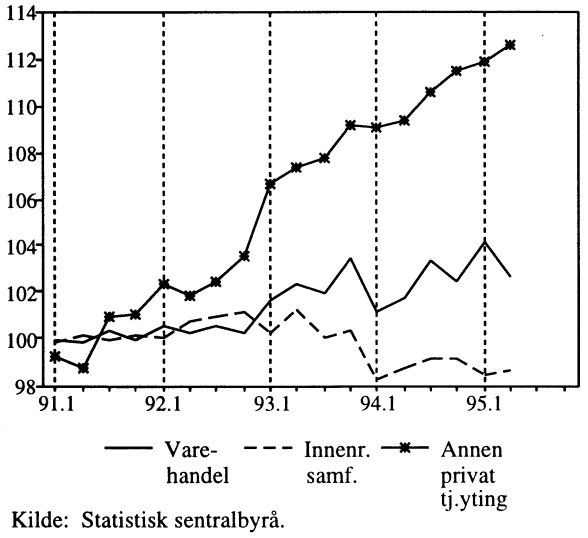

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

port. Noe av veksten fra 1992 til 1993 innen tjenester tilknyttet transport skyldes imidlertid at Luftfartsverket ble en forvaltningsbedrift fra 1993 og derfor inngår som privat næringsvirksomhet i stedet for under statlig forvaltning. Det var en fortsatt sterk vekst i første halvår 1995. Prisene ble redusert i perioden 1992 - første halvår 1995 for samferdselsnæringene sett under ett. Innen næringen post og telekommunikasjon falt prisene med nesten 15 prosent i dette tidsrommet.

Innen forretningsmessig tjenesteyting, bank og forsikring var det tilnærmet nullvekst fra 1992 til 1993, men sterk vekst fra 1993 til 1994. Veksten i første halvår 1995 var svakere enn i året før.

Om revisjonene i nasjonalregnskapstallene for private tjenesteytende næringer

Aktiviteten i de private tjenesteytende næringene ble kraftig oppjustert i forbindelse med hovedrevisjonen. Reviderte tall viser at samlet bruttoprodukt i disse næringene utgjorde nær 33 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1992 mot 30 prosent innenfor det gamle regnskapet. Nye anslag for 1993 og 1994 viser ingen vesentlig endring i bildet av utviklingen i bruttoproduktet i privat tjenesteyting gjennom disse årene. Produksjonen og bruttoproduktet for de private tjenesteytende næringene sett under ett viser en noe sterkere oppgang enn tidligere. Anslagene for utviklingen i bruttoinvesteringene i fast kapital i de private tjenesteytende næringene er imidlertid betydelig endret i det reviderte regnskapet. Mens tidligere anslag ga en kraftig nedgang i investeringene i 1993 avløst av en sterk vekst i 1994, viser de nye anslagene en nærmest flat utvikling i investeringene fra 1992 til 1993 og en betydelig høyere vekst i 1994.

Revisjonene i vekstratene for 1993 og 1994 skyldes først og fremst endrede vekter for de enkelte næringene i aggregatet. Anslagene er også bygget på mer oppdatert informasjon. En viktig årsak til den sterke oppjusteringen i anslagene for investeringene i 1993 og 1994 skyldes at investeringer utført av Statsbygg, på Gardermoen og av nye aktører på telemarkedet er bedre innarbeidet i de nye anslagene enn i gamle foreløpige tall.

De reviderte tallene er gitt i basisverdi og er derfor ikke direkte sammenlignbare med tidligere publiserte tall som ble gitt i markedsverdi. For de private tjenesteytende næringene under ett er denne forskjellen imidlertid av liten betydning.

Revisjoner i anslagene for veksten i private tjenesteytende næringer 1993 og 1994
Volumvekst i forhold til foregående år. Prosent

	1993		1994	
	Reviderte anslag	Tidligere anslag	Reviderte anslag	Tidligere anslag
Bruttoprodukt				
Privat tjenesteyting i alt	2,1	1,6	6,9	5,3
Varehandel	0,4	1,6	8,3	6,5
Innenriks samferdsel	6,4	1,5	10,2	7,7
Bank og forsikring	-0,7	0,4	4,7	1,5
Privat tj.yting ellers	2,2	2,1	4,8	5,3
Bruttoinvestering i fast kapital				
Privat tjenesteyting i alt	0,7	-24,0	22,1	10,2
Sysselsetting; timeverk				
Privat tjenesteyting i alt	-0,4	-0,1	1,4	1,3

Bruttoinvesteringene i fast realkapital i 1993 var omtrent uendret i forhold til 1992 for de private tjenesteytende næringene sett under ett. Det var imidlertid store forskjeller i investeringsaktiviteten mellom næringene. I hotell og

restaurantnæringen vokste investeringene med nær 40 prosent fra 1992 til 1993. Også investeringene i forretningsmessig tjenesteyting og innenriks sjøfart vokste sterkt i 1993. I andre private tjenesteytende næringer falt investeringene i denne perioden. I 1994 og i første halvår 1995 økte investeringene i de private tjenesteytende næringene sterkt; i enkelte næringer med over 30 prosent fra 1993 til 1994.

Antall sysselsatte personer i private tjenesteytende næringer utgjør om lag 40 prosent av antall sysselsatte i alt. Tross produksjonsvekst var det en svak reduksjon i antall timeverk fra 1992 til 1993. Fra 1993 til 1994 var det en økning i antall timeverk på 1,4 prosent. Dette gir en økning i timeverksproduktiviteten i perioden 1992 til 1994.

Offentlig forvaltning

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser en nedgang i konsum i offentlig forvaltning på 1,8 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Både statlig og kommunalt konsum ble redusert. Nasjonalregnskapet har nå innført skille mellom offentlig kollektivt og offentlig individuelt konsum. Kollektivt konsum omfatter forsvar, politi, rettsvesen, administrasjon og annet konsum finansiert av det offentlige som ikke lar seg stykke ut som leveranser til de enkelte konsumenter. Individuelt konsum omfatter utdanning, helse, sosial trygd og velferd, samt kulturelle formål i kommuneforvaltningen. Det var en sterk nedgang i det kollektive konsumet både i stats- og kommuneforvaltningen som trakk totaltallet for offentlig konsum ned i første halvår i år, da det individuelle offentlige konsumet økte på begge forvaltningsnivåer. I revidert nasjonalbudsjett for 1995 antas en vekst i offentlig konsum på 1,2 prosent fra 1994 til 1995. Dette anslaget refererer til de gamle nasjonalregnskapskonvensjonene.

De offentlige bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med 4,4 prosent i første halvår i år sammenliknet med samme periode i fjor, målt i faste priser. Oppgangen kan i sin helhet føres tilbake til investeringene i kommuneforvaltningen, mens investeringene i statsforvaltningen gikk ned.

Statsforvaltningen

Målt i faste priser avtok det statlige konsumet med 3,2 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Det statlige kollektive konsumet ble redusert med 6 prosent. Det militære konsumet falt med 10 prosent, mens resten av det kollektive konsumet viste en nedgang på 3,1 prosent. Det var utviklingen i kjøp av varer og tjenester som dro det kollektive konsumet ned. Det individuelle statlige konsumet økte i første halvår i år med 2,3 prosent i volum. Veksten i konsumet av undervisningstjenester var på 4,8 prosent, og konsumet av helse- og omsorgstjenester økte med 0,3 prosent.

I tidligere publiserte kvartalsvise nasjonalregnskapstall for 1994 (ØA 2/95) viste det militære konsumet en vekst fra 1993 til 1994 på 3,8 prosent, målt i faste priser, mens tallene for det militære konsumet nå viser en reduksjon på 1,8 prosent fra 1993 til 1994. Dette har sammenheng med at en stor andel av det som tidligere ble klassifisert som produktinnsats (kjøp av varer og tjenester til konsumformål) i forsvaret nå klassifiseres som investeringer. Veksten i forsvaret som vi tidligere fant i konsumet, finner vi nå i investeringene.

Målt i faste priser gikk statens bruttoinvesteringer i fast realkapital ned både i 1993 og 1994, med henholdsvis 15,9 og 3,9 prosent. I første halvår 1995 ble investeringene redusert med ytterligere 6,9 prosent sammenliknet med første halvår 1994. Mens det i 1994 var kraftig nedgang i investeringene knyttet til forvaltningsområdet annen statlig tjenesteyting, var det i første halvår i år en volumvekst på 1,1 prosent. Investeringene i forsvaret (investeringer som kan nyttes til sivile formål) viste oppgang i 1993 og 1994 på henholdsvis 1,4 og hele 30,6 prosent. I første halvår 1995 ble investeringene i forsvaret redusert med 24,3 prosent sammenliknet med samme periode i 1994. Forvaltningsområdet helse og omsorg hadde i hele perioden fra 1993 til og med 2. kvartal 1995 sterk økning i investeringene. Dette har sammenheng med byggingen av nytt Rikshospital. I forvaltningsområdet undervisning avtok investeringene, målt i faste priser, med 27,1 prosent første halvår i år sammenliknet med første halvår i fjor.

Kommuneforvaltningen

Det kommunale konsumet gikk ned med 0,9 prosent i volum fra første halvår i fjor til første halvår i år. Reduksjonen i det kommunale kollektive konsumet var på 5,4 prosent, mens det individuelle konsumet økte med 0,1 prosent i volum. Konsumet av undervisningstjenester hadde positiv volumvekst 2. kvartal i år sammenliknet med 2.

Offentlig forvaltning - Produksjon, konsum og bruttoinvestering
Prosentvis endring fra samme periode året før

	1994		Første halvår 1995					
			Stat		Kommuner		Offentlig	
	Stat Mrd.kr.	Komm. Mrd.kr.	Volum	Pris	Volum	Pris	Volum	Pris
Bruttoproduksjon	74,9	130,8	-5,9	3,4	-0,3	2,8	-2,3	3,0
Produktinnsats	33,7	32,8	-13,1	3,5	-3,0	3,0	-8,1	3,3
Bruttoprodukt	41,2	98,0	0,0	3,4	0,6	2,7	0,5	2,8
Konsum	75,1	110,4	-3,2	3,2	-0,9	2,9	-1,8	3,0
Kollektivt	49,6	16,9	-6,0	3,6	-5,4	3,8	-5,8	3,6
Individuelt	25,5	93,5	2,3	2,3	0,1	2,8	0,4	2,7
Bruttoinvestering	13,7	14,0	-6,9	2,6	14,8	3,6	4,4	3,1

kvartal i fjor, mens resten av det kommunale individuelle konsumet avtok. Produktinnsatsen i kommuneforvaltningen, målt i faste priser, gikk ned med 3 prosent første halvår i år i forhold til sammme periode i fjor. Størst var reduksjonen i produktinnsatsen til forvaltningsområdet annen tjenesteyting med 8,3 prosent i volum. Forvaltningsområdet undervisning hadde en volumvekst på 3,2 prosent.

De kommunale bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med 14,8 prosent i volum fra første halvår i fjor til første halvår i år. Forvaltningsområdet undervisning hadde en vekst på 30,8 prosent i volum. Denne oppgangen kan i stor grad tilskrives forberedelser til obligatorisk skolestart for 6-åringer fra og med 1997. Også de andre forvaltningsområdene hadde sterk vekst i bruttoinvesteringene; helse og omsorg hadde en volumvekst på 12,8 prosent, vannforsyning, kloakk og renovasjon 10,7 prosent og annen tjenesteyting 9,1 prosent.

Arbeidsmarkedet

Ifølge sesongjusterte tall fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU) fortsatte veksten i sysselsettingen med tilnærmet uendret styrke i 2. kvartal i år. Tallet på sysselsatte personer var 2,2 prosent høyere enn i 2. kvartal i fjor, og om lag 3,9 prosent over nivået i 1. kvartal 1993, da sysselsettingen var på sitt laveste etter at nedgangen satte inn i 1988. Også arbeidsstyrken har økt markert i denne perioden, spesielt gjennom 1994 og i 1. kvartal 1995. Arbeidsledigheten ifølge AKU (sesongjustert) har dermed endret seg lite de siste fire kvartalene. Den registrerte ledigheten viser imidlertid en klart fallende tendens.

Sysselsettingen

Ifølge AKU var det i 2. kvartal 1995 sysselsatt 2 066 000 personer. Dette er 44 000 (2,2 prosent) flere enn i 2. kvartal 1994. Målt i utførte ukeverk var veksten noe lavere, 32 000 ukeverk eller 1,9 prosent. AKU er en utvalgsundersøkelse og anslagene fra AKU vil derfor være beheftet med usikkerhet knyttet til utvalgets størrelse og forskyvninger av utvalgsuken i forhold til helligdager og ferier. Dette gjør at spesielt anslagene på utførte ukeverk blir usikre. En bør derfor ikke fokusere for sterkt på ett enkelt kvartalstall, men isteden se på utviklingen over flere kvartaler.

De nye sysselsettingstallene fra hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet for 1992-1994 avviker i liten grad fra tidligere publiserte tall mht. vekstrater for de enkelte næringene. Ifølge de nye tallene var det en viss vekst i industrisysselsettingen allerede fra 1992 til 1993, mens de gamle tallene viste en fortsatt nedgang i denne perioden. Videre viser de nye tallene en kraftigere nedgang i 1993 og en mer moderat oppgang i 1994 i bygge- og anleggsvirksomheten. Endelig har veksten i kommunal sektor vært noe større begge år ifølge de reviderte tallene fra nasjonalregnskapet. Ifølge de siste tallene fra AKU er det særlig i næringene helse- og sosialtjenester, bygge- og anleggsvirksomheten og transport at sysselsettingen har økt det siste året frem til 2. kvartal 1995. Også i primærnæringene var det oppgang i sysselsettingen i denne perioden, tallet på utførte ukeverk viste sterk vekst i disse næringene, særlig i jordbruket. Dette kan skyldes at en større del av våronna i år falt sammen med referanseuken i mai, enn hva tilfellet var i fjor.

Befolkning i yrkesaktiv alder
1000 personer/ukeverk

	Nivå 1995.2	Endring fra samme kvartal året før 1994.2	1995.2
16-74 år i alt	3 143	12	5
25-54 år	1 867	30	23
Arbeidsstyrken	2 180	19	34
Arbeidssøkere	114	-6	-10
Sysselsatte	2 066	24	44
Utførte ukeverk[1)]	1 752	27	32

1) à 37,5 timer/uke.
Kilde: AKU for 2.kvartal 1995.

Sysselsetting etter næring
Sysselsatte i 1000 personer. Vekstrater i prosent fra året før

	Sysselsatte personer	Vekstrater 1992-1993			Vekstrater 1993-1994		
	Nivå 1992	Personer	Normal-årsverk	Timeverk	Personer	Normal-årsverk	Timeverk
I alt	2 033	0,2	0,0	0,0	1,5	1,4	1,4
Olje- og utenriks sjøfart	65	-0,4	-0,5	-0,3	0,3	0,3	0,5
Fastlands-Norge	1 968	0,2	0,1	0,1	1,5	1,4	1,4
Industri og bergverksdrift	284	1,4	1,5	1,8	3,5	3,5	3,8
Annen vareproduksjon	237	-5,4	-5,6	-5,2	-0,8	-0,6	-0,9
Primærnæringer	112	-2,1	-2,2	-2,2	-3,4	-3,4	-3,6
Elektrisitetsforsyning	20	-0,5	-0,4	-0,3	0,0	0,0	0,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	106	-9,7	-9,7	-9,9	2,1	2,2	2,5
Tjenesteyting	831	-0,5	-0,5	-0,4	1,1	1,1	1,3
Varehandel	285	-1,5	-1,5	-1,2	0,7	0,7	0,9
Samferdsel	143	0,0	-0,2	-0,0	0,9	0,9	1,0
Annen tjenesteyting	403	0,0	-0,0	0,1	1,6	1,5	1,8
Offentlig forvaltning	615	2,7	2,6	2,6	1,9	1,5	1,4
Statlig forvaltning	153	0,8	0,6	0,7	-1,2	-1,3	-1,5
Kommunal forvaltning	462	3,3	3,4	3,5	2,9	2,6	2,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsstyrke, sysselsetting og utførte ukeverk i alt iflg. Arbeidskraftundersøkelsen
1990 = 100. Sesongjusterte og glattede månedstall

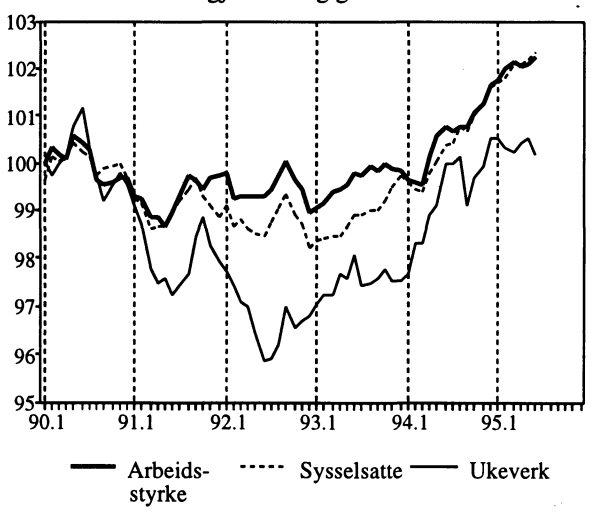

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige, 1000 personer
Sesongjusterte månedstall

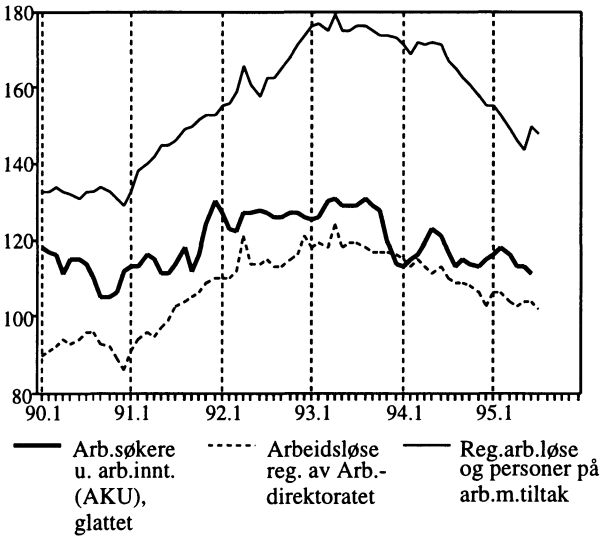

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsstyrken

Også arbeidsstyrken har økt betydelig gjennom det siste året. Ifølge AKU var det i 2. kvartal i år i alt 2 180 000 personer i arbeidsstyrken, 34 000 (1,6 prosent) flere enn i 2. kvartal i fjor. Andelen av befolkningen som var i arbeidsstyrken (yrkesprosenten) økte fra 68,4 til 69,4 prosent i samme tidsrom. Kvinners yrkesprosent gikk opp fra 62,7 til 64,0 prosent, mens den for menn gikk opp fra 74,0 til 74,7 prosent. Kvinners yrkesprosent er dermed på samme nivå som da yrkesdeltakelsen var på sitt høyeste i 1987 og 1988. For menn er yrkesdeltakelsen fortsatt om lag 4 prosentpoeng lavere enn på tilsvarende tidspunkt i 1987 og 1988.

Den demografiske utviklingen alene skulle tilsi en vekst i arbeidsstyrken på om lag 15 000 personer pr. år. Når arbeidsstyrken har økt vesentlig mer enn dette, må det ses på bakgrunn av stagnasjon og nedgang i arbeidsstyrken i årene 1988-1993 og at det nå er vekst i sysselsettingen. Dermed vil en del personer som tidligere har ansett det som nytteløst å søke arbeid, melde seg på arbeidsmarkedet. De siste årene har det dessuten vært en markert forskyvning av ungdom ut av arbeidslivet og over i utdanning. Det er derfor et stort potensiale for økt yrkesaktivitet blant ungdom. AKU gir likevel foreløpig ingen klare holdepunkter for at ungdom er på vei tilbake til arbeidslivet igjen, men det ser ut til at nedgangen i ungdommens yrkesdeltakelse er stoppet opp. Mens yrkesprosenten for ungdom (16-24 år) ble redusert med fra ett til fire prosentpoeng årlig i perioden 1988-1993, var den nær uendret fra 1993 til 1994.

Ledigheten

Som følge av den sterke veksten i arbeidsstyrken har nedgangen i ledigheten vært langt mindre enn økningen i sysselsettingen. Ifølge AKU var det i 2. kvartal 1995 i alt 114 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Fra 2. kvartal 1994 til samme kvartal i år gikk ledigheten ned med 10 000 personer. For kvinner holdt ledigheten seg stabil på 5,0 prosent, mens den blant menn falt fra 6,5 til 5,4 prosent. Etter oppgangen i arbeidsmarkedet fra andre halvår 1993 har AKU- tallene vist at ledigheten har gått mer ned for menn enn for kvinner. Dette indikerer at vi er på vei tilbake til situasjonen i årene før siste konjunkturnedgang. Kvinner hadde da en høyere ledighet enn menn.

Ved utgangen av august var det registrert 111 300 helt ledige ved arbeidskontorene, 7 100 færre enn på samme tid året før.

Ulike ledighetsmål

Normalt har AKU-ledigheten vært høyere enn den registrerte ledigheten fordi ikke alle arbeidssøkere har registrert seg ved arbeidskontorene. Forrige gang ledigheten var høy, i 1983, var denne forskjellen liten. Når AKU-ledigheten denne gangen har ligget over den registrerte ledigheten, har det sammenheng med en endring i typen av arbeidsmarkedstiltak fra sysselsettingstiltak til en større andel kvalifiseringstiltak hvor deltakere oftere vil være arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette kan tydelig ses ved at AKU rapporterer et betydelig høyere nivå på ledigheten for ungdom under 20 år, enn registreringen ved arbeidskontorene skulle tilsi. Forskjellen mellom AKU og den registrerte ledigheten er også minst i sommermånedene, da tiltakene trappes kraftig ned.

Foruten de som er helt ledige gir AKU også tall for de undersysselsatte (deltidssysselsatte som søker mer arbeid). AKU gir videre informasjon om hvor mange timer arbeidsløse og undersysselsatte tilbyr. Ved å summere tilbudet av arbeidstimer fra de to gruppene får vi et mål på det urealiserte arbeidstilbudet. Ved å dividere med 37,5 timer får vi et uttrykk for hva det svarer til av heltidsstillinger.

Arbeidsledighet og ledige stillinger
1000 personer

	August 1995	Endring fra august 1994
Registrerte ledige	111,3	-7,1
- helt permitterte	4,7	-0,5
Delvis permitterte	5,1	0,7
Personrettede arbeidsmarkedstiltak	34,4	-11,2
Tilgang ledige stillinger[1)]	24,7	..
Beholdning ledige stillinger[1)]	9,2	..

1) P.g.a. brudd i statistikken er det ikke mulig å sammenligne antall ledige stillinger med foregående år.
Kilde: Arbeidsdirektoratet.

I 2. kvartal 1995 var det ifølge AKU i gjennomsnitt 46 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt som hadde vært arbeidsledige i et halvt år eller mer, som regnes som grensen for langtidsledighet. Dette er 4 000 færre personer, men om lag samme andel som i 2. kvartal i fjor. Andelen med en ledighetsperiode på over et år er redusert fra 31 til 28 prosent det siste året. Også søkingens gjennomsnittlige varighet har ifølge tall fra AKU gått noe ned siste år. Arbeidsløse med en alder på 55 år eller mer skiller seg imidlertid klart ut fra de øvrige aldersgruppene, med en økning i søkingens gjennomsnittlige varighet. Dette tyder på at det er vanskeligere for eldre arbeidstakere enn for andre grupper å ta del i bedringen på arbeidsmarkedet.

Økt tilgang av ledige stillinger og færre permitterte illustrerer også at det er vekst i arbeidskraftetterspørselen. Ved utgangen av august i år var det 4 700 helt permitterte personer ifølge Arbeidsdirektoratet. Samtidig var 5 100 personer berørt av innskrenket arbeidstid. For gruppen helt permitterte er dette en nedgang på 500 personer i forhold til samme tidspunkt i fjor. Det var i alt en tilgang på om lag 24 700 ledige stillinger i løpet av august måned. På grunn av brudd i statistikken kan tallet på stillinger ikke sammenlignes med tilsvarende tall fra året før. Økningen siste måned var imidlertid på 6 700, mot 6 300 for tilsvarende periode året før.

Undersysselsetting

Økt etterspørsel etter arbeidskraft resulterer normalt både i vekst i sysselsettingen og i en oppgang i arbeidstiden for de som allerede er sysselsatte. Gjennomsnittlig faktisk arbeidstid gikk imidlertid ned med 0,1 time fra 2. kvartal 1994 til 2. kvartal i år. Dette, sammen med et noe høyere fravær, bidro til at veksten i tallet på utførte ukeverk var svakere enn økningen i tallet på sysselsatte. Bedringen på arbeidsmarkedet de siste to årene har ikke ført til nedgang i antall undersysselsatte (deltidssysselsatte som ønsker lengre arbeidstid og som har forsøkt å få dette). Dette kan både skyldes økt tilgang av undersysselsatte, ved at flere deltidsansatte forsøker å øke sin stillingsandel når arbeidsmarkedet er i bedring, og liten avgang av undersysselsatte fordi den økte etterspørselen etter arbeidskraft fra arbeidsgivers side ikke samsvarer med de undersysselsattes behov eller kompetanse. Arbeidstidens plassering kan for eksempel gjøre det vanskelig å kombinere nåværende stilling med en eventuell ny stilling. Ifølge AKU var det 91 000 undersysselsatte i 2. kvartal 1995, en økning på 7 000 fra 2. kvartal 1994. I 2. kvartal 1993 var 90 000 personer undersysselsatte.

Arbeidssøkere og undersysselsatte. Personer og tilbud av ukeverk (37,5 timer). 1000

	Nivå 1995.2	Endring fra samme kvartal året før 1994.2	1995.2
Arbeidssøkere			
Personer	114	-6	-10
Ønsket antall ukeverk	98	-7	-12
Undersysselsatte			
Personer	91	-6	7
Ønsket merarbeidstid i ukeverk	38	-3	4
Tilbud av ukeverk i alt	136	-9	-9

Kilde: AKU for 2.kvartal 1995.

Undersysselsetting kan betraktes som en form for delvis arbeidsløshet. Forskjellen i ledigheten mellom kvinner og menn blir mindre når en tar hensyn til dette. Ifølge AKU var 64 000 menn og 50 000 kvinner helt arbeidsløse i 2. kvartal 1995, mens 23 000 menn og 68 000 kvinner var undersysselsatte.

En annen måte å beskrive endringer i ledigheten på er å se på utviklingen i det urealiserte arbeidstilbudet som arbeidsløse og undersysselsatte representerer. Mange undersysselsatte ønsker bare noen få timer i tillegg og mange arbeidsløse har ønske om deltidsarbeid. Ved å summere tilbudet av arbeidstimer fra de arbeidsløse og de undersysselsatte får vi et mål på det totale urealiserte arbeidstilbudet. I 2. kvartal 1995 tilbød disse to gruppene 136 000 ukeverk, en nedgang på 9 000 fra samme kvartal året før.

Hvis vi regner ledighetsprosent med utgangspunkt i ukeverk, svarer 136 000 ukeverk til 7,2 prosent av tilbudte ukeverk i alt, dvs. summen av utførte ukeverk og tilbudet av urealiserte ukeverk. Dette er en nedgang på 0,4 prosentpoeng fra 2. kvartal 1994.

Arbeidsmarkedstiltakene

Ordinære personrettede tiltak utenom attføring og bedriftsrettede tiltak omfattet 34 400 personer ved utgangen av august i år. Dette er hele 11 200 færre enn ved utgangen av samme måned i fjor. Ved utgangen av mai, før tiltakene ble trappet ned for sommeren, omfattet tiltakene 48 000 personer. Kvalifiseringstiltak var den viktigste gruppen på dette tidspunktet, med 64 prosent av totaltallet. 4 400 ungdommer under 20 år var sysselsatt ved ordinære personrettede tiltak ved utgangen av mai i år, mens 3 700 var registrerte ledige i samme aldersgruppe på samme tidspunkt.

Arbeidsmarkedstiltak
1000 personer

	Mai 1995	Endring fra mai 1994
Personrettede arbeids-markedstiltak i alt	48,0	-16,2
Off.sysselsettingstiltak	9,3	-2,4
Lønnstilskudd til arb.givere	4,0	-0,8
Kvalifiseringstiltak	30,5	-12,7
Arbeidsmarkedskurs	20,4	-6,6
Praksisplasser	10,2	-6,1
Utdanningsvikariater	4,1	-0,3
Andre tiltak	0,0	0,0
Herav ungdom under 20 år	4,4	-3,4

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Sammenlignet med situasjonen ett år tidligere var det 3 400 færre sysselsatte på tiltak og 600 flere registrerte ledige.

Summen av registrerte helt ledige og personer på personrettede tiltak har sesongjustert vist en markert nedgang gjennom det siste året, etter flere år med betydelig økning. Ved utgangen av august 1995 var det 145 700 som var registrert helt ledige eller sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak. Dette var 18 300 færre enn ved utgangen av august 1994 og utgjorde 6,7 prosent av arbeidsstyrken.

Lønns- og prisutviklingen

Lønnsutviklingen

Statistisk sentralbyrås indeks for timefortjenesten for arbeidere i industribedrifter tilknyttet NHO lå i 1. kvartal i år 3,0 prosent over nivået i samme periode i fjor. I bygge- og anleggssektoren lå timefortjenesten 0,5 prosent under nivået for 1. kvartal i fjor. Det var en lønnsnedgang i anleggsvirksomheten på 7,4 prosent, hvor det tradisjonelt er store bevegelser i utbetalt lønn, som trakk gjennomsnittet ned. Målt som endring fra samme kvartal året før, har lønnsveksten i byggebransjen gradvis tatt seg opp gjennom det siste året; fra 0,9 prosent i 1. kvartal 1994 til 2,7 prosent i 1. kvartal i år. En må fire år tilbake for å finne en sterkere vekst enn i årets 1. kvartal.

Vårens tariffoppgjør innebar moderate sentrale lønnstillegg. Arbeiderne i LO/NHO-området ble gitt et generelt tillegg på 80 øre pr. time fra 1. april, som sammen med ulike lavtlønnstillegg er beregnet å bidra med 0,8 prosent til den gjennomsnittlige lønnsveksten i 1995. Oppgjørene i øvrige deler av privat sektor endte med sentrale tillegg på linje med - eller noe over resultatet i LO/NHO-oppgjøret. I offentlig sektor ble det gitt et generelt tillegg på 3600 kroner i året, som sammen med andre lønnsjusteringer er beregnet å bidra til årslønnsveksten i 1995 med 1,7 prosentpoeng i staten og 2,0 prosentpoeng i kommunene. Lønnsoverhenget inn i 1995 er av Det tekniske beregningsutvalget anslått til 1,0 prosent i gjennomsnitt. Hvis lønnsglidning blir på linje med fjorårets vil ansatte i offentlig sektor og industriarbeidere i LO/NHO-området få en årslønnsvekst på rundt 3,0 prosent, mens gjennomsnittet i resten av LO/NHO vil bli noe lavere.

Store driftsoverskudd i utekonkurrerende industri og lavere arbeidsledighet peker i retning av at lønnsveksten kan bli høyere i tiden fremover, enn i de to siste årene. Med unn-

Lønnsutviklingen i 1993 og 1994

Reviderte nasjonalregnskapstall for 1993 og 1994 viser at lønn pr. normalårsverk økte med henholdsvis 3,3 og 3,1 prosent i de to årene. Regnet pr. timeverk var lønnsveksten i de to årene om lag den samme. Nasjonalregnskapets anslag for lønnsveksten i 1994 er bare i moderat grad endret i forhold til tallene fra det gamle nasjonalregnskapsopplegget publisert i mars i år. Revisjonen av lønnsveksten for 1993 er noe større, med en økning på 0,4 og 0,6 prosentpoeng regnet henholdsvis pr. normalårsverk og pr. timeverk. Denne revisjonen er dels en konsekvens av ny informasjon (en normal økning i det statistiske grunnlaget) og dels av endringer i beregningsmetoder og definisjoner i det nye nasjonalregnskapet.

I fastlands-Norge var lønnsveksten den samme i 1993 og 1994; 3,1 prosent regnet pr. normalårsverk og 3,0 pr. timeverk. Ansatte i privat sektor hadde i begge årene en svakt høyere lønnsvekst enn offentlig ansatte.

Lønnsveksten for industri var 3,2 prosent både i 1993 og 1994 og 0,2 prosentpoeng lavere regnet pr. time. I andre vareproduserende næringer var lønnsveksten noe lavere. Av fastlands-næringene hadde privat tjenesteyting den sterkeste lønnsveksten begge år med en oppgang i lønn pr. normalårsverk på 3,6 prosent i 1993 og 3,3 prosent i 1994.

I offentlig forvaltning var lønnsveksten pr. normalårsverk i 1993 3,0 prosent og 2,8 prosent i 1994. I statlig forvaltning økte den gjennomsnittlige lønna pr. normalårsverk med 3,4 prosent i 1993 og 3,7 prosent i 1994. Denne høye veksten henger sammen med en sterk nedgang i antall rekrutter: Rekruttenes lave lønnsnivå skaper da en "vridningseffekt", slik at gjennomsnittslønningene i sektoren øker mer enn i noen av enkeltgruppene. Dette bidro til en beregnet gjennomsnittlig lønnsvekst i forsvaret på 4,3 prosent i 1993 og hele 5,0 prosent i 1994. Lønnsveksten i den sivile statsforvaltningen var i begge år på linje med utviklingen i kommunene, med 2,8 prosent i 1993 og 2,4 prosent i 1994.

I utenriks sjøfart gikk beregnet lønn pr. normalårsverk opp med hele 9,4 prosent i 1993. Dette skyldes i stor grad stigende dollarkurs, idet utlendinger på norske skip stort sett har lønnsavtaler i dollar. I 1994 var lønnsveksten i sektoren 4,1 prosent.

Lønn etter næring
Prosentvis vekst fra året før

	Pr. normalårsverk[1]		Pr. timeverk	
	1993	1994	1993	1994
I alt	3,3	3,1	3,3	3,0
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	8,1	3,7	7,9	3,5
Fastlands-Norge	3,1	3,1	3,0	3,0
Industri og bergverk	3,2	3,2	2,9	2,9
Annen vareproduksjon	2,6	2,9	2,8	2,4
Primærnæringer	2,5	2,9	2,3	2,7
Kraftforsyning	2,8	2,7	2,7	2,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,9	2,8	3,1	2,3
Privat tjenesteyting	3,6	3,3	3,4	3,1
Varehandel	3,9	3,3	3,7	3,0
Samferdsel	3,1	3,1	3,0	3,0
Annen tjenesteyting	3,4	3,4	3,2	3,1
Offentlig forvaltning	3,0	2,8	2,9	2,9
Stat	3,4	3,7	3,3	3,9
Kommune	2,8	2,4	2,7	2,5

1) Summen av antall heltidsansatte og antall deltidsansatte omregnet til heltid.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Noen lønnsbegreper

Lønn pr. normalårsverk: Nasjonalregnskapsbegrep som er lik forholdstallet mellom totalt utbetalt lønn inklusive overtidsgodtgjørelse og andre ytelser som lønnstakere mottar og antall utførte normalårsverk. Antall normalårsverk defineres som summen av antall heltidsansatte og antall deltidsansatte omregnet til heltidsansatte.

Lønn pr. timeverk: Nasjonalregnskapsbegrep som er lik forholdstallet mellom totalt utbetalt lønn (inklusive alle tillegg) og antall utførte timeverk regnet inklusive overtid og eksklusive fravær.

Årslønnsvekst: Begrep som bl.a. benyttes av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene og defineres som økning i samlet årslønn eksklusive overtidsgodtgjørelse for lønnstakere, hvis de arbeider avtalefestet normalarbeidstid og året har en normal lengde.

Overheng: Overhenget inn i 1995 forteller hvor mye lønnsnivået i slutten av 1994 ligger over årsgjennomsnittet for 1994. Overhenget angir dermed hva lønnsveksten ville ha blitt i 1995, dersom lønnsnivået hadde vært konstant gjennom året.

Tariffmessig lønnsøkning: Tariffmessig lønnsøkning er lønnsøkning fastsatt i tariffavtaler etter sentrale eller forbundsvise forhandlinger.

Lønnsglidning: Lønnsglidning er lønnsøkning som ikke kommer fra tarifftillegg.

Dekomponering av årslønnsvekst: Gjennomsnittlig årslønnsvekst i 1995 kan dekomponeres i tre deler:

- Overhenget inn i 1995 (skyldes lønnsvekst gjennom fjoråret, både lønnsglidning og tarifftillegg gitt i 1994)
- Bidraget til årslønnsvekst i 1995 fra tarifftillegget i 1995 (tarifftillegget avtalt i 1995, multiplisert med antall timer/dager/måneder som det gjelder for i 1995 – som prosent av årslønnen i 1994)
- Bidraget fra lønnsglidningen gjennom 1995 (all lønnsøkning gjennom 1995 som ikke er avtalt i tariffoppgjøret i 1995 - som andel av årslønnen i 1994)

tak for byggebransjen, er det imidlertid så langt få tegn til en slik utvikling, og lønnsveksten pr. normalårsverk kan bli rundt 3,0 prosent i år. Timelønnsveksten, slik denne beregnes i nasjonalregnskapet, må antas å bli noe høyere, som følge av at det i 1995 er to færre arbeidsdager enn i 1994. For en månedslønnet uten betalt fravær betyr denne kalendereffekten en forskjell i lønnsvekst regnet pr. normalårsverk og pr. timeverk på 0,8-0,9 prosentpoeng.

Prisutviklingen

Etter at konsumprisveksten hadde ligget på 2,6-2,7 prosent i hele første halvår, kom 12-månedersveksten i juli ned i 2,4 prosent. Med en prisutvikling gjennom resten av året på linje med forløpet gjennom samme periode i fjor, vil konsumprisindeksen øke med 2,5 prosent fra 1994 til 1995. Nedgangen i prisveksten på 12-månedersbasis fra juni til juli kan i hovedsak føres tilbake til at avgiftene på tobakk- og bensin ikke ble justert i juli i år, mens de i juli i fjor ble satt markert opp.

Veksten i konsumprisindeksens delindekser fra juli i fjor til juli i år lå på to unntak nær i intervallet 2,0 - 3,0 prosent. Unntakene er klær og skotøy med en prisvekst på bare 0,3 prosent og gruppen helsepleie med hele 5,6 prosent. Den høye prisveksten innenfor helsepleie kan i stor grad forklares med opphevelsen av prisreguleringen på reseptfrie legemidler fra årsskiftet, mens den lave prisveksten på klær og skotøy blant annet henger sammen med lave importpriser.

En oppsplitting av konsumprisindeksen etter leverende sektor og produktenes eksponering for utenlandsk konkurranse viser derimot en betydelig spredning i 12-månedersprisveksten: Norskproduserte jordbruks- og fiskevarer samt importerte konsumvarer med norsk konkurranse gikk knapt opp i pris fra juli 1994 til juli 1995. Også husleiene steg klart mindre enn gjennomsnittet i denne perioden. Prisveksten for gruppene "øvrige norskproduserte konsumvarer lite påvirket av verdensmarkedets priser" og "tjenester med arbeidslønn som dominerende prisfaktor" lå derimot en del over gjennomsnittet. Det samme gjorde også prisoppgangen på "importerte konsumvarer uten norsk konkurranse", noe som blant annet kan forklares av den kraftige økningen i kaffeprisen gjennom fjoråret og en forholdsvis høy vekst i bilprisene.

12-månedersprisveksten for "øvrige norskproduserte konsumvarer — lite påvirket av verdensmarkedets priser" preges av et kraftig hopp i elektrisitetsprisene fra desember i fjor til januar i år. Gjennom første halvår i år har det vært en tendens til lavere prisvekst på varer av denne kategorien enn gjennom samme periode i fjor. Prisene på "tjenester med lønn som dominerende prisfaktor" har derimot fulgt den samme utviklingen som i fjor. For begge gruppene tok prisstigningstakten seg gradvis opp gjennom andre halvår i fjor og frem til og med januar i år. Disse to vare- og tjenestegruppene har forøvrig gjennomgående vist den sterkeste prisstigningen gjennom de siste 15 årene.

Den importveide verdien av norske kroner har så langt i år ligget forholdsvis stabilt, etter en viss oppgang gjennom 1994. Med uendrede valutakurser fra månedsskiftet august/september og ut året vil den importveide kronekursen styrke seg med 2,7 prosent på årsbasis i 1995, etter en svekkelse på 1,3 prosent fra 1993 til 1994. Utviklingen i kronekursen har dermed bidratt til å trekke prisveksten på importerte konsumvarer ned.

Det er foreløpig ingen klare tegn til endring i den norske prisstigningstakten. Veksten i husleiene må forventes å øke noe i tiden fremover, etterhvert som de inflasjonsdempende effektene av rentenedgangen i 1993 og inn i 1994 ebber ut. På den annen side vil vi neppe få noen reprise på

Konsumprisindeksen etter konsumkategori
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-des. 1994	Jan.-juli 1995	juli 1995
I alt	1,4	2,6	2,4
Matvarer	1,5	2,1	2,0
Drikkevarer og tobakk	3,9	5,6	2,8
Klær og skotøy	1,5	0,7	0,3
Bolig, lys og brensel	0,9	2,8	2,7
Møbler og hush.art	1,4	2,0	2,2
Helsepleie	2,3	5,0	5,6
Reiser og transport	1,5	3,6	3,0
Fritidssysler og utdanning	2,1	1,9	2,1
Andre varer og tjenester	0,2	1,8	2,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisindeksen etter leveringssektor
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-des. 1994	Jan.-juli 1995	Juli 1994
I alt	1,4	2,6	2,4
1.Jordbruksvarer	0,1	0,1	0,2
2.Fiskevarer	-0,8	0,2	0,0
3.Andre norskproduserte konsumvarer	1,9	4,4	3,4
3.1 Lite påvirket av verdensmarkedets priser	1,5	5,2	4,7
3.2 Påvirket av verdensmarkedet pga. stort import-innhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet	1,7	5,3	3,4
3.3 Påvirket av verdensmarkedet pga. konkurranse fra utlandet	2,7	2,7	1,9
4.Importerte konsumvarer	2,3	2,7	2,3
4.1 Uten norsk konkurranse	2,7	3,8	3,5
4.2 Med norsk konkurranse	1,8	0,8	0,3
5.Husleie	0,6	1,1	1,3
6.Andre tjenester	1,1	2,5	3,1
6.1 Med arbeidslønn som dominerende prisfaktor	2,6	4,4	4,4
6.2 Også med andre viktige priskomponenter	0,5	1,9	2,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

den sterke oppgangen i kaffe- og potetprisene fra i fjor høst, og dette vil virke dempende på 12-månedersprisveksten i de kommende månedene. Den kjølige forsommeren i år bidro til at prisene på frukt, bær og grønnsaker steg med hele 6,2 prosent fra juli i fjor til juli i år. Bedre vær på ettersommeren indikerer at disse prisene vil gå mindre opp fra juli til august i år enn i samme periode i fjor. Dette peker i retning av at prisveksten på 12-månedersbasis kan avta ytterligere noe i august og september for så å holde seg forholdsvis stabil ut året.

Prisstigningen hos våre handelspartnerne, definert som et veid gjennomsnitt med landenes betydning for norsk handel som vekter, har tatt seg svakt opp siste 12 måneder. Målt som vekst fra samme måned året før steg prisene med 2,5 prosent i juni 1995, mot 2,1 prosent i april i fjor. I første halvår i år har prisstigningen vært svakt høyere i Norge, etter at den hadde vært lavere hos oss i de foregående fem årene. Reduksjonen i prisstigningstakten i Norge fra juni til juli kan imidlertid innebære at vi igjen kommer under den gjennomsnittlige prisveksten hos handelspartnerene.

Husholdningene

Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet og husholdningenes sparerate

Som et ledd i hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er det utarbeidet nye tall for husholdningenes inntekter og forbruk. De nye tallene viser gjennomgående et høyere nivå enn de gamle, spesielt er tallene for brutto disponibel inntekt betydelig endret. Veksten i brutto disponibel realinntekt er også oppjustert, men endringene er relativt små.

Fordi det foreløpig ikke er beregnet nye tall for kapitalslitet i husholdningssektoren, er det heller ikke publisert tall for husholdningenes netto disponible inntekt. I tråd med dette er det hittil bare gitt nye tall for husholdningenes brutto sparerate, mens en tidligere fokuserte på nettospareraten. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk husholdningenes brutto sparerate, som er definert som brutto sparing i andel av brutto disponibel inntekt korrigert for sparing i pensjonsfond, ned fra 12,7 prosent i 1993 til 11,0 prosent i 1994, etter oppgang siden 1991.

For å lette sammenligningen med gamle tall kan en provisorisk beregne en ny nettosparerate for årene 1991-1994. Denne er beregnet ved å kombinere brutto disponibel inntekt basert på nytt nasjonalregnskap med kapitalslitstall fra gammelt regnskap. Den provisoriske netto disponible inntekten fremkommer ved å beregne differansen mellom disse to størrelsene. En sammenligning av denne nye spareraten med tidligere anslag for husholdningenes nettosparerate viser at nivået på spareraten er oppjustert, mens forløpet i liten grad er endret.

Husholdningenes sparerate (netto)

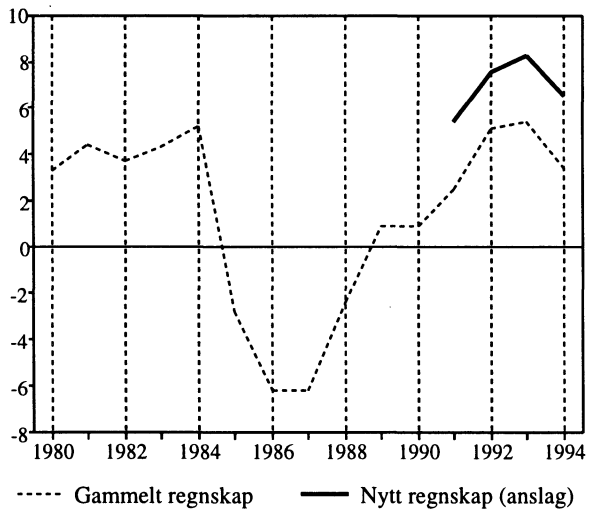

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Revisjoner av en del hovedstørrelser for husholdningssektoren

	1991	1992	1993	1994
Vekst i netto disponibel realinntekt				
- Nytt nasjonalregnskap	..	4,8	2,7	2,8
- Gammelt nasjonalregnskap	1,7	4,6	1,7	2,2
Vekst i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner (volum)				
- Nytt nasjonalregnskap	1,5	2,2	2,1	4,6
- Gammelt nasjonalregnskap	0,0	1,8	2,3	4,4
Spareraten (netto)[1)]				
- Nytt nasjonalregnskap	5,4	7,6	8,2	6,6
- Gammelt nasjonalregnskap	2,6	5,2	5,5	3,4

1) Nettospareraten tilknyttet nytt nasjonalregnskap er beregnet ved å utnytte kapitalslitstall fra gammelt regnskap.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner: Vekst fra andre halvår 1994 til første halvår i år

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner opp med 1,2 prosent fra andre halvår 1994 til første halvår i år etter justering for normale sesongsvingninger. Etter å ha holdt seg om lag uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, gikk konsumet opp med 1,9 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal i år (sesongjustert). Dersom veksten i konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner i andre halvår i år blir like stor som veksten fra andre halvår i fjor til første halvår i år (sesongjustert), vil årsveksten fra 1994 til 1995 bli på i underkant av 3 prosent.

Varekonsumet: Veksten fortsetter i 1995

Varekonsumet,som økte med over 5 prosent fra 1993 til 1994, viste fortsatt vekst fra andre halvår i fjor til første halvår i år (sesongjustert). Det var klar vekst både for varige og ikke-varige konsumgoder.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk kjøpene av personbiler mv. opp med nesten 30 prosent fra 1993 til 1994. I de to første kvartalene av inneværende år har veksten ligget på rundt 1,5 prosent (sesongjustert). Den viktigste indikatoren for utviklingen i denne konsumgruppen er oppgaver over antall førstegangsregistrerte personbiler fra Vegdirektoratet. Fra andre halvår 1994 til første halvår 1995 var det en oppgang på om lag 4 prosent, mens det fra mai-juni til juli-august var en vekst på over 6 prosent i antall førstegangsregistrerte personbiler (sesongjustert). Med uendret sesongjustert nivå på førstegangsregistreringene ut året vil årsveksten bli på i overkant av 12 prosent. Det betyr at antall førstegangsregistrerte personbiler vil komme opp i over 100 000 i år. En må helt til-

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd.kr 1994	Volumendring 94.3	94.4	95.1	95.2	Prisendring 94.3	94.4	95.1	95.2
Matvarer	59,5	7,6	-2,0	0,7	2,6	-1,1	0,2	0,7	0,6
Drikkevarer og tobakk	29,6	-0,5	0,4	2,0	-2,4	3,6	1,1	1,7	0,6
Elektrisitet	15,8	-1,1	-2,5	3,6	6,0	1,6	1,3	4,4	-1,0
Brensel	2,2	-1,7	-2,1	7,0	-2,8	0,4	0,7	-0,2	-0,5
Driftsutgifter til egne transportmidler	28,5	0,3	1,1	2,2	1,0	2,3	0,0	2,0	0,8
Klær og skotøy	27,1	-0,5	0,8	-1,3	0,5	0,0	0,2	0,0	0,3
Andre varige goder	34,1	2,0	3,9	0,2	3,9	-0,1	-0,6	1,1	-0,4
Helsepleie	14,2	0,6	-1,3	0,4	-0,2	0,8	2,0	1,4	1,1
Bolig	79,5	0,7	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3
Kjøp av egne transportmidler	18,3	3,0	2,6	1,6	1,4	1,0	1,3	1,0	0,8
Bruk av off. transportmidler mv.	25,4	1,0	2,2	0,7	2,7	-0,5	-0,3	-0,2	-0,2
Andre varer	24,7	1,4	-0,6	0,2	0,8	0,4	0,5	0,9	0,2
Andre tjenester	76,3	1,1	0,2	-0,8	1,8	0,1	0,6	0,6	-0,1
Nordmenns konsum i utlandet	17,5	3,2	-3,2	-4,6	6,1	1,0	-0,3	-0,9	0,3
Utlendingers konsum i Norge	-15,7	-2,2	-6,5	8,2	-6,6	-0,2	1,3	1,4	-2,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	437,1	1,9	0,4	0,1	1,9	0,5	0,4	0,8	0,3
- tendens[1)]		0,9	0,4	0,7	1,3	0,5	0,8	0,6	0,3

1) Endring i sesongjustert og glattet serie.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Sesongjustert. 1991 = 100

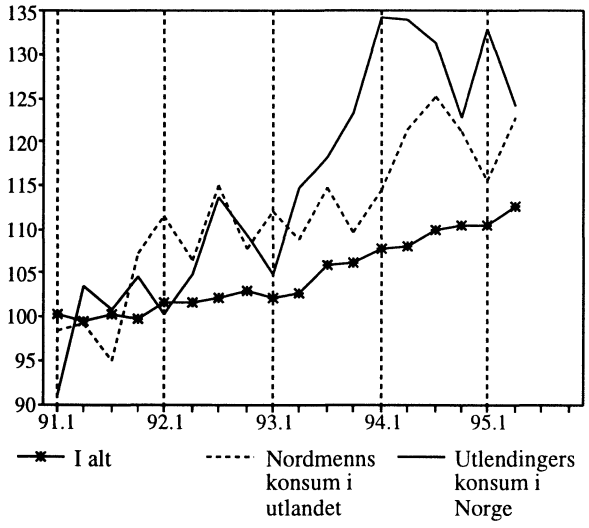

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

bake til den sterke oppgangen på midten av 1980-tallet for å finne høyere tall. Toppåret den gang hadde en i 1986 med nesten 176 000 registrerte personbiler.

Anskaffelsene av andre varige konsumgoder som møbler, elektriske artikler og varige fritidsvarer gikk opp med rundt 6,5 prosent i 1994. Den sterke veksten har fortsatt i 1995. Etter at kjøpene av disse varene holdt seg om lag uendret fra 4. kvartal 1994 til 1. kvartal 1995, fortsatte veksten fra 1. til 2. kvartal i år (sesongjustert). En klar vekst i husholdningenes disponible realinntekter sammen med en gunstig relativ prisutvikling på disse varene de senere årene er viktige faktorer bak den sterke veksten for denne konsumkategorien.

Matvarekonsumet, som gikk opp med i underkant av 2 prosent i hvert av årene 1992 og 1993, hadde i 1994 en vekst på om lag 5 prosent. Denne sterke veksten, som har fortsatt inn i første halvår i inneværende år, henger sammen med at prisstigningen for matvarer er langt svakere enn den totale konsumprisstigningen. Mens konsumprisstigningen totalt var på 5,4 prosent (sesongjustert) fra 1992 til 2. kvartal 1995 var den tilsvarende veksten i matvareprisene kun på 2,1 prosent. Konsumet av klær og skotøy, som gikk opp med henholdsvis 1,6 og 3,0 prosent i 1993 og 1994 har hatt en forholdsvis svak utvikling hittil i år.

Prisene på tobakk- og drikkevarer har gått opp med 12,6 prosent siden 1992 (sesongjustert). På grunn av jevnlige avgiftsforhøyelser er prisstigningen på denne konsumkategorien langt sterkere enn for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner totalt sett. Når konsumet av denne gruppen likevel viste vekst i 1993 og 1994 kan det henge sammen med at realinntektsvekst slår forholdsvist sterkt ut i forbruket av disse varene.

Konsumet av elektrisitet og brensel gikk opp med i underkant av 1 prosent fra 1993 til 1994. Energikonsumet lå i første halvår 3,7 prosent under nivået for tilsvarende periode i 1994. Noe av denne nedgangen hadde trolig sammenheng med at middeltemperaturen for første halvår i år var høyere enn for tilsvarende periode i fjor. Ifølge tall fra Statnett innebar temperaturkorrigering at veksten i alminnelig forbruk av elektrisitet fra første halvår 1994 til første halvår 1995 måtte justeres opp med 2 prosentpoeng.

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert.

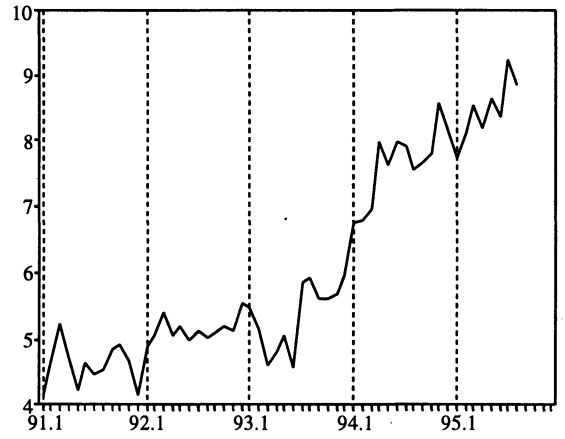

Tjenester: Svakere vekst enn for varekonsumet hittil i år

Tjenestekonsumet, som etter hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet utgjør en større andel av konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner enn tidligere, gikk opp med 4,2 prosent i 1994 etter en vekst på 2,7 prosent året før.

Foreløpige kvartalsvise nasjonalregnskapstall for 1995 viser en svakere vekst enn for varekonsumet. Veksten fra andre halvår 1994 til første halvår i år var på i underkant av 1 prosent (sesongjustert). Det var omtrent like sterk vekst for boligtjenester som for de øvrige tjenestekomponentene.

Boligkonsumet, som utgjør en betydelig andel av konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner, gikk opp både i 1. og 2. kvartal i år (sesongjustert). I 1994 var veksten i boligkonsumet på i overkant av 1,5 prosent. Innføring av nye beregningsrutiner i nasjonalregnskapet som tar hensyn til at boligmassens fordeling på ulike boligkategorier endrer seg over tid, har resultert i at en nå anslår en sterkere vekst i boligkonsumet enn tidligere.

Konsumet av andre tjenester enn boligtjenester hadde en vekst på nærmere 6 prosent ifjor, etter vekstrater på mellom 3 og 4 prosent også i de to foregående år. Sterk vekst i teletjenester pga. nedsettelser av tellerskrittsatsene er en viktig faktor bak den sterke veksten for denne konsumkategorien. I 1993 og 1994 gikk konsumet av post- og teletjenester opp med henholdsvis rundt 28 og i underkant av 12 prosent.

Etter en vekst i nordmenns konsum i utlandet på godt over 8 prosent i 1994, viser foreløpige nasjonalregnskapstall en klar nedgang fra andre halvår 1994 til første halvår 1995 (sesongjustert). Nedgangen skyldes i første rekke en svak utvikling fra 4. kvartal 1994 til 1. kvartal 1995.

Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet innebærer at definisjonen av nordmenns konsum i utlandet er betydelig endret og at konsumnivået for denne konsumgruppen som en følge av det er kraftig nedjustert. For det første inngår ikke lenger kjøpene av selskapsreiser i nordmenns konsum i utlandet, men har blitt overført til konsum av transporttjenester. For det andre har forretningsreisendes andel av konsumutgiftene i utlandet blitt omklassifisert til produktinnsats.

Luftfartsverkets månedsstatistikk viser at passasjertrafikken til og fra utlandet gikk opp med 3,5 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år.

Utlendingers konsum i Norge, som i årene 1992-1994 hadde en gjennomsnittlig vekst på over 9 prosent, gikk betydelig tilbake fra 1. til 2. kvartal i inneværende år (sesongjustert). Tall fra Statistisk sentralbyrås hotellstatistikk viser at antall gjestedøgn for utlendinger gikk ned med 1 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Nedgangen for juni måned var på over 10 prosent.

Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge

Utenriksøkonomi

Foreløpige beregninger viser et overskudd på driftsregnskapetoverfor utlandet for første halvår i år på 13,4 milliarder kroner, mot 7,3 milliarder i samme periode 1994. Handelsbalansen viser et overskudd på 27,9 milliarder kroner, en økning på 4,4 milliarder i forhold til første halvår 1994. Rente- og stønadsbalansen bedret seg også noe fra første halvår i fjor til første halvår i år; underskuddet ble redusert med 1,7 milliarder kroner til om lag 14,5 milliarder.

Samlet eksportverdi gikk opp med 12,5 milliarder kroner fra første halvår 1994 til første halvår 1995, en økning på 7,8 prosent. Om lag 40 prosent av denne oppgangen skyldtes økt eksportvolum. Det var særlig utviklingen i eksporten av tradisjonelle varer som bidro til veksten, med en økning på 18,4 prosent første halvår i forhold til samme periode i fjor. For en del tradisjonelle industrivarer, som f.eks. metaller og treforedlingsprodukter, har prisveksten første halvår vært særlig sterk, opp mot 20-30 prosent i forhold til samme periode i fjor. Eksportverdien av tjenester viste nedgang på om lag 4,2 prosent. En viss prisøkning kompenserte bare delvis for en nedgang i volum. Eksportverdien av råolje og naturgass utgjorde 55,1 milliarder første halvår i år, en økning på om lag 4,5 prosent i forhold til første halvår 1994. Prisene endret seg lite, økningen skyldtes i all hovedsak økt eksportvolum. For skip og oljeplattformer økte eksportverdien med om lag 20 prosent til 5,0 milliarder kroner. Bak dette tallet ligger en kraftig økning i eksporten av nye skip, delvis motvirket av en reduksjon i eksporten av brukte oljeplattformer.

Samlet importverdi gikk opp med 8,1 milliarder kroner fra første halvår i fjor til første halvår i år. Dette tilsvarer en økning på 5,9 prosent. Det aller meste av veksten skyldes økt importvolum. Det var særlig importen av tradisjonelle varer som viste oppgang. Importverdien for denne varegruppen sett under ett økte med om lag 12 prosent fra første halvår 1994 til første halvår 1995. De fleste undergruppene som er inkludert i denne kategorien, viste voksende importvolum, mens prisutviklingen var mer variert. Importen av tjenester og skip og oljeplattformer gikk noe ned første halvår i år.

Rente- og stønadsbalansen viser nettooverføringer av renter og stønader mv. fra utlandet, samt netto aksjeutbytte og netto reinvestert fortjeneste på direkte investeringer. Reinvestert fortjeneste er definert som direkte investorers andel av ikke utbetalt overskudd. Tidligere ble bare faktisk betalt aksjeutbytte tatt med i rente- og stønadsbalansen, mens reinvestert fortjeneste nå tas med på påløpt basis. Denne definisjonsendringen har gitt en nedjustering av underskuddet på rente- og stønadsbalansen for 1993 og en oppjustering av underskuddet for 1994.

Foreløpige anslag tyder på en nedgang i underskuddet på rente- og stønadsbalansen på 1,7 milliarder kroner fra første halvår i fjor til første halvår i år. Nedgangen skyldes først og fremst en anslått økning i netto reinvestert fortjeneste på om lag 3,4 milliarder kroner. Dette oppveies delvis av en økning i netto overføringer fra Norge på om lag 1,8 milliarder kroner. Netto aksjeutbytte mv. og netto renteinntekter har endret seg lite.

Driftsregnskapet overfor utlandet
Milliarder kroner

								Endring fra 1.halvår 1994 til 1. halvår 1995		
	1994	94.1	94.2	94.3	94.4	95.1	95.2	Verdi	Volum	Pris
EKSPORT	334,7	78,9	82,0	83,9	89,9	88,7	84,8	12,5	5,1	7,4
Skip og oljeplattformer mv.	11,0	2,2	2,0	2,5	4,4	2,1	2,9	0,9	0,9	0,0
Råolje og naturgass	106,4	25,6	27,1	24,8	28,9	27,6	27,5	2,4	2,2	0,2
Tradisjonelle varer	128,1	29,7	30,8	32,0	35,6	37,9	33,7	11,1	5,0	6,1
Tjenester	89,2	21,4	22,1	24,7	20,9	21,1	20,6	-1,8	-2,9	1,1
IMPORT	282,4	67,2	70,2	71,6	73,5	71,1	74,4	8,1	7,0	1,2
Skip og oljeplattformer mv.	12,6	4,5	3,8	2,0	2,4	2,7	4,1	-1,4	-1,0	-0,5
Råolje	0,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,0
Tradisjonelle varer	184,4	43,4	44,9	45,8	50,3	49,2	49,7	10,6	9,7	0,9
Tjenester	84,6	19,1	21,3	23,5	20,6	18,9	20,2	-1,3	-2,1	0,7
							0,0			
Eksportoverskudd	52,3	11,8	11,8	12,4	16,4	17,6	10,4	4,4	..	..
Rente- og stønadsbalansen	-31,3	-6,5	-9,7	-5,6	-9,5	-6,9	-7,6	1,7	..	..
Overskudd på driftsbalansen	21,1	5,3	2,0	6,8	6,9	10,7	2,7	6,1	..	..

Norges nettogjeld ble redusert med om lag 25,2 milliarder kroner første halvår i år, i følge foreløpige beregninger. Forskjellen mellom overskuddet på driftsregnskapet og anslaget for endringen i nettogjelden utgjøres av omvurderinger av fordringer og gjeld som følge av valutakursendringer.

Brutto disponibel inntekt og sparing

Brutto disponibel inntekt for et land gir uttrykk for hva landet har til disposisjon til konsum og brutto sparing. Brutto disponibel inntekt er definert som bruttonasjonalprodukt i løpende priser fratrukket nettooverføringer til utlandet (renter, stønader, aksjeutbytte og netto reinvestert fortjeneste mv.). Foreløpige beregninger viser at brutto disponibel inntekt første halvår 1995 var 438,3 milliarder kroner, en økning på 33,6 milliarder fra første halvår 1994. Nærmere 32 milliarder av denne oppgangen skyldtes vekst i bruttonasjonalprodukt, resten en forbedring av rente- og stønadsbalansen. Ved å deflatere med en prisindeks for innenlandsk bruk av varer og tjenester, dvs. konsum og bruttorealinvestreringer, kommer en frem til begrepet brutto disponibel realinntekt. Beregninger viser at brutto disponibel realinntekt for Norge gikk opp med 5,7 prosent fra første halvår 1994 til første halvår 1995.

Brutto sparing for Norge er definert som brutto disponibel inntekt fratrukket konsum i husholdningssektoren og offentlig forvaltning. Brutto sparing for landet tilsvarer etter denne definisjonen summen av brutto realinvestering og netto finansinvestering. Ved beregning av brutto sparing er det ikke tatt hensyn til omvurderinger av realkapitalen, petroleumsreservene, andre naturressurser eller utenlandsgjelden. Beregninger for første halvår i år viser at bruttosparingen økte med 21,3 milliarder kroner i forhold til samme periode i fjor. Dette tilsvarer en økning på 20 prosent. Bruttospareraten for Norge, definert som brutto sparing i prosent av brutto disponibel inntekt, var på 29,2 prosent i første halvår 1995, mot 26,4 prosent i samme periode i fjor.

Økonomisk-politisk kalender

Juni

13. Borregaard i Sarpsborg åpner et rense- og bioforbrenningsanlegg som det har kostet 200 millioner kroner å bygge. Anlegget er en konsekvens av betydelige reduksjoner i konsesjonene for utslipp fra prosessanlegg i Sarpsborg.

20. Dyno Industrier er valgt til eneleverandør av oljekjemikalier til Norsk Hydros virksomhet på kontinentalsokkelen. Leveransene gjelder for fem år fremover og er verdt om lag 150 millioner kroner.

20. Petroleum Geo-Services (PGS) signerer en kontrakt som gir dem enerett til å drive seismiske undersøkelser av havbunnen utenfor Kina. Kontrakten er verdt flere hundre millioner kroner og har en varighet på fem år.

21. Oljeselskapet Shell beslutter å stanse planene for dumping av oljeriggen "Brent Spar" i Nord-Atlanteren på grunn av omfattende internasjonale protester.

30. Selskapet Advanced Production & Loading fra Arendal får tildelt en kontrakt verdt 120 millioner kroner fra Norsk Hydro. Kontrakten gjelder selskapets flytende produksjonsløsning til Njordfeltet.

Juli

1. Norge inngår en avtale med EU om handel med bearbeidede landbruksvarer. Avtalen sikrer tollfrie import- og eksportkvoter mellom Norge og EU. Kvotene baserer seg på gjennomsnittlig import og eksport for hvert av vareslagene mellom Norge og Sverige, Finland og Østerrike i perioden 1991 - 1993.

6. Statistisk sentralbyrå legger frem reviderte nasjonalregnskapstall for perioden 1988 - 1992.

10. Søviknes Verft i Haram har inngått en avtale om å bygge en reketråler for det danske selskapet Ocean Prawn. Kontrakten har en verdi på 100 millioner kroner.

13. Norsk Hydro gir klarsignal til utbygging av smelteverket i Årdal. Utbyggingen har en ramme på 1,7 milliarder kroner. I tillegg vil Norsk Hydro bruke noen hundre millioner på å ruste opp kraftverk.

15. Fosen Mekaniske Verksted (FMV) har undertegnet en kontrakt med de finske rederiene United Shipping LTDAB og Birka Line AB om levering av fire ro-ro skip. Kontrakten er verdt rundt 1 milliard kroner.

17. Helikopter Service AS har fått i oppdrag å bygge opp helikoptertjenestene til oljefeltet Hibernia i Canada. Kontrakten er verdt om lag 250 millioner kroner.

29. Tandberg Data har fått en toårig kontrakt med det amerikanske selskapet Sun Microsystem til en antatt verdi av 125 millioner kroner. Sun Microsystem er verdens største leverandør av UNIX arbeidsstasjoner, og kontrakten gjelder Tandbergs båndbaserte lagringsteknologi QIC (Quarter Inch Cartridge).

August

10. Det er 300 år siden de første offentlig godkjente pengesedlene i Danmark-Norge ble utgitt. Det var Kong Christan V som ga kjøpmann Jørgen thor Møhlen i Bergen tillatelse til å gi ut sedlene, de såkalte Møhlen-sedlene. Sedlene ble datert 10. august 1695 og satt i omløp omgående.

10. Oljeselskapet BP har tildelt Scandinavian Service Partner & Industrial Catering en femårig forpleiningskontrakt for feltene Ula og Gyda. Avtalen har en verdi på 220 millioner kroner.

10. Kongsberg Offshore AS har undertegnet en kontrakt på levering av teknologisk utstyr til det brasilianske statsoljeselskapet Petrobras. Kontrakten, som har en verdi på 100 millioner kroner, gjelder leveranser av nyutviklet utstyr som brukes til å kontrollere oljeutviklingen på store dyp.

11. Selskapet Hydro Agri International, som eies av Norsk Hydro, inngår en kontrakt med det japanske verftet Hitachi Zosen om bygging av to nye gasstankskip. Kontrakten har en verdi på om lag 80 millioner amerikanske dollar, eller om lag 500 millioner kroner.

18. Etter sterkt press fra Gassforhandlingsutvalget (Norsk Hydro og Statoil) gir Saga Petroleum opp forsøket på å selge gass til Tyske Wingas. Dermed forsvinner fremtidige gassinntekter på 15 milliarder kroner i tillegg til strategiske eierandeler i det tyske gassnettet. Gassforhandlingsutvalget begrunner sin holdning med at det er negativt å selge gass til hovedkonkurrenten til Ruhrgas, som er Norges største gasskunde.

22. AF - gruppen får en kontrakt som omfatter grunnarbeider på Gardermobanen. Kontraktsummen blir på 176 millioner kroner, der størstedelen tildeles av NSB Gardermobanen AS.

22. Borregaard investerer 190 millioner kroner i Borregaard ChemCell for å kunne tilby høykvalitetscellulose.

26. Saga Petroleum oppgraderer de utvinnbare reservene på Snorrefeltet med 57 millioner fat olje, til en brutto salgsverdi på nær 6 milliarder kroner.

29. Kongsberg Offshore tildeles en kontrakt verdt mellom 2,5 og 3 milliarder kroner fra Statoil. Avtalen omfatter

leveranser av samtlige anlegg for undervannsproduksjon til Statoil de neste fem årene, og er den største i sitt slag som er inngått. Norske underleverandører kan regne med å få oppdrag for rundt halvparten av kontraktssummen, som vil utgjøre mellom 1000 og 1500 årsverk.

31. Kværner Rosenberg i Stavanger skal bygge om en tidligere oljeplattform til verdens første oppskytningsrampe for bæreraketter. Prosjektet har fått navnet "Sea Launch" og er et samarbeid mellom Kværner gruppen, Boeing (USA), NPO Yuzhnoye (Ukraina) og RSC Energia (Russland). Ombyggingen vil koste om lag 500 millioner kroner og sysselsette mellom 400 og 500 personer ved Rosenberg i 12 til 14 måneder. Rakettene skal skyte opp kommersielle satellitter, hovedsakelig telekommunikasjonssatellitter.

Kværner skal også levere et ro-ro skip som skal fungere som forsyningsskip og kontrollsenter for satellittutskytningene. Denne ordren er verdt omlag 600 millioner kroner.

31. Helikopter Service's datterselskaper, Bond Helicopter i Storbritannia og Lloyds Helicopter i Australia, får kontrakter til en samlet verdi av 250 millioner kroner.

31. Norsk Forsvarsteknologi (NFT) inngår en avtale med de to amerikanske forsvarsindustriselskapene GM Hughes Aerospace og Raython Company. Avtalen gjelder salg av mellomdistanseraketter hvor NFT har utviklet og produsert ildledningssystemet. Markedet er beregnet til 30 milliarder kroner over de neste 10 årene. NFTs andel er beregnet til 3 milliarder kroner.

September

1. Aker Verdal får kontrakten for bygging av stålunderstell og pæler, samt utstyrsmodulen til prosess- og transportplattformen, i forbindelse med Ekofisk II utbyggingen. Kontraktene med Phillips Petroleum er verdt om lag 500 millioner kroner.

Økt levestandard, men dårligere miljø?

En analyse av skattereformen

Haakon Vennemo

En omfattende skattereform ble gjennomført i Norge i første halvdel av 90-årene. Hensikten med reformen var enkelt sagt å effektivisere produksjonen og forbedre den materielle levestandarden. Denne artikkelen forsøker å besvare følgende spørsmål: Hvis skattereformen øker levestandarden[1], går den på bekostning av miljøet? Og hvis den går på bekostning av miljøet, burde man gjennomført den?
Hensynet til miljø ble tillagt svært liten vekt i debatten om skattereformen, men som alle andre større økonomiske tiltak vil den ha klare virkninger på miljøet. En helhetlig evaluering krever derfor både at en anslår økning i levestandard og utslag på miljø. Hvis eventuelle negative utslag på miljøet er store nok i forhold til økningen i levestandard, burde ikke reformen vært gjennomført. Artikkelen gjør et forsøk på en helhetlig evaluering.
Artikkelen studerer dessuten ulike deler av skattereformen for seg. Det viser seg blant annet at kapitalbeskatningsdelen av reformen gir lavere levestandard - et ganske overraskende funn.

Innledning

Hvorfor bør vi være bekymret for skattereformens virkninger på miljøet? Grunnen er denne: Anta at reformen oppnår målsettingen om å øke levestandarden for folk. En virkning av reformen vil da være at husholdninger og forbrukere får mer penger mellom hendene, som de blant annet kan bruke til bil, bensin og oljeforbruk. Det vil øke forurensingen. En annen virkning vil være at produksjonen øker og fører med seg forurensing. Dette er *skalaeffekter* i økonomien.

På den annen side kan det hende skattereformen vrir ressursbruken bort fra miljøskadelig produksjon og forbruk. Generelt er det en krysning av skalaeffekter og *priseffekter* som avgjør virkningen på miljøet. Skalaeffektene øker produksjon og forbruk og trekker i retning av økt forurensing. Priseffektene kan bedre miljøet hvis det er de miljøforurensende stoffene som får økt pris, slik at økonomien vrir seg bort fra dem. Både eksplisitte prispåslag og implisitte virkninger via kostnadsoverveltning og ulik produktivitet har betydning for de samlede priseffektene. Skattereformen omfatter dessuten en avgift på CO_2-utslipp, som er ment å forbedre miljøet ved å gi CO_2-forurensing en pris.

Fra et teoretisk økonomisk synspunkt er problemstillingen om skattereformen går utover miljøet en variant av "skattereformers virkninger i en økonomi med markedsfeil". Eksemplet på markedsfeil i denne litteraturen er gjerne at reformen ikke omfatter alle skatter, eller ikke forandrer skattene nok. Miljøforurensing er et minst like godt eksempel på markedsfeil og fører til liknende konklusjoner. Moralen fra litteraturen er at hvis en ikke får rettet opp *alle* feilene, det være seg skatter, forurensninger eller monopoldannelser, er en ikke garantert økt velferd. Om en skattereform øker velferden er derfor et empirisk spørsmål.

Det finnes så vidt jeg vet ingen tidligere studier som belyser den norske skattereformens virkning på levestandard *og* miljø. Anslagene i denne artikkelen er nærmere omtalt og dokumentert i Vennemo (1995). Holmøy og Vennemo (1995) har sett på hvordan kapitalbeskatningsdelen av skattereformen påvirker levestandard. Deres anslag er at levestandarden målt omlag som privat forbruk øker 0,75 prosent på lang sikt. Liknende resultater har Jorgenson og Yun (1990) og Goulder og Thalmann (1993) funnet for den amerikanske skattereformen. Brendemoen og Vennemo (1993) og Ballard og Medema (1993) har beregnet enkeltskatters virkning på levestandard og miljø gjennom å anslå såkalte "marginalkostnader av offentlige utgifter". Disse studiene finner at miljøet nesten alltid blir renere når en skatt øker. Det skyldes i første rekke at produksjon og forbruk synker ved skatteøkninger, altså skalaeffekten. Brendemoen og Vennemo finner dessuten (ikke overraskende) at når skatten på bensin og mineralolje øker, blir miljøet svært mye renere enn når for eksempel inntektsskatten øker. Det skyldes at priseffekten kommer i tillegg. Disse analysene kan brukes til å anslå hva som vil være en gunstig skattereform. Brendemoen og Vennemos arbeid tyder for eksempel på at å kombinere en ideell CO_2-avgift med kutt i inntektsskatten gir både økt levestandard og bedre miljø, en såkalt "dobbelt gevinst".

Modellverktøy

For å analysere skattereformens virkninger på levestandard og miljø bruker artikkelen den økonomiske modellen

1 "Levestandard"er et upresist ord. I denne artikkelen bruker vi det synonymt med materielt forbruk pluss "forbruk" av fritid. I mange situasjoner vil levestandarden, slik definert, øke samtidig som materielt forbruk øker. (Forbruket av fritid vil ofte gå ned). Levestandard og materielt forbruk vil da være korrelert, og en kan alternativt bruke levestandard synonymt med materielt forbruk. Utsagnet "levestandarden øker" er like riktig enten en med levestandard mener materielt forbruk pluss forbruk av fritid, eller bare materielt forbruk.

DREAM (Dynamic Resource/Environment Applied Model), se Vennemo (1994). DREAM er en langsiktig ("dynamisk") anvendt generell likevektsmodell som spesielt ivaretar samspillet mellom økonomi og miljø. Nærmere bestemt tar modellen hensyn til tre viktige sammenhenger:

- Produksjon og forbruk skaper et dårligere miljø.
- Velferd avhenger ikke bare av materielle forbruksmuligheter, men også av fritid og miljøkvalitet. Det vil si: folk føler seg bedre, alt annet likt, om de får mer fritid, eller miljøet blir renere. Omvendt føles det negativt om en må jobbe mer for samme lønn, eller miljøkvaliteten blir dårligere.
- Dårlig miljø gjør det dyrere og vanskeligere å produsere. Her spesifiseres følgende forbindelseslinjer: Luftforurensing i byene medvirker til luftveisinfeksjoner mv. og redusert arbeidsproduktivitet. Høy støybelastning kan gi hodepine mv. og dårligere produktivitet. Sykefravær og uførhet i forbindelse med trafikkulykker gir dårligere gjennomsnittlig produktivitet. Endelig fører luftforurensing til rustskader på bygninger, og tungtrafikk til veislitasje.

Data for sammenhengene mellom miljø og økonomi får vi fra studier gjennomført i Statistisk sentralbyrå (Brendemoen, Glomsrød og Aaserud (1992) og Glomsrød, Nesbakken og Aaserud (1994)). Tilsvarende koblingsarbeid mellom økonomi og miljø som i DREAM finner vi hos Glomsrød, Nesbakken og Aaserud, som legger vekt på tilbakevirkninger av trafikk, og i Håkonson og Mathiesen (1995), som har en statisk modell med liknende tilbakevirkninger som i DREAM.

DREAM er utviklet for en liten åpen økonomi og skiller mellom fem skjermede sektorer, en konkurranseutsatt sektor, energiproduserende sektorer og offentlig sektor. *Priser* på konkurranseutsatte produkter, inkludert råoljeprisen og prisen på gass, bestemmes på verdensmarkedet og er dermed eksogene for landet. *Renten* er også bestemt på verdensmarkedet. *Lønnsnivået* avspeiler konkurranseevnen og tilpasser seg slik at kostnadene i konkurranseutsatt sektor er lik med utenlandske kostnader. Denne antagelsen er den samme som i den såkalte Aukrustmodellen (men på nivåform). Senere i artikkelen skal vi se at reformens virkninger på lønnsnivået er viktig for resultatene.

Næringslivets investeringer følger lønnsomhetsprinsippet, slik at bedriftene tilpasser sin kapitaletterspørsel til gjeldende brukerpris på kapital. (Brukerprisen sier hva det koster å leie ("bruke") kapital i en periode, og tar hensyn til rente, kapitalslit, prisstigning og skatte- og avskrivningsregler). Bedriftene har rasjonelle forventninger om fremtidige priser og kostnader. En viktig (kanskje den viktigste) konsekvensen av det er at politikk ikke kan utnytte forventningsfeil i markedet. Resultatene som angår skattereformen kan for eksempel ikke tilbakeføres til at politikerne har maktet å utnytte gale forventninger til samfunnets beste.

Modellen postulerer et sett med representative husholdninger. Husholdningene tilbyr arbeid, sparer og forbruker forbruksvarer. Dessuten har de altså nytte av et rent miljø, men det er forutsatt ikke å påvirke adferden. Jo høyere lønn, desto mer velger en å jobbe. (Det finnes dem som gjør det motsatte, men de er i mindretall ifølge norske empiriske undersøkelser (Dagsvik og Strøm, 1992)). Denne forutsetningen er viktig for resultatene i artikkelen. Husholdningene har rasjonelle forventninger om fremtidige inntekter og priser.

Tallene som fremkommer når vi bruker modellen er naturligvis usikre, men de gir likevel en indikasjon som etter mitt syn er konkurransedyktig i forhold til andre prediksjoner. De bygger på en samlet og konsistent fremstilling av en rekke antagelser som hver for seg er rimelig plausible. Det er en fordel i forhold til tall bygget på enkle og mer partielle metoder.

Den norske skattereformen

Den norske skattereformen er vel kjent, men for ordens skyld gjentar jeg hovedelementene. Reformen omfattet:

1. *lavere skatter på kapitalinntekt.* Tidligere var skatten på kapitalinntekt progressiv med en maksimalsats på 43 prosent. Skatten er nå flat på 28 prosent. Dobbeltbeskatning av utbytte og tilbakeholdt overskudd er fjernet. Formuesskatten er fjernet for selskaper, og redusert for personer.
2. *økt skattegrunnlag for kapitalinntektsskatt.* Tidligere eksisterte det en rekke fonds som ga bedriftene skattefritak, for eksempel konsolideringsfondet. Reformen fjernet dette og andre fonds, og senket dessuten avskrivningssatsene.
3. *lavere marginalskatt på arbeidsinntekt.* Høyeste marginalskatt på arbeidsinntekt sank fra 62 prosent i 1989 til 49,5 prosent i 1994. (Tilbake i 1980 var høyeste marginalskatt på inntekt enda høyere, 74 prosent).
4. *selektiv avgift på CO_2.* En gradert avgift på CO_2 ble innført i 1991. Ca. 40 prosent av utslippene er unntatt. Bensin har høyest avgift.
5. *lavere arbeidsgiveravgift.* I 1993 prosent gikk arbeidsgiveravgiften ned med to prosentpoeng, fra 15 til 13 prosent.
6. *økt moms.* Samme år økte momsen fra 20 til 22 prosent. (I 1995 økte den til 23 prosent.)

De tre første punktene på listen utgjør viktige trekk ved "skattereformen av 1992". De tre siste er andre store endringer i det norske skattesystemet i første halvdel av 1990-årene. Analysen omfatter alle punktene, inkludert såpass detaljerte ting som fjernet dobbeltbeskatning og lavere formuesskatt.

Reformens virkning på levestandard og miljø

Ved å sammenlikne økonomien med reformen med den uten, kan man få fram reformens virkninger på levestandard og miljø. Modellapparatet hjelper oss til å anslå hvordan Norge ville sett ut hvis reformen ikke ble gjennomført. Dessuten bruker vi modellen til å anslå hvordan landet vil se ut om noen år både med og uten skattereform. Det er nødvendig å se framover i tid fordi flere av skattereformens virkninger er langsiktige og ikke kommer til sin rett på kort sikt.

Faktorpriser og kvanta

For å forklare reformens virkninger på levestandard og miljø går vi veien om virkningene på faktorpriser og kvanta. Tabell 1 viser virkninger i år 2030 ifølge modellen. Prisvirkningene gjelder konkurranseutsatt virksomhet, men skjermet virksomhet har liknende virkninger. Kvantumsvirkningene gjelder økonomien som helhet. Alle kvanta er målt *pr. produsert enhet.* Endring i produksjon kommer altså i tillegg når en skal finne virkningen på bedriftenes etterspurte kvanta.

Tabellen viser at reformen gjør realkapital, altså maskiner, transportmateriell og bygg, dyrere for bedriftene, som tvinges til å økonomisere med denne innsatsfaktoren. Dette var et viktig formål med kapitalbeskatningsdelen av reformen. Undersøkelser har nemlig vist at bedriftene tidligere fikk realkapital svært billig, noe som førte til skattemotiverte investeringer og opphoping av realkapital i bedriftene. Når brukerprisen på kapital øker, kutter bedriftene tilbake på sine investeringer, og sitter igjen med den kapitalen de har mest bruk for.

CO_2-avgiften øker prisen på fossilt brensel til fyring og oppvarming. Bakgrunnen her er at verdensmarkedsprisen på råolje og gass danner gulvet for prisen på raffinert fossilt brensel. CO_2-avgiften legges på toppen av den gamle prisen. (Siden raffinering av råolje er svært kapitalintensivt, vil prisen øke noe på raffinerte fossile brensler før CO_2-avgift. Dette er en av mange overveltningseffekter i modellen.)

Høyere pris på fossilt brensel fører til at bedriftene økonomiserer med brenselet. Vi ser imidlertid at prosentvis er endringen i pris sterkere enn endringen i kvantum (pr. produsert enhet). Modellen antar at mange bedrifter har en nokså låst produksjonsteknologi selv på lang sikt. Estimatene for næringers reaksjoner på kostnadsendringer, såkalte substitusjonsmuligher,er hentet fra et økonometrisk arbeid av Alfsen, Bye og Holmøy (1995).

For å forklare hvordan modellen regner ut endringen i "pris" på arbeidskraft (lønn, arbeidsgiveravgift og sosiale kostnader) tar vi utgangspunkt i at prisen på arbeidskraft bestemmes av hensynet til konkurranseevnen. Dette hensynet innebærer at prisen på arbeidskraft tvinges ned dersom bedriftenes øvrige kostnader øker i konkurranseutsatt sektor. Som vi nettopp har sett, fører skattereformen til at bedriftenes kostnader til kapital og energi øker. Da går prisen på arbeidskraft ned i forhold til hva den ellers ville vært. Dette er hva modellen avspeiler. Lavere pris på arbeidskraft fører til økt etterspørsel etter arbeidskraft pr. produsert enhet.

Arbeidstilbud og samlet produksjon

DREAM legger til grunn at *arbeidstilbudet* begrenser produksjonen. Det betyr ikke at vi benekter at det eksisterer arbeidsledighet. Men vi forutsetter at på lang sikt er ledigheten upåvirket av skattereformen. Det betyr at hvis arbeidstilbudet øker litt, vil produksjonen øke litt.

For å finne ut hvor mye reformen endrer produksjonen må vi finne ut hva som skjer med arbeidstilbudet. Dessuten må vi ta hensyn til endringen i etterspørselen etter arbeidskraft pr. produsert enhet fra tabell 1. Dette tallet, 2,7 prosent økning, er et nøkkeltall. Om arbeidstilbudet også stiger 2,7 prosent, er produksjonen konstant. Om arbeidstilbudet stiger mindre enn 2,7 prosent vil produksjonen synke. Omvendt hvis arbeidstilbudet stiger mer enn 2,7 prosent. Produksjonsmålet er bruttoproduksjon.

Tabell 2 viser endringen i arbeidstilbud og i de variable som påvirker arbeidstilbudet. Vi ser med en gang at arbeidstilbudet øker mindre enn 2,7 prosent. Det tilsier at produksjonen går ned, noe som får følger for miljøvirkningene av reformen.

For å forklare hvorfor arbeidstilbudet i det hele tatt øker, tar vi utgangspunkt i at netto lønn etter skatt øker som følge av reformen. Dette resultatet kan synes rart når vi nettopp har argumentert for at prisen på arbeidskraft går ned av hensyn til konkurranseevnen. Men forklaringen er at reformen senker skatten på arbeidskraft. For det første går arbeidsgiveravgiften ned. Det tar av for noe av fallet i prisen på arbeidskraft og fører til mindre nedgang i utbetalt bruttolønn fra bedriftene. For det andre går inntektsskatten ned. Skattelettelsen har et så stort omfang at lønn etter

Tabell 1. Prosentvis endring i faktorpriser og kvanta pr. produsert enhet. År 2030

Faktor	Pris	Kvantum
Realkapital	9,9	-3,0
Fossilt brensel	4,2	-2,8
Arbeidskraft	-5,8	2,7

Tabell 2. Prosentvis endring i arbeidstilbud og faktorer som forklarer dette. År 2030

Arbeidstilbud	1,3
Lønn etter skatt	5,3
Prisindeks	2,8
Potensiell inntekt	0,8

skatt alt i alt går opp. Høyere lønn etter skatt fører isolert sett til økt arbeidstilbud.

Økningen i arbeidstilbud blir dempet av høyere priser, som påvirker netto *reall*ønn. Prisnivået stiger fordi momsen øker som en følge av reformen. Utenom momsen stiger prisene på kapital- og energiintensive produkter, mens prisene på arbeidsintensive produkter synker.

"Potensiell inntekt" er den inntekten som hadde vært tilgjengelig til forbruk dersom husholdningene hadde arbeidet absolutt hele tiden. Kapitalinntekt og lønnssatsen er med å bestemme potensiell inntekt. Husholdningene bruker imidlertid noe av den potensielle inntekten til å "kjøpe" fritid fra seg selv. Når potensiell inntekt øker, kan husholdningene kjøpe *mer* fritid. (De kan også finansiere høyere forbruk.) Denne effekten er også med på å dempe økningen i arbeidstilbudet.

Levestandard, fritid og miljø

Vi kan nå identifisere følgende momenter av betydning for levestandard, fritid og miljø:

- Bedriftenes bruk av fossile brensler går ned. Det skyldes at bedriftene bruker mindre fossile brensler pr. produsert enhet (priseffekten), og at antallet produserte enheter går ned (skalaeffekten).
- Husholdningenes potensielle realinntekt går opp. Det innebærer at husholdningene har mulighet til å øke forbruket, arbeide mindre, eller gjøre begge deler.
- Husholdningenes private forbruk øker. Det skjer fordi husholdningenes potensielle realinntekt øker, og fordi de arbeider mer.
- Husholdningenes bruk av fossil energi øker. Det er tilfellet fordi modellen lar husholdningenes forbruk av fossil energi følge forbruket for øvrig (skalaeffekt). Husholdningene har altså ingen mulighet til å substituere mellom energiforbruk og annet forbruk, ifølge modellen.

Den tallmessige betydningen av disse effektene er oppsummert i tabell 3.

Vi finner at samlet velferd (levestandard pluss verdi av rent miljø) øker, og at økningen er ekvivalent med en økning i den potensielle nasjonalformuen på 0,9 prosent. Økt potensiell nasjonalformue er lik med den neddiskonterte summen av økt potensiell realinntekt pluss verdien av

Tabell 3. Prosentvis endring i velferd og faktorer som forklarer denne. År 2030 unntatt velferd, som er intertemporal

Velferd (potensiell nasjonalformue)	0,9
Potensiell inntekt	0,8
Bensinforbruk	1,4
Fyringsoljeforbruk	-3,6

Tabell 4. Variable som indikerer miljøtilstand i år 2030 når annet ikke er angitt

Miljøkvalitet (endring i neddiskontert verdi)	0,4 milliard (1989) kr
Produktivitet	0,01 %
Kapitalslitsrate, bygninger	-0,02 %
Kapitalslitsrate, veier	0,04 %

renere miljø, og integrerer hensynet til forbruk, fritid og miljø over alle år. I penger utgjør gevinsten omlag 60 milliarder (1989) kroner. Reformen fungerer altså som om den gir oss 60 milliarder kroner ekstra til disposisjon, som vi i prinsippet kan bruke til å kjøpe materielle goder (uten å jobbe mer eller forurense mer), fritid (uten å forbruke mindre) eller renere miljø (uten å forbruke mindre). Vi kan bruke opp summen på ett år, eller leve på rentene og spre den over alle år.

Grunnen til at velferden øker, er først og fremst at potensiell realinntekt øker. Økt potensiell realinntekt gir som nevnt husholdningene mulighet til å forbruke mer, arbeide mindre eller begge deler. Det er klart at dette gir husholdningene økt levestandard, som er en viktig komponent i velferd.

Hva med miljøvirkningene? Vi har pekt på at forbruket av fossil energi faller i bedriftene etter reformen, mens det ifølge analysen stiger i husholdningene. Dette gir forskjellige utslag på bensinforbruk og forbruk av fyringsoljer. For bensinens vedkommende dominerer virkningen i husholdningene, slik at samlet bensinforbruk går opp. For fyringsoljens vedkommende dominerer virkningen i bedriftene, slik at samlet fyringsoljeforbruk går ned. Tabell 4 indikerer hvordan disse endringene slår ut for miljøet.

Alt i alt balanserer endringene i fyringsoljeforbruk og bensinforbruk omtrent mot hverandre. En annen måte å si det på er at endringene i husholdningers og bedrifters forbruk balanserer mot hverandre. Vi finner imidlertid en svak *forbedring* i de fleste miljøindikatorene. Det skjer en bedring i miljøkvalitet med en trivselsvirkning som er lik med å motta 0,4 milliarder kroner høyere formue. Produktiviteten øker noe fordi lavere forurensing fra bedriftene bedrer luftkvaliteten og reduserer helseproblemer i byene. Korrosjonsproblemet blir noe mindre, men økt trafikk (høyere bensin og dieselforbruk) øker veislitasjen. Endringene er så små at de kan være insignifikante i forhold til presisjonen i indikatorene.

Hva har ulike komponenter av skattereformen å si?

Vi kan skille mellom fire ulike komponenter i den norske skattereformen. Reformen i kapitalbeskatning er én og omfatter pkt. 1-2 i avsnitt 3. Kuttene i inntektsskatt en annen komponent (pkt. 3) og CO_2-avgiften en tredje (pkt. 4). Et fjerde element er kombinasjonen redusert arbeidsgiveravgift/økt moms (pkt. 5-6), som ofte kalles intern devalu-

Tabell 5. Velferdsøkning fra ulike komponenter av skattereformen, relativt til ingen reform.

	Velferdsøkning i prosent	Av dette endring i verdi av miljø, mrd.-kroner 1989
Kapitalbeskatningsendringer	-0,7	20,2
Som over pluss kutt i inntektsskatt	1,1	-4,5
Som over pluss CO_2-avgift	0,9	0,01
Som over pluss intern devaluering, dvs. full reform	0,9	0,4

ering. Både for å identifisere treffsikre virkemidler, og for å øke forståelsen av de økonomiske mekanismene som er involvert, er det av interesse å studere hvordan de ulike komponentene i reformen bidrar til det samlede resultatet.

For å gjøre dette starter jeg med det gamle systemet, og legger så suksessivt inn ny kapitalbeskatning, lavere inntektsskatt, CO_2-avgiften og intern devaluering. Tabell 5 oppsummerer resultatene.

Kapitalbeskatningsendringer

Vi har tidligere notert oss at endringene i kapitalbeskatning øker bedriftenes brukerpris på kapital. Det reduserer prisen på arbeidskraft på grunn av konkurranseevneargumentet, altså argumentet om at prisen på arbeidskraft på lang sikt justerer seg slik at norske produksjonskostnader ikke overstiger utenlandske.

Når kapitalbeskatningsreformen står alene, er det ingen andre skatter eller avgifter som endrer seg. I denne situasjonen vil redusert pris på arbeidskraft innebære redusert lønn etter skatt. Dette reduserer arbeidstilbudet og (viktigere) det reduserer potensiell inntekt. Med redusert potensiell inntekt går argumentene fra over i revers: husholdningene må forbruke mindre, jobbe mer eller begge deler. Uansett får de det dårligere enn før. (Av disse tre velger husholdningene å forbruke mindre, siden arbeidstilbudet går ned.)

Hvis vi ser endringene i kapitalbeskatningen isolert, vil med andre ord husholdningene tape på dem ifølge denne analysen. Etter mitt syn er det et ganske overraskende resultat. Økonomer og andre har argumentert for reform av bedrifts- og kapitalbeskatningen på selvstendig grunnlag, fordi økt avkastning av kapital burde gi økonomien ekstra inntekt over tid og økt levestandard. Hvorfor er det feil i følge denne analysen? For å svare på det, må vi gå til arbeidsmarkedet.

Arbeidskraft er en hardt beskattet ressurs, fordi arbeid skattlegges ikke bare gjennom inntektsskatt, men også indirekte via momsen. Det fører til at arbeidstakerne bare beholder en andel av den (marginale) produksjonen de skaper. Resten går bort i skatt og moms. Det igjen fører til at arbeidstakerne jobber mindre enn om de hadde beholdt hele sin (marginale) verdiskapning. Man jobber mindre når man får mindre igjen for det.
Nå er det jo slik at som samfunnsmedlemmer får arbeidstakerne til syvende og sist hele den marginale verdiskapningen, fordi skatteinntektene brukes enten til å tilby offentlige tjenester, eller som overføringer. Alt strømmer tilbake til samfunnet. Derfor kan vi si at arbeidstakerne jobber mindre enn de ville gjort om de hadde gjennomskuet sammenhengen mellom skatt og offentlig tilbud (og løst viktige gratispassasjerproblemer). De jobber mindre enn det som maksimerer deres egen levestandard.

Så kommer poenget: kapitalbeskatningsendringene forverrer denne situasjonen! *Før* endringene ble realkapital subsidiert, noe som tillot arbeidsgiverne å betale ut høyere lønn enn arbeidstakernes marginale samfunnsmessige verdiskapning. Lønningene blir jo satt så høyt som bedriftenes samlede kostnader tåler for konkurranseevnen. Arbeidstakerne var i denne forstand med å dele på subsidiene til realkapital, og levde til dels på dem. På den annen side blir lønningene skattlagt på arbeidstakerens hånd. Til sammen hadde vi en delikat balanse mellom skatt og (indirekte) subsidier på arbeidskraften, der subsidiene trakk lønn etter skatt i retning av å gjenspeile arbeidstakernes marginale verdiskapning. Subsidiene bidro slik til å gjøre arbeidstakernes avveining mellom fritid og materielt forbruk mer ideell. *Etter* endringene forsvinner subsidiet. Det fører til at den lønnen arbeidsgiverne betaler ut, blir "riktigere", men den lønnen arbeidstakerne mottar etter skatt, blir "galere" og leder arbeidstakerne til en tilpasning som er lenger fra den som ville maksimert deres levestandard.

Vi er dermed fremme ved at kapitalbeskatningsendringene har to endringer på levestandarden i samfunnet. I kapitalmarkedet bidrar endringene til høyere gjennomsnittlig avkastning og riktigere spareomfang, noe som på sikt øker levestandard og velferd. I arbeidsmarkedet fører derimot endringene til mindre arbeidsstyrke, noe som reduserer levestandard og velferd. Analysen tyder på at virkningen i arbeidsmarkedet empirisk sett er den sterkeste, og nettoeffekten av kapitalbeskatningsendringene er lavere levestandard og velferd. Med fagøkonomisk språkbruk er dette et eksempel på at "nest-best" effekter kan være viktige i faktiske økonomier: Økt uorden i sekundærmarkeder dominerer over den orden en skaper i primærmarkedet.

Om kapitalbeskatningsendringene reduserer levestandard og velferd, så fører de på den annen side til bedre miljøkvalitet. Det kommer av at skalaeffektene nå entydig peker i retning av renere miljø - produksjon og forbruk går ned, og belaster miljøet mindre. Priseffektene har en uklar retning: når prisen på kapital går opp, er det rimelig å anta en viss substitusjon fra kapital mot blant annet energi. Men når lønnskostnadene går ned, er det like rimelig å anta substitusjon mot arbeidskraft fra blant annet energi. Vi kan med andre ord gå ut fra at skalaeffektene dominerer her.

Et bedre miljø i kombinasjon med lavere levestandard gjør det mulig for en person som verdsetter miljø sterkt å hevde

at kapitalbeskatningsendringene likevel er verdt å gjennomføre isolert, på grunn av endringenes positive virkninger på miljø! Satt litt på spissen vil denne personen gå inn for disse endringene nettopp fordi de *ikke* lykkes i å skape økt levestandard. En person må verdsette miljøet nesten to og en halv gang høyere enn jeg antar for å konkludere at endringene burde vært gjennomført isolert.

Inntektsskatt

Kuttet i inntektsskatten kaster resultatet foran helt om. Fordi inntektsskatten faller, går reallønningene opp, og arbeidstilbud og potensiell inntekt øker. Det gir husholdningene høyere levestandard og en økning i velferd som er større enn i noe annet scenario.

Miljøkvaliteten går på den annen side mer ned i dette scenariet enn i noen av de andre. Det skyldes at skalaeffekten i forbruket øker bensinforbruk og trafikk, slik at trafikkproblemer og forurensing øker. Dessuten mangler dette scenariet CO_2-avgiften, slik at det ikke er priseffekter tilstede som kan motvirke tendenser til økt bruk av fossile brensler.

Vi kan konkludere at kuttet i inntektsskatten er helt essensielt for at endringene i kapitalbeskatning skal virke som de var tenkt. Dette ble sagt allerede i debatten om disse endringene, men det en da var opptatt av, var at for stort sprik mellom skatt på kapital og skatt på arbeidskraft kunne føre til at arbeidsinntekt ble bokført som kapitalinntekt. Slik kreativ bokføring forutsetter skatteplanlegging, og ressurser brukt på skatteplanlegging er bortkastet fra samfunnets synspunkt fordi de kun endrer fordelingen av samfunnskaken og ikke bidrar til å bake den. Vår analyse sier at kuttet i inntektsskatt er viktig av en *helt annen (og lite påaktet) grunn*, nemlig for å hindre at skattesystemets tendens til å påvirke folk til å jobbe for lite blir forsterket av kapitalbeskatningsendringene.

CO_2-avgift

CO_2-avgiften retter opp miljøskjevheten som ble skapt av inntektsskatten. Miljøtilstanden er nå så og si uendret. På den annen side blir det ikke like stor økning i levestandarden som i tilfellet over. Det er igjen reallønningene som er avgjørende. CO_2-avgiften øker bedriftenes produksjonskostnader, slik at hensynet til konkurranseevnen tvinger utbetalt lønn til å falle. Dette betyr at eksportindustriens unntak fra CO_2-avgift på prosessutslipp, som modellen tar hensyn til, ikke beskytter den fullt ut mot kostnadsøkning i følge analysen. Det er økt pris på fossilt brensel som slår i gjennom. Økningen ville imidlertid vært'større, og nedgangen i lønn større, om ikke prosessutslippene var unntatt, slik at dette unntaket kan være gunstig i en nest-best sammenheng.

CO_2-avgiften har dessuten som effekt at prisnivået stiger, slik at reallønningene også presses fra prissiden. Lavere reallønn fører i neste omgang til lavere arbeidstilbud og lavere potensiell inntekt, slik at levestandarden ikke øker like mye som i tilfellet over.

I denne analysen har CO_2-avgiften mindre gunstige effekter enn i Brendemoen og Vennemo (1993). Hos Brendemoen og Vennemo vil levestandarden øke om en innfører en (ideell) CO_2-avgift og fører inntektene tilbake som økte overføringer. I det foreliggende eksperimentet føres også skatteinntektene teknisk sett tilbake igjen som økte overføringer, men konsekvensen her er altså redusert levestandard. (I begge analysene vil miljøet forbedres). Vi merker oss likevel at kombinasjonen CO_2-avgift og lavere inntektsskatt øker levestandarden, i tråd med resultatene til Brendemoen og Vennemo.

Intern devaluering

Så langt i dette avsnittet har vi sett på skatteendringer som endrer offentlige inntekter. Endringene i kapitalbeskatning øker inntektene og reduserer velferden. Kuttene i inntektsskatten reduserer inntektene og øker velferden. CO_2-avgiften gir inntekt og reduserer velferden på marginen. En slik negativ sammenheng med offentlig inntekt finner en ofte.

Det siste elementet i skattereformen, den interne devalueringen, gir omtrent uendret offentlig inntekt, og har så og si ingen virkning på adferden, og dermed heller ikke på velferden. Grunnen til det er at reallønningene balanseres av to ulike krefter: redusert arbeidsgiveravgift overveltes på utbetalt lønn og gir lønnsøkning, men forhøyet moms øker prisnivået tilsvarende mye. Reallønningene endrer seg ikke, og det er ingen grunn for husholdningene til å endre adferd på arbeidsmarkedet. Det er ingen grunn for produsentene til å endre adferd heller, siden deres kostnader og priser er konstante: Prisen på arbeidskraft er jo bestemt av hensynet til konkurranseevnen, og endres ikke av lavere arbeidsgiveravgift. Den lille forbedringen i miljøstandard som finner sted skyldes at husholdninger og enkelte produsenter (de som er unntatt moms på eget salg) betaler moms på fossilt brensel.

Konklusjoner

Artikkelen har undersøkt den norske skattereformens virkninger på levestandard og miljø. Konklusjonen er at både levestandard og miljø forbedres, og den samlede virkningen tilsvarer en 0,9 prosents økning i nasjonalformuen. Det aller meste av dette utgjøres av økt levestandard - miljøgevinsten er liten.

Det er kuttene i inntektsskatten som betyr mest for levestandardsforbedringen, siden en viktig svakhet ved skattesystemet ifølge denne analysen er at det påvirker folk til å jobbe for lite. CO_2-avgiften snur miljøvirkningen fra negativ til positiv.

Resultatene fra analysen avhenger selvsagt av de forutsetninger om økonomiens virkemåte som er lagt til grunn. Den viktigste forutsetningen er trolig at skattepolitikk og skattereform ikke tillates å påvirke veksten i økonomien på

lang sikt. Gitt den forutsetningen er det liten grunn til å bli overrasket over størrelsesordenen på økningen i levestandard og velferd. En lang rekke analyser av ulike skatte- og avgiftsreformer finner liknende økninger under tilsvarende forutsetning (men ulike forutsetninger for øvrig).

Enkelte hevder at redusert progressiv inntektsskatt indirekte fremmer utdanning, fordi det øker avkastningen av utdanning. I så fall kan reformen kanskje bidra til å øke vekstratene noe, og legge grunnen for større levestandardsforbedring (men kanskje også større miljøproblemer) enn vi har lagt opp til her. Imidlertid er både utdanning og forskning og utvikling (en annen vekstkandidat) subsidiert i Norge, så det er ikke sikkert vi satser for lite på dette.

Jeg runder av med noen bemerkninger om hvordan resultatene her forholder seg til debatten om "doble gevinster", jfr. for eksempel Bovenberg og van der Ploeg (1994a) eller Strand (1995). Min analyse finner at den norske skattereformen gir en dobbelt gevinst i den forstand at både levestandard og miljø forbedres. Reformen gir også en dobbelt gevinst i den forstand at både sysselsettingen øker og miljøet forbedres. Bakgrunnen for disse resultatene er at reallønningene øker slik at arbeidstilbud og potensiell inntekt øker. Produksjonsskalaen øker imidlertid ikke, og dette, sammen med prisvirkninger i produksjonen fører til at etterspørselen etter fossil energi går ned i bedriftene.

Disse resultatene skiller seg fra det en har funnet i den teoretiske litteraturen. For eksempel bruker Bovenberg og van der Ploeg (1994b) en statisk modell som ellers likner DREAM til å vise at marginale reformer i omegnen rundt det optimale skattesystemet ikke *kan* gi en dobbel gevinst (når arbeidstilbudet stiger med lønnen). Mitt motsatte resultat kan oppstå hvis den norske reformen gir noe lavere offentlig inntekt. I så fall er den "egentlig" satt sammen av to elementer: en inntekts-nøytral reform av den typen som ligger til grunn for teoretisk litteratur om doble gevinster, og et kutt i inntektsskatten som modellen teknisk sett kombinerer med lavere overføringer fra det offentlige. Det siste elementet vil normalt gi høyere sysselsetting og høyere levestandard, slik at den doble gevinsten kan komme inn her. Men det er også enkelte andre forskjeller mellom analysene. Jeg ser ikke på omegnen rundt et optimalt system, og bruker ikke en statisk modell. Dessuten kommer det inn såkalte annenordenseffekter som ikke er med i den teoretiske analysen.

Referanser

Alfsen, K.H., T. Bye og E. Holmøy (1995): Estimation of the parameters in the production structure, notat, Statistisk sentralbyrå.

Ballard, C.L. og S.G. Medema (1993): The marginal efficiency effects of taxes and subsidies in the presence of externalities, *Journal of Public Economics 52*, 199-216

Bovenberg, A.L. og F. van der Ploeg (1994a): Environmental policy, public finance and the labour market in a second-best world, *Journal of Public Economics 55*, 349-390.

Bovenberg, A.L. og F. van der Ploeg (1994b): Green policies and public finance in a small open economy, *Scandinavian Journal of Economics 96(3)*, 343-363.

Brendemoen, A., S. Glomsrød og M. Aaserud (1992): *Miljøkostnader i makroperspektiv*, Rapporter 92/17, Statistisk sentralbyrå.

Brendemoen, A. og H. Vennemo (1993): Hva koster det å øke skattene? *Økonomiske Analyser 8*, 22-28.

Dagsvik, J.K. og S. Strøm (1992): Labour supply with non-convex budget sets, hours restrictions and non-pecuniary job-attributes, Discussion paper 76, Statistisk sentralbyrå.

Goulder, L.H. og P. Thalman (1993): Approaches to efficient capital taxation. Leveling the playing field vs. living by the golden rule, *Journal of Public Economics 50*, 169-196.

Glomsrød, S., R. Nesbakken og M. Aaserud (1994): Modelling impacts of traffic injuries on labour supply and public health expenditures in a CGE framework, notat, Statistisk sentralbyrå.

Holmøy, E. og H. Vennemo (1995): A general equilibrium assessment of a suggested reform in capital income taxation, *Journal of Policy Modelling*, under trykking.

Håkonsen, L. og L. Mathiesen (1995): Towards a more comprehensive cost measure for CO2-reductions, Discussion paper 3/95, Institutt for økonomi, Norges Handelshøyskole.

Jorgenson, D.W. og K.-Y. Yun (1990): Tax reform and U.S. economic growth, *Journal of Political Economy 98(5)*, s151-s193.

Strand, J. (1995): *Er miljøpolitikk sysselsettingsfremmende? En analyse av mulighetene for "doble gevinster" gjennom skjerpet miljøbeskatning*, Rapport nr.6, Prosjekt bærekraftig økonomi.

Vennemo, H. (1994): *A Growth Model of Norway with a Two-way Link to the Environment*, Rapporter 94/5, Statistisk sentralbyrå.

Vennemo, H. (1995): Welfare and the environment: Implications of a recent tax reform in Norway, notat, Statistisk sentralbyrå.

Revisjon av finansstatistikken for offentlig forvaltning

Jon Petter Nossen og Lars Sundell

Reviderte tall for offentlige finanser 1988-1994 ble publisert i Ukens statistikk nr. 27/95. Sett i sammenheng med reviderte tall fra nasjonalregnskapet innebærer revisjonene at skattetrykket målt ved offentlig forvaltnings skatteinntekter i prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP) er kraftig nedjustert. Det er også en mindre reduksjon i konsum i offentlig forvaltning som andel av BNP. Dessuten kommer Norge nå enda bedre ut enn tidligere ved internasjonale sammenlikninger av offentlig forvaltnings finansielle stilling.

Innledning

Revisjonen av finansstatistikken er foretatt i forbindelse med hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet. Det er innarbeidet en del nye begreper og definisjoner i henhold til FNs nye nasjonalregnskapsstandard System of National Accounts (SNA) 1993, og til dels også begreper som var med allerede i tidligere utgaver. Det er også hentet inn nye opplysninger og nye beregninger er gjort.

Denne artikkelen gir en nærmere beskrivelse av de nye tallene. Hovedvekten blir lagt på noen viktige størrelser som andel av bruttonasjonalprodukt (BNP).

Det fokuseres på noen få hovedstørrelser, bl.a. offentlig forvaltnings konsum, skattenivået og budsjettbalansen. I del 2 ser vi kort på endringene i de viktigste hovedstørrelsene. I del 3 går vi nærmere inn på de enkelte definisjons- og beregningsendringene. I del 4 går vi mer detaljert igjennom de nye tallene. Vi viser her hvor mye av endringene som skyldes definisjonsendringer og hvor mye som skyldes beregningsendringer, samt hvordan de ulike definisjonsendringene har virket inn. Vi ser også på hvilke konsekvenser revisjonen har for internasjonale sammenlikninger.

Finansstatistikken for offentlig forvaltning bygger i hovedsak på det sentrale statsregnskapet og kommuneregnskapene, og følger FNs anbefalinger for nasjonalregnskapsstatistikk. Nye tall publiseres årlig i Ukens statistikk, og dessuten ca. hvert 3. år i publikasjonen De offentlige sektorers finanser i serien Norges offisielle statistikk (NOS).

Foreløpig er statistikken revidert tilbake til 1988. De reviderte nasjonalregnskapstallene for årgangene 1988-1992, med noen hovedresultater for offentlige forvaltning, ble publisert i et ekstranummer av Ukens statistikk, uke 27. I dette heftet er det også gjengitt en tabell som viser hvordan tabelloppstillingene i nasjonalregnskapet og finansstatistikken avviker fra hverandre når det gjelder offentlig forvaltning. Finansstatistikkens mer detaljerte tabeller for offentlige finanser 1988-1994 ble publisert i den ordinære utgaven av Ukens statistikk samme uke. Det er der gjengitt tabeller over inntekter og utgifter etter art, utgifter etter formål, samt finansiell balanse inklusive avstemmingsposter.

Kort om endringene i hovedstørrelsene

Tabell 1 viser nye og gamle 1992-tall for offentlig forvaltning i alt, statsforvaltningen og kommuneforvaltningen etter ulike inntekts- og utgiftsarter.

Revisjonen medfører til dels store endringer i sentrale størrelser. De største endringene er en nedjustering av stønadene til husholdningene med nesten 17 milliarder og subsidiene med knapt 10 milliarder. Dette skyldes i all hovedsak definisjonsendringer, og henger sammen med innføringen av de nye hovedartene produktkjøp til husholdningene og overføringer til ideelle organisasjoner. Produktkjøp til husholdningene, som alternativt kan betegnes som naturalstønader, inkluderes i konsumet i offentlig forvaltning. Begrepet omfatter bl.a. tilskudd til kjøp av legemidler, og blir nærmere beskrevet i del 3.

Videre oppjusteres gebyrene med over 6 milliarder og bruttoinvesteringene i fast realkapital med mer enn 4 milliarder. Imidlertid oppjusteres kapitalslitet enda mer slik at nettoinvesteringene går ned med en drøy milliard. Skatteinntektene er bare svakt nedjustert.

For bedre å få fram offentlig forvaltnings betydning i forhold til den norske økonomien som helhet, kan vi ta utgangspunkt i noen hovedstørrelser som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP).

Målt på denne måten er det bare mindre endringer i konsum i offentlig forvaltning. Andelen går noe ned, i 1988 fra 21,0 til 20,4 prosent og i 1994 fra 21,9 til 21,3 prosent. I kroner øker imidlertid konsumet i 1994 med hele 16 milliarder til 186 milliarder. Dette skyldes først og fremst den nevnte definisjonsendringen vedrørende produktkjøp til husholdningene. At andelen likevel går ned skyldes at oppjusteringen av BNP er enda kraftigere.

Siden skatteinntektene i kroner er lite endret, innebærer den markerte oppjusteringen av BNP at offentlig forvaltnings samlede skatteinntekter som andel av BNP er blitt betydelig redusert. Mens bokførte skatter ifølge tidligere publiserte tall tilsvarte 47,8 prosent av BNP i 1988, viser de reviderte tallene 43,0 prosent. For 1994 er tallene 47,0 og 41,2 prosent.

Tabell 1. Offentlig forvaltning i alt, statsforvaltningen og kommuneforvaltningen
Inntekter og utgifter etter hovedarter 1992. Milliarder kr [1)]

	Offentlig forvaltning			Statsforvaltningen			Kommuneforvaltningen		
	Nye tall	Gamle tall	Diff.	Nye tall	Gamle tall	Diff.	Nye tall	Gamle tall	Diff.
Løpende inntekter	421,1	412,8	8,3	325,7	325,1	0,6	154,7	148,9	5,8
- Gebyrer	29,1	22,7	6,4	8,5	5,8	2,7	20,6	16,9	3,7
- Renteinntekter mv.	50,6	50,5	0,1	47,5	47,3	0,2	3,1	3,1	0,0
- Produksjonsskatter	122,2	121,4	0,8	118,1	120,8	-2,7	2,9	3,0	-0,1
- Trygde- og pensjonspremier	87,3	87,9	-0,6	86,5	87,3	-0,8	-	-	-
- Skatt på inntekt, formue mv.	117,4	119,8	-2,4	50,9	51,5	-0,6	62,4	64,2	-1,8
- Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	-	-	-	1,9	1,9	0,0	63,5	61,6	1,9
- Overføringer fra offentlig forretningsdrift	4,0	4,0	0,0	4,0	4,0	0,0	-	-	-
- Andre innenlandske løpende overføringer	10,6	6,4	4,2	8,4	6,4	2,0	2,1	-	2,1
Løpende utgifter	402,0	405,1	-3,1	326,7	333,0	-6,3	140,8	135,6	5,2
- Lønnskostnader	114,4	112,4	2,0	33,5	33,5	0,0	80,9	78,8	2,1
- Produktinnsats	62,9	61,0	1,9	31,9	33,2	-1,3	31,0	27,8	3,2
- Produktkjøp til husholdningene	10,3	-	10,3	7,9	-	7,9	2,4	-	2,4
- Renteutgifter mv.	25,7	25,6	0,1	18,0	18,0	0,0	7,7	7,7	0,0
- Produksjonssubsidier	34,9	44,4	-9,5	31,3	39,1	-7,8	3,7	5,3	-1,6
- Stønader til husholdningene	133,8	150,7	-16,9	128,3	136,7	-8,4	5,6	14,0	-8,4
- Overføringer til ideelle organisasjoner	11,4	-	11,4	3,7	-	3,7	7,6	-	7,6
- Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	-	-	-	63,8	61,6	2,2	1,6	1,9	-0,3
- Overføringer til offentlig forretningsdrift	1,7	3,0	-1,3	1,3	2,8	-1,5	0,3	0,2	0,1
- Andre innenlandske løpende overføringer	0,2	0,0	0,2	0,2	0,0	0,2	-	-	-
- Løpende overføringer til utlandet	6,8	8,1	-1,3	6,8	8,1	-1,3	-	-	-
Netto kapitalutgifter	32,7	24,2	8,5	18,4	10,7	7,7	14,3	13,4	0,9
- Bruttoinvestering i fast realkapital	30,0	25,6	4,4	16,2	12,6	3,6	13,8	13,0	0,8
- Netto kjøp av fast eiendom	0,3	-1,4	1,7	-0,1	-1,9	1,8	0,4	0,4	0,0
- Kapitalskatter	-0,6	-	-0,6	-0,6	-	-0,6	-	-	-
- Kapitaloverføringer til næringsvirksomhet	2,1	-	2,1	2,0	-	2,0	0,1	-	0,1
- Kapitaloverføringer til utlandet	0,9	-	0,9	0,9	-	0,9	-	-	-
Nettofinansinvesteringer	-13,6	-16,5	2,9	-19,4	-18,6	-0,8	-0,4	-0,2	0,2
- Netto kapitalinnskudd i offentlig forretningsdrift	5,1	6,0	-0,9	5,1	6,0	-0,9	-	-	-
- Overskudd før lånetransaksjoner	-18,7	-22,5	3,8	-24,6	-24,6	0,0	-0,4	-0,2	0,2
Spesifikasjoner:									
- Kapitalslit	12,3	6,6	5,7	6,2	1,8	4,4	6,1	4,8	1,3
- Driftsresultat i kommunal næringsvirksomhet	2,2	-	2,2	-	-	-	2,2	-	2,2
- Konsum i offentlig forvaltning	173,0	157,2	15,8	71,0	62,7	8,3	102,0	94,6	7,4
- Overføringer til private	182,4	195,1	-12,7	165,4	175,8	-10,4	17,0	19,3	-2,3

1) Eventuelle differanser mellom offentlig forvaltning i alt og summen av stats- og kommuneforvaltningen kan tilskrives korreksjonssektoren sektor for skatteinnkreving mv.
Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Når det gjelder nettofinansinvesteringene i offentlig forvaltning er disse oppjustert med ca. 2-3 milliarder for alle årene 1988-1994. I år med underskudd (negative nettofinansinvesteringer) bidrar derfor både redusert underskudd i kroner og oppjusteringen av BNP til at underskuddet som andel av BNP reduseres. I år med overskudd vil de to effektene dra i hver sin retning. Det er derfor små endringer i nettofinansinvesteringene som andel av BNP i årene 1988-1990, mens underskuddet reduseres betydelig i årene 1992 og 1993. Dessuten er underskuddet i 1991 og 1994 snudd til et lite overskudd.

Figur 1. Konsum i offentlig forvaltning 1988-1994. Prosent av BNP

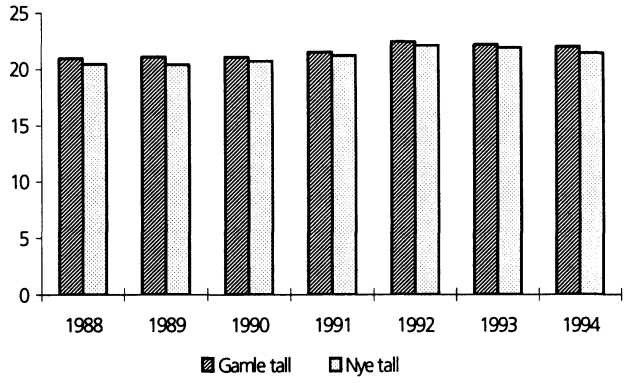

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Figur 2. Bokførte skatter 1988-1994. Prosent av BNP

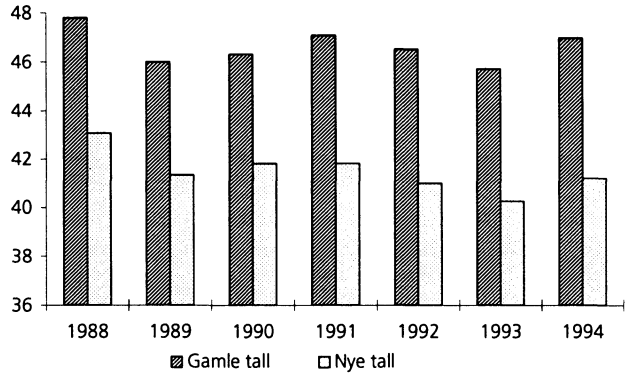

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet

Figur 3. Offentlig forvaltning. Nettofinansinvestering 1988-1994. Prosent av BNP

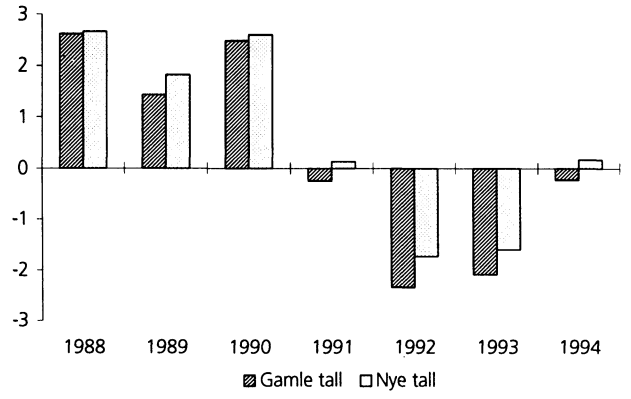

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Bakgrunnen for de viktigste endringene

Som det vil bli vist i avsnitt 4 skyldes mesteparten av tallendringene definisjonsendringer. Noen mindre endringer skyldes også endringer i beregningsopplegget. Det kan nevnes at det er foretatt nye beregninger av påløpte skatter, og samlet sett er disse betydelig oppjustert. Dette slår ut i offentlig forvaltning i alt, samt i korreksjonssektoren sektor for skatteinnkreving mv. Når det gjelder stats- og kommuneforvaltningen er det derimot bokførte skatter som inntektsføres.

Videre er det i tallene for kommuneforvaltningen benyttet kommuneregnskapenes tall for overføringer til og fra statsforvaltningen. Tidligere har man benyttet statsregnskapets tall p.g.a. problemer med å avstemme disse mot hverandre. En konsekvens av dette er at også underskuddet i kommuneforvaltningen endres slik at det blir bedre samsvar med underskuddet ifølge kommuneregnskapene. Avvikene mellom tallene for stats- og kommuneforvaltningen inntektsføres under sektor for skatteinnkreving mv.

Nye begreper

Produktkjøp til husholdningene

Dette er et nytt begrep som består av offentlig finansiering av privatpersoners kjøp av varer eller tjenester, enten ved at det offentlige betaler for dette direkte eller ved refusjonsordninger. Den største enkeltposten er folketrygdens refusjon ved kjøp av legemidler. Produktkjøp er skilt ut fra stønader til husholdningene, slik at stønadene nå kun inneholder kontantytelser. Overføringer som er knyttet til kjøp av bestemte varer eller tjenester føres i stedet som produktkjøp til husholdningene. De omfatter overføringer som tidligere ble klassifisert under flere ulike stønadsarter, men hovedsakelig helsestønader.

Driftsresultat i kommunal næringsvirksomhet

Kommunale vannverk, som tidligere ble klassifisert under kommunal forretningsdrift, er nå flyttet over i kommuneforvaltningen. Bakgrunnen for dette er at vannverkene er en integrert del av kommuneregnskapene og ikke har fullstendige balanseregnskap. SNA forutsetter at det skal foreligge fullstendig inntekts-/utgifts- og balanseregnskap for at en enhet skal betraktes som en egen institusjonell enhet. Flyttingen medfører en betydelig økning i kommuneforvaltningens lønnskostnader, produktinnsats, bruttoinvesteringer i fast realkapital og gebyrer. Imidlertid har vannverkene et betydelig positivt driftsresultat (gebyrinntektene er større enn driftsutgiftene). Det samme gjelder kommunal kloakk- og renovasjonsvirksomhet. Innføringen av et driftsresultat i kommuneforvaltningen er derfor gjort for å unngå et negativt konsum i disse næringene. Driftsresultatet er definert som den kommunale næringsvirksomhetens gebyrinntekter minus lønnskostnader minus produktinnsats minus kapitalslit (dvs. netto driftsresultat).

Konsekvenser for definisjonen av konsum i offentlig forvaltning

Innføringen av de to nye begrepene ovenfor medfører endringer i definisjonen av konsum i offentlig forvaltning (se tabell 2 nedenfor). Produktkjøp til husholdningene kommer inn som en ny utgiftskomponent. Videre vil en del av lønnskostnadene, produktinnsatsen, gebyrene og kapital-

slitet ikke inngå som komponenter i konsumet, men vil i stedet være komponenter i driftsresultatet i kommunal næringsvirksomhet. I finansstatistikkens tabelloppstillinger regnes likevel næringsvirksomheten med i både lønnskostnadene, produktinnsatsen, gebyrene og kapitalslitet. Samtidig korrigeres kommunalt konsum for dette ved at driftsresultatet legges til. Årsaken til at driftsresultatet legges til (og ikke trekkes fra) er at driftsresultat er et inntektsbegrep og konsum et utgiftsbegrep, slik at de definisjonsmessig har motsatt fortegn.

I nasjonalregnskapet deles konsum i offentlig forvaltning i individuelt og kollektivt konsum. Individuelt konsum i offentlig forvaltning omfatter i hovedsak helse, omsorg, utdanning og kultur (inklusive produktkjøp til husholdningene), og inngår i begrepet personlig konsum. Personlig konsum er alt konsum som direkte berører enkeltpersoner, uansett om det er husholdningene selv eller andre som finansierer det. Kollektivt konsum omfatter generell administrasjon, samt forsvar, politi, rettsvesen mv. Kollektivt konsum utgjør om lag 2/3 av konsumet i statsforvaltningen, men bare rundt 1/6 i kommuneforvaltningen.

Overføringer til ideelle organisasjoner
I SNA er ideelle organisasjoner betraktet som en egen institusjonell hovedsektor. I det norske nasjonalregnskapet er de foreløpig inkludert i husholdningssektoren. Enkelte land fører overføringer til ideelle organisasjoner separat i finansstatistikken og nasjonalregnskapet, men det har ikke vært gjort i Norge før nå. Ideelle organisasjoner omfatter bl.a. medlemsorganisasjoner, politiske partier, samt private skoler, helseinstitusjoner, sykehjem, aldershjem og bistandsorganisasjoner mv. som ikke drives på forretningsmessig basis. Slike ikke-forretningsmessige institusjoner regnes imidlertid ikke som ideelle organisasjoner hvis de yter tjenester for næringslivet, men klassifiseres i så tilfelle under foretakssektoren. En stor del av postene som er klassifisert som overføringer til ideelle organisasjoner ble tidligere ført som subsidier.

Kapitaloverføringer
Kapitaloverføringer er karakterisert ved at de fører til endringer i giverens og/eller mottakerens beholdning av realkapital og/eller finanskapital. Dette i motsetning til løpende overføringer som i prinsippet finansierer løpende drift eller forbruk. Kapitaloverføringer var med i forrige utgave av SNA og har vært i bruk i en del andre land (se omtale i Aukrust 1992), men blir først nå innført i det norske nasjonalregnskapet. Det innebærer at en del poster som tidligere ble ført som subsidier nå er klassifisert som kapitaloverføringer til næringsvirksomhet. Videre er en del poster flyttet fra (løpende) overføringer til utlandet til kapitaloverføringer til utlandet. Også på inntektssiden er det innført kapitaloverføringer i form av kapitalskatter. I dette inngår pr. i dag kun avgift på arv og gaver.

Ny inndeling av skattene
Det tidligere skillet mellom direkte og indirekte skatter utgår. I stedet inndeles skattene nå i produksjonsskatter, skatt på inntekt, formue mv. og kapitalskatter, i tillegg til trygde- og pensjonspremier. Produksjonsskatter erstatter indirekte skatter og består av skatt på produksjon og omsetning av varer og tjenester (hvorav merverdiavgiften er den største posten) samt avgifter på import og eksport. Et unntak er arbeidsgiveravgift, som regnes med til trygde- og pensjonspremiene.

Skatt på inntekt, formue mv. erstatter direkte skatter, og inneholder i hovedsak skatt på inntekt og formue, samt enkelte andre skatter som årsavgift på motorvogner som betales av husholdningene. Et unntak er medlemspremier til folketrygden og andre statlige pensjonsordninger, som regnes med til trygde- og pensjonspremiene. Som tidligere nevnt er avgift på arv og gaver flyttet fra direkte skatter til den nye gruppen kapitalskatter. Dette er skatt som ikke betales regelmessig av den enkelte skattebetaler.

Andre definisjonsendringer

Statsforvaltningen

Ny klassifisering av militære investeringer
Tidligere har alle forsvarets anskaffelser av fast realkapital, med unntak av boliger, vært klassifisert som produktinnsats og dermed inngått i konsumet i statsforvaltningen. I tråd med de nye internasjonale anbefalingene skilles det nå mellom anskaffelser av fast realkapital (og fast eiendom) som alternativt kan nyttes til sivile formål, og anskaffelser som kun kan nyttes til militære formål. Førstnevnte betraktes som ordinære investeringer, mens sistnevnte fortsatt vil bli klassifisert som produktinnsats. Dette innebærer også at det har vært nødvendig å beregne kapitalslit på forsvarets realkapital.

Kapitalslit på veier og andre anlegg
Tidligere har veier og andre anlegg vært betraktet som "evigvarende" fast realkapital, og det har ikke vært beregnet kapitalslit for dette. I forbindelse med hovedrevisjonen har nasjonalregnskapet gått bort fra denne konvensjonen, slik at det nå for første gang er beregnet kapitalslit også for anlegg. Dette bidrar til økt konsum i statsforvaltningen, og i mindre grad også i kommuneforvaltningen.

Grenseoppgang mellom skatter, bøter og gebyrer
I henhold til SNA er det foretatt en ny grenseoppgang mellom produksjonsskatter, bøter, inndragninger mv. og gebyrer. Tvungne gebyrer som f.eks. passgebyr, gebyr til biltilsynet og rettsgebyrer klassifiseres nå som gebyrer. Tidligere har slike tvungne gebyrer vært regnet som indirekte skatter eller bøter, bl.a. avhengig av om det var næringslivet eller husholdningene som betalte.

Ny klassifikasjon av rentestøtte til Lånekassen
Tidligere ble rentestøtten til Statens lånekasse for utdanning samt dekning av tap på utlånene klassifisert som subsidier til banknæringen. Ut fra prinsippet om at klassifikasjonen skal baseres på hvem som er sluttmottakeren, er dette nå klassifisert som stønader til husholdningene (utdanningsstønader). For Husbanken er føringen endret fra

subsidier til banknæringen til subsidier til produksjon av egne boligtjenester.

Ny føringsmåte for NSB Kjøreveien
I 1990 ble Norges Statsbaner omorganisert og regnskapsmessig delt i to. NSB Kjøreveien står for investeringer i og drift av selve jernbaneanleggene, og betraktes som en ordinær del av statsforvaltningen. Trafikkdelen er derimot fortsatt organisert som en statlig forvaltningsbedrift, og regnes derfor med til statens forretningsdrift. I finansstatistikken har imidlertid også Kjøreveien vært klassifisert under statens forretningsdrift. Dette har vist seg å være lite hensiktsmessig og er nå rettet opp tilbake til 1990. Dette bidrar til å øke produktinnsatsen, gebyrene og investeringene i statsforvaltningen, mens overføringene til og kapitalinnskuddene i statens forretningsdrift reduseres.

Ny klassifikasjon av overføringer fra bompengeselskaper mv.
Overføringer fra bompengeselskaper mv. til finansiering av offentlige veiprosjekter ble tidligere inntektsført som salg av rettigheter til å benytte offentlige veianlegg. Dette inngikk tidligere som en negativ komponent i netto kjøp av fast eiendom mv. Fra nå av klassifiseres dette i stedet som leieinntekter ved bruk av veianlegg, og inkluderes i andre innenlandske løpende overføringer.

Ny klassifikasjon av royalties o.l.
I henhold til revidert SNA er inntekter knyttet til patenter, rettigheter mv. flyttet fra formuesinntekt (ført under bøter, inndragninger mv.) til gebyrinntekter. Dette får særlig konsekvenser for klassifikasjonen av inntektene fra OL, og bidrar til redusert konsum i statsforvaltningen.

Ny føringsmåte for refusjon til sykehusene for utgifter til poliklinisk behandling
Statens/folketrygdens refusjon av sykehusenes utgifter til poliklinisk behandling ble tidligere ført som en overføring til husholdningene i form av helsestønader. Det ble så konstruert en betalingsstrøm fra husholdningene til sykehusene, der inntekten ble klassifisert som gebyrer. Dermed var poliklinisk virksomhet en del av privat konsum. Siden refusjonene i all hovedsak går til fylkeskommunale sykehus føres de nå i stedet som overføringer til kommuneforvaltningen, og som individuelt konsum i offentlig forvaltning.

Norges Forskningsråd og Norges Eksportråd
Det har lenge vært et problem hvilken institusjonell sektor forskningsrådene skal klassifiseres under. Bakgrunnen for dette er at forskningsrådene i hovedsak finansieres av staten, og derfor i prinsippet hører med til statsforvaltningen. Dette har ikke vært fulgt opp tidligere, bl.a. fordi det har vært vanskelig å avstemme regnskapene for alle forskningsrådene mot statsregnskapet. Fra 1. januar 1993 ble imidlertid de fem tidligere forskningsrådene samlet til ett råd, Norges Forskningsråd. Det er derfor naturlig at det tas inn i statsforvaltningen f.o.m. 1993. Dette er nå gjort, samtidig med at også Norges Eksportråd blir flyttet over til statsforvaltningen.

Kommuneforvaltningen

Ny føring av refusjon for poliklinisk behandling
Som nevnt ble refusjoner fra staten/folketrygden for sykehusenes utgifter i forbindelse med poliklinisk behandling tidligere ført som gebyrinntekter for kommuneforvaltningen. For å få samsvar med statsregnskapets føringsmåte blir dette nå endret til overføringer fra statsforvaltningen. Isolert sett betyr dette at gebyrinntektene reduseres og dermed at konsumet i kommuneforvaltningen øker.

Ny behandling av kommunal bygge- og anleggsvirksomhet
I kommuneregnskapene kan ikke kommunal bygge- og anleggsvirksomhet i egen regi skilles fra kjøp av tilsvarende tjenester fra andre. Dette er ønskelig fordi det i nasjonalregnskapet skilles mellom produksjon i markedsrettet virksomhet i foretakssektoren og produksjon i ikke-markedsrettet virksomhet i kommuneforvaltningen. Det er nå hentet inn opplysninger fra bygge- og anleggsstatistikken som gjør det mulig å foreta et slikt skille. Investeringene i egen regi utgiftsføres nå som lønnskostnader og produktinnsats, og inntektsføres som gebyrer. Disse størrelsene øker kraftig, men det blir ingen endring i konsumet i kommuneforvaltningen, siden inntekts- og utgiftsøkningene oppveier hverandre.

Nærmere om tallendringene

Vi skal nå se nærmere på hvilke konsekvenser revisjonen har for de viktigste størrelsene, og spesielt ved sammenlikninger med andre land. Siden Norge er det første landet i Europa som tilpasser statistikken til SNA 1993, vil statistikken for andre land etter hvert også bli revidert. Vi kan ikke utelukke at dette vil få merkbare konsekvenser for enkelte av størrelsene vi ser på. Det må imidlertid understrekes at det ikke er grunn til å forvente at andre land vil oppjustere BNP like kraftig som Norge. Det blir også vist i hvilken grad endringene skyldes henholdsvis definisjons- og beregningsendringer, samt hvordan de ulike definisjonsendringene påvirker hovedstørrelsene.

Konsum i offentlig forvaltning
Som vist tidligere går konsum i offentlig forvaltning noe ned som andel av BNP. Figur 4 viser utviklingen i prosent av BNP ifølge nye og gamle tall, samt gjennomsnittstall for Norden, EU og OECD. Til tross for nedjusteringen ser vi at Norge fortsatt ligger betydelig over gjennomsnittet for både EU og OECD, men tilsvarende under det nordiske gjennomsnittet.

Føringsmåten for produktkjøp til husholdningene varierer imidlertid fra land til land. Sverige grupperer slike utgifter dels som konsum og dels som subsidier. I Finland føres de dels som konsum og dels som stønader. Vi har ikke informasjon om føringsmåten i Danmark. Det er derfor vanskelig å si i hvilken grad andre land vil oppjustere konsumet i offentlig forvaltning etter hvert som de tilpasser statistikken til den nye nasjonalregnskapsstandarden. Figur 5 viser konsum i offentlig forvaltning som andel av BNP for enkelte land. Norge ligger som tidligere klart under nivået

Figur 4. Konsum i offentlig forvaltning 1988-1994. Norge, Norden, EU og OECD. Prosent av BNP

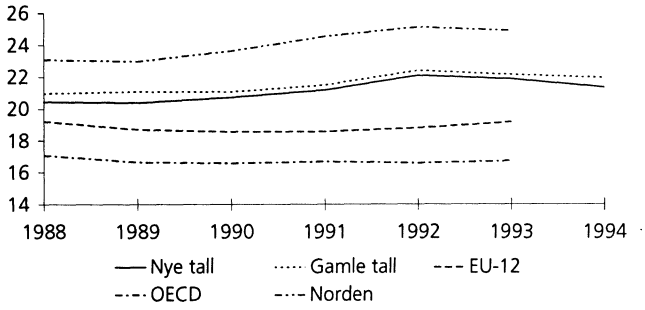

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

Figur 5. Konsum i offentlig forvaltning 1992. Noen utvalgte land. Prosent av BNP

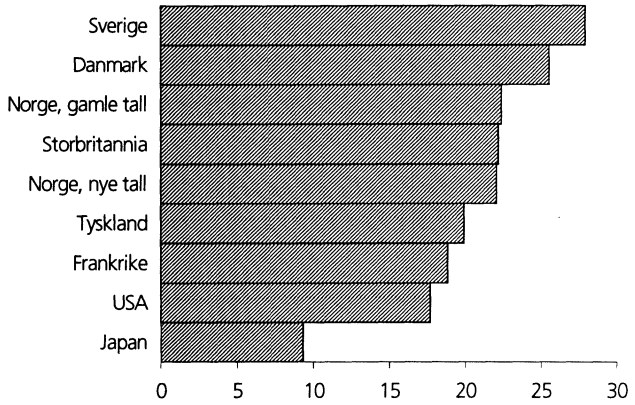

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

Figur 6. Konsum i statsforvaltningen 1988-1994. Prosent av BNP

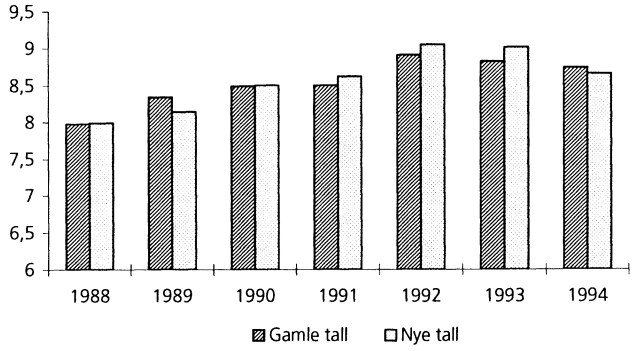

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Figur 7. Konsum i kommuneforvaltningen 1988-1994. Prosent av BNP

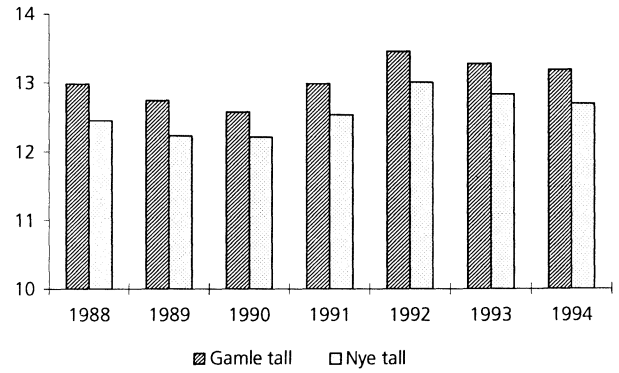

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Tabell 2. Sammensetningen av konsumet i offentlig forvaltning 1992. Milliarder kr

	Nye tall	Gamle tall	Endring
+Lønnskostnader	114,4	112,4	2,0
+Produktinnsats	62,9	61,0	1,9
+Produktkjøp til husholdningene	10,3	-	10,3
+Kapitalslit	12,3	6,6	5,7
-Gebyrer	29,1	22,7	6,4
+Driftsresultat kommunal næringsvirksomhet	2,2	-	2,2
=Konsum i offentlig forvaltning	173,0	157,2	15,8

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet

Tabell 3. Faktorer bak endringen i konsum i offentlig forvaltning 1992. Milliarder kr

	Stats-forvaltn.	Kommune-forvaltn.	Offentlig forvaltning
Produktkjøp til husholdningene	7,9	2,4	10,3
Militære investeringer	-0,4	-	-0,4
Kapitalslit på veier og andre anlegg	2,1	0,5	2,6
Grenseoppgang mellom skatter, bøter og gebyrer	-2,3	-	-2,3
NSB Kjøreveien	1,4	-	1,4
Poliklinisk behandling	-	2,3	2,3
Royalties o.l.	-0,2	-	-0,2
Kommunal næringsvirksomhet	-	0,6	0,6
Sum definisjonsendringer	8,5	5,8	14,3
Beregningsendringer	-0,2	1,7	1,5
Sum endringer	8,3	7,5	15,8

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

i Sverige og Danmark, og omtrent på nivå med Storbritannia.

Selv om konsumet som andel av BNP ikke er endret mye, er det en sterk økning i kroner. I forhold til tidligere publiserte tall øker det med 15,8 milliarder i 1992. Tabell 2 viser hvordan konsumet i offentlig forvaltning er endret fra tidligere publiserte tall, og hvordan sammensetningen av konsumet er endret. Vi ser at størstedelen av oppjusteringen (10,3 milliarder) skyldes innføringen av produktkjøp til husholdningene som en ny hovedart som inngår i konsumet. Dette har sin motpost i en tilsvarende nedjustering av stønadene. Den nest viktigste enkeltfaktoren er den kraftige oppjusteringen av kapitalslitet.

I tabell 3 er det vist hvordan de enkelte definisjonsendringene slår ut i konsumet. Ca. 90 prosent av oppjusteringen skyldes definisjonsendringer. Av dette utgjør produktkjøp til husholdningene nærmere to tredjedeler. Andre enkeltendringer som betyr en del er innføringen av kapitalslit på veier og den nye føringsmåten for refusjon for poliklinisk behandling.

Konsumet i statsforvaltningen er også betydelig oppjustert i kroner, men som andel av BNP er det små endringer, som det framgår av figur 6. De reviderte tallene viser imidlertid en jevnere utvikling i perioden 1988-1994 enn de gamle tallene. I 1988 er andelen av BNP uendret på 8,0 prosent og i 1994 reduseres andelen fra 8,7 til 8,6 prosent.

For kommuneforvaltningen er det en viss nedjustering av konsumet sett i forhold til BNP (se figur 7). Dette har sammenheng med at produktkjøp til husholdningene har et mindre omfang for kommunene enn for staten. I 1988 nedjusteres konsumet fra 13,0 til 12,5 prosent, og i 1994 fra 13,2 til 12,7 prosent.

Påløpte og bokførte skatter

Som følge av den markerte oppjusteringen av BNP, er det som nevnt en betydelig reduksjon i offentlig forvaltnings skatteinntekter som andel av BNP. Figur 8 viser bokførte skatter i prosent av BNP for 1988-1994 ifølge nye og gamle tall, samt gjennomsnittstall for Norden, EU og OECD. Norge lå tidligere like under det nordiske gjennomsnittet, men etter nedjusteringen ligger Norge rundt EU-gjennomsnittet.

I figur 9 er 1993-tallene sammenliknet for enkelte land. Som tidligere er skattetrykket klart høyest i Sverige og Danmark (begge 49,9 prosent), men nedjusteringen til 40,3 prosent innebærer at Norge også ligger lavere enn Frankrike (43,9 prosent), og heller ikke mye over nivået for det samlede Tyskland (39,0 prosent).

Endringen i skattene skyldes for det meste beregningsendringer. Den eneste definisjonsendringen som har betydning for skattene er den tidligere nevnte grenseoppgangen mellom skatter, bøter og gebyrer (se tabell 4). Dette reduserer skattene (både påløpte og bokførte) med 1,8 milliarder

Figur 8. Bokførte skatter 1988-1994. Norge, Norden, EU og OECD. Prosent av BNP

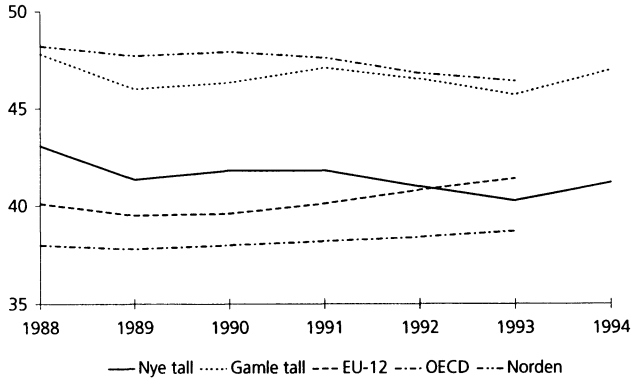

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

Figur 9. Bokførte skatter 1993. Noen utvalgte land. Prosent av BNP

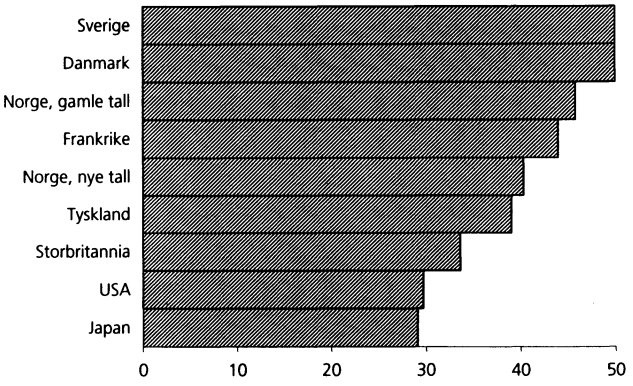

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

kroner. Innføringen av kapitalskatter innebærer bare at en del av skattene flyttes fra en skatteart til en annen.

Bokførte skatter reduseres med 3,6 milliarder kroner. Dette motsvares nesten nøyaktig av økningen i beregnete påløpte skatter, slik at påløpte skatter totalt sett knapt påvirkes av beregningsendringene. Økningen i beregnete påløpte skatter gjelder hovedsakelig produksjonsskatter (tidligere indirekte skatter).

Tabell 4. Faktorer bak endringen i påløpte og bokførte skatter 1992. Milliarder kr

	Statsforvaltning, bokførte skatter	Kommuneforvaltning, bokførte skatter	Sektor for skatteinnkreving mv., påløpte/bokførte skatter	Offentlig forvaltning, påløpte skatter
Grenseoppgang mellomskatter, bøter og gebyrer	-1,8	-	-	-1,8
Sum definisjonsendringer	-1,8	-	-	-1,8
Beregningsendringer	-1,7	-1,9	3,7	0,1
- Av dette: Nye beregninger av påløpte skatter	-	-	3,7	3,7
Sum endringer	-3,5	-1,9	3,7	-1,7

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Figur 10. Offentlig forvaltning. Produksjonssubsdier 1988-1994. Norge, Norden, EU og OECD. Prosent av BNP

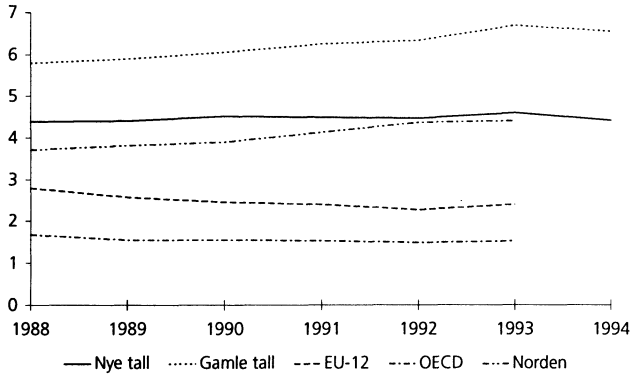

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

Tabell 6. Statsforvaltningen. Produksjonssubsidier etter formål 1994. Milliarder kr

	Nye tall	Gamle tall	Endring
Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	13,0	13,6	-0,6
Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	1,2	1,6	-0,4
Næringsøkonomiske formål i samferdsel	1,0	3,4	-2,4
Andre næringsøkonomiske formål	6,5	7,6	-1,1
Boliger og nærmiljø	4,6	4,8	-0,2
Utdanning	2,6	6,6	-4,0
Kultur, fritid og religion	1,0	2,8	-1,8
Andre formål	3,0	4,7	-1,7
Produksjonssubsidier i alt	32,9	45,1	-12,2

Kilde: Finansstatistikken

Tabell 5. Faktorer bak endringen i subsidiene 1992. Milliarder kr

	Stats-forvaltn.	Kommune-forvaltn.	Offentlig forvaltning
Produktkjøp til husholdningene	0,3	-	0,3
Ideelle organisasjoner	-3,2	-1,5	-4,7
Kapitaloverføringer	-1,6	-0,1	-1,7
Lånekassen for utdanning	-2,8	-	-2,8
Sum definisjonsendringer	-7,3	-1,6	-8,9
Beregningsendringer	-0,5	-	-0,5
Sum endringer	-7,8	-1,6	-9,4

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet

Tabell 7. Faktorer bak endringen i stønadene til husholdningene 1992. Milliarder kr

	Stats-forvaltn.	Kommune-forvaltn.	Offentlig forvaltning
Produktkjøp til husholdningene	-8,2	-2,4	-10,6
Ideelle organisasjoner	-0,5	-6,1	-6,6
Lånekassen for utdanning	2,8	-	2,8
Poliklinisk behandling	-2,4	-	-2,4
Sum definisjonsendringer	-8,3	-8,5	-16,8
Beregningsendringer	-0,1	0,1	0,0
Sum endringer	-8,4	-8,4	-16,8

Kilde: Finansstatistikken.

Overføringer til private

Revisjonen medfører også en kraftig reduksjon i overføringer til private, i 1992 med nesten 13 milliarder. Hovedårsaken til dette er at de tidligere helsestønadene er omdefinert til produktkjøp til husholdningene samt interne overføringer innen forvaltningen (det siste gjelder refusjon for poliklinisk behandling).

Samtidig er det en kraftig nedjustering av subsidiene. Figur 10 viser produksjonssubsidiene i prosent av BNP for Norge, Norden, EU og OECD. Tross nedjusteringen viser figuren at Norge fortsatt ligger langt over gjennomsnittet i EU og OECD. Hovedårsaken til dette er overføringene over statsbudsjettet til jordbruk, distriktsutbygging og arbeidsmarkedstiltak. Men nedjusteringen innebærer at Norge nå ligger på omtrent samme nivå som Norden forøvrig.

Tabell 5 viser faktorene bak endringen i subsidiene. Nedjusteringen skyldes nesten utelukkende definisjonsendringer. Den viktigste faktoren er innføringen av en egen hovedart for overføringer til ideelle organisasjoner, som reduserer subsidiene med nesten 5 milliarder. I tillegg innebærer den nye behandlingsmåten for rentestøtte mv. en nedgang på nesten 3 milliarder.

Det er statsforvaltningen som står for hovedtyngden av subsidiene. Det er også her mesteparten av nedjusteringen har funnet sted. Tabell 6 viser produksjonssubsidiene fra statsforvaltningen for 1994 fordelt på formål.

Videre går stønadene til husholdningene ned med nesten 17 milliarder. Hele denne nedjusteringen skyldes definisjonsendringer (se tabell 7). Den viktigste enkeltfaktoren er flyttingen av naturalstønader til produktkjøp til husholdningene (utgjør drøyt 10 milliarder). I tillegg bidrar innføringen av en egen hovedart for overføringer til ideelle organisasjoner med nærmere 7 milliarder.

Brutto-/nettorealinvesteringene

Tabell 8 viser faktorene bak endringene i brutto- og nettoinvesteringene i fast realkapital. Også her forklarer definisjonsendringene hele forskjellen mellom nye og gamle tall. Den nye behandlingsmåten for militære investeringer medfører at bruttoinvesteringene i 1992 øker med 2,7 milliarder og kapitalslitet med 2,3 milliarder, slik at nettoinvesteringene bare øker med 0,4 milliarder. Videre fører det nye anslaget på 2,6 milliarder i kapitalslit på veier til at nettoinvesteringene går tilsvarende ned. Totalt øker bruttoinvesteringene med 4,4 milliarder og kapitalslitet med 5,7 milliarder. Dermed går nettoinvesteringene ned med 1,3 milliarder.

Tabell 8. Faktorer bak endringen i brutto- og nettoinvesteringer i fast realkapital 1992. Milliarder kr

	Bruttoinvesteringer			Nettoinvesteringer		
	Stats-forvaltn.	Kommune-forvaltn.	Offentlig forvaltning	Stats-forvaltn.	Kommune-forvaltn.	Offentlig forvaltning
Militære investeringer	2,7	-	2,7	0,4	-	0,4
NSB Kjøreveien	0,9	-	0,9	0,9	-	0,9
Kommunal næringsvirksomhet	-	0,8	0,8	-	0,0	0,0
Kapitalslit på veier	-	-	-	-2,1	-0,5	-2,6
Sum definisjonsendringer	3,6	0,8	4,4	-0,8	-0,5	-1,3
Beregningsendringer	-	-	-	-	-	-
Sum endringer	3,6	0,8	4,4	-0,8	-0,5	-1,3

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet

Tabell 9. Faktorer bak endringen i nettofinansinvesteringene 1992. Milliarder kr

	Stats-forvaltn.	Kommune-forvaltn.	Sektor for skatte-innkrev. mv.	Offentlig forvaltning
NSB Kjøreveien	-0,9	-	-	-0,9
Kommunal næringsvirksomhet	-	0,4	-	0,4
Sum definisjonsendringer	-0,9	0,4	-	-0,5
Beregningsendringer	0,1	-0,6	3,9	3,4
Av dette: - Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	-	-0,1	0,1	-
- Nye beregnete påløpte skatter	-	-	3,8	3,8
Sum endringer	-0,8	-0,2	3,9	2,9

Kilde: Finansstatistikken og Nasjonalregnskapet.

Figur 11. Offentlig forvaltning. Nettofinansinvesteringer 1988-1994. Norge, Norden, EU og OECD. Prosent av BNP

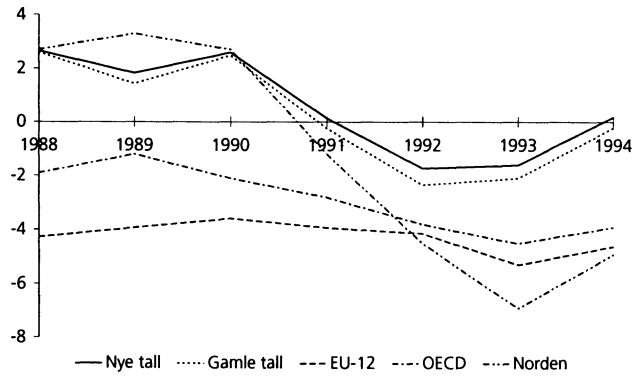

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

Nettofinansinvesteringene

Offentlig forvaltning i Norge gikk med overskudd (positive nettofinansinvesteringer) på hele 1980-tallet, og overskuddet var i perioder stort. Dette henger sammen med de store nettoinntektene staten har fra petroleumsvirksomheten. Men som følge av økende arbeidsledighet og en ekspansiv finanspolitikk, særlig i årene 1991 og 1992, ble overskuddet i 1991 redusert til nær 0. I årene 1992 og 1993 var det betydelige underskudd, men allerede i 1994 er de offentlige finansene i balanse igjen, målt på denne måten. (Dersom statens netto kapitalinnskudd i statlig forretningsdrift og petroleumsvirksomheten utgiftsføres, vil det imidlertid fortsatt være et betydelig underskudd også i 1994.)

Som tidligere nevnt er nettofinansinvesteringene noe oppjustert for alle årene 1988-1994. Faktorene bak oppjusteringen er vist i tabell 9. Mesteparten skyldes beregningsendringer, spesielt nye beregninger av påløpte skatter.

Figur 11 viser nettofinansinvesteringene som andel av BNP for Norge, Norden, EU og OECD. Det framgår tydelig at den offentlige budsjettbalansen målt på denne måten er langt bedre for Norge enn for de land vi sammenlikner med. De reviderte tallene viser dette enda klarere enn før. Årsaken er både oppjusteringen av nettofinansinvesteringene i kroner, og for årene 1992 og 1993 også oppjusteringen av BNP.

Ett av Maastricht-traktatens konvergenskriterier er at offentlig forvaltnings underskudd (negative nettofinansinvesteringer) ikke skal være større enn 3 prosent av BNP. Også før revisjonen oppfylte Norge dette kriteriet, men de reviderte tallene gir enda klarere margin. Dette styrker altså inntrykket av at offentlig forvaltnings budsjettbalanse er betydelig bedre i Norge enn i de fleste andre OECD- og EU-land. Dette bekreftes også av figur 12, som viser sammenliknbare 1994-tall for en del land. Underskuddet var spesielt stort for Sverige, men også land som Frankrike og Storbritannia hadde store underskudd. Norge er det eneste landet med et lite overskudd.

Figur 12. Nettofinansinvestering 1994. Noen utvalgte land. Prosent av BNP

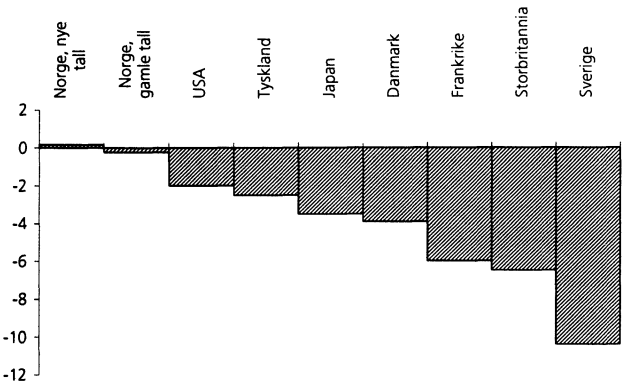

Kilde: Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og OECD.

Figur 13. Kommuneforvaltningen, Nettofinansinvesteringer 1988-1994. Milliarder kr

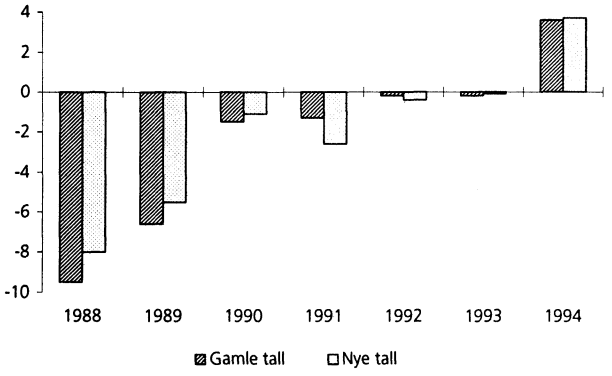

Kilde: Finansstatistikken.

Figur 14. Offentlig forvaltning i alt, og fordelt på undersektorer. Netto fordringer i pålydende verdi 1988-1993. Milliarder kr

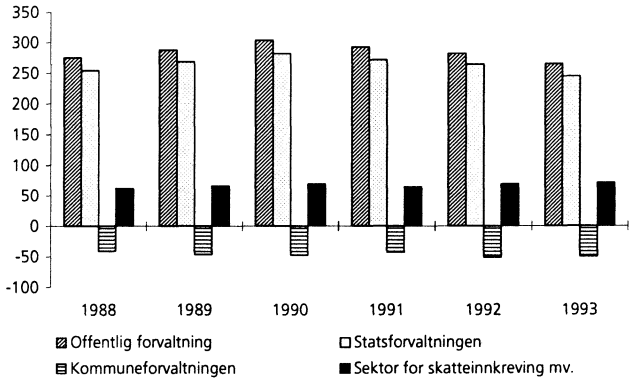

Kilde: Finansstatistikken og Finansielle sektorbalanser.

Figur 15. Offentlig forvaltning. Brutto gjeld 1993 som definert i Maastricht-traktaten. Noen utvalgte land. Prosent av BNP

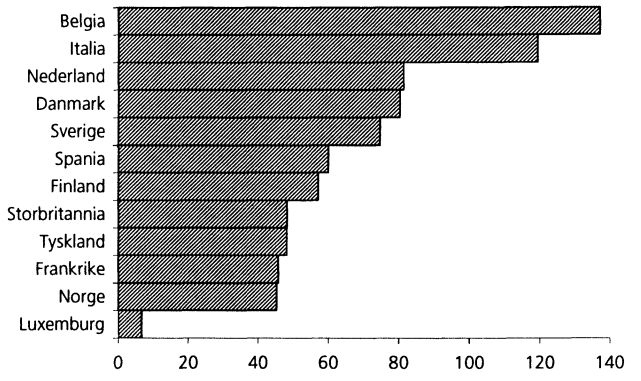

Kilde: Finansstatistiken, OECD og Eurostat.

Statsforvaltningens budsjettbalanse ble kraftig svekket i perioden 1988-1993, og gikk fra et relativt stort overskudd til et tilsvarende underskudd i 1992 og 1993. I 1994 gikk underskuddet ned fra ca. 20 milliarder til 6 milliarder. Det er imidlertid små endringer fra tidligere publiserte tall.

Når det gjelder undersektoren statskassen medregnet folketrygden er det vanlig å bruke et annet overskuddsbegrep, nemlig overskudd før lånetransaksjoner. Forskjellen er at man da utgiftsfører (netto) kapitalinnskudd i statens forretningsdrift og petroleumsvirksomheten, slik at underskuddet målt på denne måten vil være større. Statskassens underskudd var størst i 1993 med 5,3 prosent av BNP (mot 6,0 prosent ifølge de gamle tallene). I 1994 var underskuddet redusert til 3,2 prosent (tidligere 3,8 prosent).

For kommuneforvaltningen begynte perioden 1988-1994 med store underskudd (se figur 13). Underskuddet ble gradvis redusert, og i 1994 var det et stort overskudd. De reviderte tallene viser i hovedtrekk samme utvikling som tidligere, men i 1988 og 1989 er underskuddet betydelig nedjustert, og tilsvarende oppjustert i 1991. Disse endringene medfører at utviklingen 1988-1994 har vært noe jevnere enn det de tidligere publiserte tallene viste. Hovedårsaken til endringene er at vi har gått over til å bruke kommuneregnskapenes egne tall for overføringer fra statsforvaltningen, mens det tidligere var statens tall som ble lagt til grunn.

Fordringer og gjeld

Revisjonen av finansstatistikken har ikke medført større endringer når det gjelder finansiell balanse. Vi vil derfor her nøye oss med å beskrive utviklingen med utgangspunkt i de reviderte tallene.

Offentlig forvaltning i Norge har en svært sterk finansiell stilling sammenliknet med andre land. Figur 14 viser netto fordringer i pålydende verdi for offentlig forvaltning i alt og for undersektorene. Som figuren viser har offentlig forvaltning i Norge netto fordringer på over 260 milliarder i 1993. Dette utgjør 32,2 prosent av BNP, men er likevel betydelig lavere enn toppnivået i 1990, da netto fordringer var på over 300 milliarder (42,0 prosent av BNP). Norge er sammen med Finland blant de svært få OECD-land hvor offentlig forvaltnings fordringer er større enn gjelden.

Tabell 10. Statsforvaltningen. Avstemmingsposter fordelt på hovedtyper 1988-1993. Milliarder kr

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Valutakurstap (-gevinster)	0,1	-0,1	-0,4	0,1	4,6	4,0
Andre tap (-gevinster) på verdipapirer	-0,7	-0,5	0,2	0,0	2,6	3,5
Tapsavskrivninger	0,8	0,1	0,1	0,2	-0,2	1,8
Nedskrivning (-oppskrivning) av eierkapital mv.	-0,2	-2,3	0,3	12,4	-15,1	-11,2
Annet	1,0	-0,5	0,0	0,8	-3,9	1,8
Avstemmingsposter i alt	1,0	-3,3	0,2	13,5	-12,0	-0,1

Kilde: Finansstatistikken

Mesteparten av offentlig forvaltnings netto fordringer kan tilskrives statsforvaltningen, som i 1993 hadde netto fordringer på drøyt 240 milliarder. Størstedelen av dette gjelder statskassen og folketrygdfondet. Kommuneforvaltningen har derimot en betydelig netto gjeld, som i 1993 var på drøyt 50 milliarder. Sektor for skatteinnkreving mv. har netto fordringer på ca. 70 milliarder. Dette dreier seg om utestående skattefordringer på husholdninger og selskaper.

Norge oppfyller også uten problemer Maastricht-kravet vedrørende offentlig gjeld. Kravet er at offentlig forvaltnings konsoliderte bruttogjeld i pålydende verdi ikke skal overstige 60 prosent av BNP. I 1993, som er det siste året som vi har tilgjengelig regnskapstall for, var denne andelen 45,3 prosent. Dette er en kraftig økning i forhold til 1992 (36,2 prosent), men likevel klart lavere enn for de fleste andre EU- og OECD-land.

Figur 15 viser offentlig forvaltnings bruttogjeld for Norge og en del EU-land. Det må tas forbehold om at Maastrichtavtalens gjeldsdefinisjon skiller seg noe fra finansstatistikkens definisjon, som er basert på SNA 1993. Tallet for Norge er derfor ikke helt sammenlignbart med tallene for EU-landene. Det er likevel klart at Norge er blant de landene som tilfredsstiller dette kriteriet for offentlige finanser.

Sammenhengen mellom finansiell balanse og inntekts-/utgiftsregnskapet

Flere forhold bidrar til at utviklingen i netto fordringer målt i pålydende verdi avviker fra de årlige nettofinansinvesteringstallene. Slike forhold framkommer i regnskapet under de såkalte avstemmingspostene. De består for det første av verdiendringer av fordringer og gjeld. Disse omfatter valutakursgevinster/-tap og gevinster/tap ved salg av verdipapirer. I tillegg må det korrigeres for at finansiell balanse føres etter pålydende verdi.

Den andre hovedtypen av avstemmingsposter er volumendringer som ikke føres i inntekts-/utgiftsregnskapet. Denne sekkeposten omfatter bl.a. opp-/nedskrivning av aksjekapital og annen eierkapital samt tapsavskrivninger i forbindelse med f.eks. konkurser og garantiforpliktelser. Avstemmingspostene omfatter dessuten spesielle forhold som endring i sektoromfang, dvs. flytting av institusjoner mellom de institusjonelle sektorene. Et eksempel på dette finner vi i 1993 med flyttingen av Norges Forskningsråd og Norges Eksportråd til statsforvaltningen. Eventuell uforklart differanse utgjør statistisk differanse.

Figur 16. Offentlig forvaltning i alt. Nettofinansinvesteringi bokført verdi, netto fordringsendring i pålydende verdi og sum avstemmingsposter 1988-1993. Milliarder kr

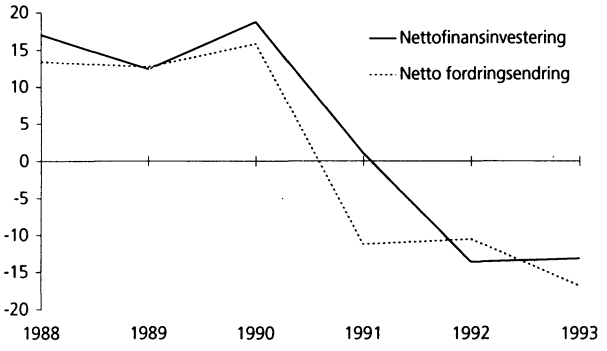

Kilde:Finansstatistikken, Nasjonalregnskapet og Finansielle sektorbalanser.

Figur 16 viser nettofinansinvestering og nettofordringsendring for offentlig forvaltning i alt. Differansen mellom de to kurvene utgjør sum avstemmingsposter. Dersom det er stort avvik mellom nettofinansinvestering og netto fordringsendring, kan nettofinansinvesteringene gi et noe misvisende bilde av utviklingen i de offentlige finansene. Som man ser var avviket mellom nettofinansinvestering og nettofordringsendring størst i 1991, da det var på drøyt 12 milliarder kr. Alle de andre årene var avviket mellom 0 og 4 milliarder i absoluttverdi.

Statsforvaltningen er den undersektoren hvor mulighetene er best for å finne fram til årsakene bak avviket. I tabell 10 er derfor avstemmingspostene for statsforvaltningen fordelt på hovedtyper. Både i 1991 og 1992 var avstemmingspostene store, bl.a. var det store opp- og nedskrivninger av eierkapital mv. En del av dette har sammenheng med omorganiseringen av bl.a. statskraftverkene fra forvaltningsbedrift til statsforetakene Statkraft SF og Statnett SF. Videre var det i årene 1992-1993 relativt store valutakurstap i forbindelse med de store valutakurssvingningene som fant sted.

Referanser

Aukrust, Odd (1992): The Scandinavian Contribution to National Accounting. Discussion Paper 73, Statistisk sentralbyrå .

OECD (1995): *Economic Outlook.*

Fløttum, Erling Joar (1991): Nasjonalregnskapet inn i 1990-årene: Hovedrevisjon og nytt nasjonalregnskapssystem. *Økonomiske analyser*, 1991, 7, Statistisk sentralbyrå .

OECD (1994): *National Accounts Statistics.*

OECD (1994): *Revenue Statistics.*

Simpson, Liv Hobbelstad og Skoglund, Tor (1994): Gjennomføringen av hovedrevisjon av nasjonalregnskapet. *Økonomiske analyser*, 1994, 9, Statistisk sentralbyrå.

FN/OECD/IMF/Verdensbanken/EU-kommisjonen (1993): *System of National Accounts.*

Statistisk sentralbyrå (1995): Offentlige finanser, reviderte tall for 1988-1994. *Ukens statistikk*, 27

Statistisk sentralbyrå (1995): Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet. *Ukens statistik*k ekstranr., 27.

Reiserapporter

Seminar on Macroeconomy and the environment, IMF

10. -11. mai 1995, Washington DC

Knut Alfsen

Undertegnede var invitert av IMF til å presentere norske erfaringer med naturressursregnskaper og analyser basert på disse på et seminar om makroøkonomi og miljøøkonomi arrangert av IMF. Seminaret var et ledd i IMFs vurdering av hvorvidt miljøforhold i framtiden skulle spille en større rolle i fondets arbeid. I utgangspunktet må man kunne si at IMF er skeptisk til dette. De heller til at stabiliseringen av økonomien er en nødvendig forutsetning for en fornuftig miljø- og ressurspolitikk, og at stabiliseringsarbeidet derfor må gå foran eventuelle miljøhensyn. Imidlertid kom det fram at man i IMF ser nødvendigheten av å få en bedre oversikt over de tverrsektorielle effektene av stabiliseringstiltakene. I og med at ressursbaserte sektorer ofte spiller en stor rolle i mange av 'klient' landene, vil dermed ihvertfall noen miljørelaterte hensyn bli dratt inn i analysene.

Av andre bidrag på seminaret var de fleste fra IMF/Verdensbanken. Utenom de 'interne' ga Stein Hansen en oversikt over arbeidet med prosjeketet Bærekraftig Økonomi (hvor også byrået har vært involvert) og David Pearce snakket om økonomiske kostnader ved et forringet miljø. Norge var derfor sterkt representert på seminaret, og sammen med at de norske deltakerne var relativt aktive i debattene, kan man nok si at Norge fikk en bra eksponering. Dette kommer også klart fram i IMFs egen oppsummering av seminaret hvor man særlig vektlegger nødvendigheten av generelle likevektsanalyser og mulighetene for institusjonel brobygging mellom politikkaktører som finansdepartement, miljødepartement og NGOer.

Besøket i Washington ga også anledning til drøftelser med våre kontaktpersoner i Verdensbanken angående vårt arbeid om miljøforhold og økonomisk utvikling i Ghana. Det var videre drøftelser med andre folk i Miljøavdelingen, og vi ble invitert til å publisere noen av våre arbeider om grønt BNP i en av Verdensbankens publikasjonsserier. Det ble også tid til en hyggelig kveld med G. Schram, tidligere leder av Energiavdelingen i Verdensbanken, samt kontakt med nordmenn i Washington (G. Eskeland, Verdensbanken og H. Semb, IDB).

International Conference on European Economic Integration

8. - 9. juni 1995, Nantes

Einar Bowitz og Leo A. Grünfeld

I kjølevannet av fjorårets EU-studie i regi av forskningsavdelingen, la vi frem et revidert arbeid i form av discussion paperet "A Norwegian Membership in the European Union - Transitory Adjustment Problems and Long Term Wefare Effects" på den franske økonomiforeningens (AFSE) årlige konferanse i Nantes. Temaet var europeisk integrasjon og ca. 100 bidragsytere fra samtlige vesteuropeiske land (++) presenterte sine artikler. Svært mange viste seg å være opptatt av den monetære union og den ellers noe uengasjerte forsamling viste betydelig engasjement først etter Professor Willem Buiters noe krasse innlegg der arkitektene bak den monetære union ble kraftig kritisert. Likevel mente Buiter at det nå foreligger få hindringer for en suksessfull gjennomføring av unionsplanen og at en full implementering sannsynligvis vil foreligge i midten av neste tiår. Alasdair Smith presenterte en analytisk ramme for hvordan integreringens handels og velferds effekter kan modelleres. Rammen er utarbeidet av Richard Baldwin og Tony Venables og kan betraktes som en syntese av tidligere modellarbeider. Vårt bidrag ble betraktet som et rent landstudie og ble sortert sammen med bidrag fra land utenfor EU (Ungarn, Tyrkia og Russland). Dette gav en viss følelse av marginalisering og det var dessverre få som fant veien til denne sesjonen.

Recent Developments in International Economics

14. -16. juni 1995, Aix en Provence

Einar Bowitz og Leo A. Grünfeld

Mange av de engelsktalende deltakerne reiste videre til Aix en Provence for å delta på en konferanse i internasjonal økonomi. Her presenterte Gene Grossman og Elhanan Helpman en ny artikkel der det ble vist hvordan strategisk atferd overfor velgere og lobbygrupper påvirker myndighetenes policy valg (deriblant handelspolitikk). Tony Venables og Paul Krugman presenterte en modell som gir en sammenheng mellom transportkostnader og velferdsutvikling i såkalte sentrale og perifere områder. Det ble hevdet at reduserte transportkostnader kan bidra til ytterligere å øke inntektsforskjellen mellom i- og u-land. Tematisk var det spesielt to områder som ble vektlagt: Politisk økonomi og internasjonal handel og effekten av utenlandsinvesteringer (FDI's). I tillegg ble det også fokusert på den nye GATT/WTO avtalen samt den gryende tendens til regionalisering i verdensøkonomien. På begge konferansene ble det utdelt fullstendige proceedings og disse kan lånes av undertegnede.

The 18th annual international conference of IAEE

5. - 8. juli 1995, Washington DC

Jan Øyvind Oftedal og Knut Einar Rosendahl

Dette er nummer 18 i rekken av internasjonale energikonferanser avholdt av IAEE. I år samlet konferansen 325 deltakere fra 34 land. Norge var godt representert. Deltagerne var i hovedsak energiøkonomer, men også en del aktører fra energibransjen og forvaltningen var til stede. Programmet var oppdelt i hovedsesjoner og sesjoner med valg av interessefelt. Panelene i hovedsesjonene var spekket med kjente størrelser innenfor området, både ledende forskere og (nåværende og tidligere) generalsekretærer i OPEC, mens de valgfrie sesjonene ble forelest av ulike forskere som hadde sendt inn sine artikler.

Som tittelen antyder, er dette en konferanse som spenner relativt vidt over emner rundt energispørsmål. Flere av hovedsesjonene dreide seg om problemstillinger knyttet til klimaendringer, mens andre handlet om mer genrelle energispørsmål. Delsesjonene tok opp spørsmål i et videre spekter og var mer spesielle i sin art. Flere av disse var interessante. I en av delsesjonene presenterte Knut Einar Rosendahl et arbeid om virkninger av CO_2-avgifter på petroleumsformuen.

Vi hadde bra utbytte av konferansen. Ikke minst er det nyttig å knytte kontakter internasjonalt, men også å finne hvor vinden blåser på den internasjonale arena og delta i den aktuelle debatten på viktige områder.

Internasjonalt samarbeid

Samarbeid med Botswanas helsedepartement om helseinformasjon

Helge Brunborg og Leif Korbøl

Botswanas Helsedepartement (MoH) henvendte seg i vår til NORAD med ønske om deltakelse av representanter for Statistisk sentralbyrå i en gjennomgang av landets helseinformasjonssystem (HIS) sammen med WHO og UNICEF, med sikte på institusjonelt samarbeid mellom MoH og SSB. Dette er et ledd i omleggingen av norsk bistand til Botswana, i retning av langsiktig samarbeid mellom Botswanske og norske institusjoner.

Botswanas HIS fungerer på mange måter bra og produserer mye nyttig informasjon. Hovedsvakheten er at det ikke er noen klar prioritering og målsetting for de data som blir samlet inn og det mangler en overordnet koordinering. En del av dataene er unødvendig eller lite viktige, mens annen essensiell informasjon mangler eller er av utilfredsstillende kvalitet. De lavere nivåer klager på at de ikke får noen respons fra høyere nivåer på de data de sender inn. Videre foretas det liten analyse av dataene.

Selv om systemet har en del svakheter er det så mye ved det som fungerer godt at vi ikke tror det er grunn til noen fullstendig reorganisering av det.

SSB vil kunne yte assistanse til forbedring av Botswanas HIS på en rekke områder. Det vil være viktig å samarbeide med andre norske institusjoner, som Helsetilsynet og Folkehelsa, om dette, både fordi de har kompetanse som SSB ikke har, og fordi også disse er involvert i institusjonssamarbeid med Botswana. Et eventuelt samarbeid bør trolig starte med at en eller flere medarbeidere fra SSB går grundig gjennom hele helseinformasjonssystemet i Botswana, med sikte på utkrystallisering av konkrete oppgaver.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Tom Kornstad:
Empirical Life Cycle Models of Labour Supply and Consumption
SØS nr. 91, 1995. Sidetall 115.
ISBN 8253741669

The main purpose of this doctoral thesis is to formulate a structural life cycle model of married couples' supply and consumption of durables and nondurables.

According to the life cycle theory households' labour supply and consumption of durables and nondurables are determined conditional on the household's expectations about future prices and variables influencing future preferences. This fact indicates that estimation of life cycle preferences requires very much data for each household, and chapter 2 explores whether estimation of structural life cycle models is possible in the absence of some of these data. The chapter presents the various approaches, and points at the data requirements and what kind of simplifications with respect to model specifications that are invoked. These simplifications may include intertemporal as well as intratemporal separable preferences, no binding constraints in the credit market, and no income taxation. The chapter concludes that we cannot be satisfied with the state of the art.

Chapter 3 presents and estimates a structural life cycle model of married couples' labour supply and consumption of durables and nondurables. This chapter takes the problems with measuring consumption of durables and nondurables seriously, and it allows habit formation in the demand for durables. Using Hicks' composite good theorem, we can estimate a life cycle model of a particular aggregate of durables and nondurables (and leisure) without observing the consumption of nondurables, and the price and the physical stock of durables. The estimation uses data from the Income Distribution Survey 1988, 1989 and 1990, and the Standard of Living Survey 1991. The estimation results suffer from the fact that the time span of the panel data is too short.

In a fourth chapter of the thesis it is studied how the Norwegian income tax system distorts relative user prices between housing, nondurables and leisure for married and unmarried wage income earners. The analysis is based on a general life cycle model where households are assumed to have perfect certainty with respect to future prices and preferences. Empirical calculations are presented for 1985/86, 1989/90 and 1992/93, and they include average distortions and distribution tables. Even after the 1992 tax reform the income tax system still distorts some of the relative user prices considerably. This chapter of the thesis has been omitted in this volume.

Rapporter

Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken:
Norske CO_2utslipp 19871993. En studie av CO_2avgiftens effekt
Rapporter 95/14, 1995. Sidetall 40.
ISBN 8253741588

I denne rapporten gis en vurdering av hvorvidt den norske CO_2avgiften har hatt innvirkning på CO_2utslippene. Mulige sammenhenger mellom avgiften og utslipp fra ulike kilder er studert ved bruk av forskjellige metoder. Perioden som studeres er 1987 til 1993.

Utslipp fra stasjonære kilder (oppvarming) utgjorde i perioden om lag 40 prosent av totale CO_2utslipp i Norge. Resultatene av analysen tyder på at utslipp fra stasjonære kilder i produksjonssektorene ble redusert som følge av CO_2avgiften. Den årlige reduksjonen varierte fra null til 1020 prosent for de ulike sektorene. CO_2avgiften ga bare små prosentvise reduksjoner i husholdningenes stasjonære utslipp.

Mobile kilder (alle typer transport) sto for om lag 40 prosent av totale CO_2utslipp. Utslipp fra mobile kilder i produksjonssektorene i forhold til bruttoproduktet (CO_2intensiteten) ble redusert i perioden 1988 til 1992. Årsaken var hovedsakelig endringer i næringssammensetningen, og det er usikkert i hvilken grad CO_2avgiften har påvirket disse endringene. Utslipp fra mobile kilder i husholdningene ble redusert med mellom 2 og 3 prosent pr. år i perioden 1991 til 1993 som følge av CO_2avgift på drivstoff. Kilden for de resterende 20 prosent av utslippene var industrielle prosesser (f.eks. bensindamp og reduksjon av malm til metaller). Disse utslippene er fritatt for CO_2avgift, og har endret seg lite.

Selv om resultatene viser at CO_2avgiften har hatt virkning, påpekes det i rapporten at også mange andre forhold påvirker utslippene av CO_2. Eksempler på dette er konjunkturforhold, priser, økonomisk vekst, teknisk fremgang og oppblomstring av nye næringer.

Torstein Bye, Tor Arnt Johnsen og Mona I. Hansen:
Tilbud og etterspørsel av elektrisk kraft til 2020. Nasjonale og regionale fremskrivninger
Rapporter 95/18, 1995. Sidetall 37.
ISBN 8253741715

På oppdrag fra Statnett SF er det utarbeidet fremskrivninger for det norske kraftmarkedet til år 2020. Det er utarbeidet nasjonale og regionale tall for viktige størrelser i kraftmarkedet. Generelle økonomiske forutsetninger er hentet fra Regjeringens Langtidsprogram 199497. Forutsetninger om forhold på kraftmarkedet er basert på studier utført i SSB, informasjon fra NVE og på diskusjoner med representanter fra Statnett. Det er forutsatt at forbruket i kraftintensiv industri reduseres med om lag 5 TWh frem mot år 2010. Forbruket i treforedlingssektoren antas å bli 4,8 TWh på lang sikt.

Veksten i innenlandsk forbruk er med våre forutsetninger ikke sterk nok til å utløse utbygging av lønnsom gasskraft i Norge i den perioden vi analyserer. Veksten i etterspørsel dekkes med ny vannkraft. Ifølge våre beregninger blir midlere års vannkraftproduksjon 120,1 TWh i år 2010 og 125,4 TWh i år 2020. Veksten i forbruket i alminnelig forsyning eksklusive treforedling, blir 1 prosent per år frem til år 2010 og deretter 0,7 prosent per år frem til 2020. Etterspørselen i alminnelig forsyning vokser sterkest i tjenesteytende sektorer og svakest i private husholdninger. Beregningene forutsetter markedsklarering i det norske kraftmarkedet. Det impliserer at ny kraftproduksjonskapasitet ikke bygges ut før likevektsprisen på elektrisk kraft, re-

ferert kraftstasjonsvegg, overstiger langtidsgrensekostnaden for ny kraft.

Prosjektene i Samlet plans kategori I og II er benyttet som grunnlag ved beregning av kostnaden ved ny kraft. Beregningene gir økte realpriser på elektrisitet i Norge fremover. Pris referert kraftstasjon blir 19 øre/kWh (faste 1992priser) i år 2010 og 22 øre/kWh i år 2020.

Våre beregninger inneholder også en regional dimensjon. Vi har benyttet informasjon fra SSBs regionale modeller til å fordele kraftetterspørselen på regioner. Eksisterende og ny tilgang av kraftproduksjonskapasitet er fordelt med utgangspunkt i SSBs statistikk og NVEs prosjektdata for nye kraftprosjekter.

Fremskrivninger av økonomisk aktivitet, kraftpriser og etterspørsel er beheftet med betydelig usikkerhet. Usikkerheten hefter seg til forutsetninger for viktige variable og til modellapparatet som benyttes. Blant annet er mange av parametrene i modellen anslått ved bruk av historisk observerte data. Det er usikkert hvor godt slike historiske estimater er egnet ved analyser av fremtiden. Modellen vi har benyttet er en langsiktig likevektsmodell som er ment å ivareta langsiktige utviklingstrekk i økonomien.

Marie W. Arneberg, Hanne A. Gravningsmyhr, Kirsten Hansen, Nina Langbraaten, Bård Lian og Thor Olav Thoresen:
LOTTE en mikrosimuleringsmodell for beregning av skatter og trygder
Rapporter 95/19, 1995. Sidetall 66.
ISBN 8253741731

Skatter og overføringer er av stor betydning for statens inntekter og utgifter og for privatpersoners økonomi. De direkte skattene og trygdesystemet påvirker privatøkonomien direkte og er av stor betydning for inntektsutjevning mellom personer og over livsløpet.

LOTTE er en modell som med utgangspunkt i selvangivelsesdata beregner skatter og disponibel inntekt. Resultatene fra modellen kan belyse provenyvirkninger og fordelingsvirkninger ved endringer i skatteregler og skattesatser. Modellen benyttes av Finansdepartementet og Stortinget ved behandling av nasjonalbudsjettet og ved offentlige utredninger.

Rapporten gir en oversikt over modellen LOTTE uten at det skal være nødvendig å kunne sette seg inn i programmering eller mer tekniske aspekter ved modellen.

Discussion Papers

Torstein Bye og Tor Arnt Johnsen:
Prospects for a Common, Deregulated Nordic Electricity Market
DP no. 144, 1995. Sidetall 21.

Electricity markets have typically been regulated all over the world. In Europe, UK and Norway have begun to deregulate their electricity markets. Several more countries will probably join them in the near future, for example Finland, Sweden and Spain. The objectives are twofold: to increase efficiency and to contribute both locally and globally to environmental improvement. Even larger regions like the European Union, plan to deregulate their internal electricity markets. For the EU this implies introduction of third party access to the transmission grid within and between the Union member countries. In this context, the Scandinavian push towards deregulation is an interesting experiment. We discuss the consequences of an international deregulation of electricity markets on the basis from simulations on an empirical energy market model for the Nordic countries. Deregulation may have severe effects on the location both among countries and between electricity producers and consumers. The beneficial effects of deregulation are highly dependent upon the Nordic natural gas trade and prices. In our model, international coordination of environmental instruments like carbon dioxide taxes has a greater impact on emission level reductions than does deregulation. However, deregulation also contributes.

Brita Bye:
A Dynamic Equilibrium Analysis of a Carbon Tax
DP no. 145, 1995. Sidetall 31.

This paper analyses the effects of a carbon tax on a small open petroleum producing economy, using an aggregate intertemporal general equilibrium model with differentiated products. The long run effects on welfare and capital accumulation of both a unilateral and an international carbon tax are emphasized. It is shown that the steady state welfare effect on a carbon tax can be positive or negative, depending on substitution effects which create efficiency losses, and income effects from changes in terms of trade. The presence of an initial tax wedge implies that there is an ambigious relationship between the tax level and steady state welfare. With an international carbon tax the terms of trade gain is smaller and the petroleum revenue is reduced compared to a unilateral carbon tax, implying that for a petroleum producing economy an international carbon tax may be less beneficial than a unilateral carbon tax.

Thor Olav Thoresen:
The Distributional Impact of the Norwegian Tax Reform Measured by Disproportionality
DP no. 146, 1995. Sidetall 36.

This paper focuses on the measurement of progressivity and the distributional effect on the Norwegian tax reform of 1992. Progressivity is measured by the degree of disproportionality, which implies that the burden of taxes is estimated when income units are ranked according to pretax incomes. The measure of disproportionality is decomposed to estimate the influence from different parts of the tax system on total disproportionality. For instance, the measure of the contribution from net taxes can be decomposed into a tax base effect and a tax rate effect. The results show that the degree of progressivity in the overall tax system, as measured here, has not been altered from 1991 to 1992, but the decomposition analysis reveals that the tax base effects is more dominant and the tax rate effects is less dominant after the reform.

Erling Holmøy og Torbjørn Hægeland:
Effective Rates of Assistance for Norwegian Industries
DP no. 147, 1995. Sidetall 24.

We measure the effective assistance to 17 Norwegian private industries in 1989 and 1991 caused by government budgetary subsidies, indirect commodity taxes, import protection though nominal tariffs and nontariff barriers, and electricity market distortions. The assistance effects are measures by the change in the netoftax value added price due to a removal of the policy measures considered. Most industries were effectively assisted, but the effective assistance differs widely between industries indicating the overall distortive effect on the industry structure. Agriculture, Food Processing and Manufacture of Beverages and Tobacco stand out as the most assisted industries. Budgetary subsidies and nontariff barriers had the strongest effective assistance effect.

Einar Bowitz, Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld og Knut Moum:
Transitory Adjustment Costs and Long Term Welfare Effects of an EUmembership The Norwegian Case
DP no. 150, 1995. Sidetall 28.

We employ a large scale macroeconometric model to study transitory adjustment

problems and long term welfare effects of a Norwegian EUmembership. Compared to the present European Economic Area (EEA) treaty, accession would primarily require economic reforms in the fields of agriculture, public finance and trade. When we ignore the yearly net contribution of approximately 1 billion ECU (1 per cent of GDP), integrating the Norwegian economy into EU generates a small welfare gain. The results seem to be strongly affected by a long transition period with underutilisation of resources. With the costs of the net contribution included, we identify welfare loss. This is especially so if fiscal policy is adjusted to maintain public and current account balances. To investigate the stability of the results when the estimated wage rate response and trade elasticities are altered, we present two sensitivity tests. None of them give us reason to cast doubt on the qualitative conclusions presented.

Ingvild Svendsen:
Dynamic Modelling of Domestic Prices with Time-varying Elasticities and Rational Expectations
DP no. 151, 1995. Sidetall 45.

The paper analyses the price on domestic market for an aggregate commodity produced by Norwegian private mainland economy. The long-run solution is modelled assuming imperfect competition. The elasticities with respect to unit labour costs and competing prices vary with an indicator for competitive strength in domestic market. I consider two models for the dynamic part of the equation. Model A is a conditional ECM in current and lagged variables. Model B is derived from a multiplied quadratic loss function which introduces rational expectations to the model. The backward-forward restrictions are not rejected. The estimated elasticities for both models are in line with the previous empirical results for the Norwegian economy. Model A is preferred to Model B, partly on the basis of informal encompassing results.

Ingvild Svendsen:
Forward- and Backward Looking Models for Norwegian Export Prices
DP no. 152, 1995. Sidetall 41.

The Norwegian export price for an aggregated commodity is modelled assuming price-setting behaviour. The focus is on the choice between backward- and forward looking models. The dynamics is modelled according to three different approaches; a backward looking error correction model and two forward looking models where rational expectations are assumed. The first forward looking model is derived from a multiplied quadratic loss function imposing backward-forward restrictions on the parameters. The results from this specification are not encouraging. We then allow data to choose the lead structure, resulting in a less restrictive forward looking model. The backward- and forward looking models are compared to an estimated cointegrating vector for the long-run solution. An encompassing test on the backward- and forward looking model indicates that further research should look for a model that encompasses both of them.

Audun Langørgen:
On the Simultaneous Determination of Current Expenditure, Real Capital, Fee Income, and Public Debt in Norwegian Local Government
DP no. 153, 1995. Sidetall 31.

An extended commodity preference model including real and financial investments is estimated on accounting time-series data for the local sector in Norway. The estimation results indicate considerable sluggishness in local public spending, borh in current expenditure and investment spending. A positive shift in grants or taxes will in the short run lead to reductions in the net debt, due to the sluggish spending adjustment. But as spending adjustments take place, the effect on the net debt is reversed, so the long run effect is positive.

The long run elasticities of factor demand and net debt with respect to exogeneous income constraints do not differ significantly from unity. The estimated price elasticities suggest that factor demand is close to neutral-elastic in the long run. Higher factor prices involve higher production costs, and local authorities are thus induced to increase user charges.

Documents

Hanne A. Gravningsmyhr:
Analysing Effects of Removing Survivors' Pensions, Using the Microsimulation Model LOTTE
Documents 95/5, 1995. Sidetall 12.

Pål Boug:
User's Guide. The SEEMmodel Version 2.0
Documents 95/6, 1995. Sidetall 120.

Einar Bowitz, NilsØyvind Mæhle, Virza S. Sasmitawidjaja og Sentot B. Widoyono:
MEMLI An Environmental Model for Indonesia. Technical Documentation of Data Programs and Procedures
Documents 95/7, 1995. Sidetall 153.

This is a technical report describing the software systems for the Indonesian environmental model MEMLI. MEMLI is a 29 sector input/output model including the use of energy and the emissions of CO_2, run on a PC under the model simulation system TROLL. The document describes the file structure for different types of programs. All programs that has been generated in order to establish the model and the databank, to make simulations on the model and to report results from simulations, are also described. The project is a coproject between the Ministry of Environment in Indonesia and Statistics Norway. It is financed by cooperation agreement for environmental research between the two countries.

Notater

Hans Terje Mysen:
Nordisk energimarkedsmodell. Dokumentasjon av delmodell for energietterspørsel i industrien
Notater 95/24, 1995. Sidetall 27.

I dette notatet analyseres energietterspørselen i industrien i de fire nordiske land Danmark, Finland, Norge og Sverige. Analysen inngår i en større studie av energimarkedene i de nordiske land som gjennomføres ved Statistisk sentralbyrå i Norge og finansieres av Nordisk ministerråd. Hensikten med prosjektet er å utvikle en modell som dekker etterspørsel, tilbud og handel med energivarer mellom de nordiske land. En utslippsmodell vil også bli tilknyttet modellen slik at miljømessige konsekvenser av forskjellig typer energipolitikk kan studeres.

Vi vil teste alternative hypoteser om etterspørselen etter energi og sammenligne resultatene mellom landene. Siden industrien ikke er homogen når det gjelder energiforbruk, vil industrien i vår analyse deles opp i tre undersektorer. I dette notatet vil hovedvekten legges på bestemmelse av nivået på sektorenes energiforbruk og på substitusjon mellom elektrisitet og olje. Forsøk på å estimere etterspørsel etter kull var ikke vellykket. Kull brukes delvis som vare innsats og delvis til produksjon av varme og elektrisitet. For etterspørsel etter gass er tidsseriene for korte til å kunne

oppnå tilfredsstillende estimeringsresultater.

Tidligere estimeringer på data for Norge har vist at funksjonsformer som åpner for ikkenøytral teknisk endring gir best resultater. Slike funksjonsformer vil også bli testet for de andre nordiske landene.

I kapittel 2 gir vi en deskriptiv framstilling av utviklingen i energiforbruket i de nordiske landene. Det teoretiske grunnlaget og datakildene presenteres i kapittel 3 og 4, mens estimeringsresultatene presenteres i kapittel 5. Til slutt følger en kort oppsummering i kapittel 6.

Bjørn E. Naug:
Eksport og importlikninger i KVARTS
Notater 95/29, 1995. Sidetall 10.

Bjørn E. Naug:
Etterspørsel etter arbeidskraft en litteraturoversikt
Notater 95/31, 1995. Sidetall 11.

Tidligere utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Olav Ljones, Bjørg Moen og Lars Østby:
Mennesker og modeller. Livsløp og kryssløp. **SØS 78, 1992.**

Inger Gabrielsen:
Det norske skattesystemet 1992 (The Norwegian tax system 1992). **SØS 79, 1992.**

Einar Bowitz:
Offentlige stønader til husholdninger. En økonometrisk undersøkelse og modellanalyse. **SØS 80, 1992.**

Rolf Aaberge og Tom Wennemo:
Inntektsulikhet og inntektsmobilitet i Norge 1986-1990 (Income inequality and income mobility in Norway 1986-1990). **SØS nr. 82, 1993.**

Ingvild Svendsen:
Empirical Tests of the Formation of Expectations. A Survey of Methods and Results. **SØS 83, 1993.**

Bjørn E. Naug:
En økonometrisk analyse av utviklingen i importandelene for industrivarer 1968-1990. **SØS 84, 1994.**

Einar Bowitz og Ådne Cappelen:
Prisdannelse og faktoretterspørsel i norske næringer. **SØS 85, 1994.**

Klaus Mohn:
Modelling Regional Producer Behaviour - A Survey. **SØS 86, 1994.**

Knut A. Magnussen:
Old-Age Pensions, Retirement Behaviour and Personal Saving. A Discussion of the Literature. **SØS 87, 1994.**

Klaus Mohn, Lasse Stambøl og Knut Ø. Sørensen:
Regional analyse av arbeidsmarked og demografi. Drivkrefter og utviklingstrekk belyst ved modellsystemet REGARD. **SØS 88, 1994.**

Nils Martin Stølen:
Wage Formation and the Macroeconomic Functioning of the Norwegian Labour Market. **SØS 89, 1995.**

Rapporter

Naturressurser og miljø 1991. **Rapporter 92/1, 1992.**

Arne Ljones, Runa Nesbakken, Svein Sandbakken og Asbjørn Aaheim:
Energibruk i husholdningene. **Rapporter 92/2, 1992.**

Knut Moum:
Klima, økonomi og tiltak (KLØKT). **Rapporter 92/3, 1992.**

Ådne Cappelen, Tor Skoglund og Erik Storm:
Samfunnsøkonomiske virkninger av et EF-tilpasset jordbruk. **Rapporter 92/7, 1992.**

Lasse S. Stambøl:
Flytting og utdanning 1986-1989. Noen resultater fra en undersøkelse av innenlandske flyttinger på landsdelsnivå og utdanning. **Rapporter 92/15, 1992.**

Anne Brendemoen, Solveig Glomsrød og Morten Aaserud:
Miljøkostnader i makroperspektiv. **Rapporter 92/17, 1992.**

Tor Arnt Johnsen:
Ressursbruk og produksjon i kraftsektoren. **Rapporter 92/20, 1992.**

Knut A. Magnussen and Terje Skjerpen:
Consumer demand in MODAG and KVARTS. **Rapporter 92/22, 1992.**

Skatter og overføringer til private. Historisk oversikt over satser mv. årene 1975-1992. **Rapporter 92/23, 1992.**

Terje Skjerpen og Anders Rygh Swensen:
Estimering av dynamiske utgiftssystemer med feiljusteringsmekanismer. **Rapporter 92/28, 1992.**

Charlotte Koren og Tom Kornstad:
Typehusholdsmodellen ODIN. **Rapporter 92/29, 1992.**

Karl Ove Aarbu:
Avskrivningsregler og leiepriser for kapital 1981-1992. **Rapporter 92/30, 1992.**

Naturressurser og miljø 1992. **Rapporter 93/1, 1993.**

Natural resources and the environment 1992. **Rapporter 93/1A, 1993.**

Anne Brendemoen:
Faktoretterspørsel i transportproduserende sektorer. **Rapporter 93/2, 1993.**

Audun Langørgen:
En økonometrisk analyse av lønnsdannelse i Norge. **Rapporter 93/5, 1993.**

Leif Andreassen, Truls Andreassen, Dennis Fredriksen, Gina Spurkland og Yngve Vogt:
Framskriving av arbeidsstyrke og utdanning. Mikrosimuleringsmodellen MOSART. **Rapporter 93/6, 1993.**

Dennis Fredriksen og Gina Spurkland:
Framskriving av alders- og uføretrygd ved hjelp av mikrosimuleringsmodellen MOSART. **Rapporter 93/7, 1993.**

Erling Holmøy, Bodil M. Larsen og Haakon Vennemo:
Historiske brukerpriser på realkapital. **Rapporter 93/9, 1993.**

Runa Nesbakken og Steinar Strøm:
Energiforbruk til oppvarmingsformål i husholdningene. **Rapporter 93/10, 1993.**

Bodil M. Larsen:
Vekst og produktivitet i Norge 1971-1990. **Rapporter 93/11, 1993.**

Kyrre Aamdal:
Kommunal ressursbruk og tjenesteyting. Makromodellen MAKKO. **Rapporter 93/14, 1993.**

Olav Bjerkholt, Torgeir Johnsen og Knut Thonstad:
Muligheter for en bærekraftig utvikling. Analyser på World Model. **Rapporter 93/15, 1993.**

Tom Andersen, Ole Tom Djupskås og Tor Arnt Johnsen:
Kraftkontrakter til alminnelig forsyning i 1992. Priser, kvantum og leveringsbetingelser. **Rapporter 93/16, 1993.**

Steinar Strøm, Tom Wennemo og Rolf Aaberge:
Inntektsulikhet i Norge 1973-1990. **Rapporter 93/17, 1993.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Empirical Modelling of Export of Manufactures: Norway 1962-1987. **Rapporter 93/18, 1993.**

Knut Røed:
Den selvforsterkende arbeidsledigheten. Om hystereseeffekter i arbeidsmarkedet. **Rapporter 93/19, 1993.**

Dag Kolsrud:
Stochastic Simulation of KVARTS91. **Rapporter 93/20, 1993.**

Sarita Bartlett:
The Evolution of Norwegian Energy Use from 1950 to 1991. **Rapporter 93/21, 1993.**

Klaus Mohn:
Industrisysselsetting og produksjonsteknologi i norske regioner. **Rapporter 93/22, 1993.**

Torbjørn Eika:
Norsk økonomi 1988-1991: Hvorfor steg arbeidsledigheten så mye? **Rapporter 93/23, 1993.**

Skatter og overføringer til private. Historisk oversikt over satser mv. årene 1975-1993. **Rapporter 93/25, 1993.**

Thor Olav Thoresen:
Fordelingsvirkninger av overføringene til barnefamilier. Beregninger ved skattemodellen LOTTE. **Rapporter 93/26, 1993.**

Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland, Øystein Olsen og Birger Strøm:
Effektive satser for næringsstøtte. **Rapporter 93/31, 1993.**

Torstein Bye, Ådne Cappelen, Torbjørn Eika, Eystein Gjelsvik og Øystein Olsen:
Noen konsekvenser av petroleumsvirksomheten for norsk økonomi. **Rapporter 94/1, 1994.**

Wenche Drzwi, Lisbeth Lerskau, Øystein Olsen og Nils Martin Stølen:
Tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft. **Rapporter 94/2, 1994.**

Hilde-Marie Branæs Zakariassen:
Tilbud av arbeidskraft i Norge. En empirisk analyse på kvartalsdata for perioden 1972-1990. **Rapporter 94/3, 1994.**

Haakon Vennemo:
A Growth Model of Norway with av Two-way Link to the Environment. **Rapporter 94/5, 1994.**

Leif Brubakk:
Estimering av en makrokonsumfunksjon for ikke-varige goder 1968-1991. **Rapporter 94/9, 1994.**

Marie W. Arneberg og Thor Olav Thoresen:
Syke- og fødselspenger i mikrosimuleringsmodellen LOTTE. **Rapporter 94/10, 1994.**

Klaus Mohn:
Monetarism and Structural Adjustment – The Case of Mozambique. **Rapporter 94/11, 1994.**

Tom Andersen, Ole Tom Djupskås og Tor Arnt Johnsen:
Kraftkontrakter til alminnelig forsyning i 1993. Priser, kvantum og leveringsbetingelser. **Rapporter 94/12, 1994.**

Asbjørn Aaheim:
Inntekter fra utvinning av norske naturressurser. Noen teoretiske betraktninger. **Rapporter 94/14, 1994.**

Tom-André Johansson:
En økonometrisk analyse av lagertilpasningen i norske industrisektorer. **Rapporter 94/16, 1994.**

Lasse S. Stambøl:
Flytting, utdanning og arbeidsmarked 1986-1990. En interaktiv analyse av sammenhengen mellom endringer i flyttetilbøyelighet og arbeidsmarked. **Rapporter 94/17, 1994.**

Anne Brendemoen, Mona I. Hansen og Bodil Larsen:
Framskriving av utslipp til luft i Norge. En modelldokumentasjon. **Rapporter 94/18, 1994.**

Erling Holmøy, Gunnar Nordén og Birger Strøm:
MSG-5. A Complete Description of the System of Equations. **Rapporter 94/19, 1994.**

Ragnhild Balsvik og Anne Brendemoen:
A Computable General Equilibrium Model for Tanzania. Documentation of the Model, the 1990 – Social Accounting Matrix and Calibration. **Rapporter 94/20, 1994.**

Audun Langørgen:
Framskriving av sysselsettingen i kommuneforvaltningen. **Rapporter 94/24, 1994.**

Mette Rolland:
Militærutgifter i utviklingsland. Metodeproblemer knyttet til måling av militærutgifter i norske programland. **Rapporter 94/26, 1994.**

Petter Jakob Bjerve:
Utviklingsoppdrag i Sri Lanka. **Rapporter 94/28, 1994.**

Marie W. Arneberg:
Dokumentasjon av prosjektet LOTTE-TRYGD. **Rapporter 94/29, 1994.**

Kirsten Hansen:
Skatter og overføringer til private. Historisk oversikt over satser mv. Årene 1975-1994. **Rapporter 94/21, 1994.**

Einar Bowitz, Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld og Knut Moum:
Norsk medlemskap i EU - en makroøkonomisk analyse. **Rapporter 94/25, 1994.**

Helge Brunborg og Svenn-Erik Mamalund:
Kohort- og periodefruktbarhet i Norge 1820-1993. **Rapporter 94/27, 1994.**

Elin Berg:
Estimering av investeringsrelasjoner med installasjonskostander. **Rapporter 94/30, 1994.**

Torbjørn Hægeland:
En indikator for effekter av næringspolitiske tiltak i en økonomi karakterisert ved monopolistisk konkurranse. **Rapporter 94/31, 1994.**

Bjørn E. Naug:
En økonometrisk modell for norsk eksport av industrielle råvarer. **Rapporter 95/2, 1995.**

Annegrete Bruvoll og Gina Spurkland:
Avfall i Noreg fram til 2010. **Rapport 95/8, 1995.**

Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld, Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland og Birger Strøm:
Sammensetningen av den effektive støtten til norske næringer i 1989 og 1991. **Rapporter 95/9, 1995.**

Ole Tom Djupskås og Runa Nesbakken:
Energibruk i husholdningene 1993. Data fra forbruksundersøkelsen. **Rapport 95/10, 1995.**

Discussion Papers

Brita Bye:
Modelling Consumers' Energy Demand. **DP no. 68, 1992.**

Knut H. Alfsen, Anne Brendemoen and Solveig Glomsrød:
Benefits of climate policies: Some tentative calculations. **DP no. 69, 1992.**

Rolf Aaberge, Xiaojie Chen, Jing Li and Xuezeng Li:
The structure of economic inequality among households living in urban Sichuan and Liaoning, 1990. **DP no. 70, 1992.**

Knut H. Alfsen, Kjell Arne Brekke, Frode Brunvoll, Hilde Lurås, Karine Nyborg and Hans Viggo Sæbø:
Environmental Indicators. **DP no. 71, 1992.**

Brita Bye and Erling Holmøy:
Dynamic equilibrium adjustment to a terms of trade disturbance. **DP no. 72, 1992.**

Odd Aukrust:
The Scandinavian contribution to national accounting. Paper for The IARIW twenty-second general conference, Flims, Switzerland August 30 - September 5, 1992. Session 8 A. History of National Accounts and the Development of National Accounting concepts. **DP no. 73, 1992.**

Jørgen Aasness, Erling Eide and Terje Skjerpen:
A criminometric study using panel data and latent variables. **DP no. 74, 1992.**

Rolf Aaberge and Xuexeng Li:
The trend in income inequality in urban Sichuan and Liaoning, 1986-1990. **DP no. 75, 1992.**

John K. Dagsvik and Steinar Strøm:
Labor supply with non-convex budget sets, hours restriction and non-pecuniary job-attributes. **DP no. 76, 1992.**

John K. Dagsvik:
Intertemporal discrete choice, random tastes and functional form. **DP no. 77, 1992.**

Haakon Vennemo:
Tax reforms when utility is composed of additive functions. **DP no. 78, 1993.**

John K. Dagsvik:
Discrete and continuous choice, max-stable processes and independence from irrelevant attributes. **DP no. 79, 1993.**

John K. Dagsvik:
How large is the class of generalized extreme value random utility models? **DP no. 80, 1993.**

Hugo Birkelund, Eystein Gjelsvik and Morten Aaserud:
Carbon/energy taxes and the energy market in Western Europe. **DP no. 81, 1993.**

Einar Bowitz:
Unemployment and the growth in the number of recipients of disability benefits in Norway. **DP no. 82, 1993.**

Leif Andreassen:
Theoretical and econometric modeling of disequilibrium. **DP no. 83, 1993.**

Kjell Arne Brekke:
Do Cost-Benefit Analyses favour Environmentalists? **DP no. 84, 1993.**

Leif Andreassen:
Demographic forecasting with a dynamic stochastic microsimulation model. **DP no. 85, 1993.**

Geir B. Asheim and Kjell Arne Brekke:
Sustainability when Resource Management has Stochastic Consequences. **DP no. 86, 1993.**

Olav Bjerkholt and Yu Zhu:
Living Conditions of Urban Chinese Households around 1990. **DP no. 87, 1993.**

Rolf Aaberge:
Theoretical Foundations of Lorenz Curve Orderings. **DP no. 88, 1993.**

Jørgen Aasness, Erik Biørn and Terje Skjerpen:
Engel Functions, Panel Data, and Latent Variables - with Detailed Results. **DP no. 89, 1993.**

Ingvild Svendsen:
Testing the Rational Expectations Hypothesis. Using Norwegian Microeconomic Data. **DP no. 90, 1993.**

Einar Bowitz, Asbjørn Rødseth and Erik Storm:
Fiscal Expansion, the Budget Deficit and the Economy: Norway 1988-91. **DP no. 91, 1993.**

Rolf Aaberge, Ugo Colombino and Steinar Strøm:
Labor Supply in Italy. **DP no. 92, 1993.**

Tor Jakob Klette:
Is Price Equal to Marginal Costs? An Integrated Study of Price-Cost Margins and Scale Economies among Norwegian Manufacturing Establishments 1975-90. **DP no. 93, 1993.**

John K. Dagsvik:
Choice Probabilities and Equilibrium Conditions in a Matching Market with Flexible Contracts. **DP no. 94, 1993.**

Tom Kornstad:
Empirical Approaches for Analysing Consumption and Labour Supply in a Life Cycle Perspective. **DP no. 95, 1993.**

Tom Kornstad:
An Empirical Life Cycle Model of Savings, Labour Supply and Consumption without Intertemporal Separability. **DP no. 96, 1993.**

Snorre Kverndokk:
Coalitions and Side Payments in International CO_2 Treaties. **DP no. 97, 1993.**

Torbjørn Eika:
Wage Equations in Macro Models. Phillips Curve versus Error Correction Model Determination of Wages in Large-Scale UK Macro Models. **DP no. 98, 1993.**

Anne Brendemoen and Haakon Vennemo:
The Marginal Cost of Funds in the Presence of External Effects. **DP no. 99, 1993.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Empirical Modelling of Norwegian Exports: A Disaggregated Approach. **DP no. 100, 1993.**

Anne Sofie Jore, Terje Skjerpen and Anders Rygh Swensen:
Testing for Purchasing Power Parity and Interest Rate Parities on Norwegian Data. **DP no. 101, 1993.**

Runa Nesbakken and Steinar Strøm:
The Choice of Space Heating System and Energy Consumption in Norwegian Household. **DP no. 102, 1993.**

Asbjørn Aaheim and Karine Nyborg:
"Green National Product": Good Intensions, Poor Device? **DP no. 103, 1993.**

Knut H. Alfsen, Hugo Birkelund and Morten Aaserud:
Secondary Benefits of the EC Carbon/Energy Tax. **DP no. 104, 1993.**

Jørgen Aasness and Bjart Holtsmark:
Consumer Demand in a General Equilibrium Model for Environmental Analysis. **DP no. 105, 1993.**

Kjersti-Gro Lindquist:
The Existence of Factor Substitution in the Primary Aluminium Industry. A Multivariate Error Correction Approach on Norwegian Panel Data. **DP no. 106, 1993.**

Snorre Kverndokk:
Depletion of Fossil Fuels and the Impact of Global Warming. **DP no. 107, 1994.**

Knut A. Magnussen:
Precautionary Saving and Old-Age Pensions. **DP no. 108, 1994.**

Frode Johansen:
Investment and Financial Constraints. An empirical Analysis of Norwegian Firms. **DP no. 109, 1994.**

Kjell Arne Brekke and Pål Børing:
The Volatility of Oil Wealth under Uncertainty About Parameter Values. **DP no. 110, 1994.**

Margaret J. Simpson:
Foreign Control and Norwegian Manufacturing Performance. **DP no. 111, 1994.**

Yngve Willasen and Tor Jakob Klette:
Correlated Measurement Errors, Bounds on Parameters, and a Model of Producer Behavior. **DP no. 112, 1994.**

Dag G. Wetterwald:
Car Ownership and Private Car Use. A Microeconometric Analysis Based on Norwegian Data. **DP no. 113, 1994.**

Knut Einar Rosendahl:
Does Improved Environmental Policy Enhance Economic Growth? Endogenous Growth Theory Applied to Developing Countries. **DP no. 114, 1994.**

Leif Andreassen, Dennis Fredriksen og Olav Ljones:
The Future Burden of Public Pension Benefits. A Microsimulation Study. **DP no. 115, 1994.**

Anne Brendemoen:
Car Ownership Decisions in Norwegian Households. **DP no. 116, 1994.**

Audun Langørgen:
A MAcromodel of Local Government Spending Behaviour in Norway. **DP no. 117, 1994.**

Kjell Arne Brekke:
Utilitarism, Equivalence Scales and Logaritnmic Utility. **DP no. 118, 1994.**

Kjell Arne Brekke, Hilde Lurås og Karine Nyborg:
Sufficient Welfare Indicators, Allowing Disagreement in Evaluations of Social Welfare. **DP no. 119, 1994.**

Tor Jakob Klette:
R&D, Scope Economies and Company Structure: A "Not-so-Fixed Effect" Model of Plant Performance. **DP no. 120, 1994.**

Yngve Willassen:
A Generalization of Hall's Specification of the Consumption Function. **DP no. 121, 1994.**

Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland og Øystein Olsen:
Effective Rates of Assistance for Norwegian Industries. **DP no. 122, 1994.**

Klaus Mohn:
On Equity and Public Pricing in Developing Countries. **DP no. 123, 1994.**

Jørgen Aasness, Erling Eide og Terje Skjerpen:
Criminometrics, Latent Variables, Panel Data, and Different Types of Crime. **DP no. 124, 1994.**

Erik Biørn og Tor Jakob Klette:
Errors in Variables and Panel Data: The Labour Demand Response to Permanent Changes in Output. **DP no. 125, 1994.**

Ingvild Svendsen:
Do Norwegian Firms Form Extrapolative Expectations? **DP no. 126, 1994.**

Tor Jakob Klette og Zvi Griliches:
The Inconsistency of Common Scales Estimators when Output Prices are Unobserved and Endogenous. **DP no. 127, 1994.**

Knut Einar Rosendahl:
Carbon Taxes and the Petroleum Wealth. **DP no. 128, 1994.**

Søren Johansen og Anders Rygh Swensen:
Testing Rational Expectations in Vector Autoregressive Models. **DP no. 129, 1994.**

Tor Jakob Klette:
Estimating Price-Cost Margins and Scale Economies from a Panel of Microdata. **DP no. 130, 1994.**

Leo Andreas Grünfeld:
Monetary Aspects of Business Cycles in Norway. An Exploratory Study Based on Historical Data. **DP no. 131, 1994.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Testing for Market Power in the Norwegian Primary Aluminium Industry. **DP no. 132, 1994.**

Tor Jakob Klette:
R&D, Spillovers and Performance among Heterogenous Firms. An Empirical Study Using Microdata. **DP no. 133, 1994.**

Kjell Arne Brekke og Hanne A. Gravningsmyhr:
Adjusting NNP for instrumental or defensive expenditures. An analytical approach. **DP no. 134, 1994.**

Thor Olav Thoresen:
Distributional and Behavioural Effects of Child Care Subsidies. **DP no. 135, 1995.**

Tor Jakob Klette og Astrid Mathiassen:
Job Creation, Job Destruction and Plant Turnover in Norwegian Manufacturing. **DP no. 136, 1995.**

Karine Nyborg:
Project Evaluations and Decision Processes. **DP no. 137, 1995.**

Leif Andreassen:
A Framework for Estimating Disequilibrium Models with Many Markets. **DP no. 138, 1995.**

Leif Andreassen:
Aggregation when Markets do not Clear. **DP no. 139, 1995.**

Terje Skjerpen:
Is there a Business Cycle Component in Norwegian Macroeconomic Qarterly Time Series? **DP no. 140, 1995.**

John K. Dagsvik:
Probabilistic Choice Models for Uncertain Outcomes. **DP no. 141, 1995.**

Reprints

Olav Ljones and Kyrre Aamdal:
Demographic changes and local public expenditure in a macroeconomic perspective. Some Norwegian examples. **Reprints no. 57, 1992.** Reprint from G. Hinteregger (editor), Statistical Journal of the United Nations Economic Commission for Europe. Volume 8, number 1, 1991. ISSN 0167-8000.

Lasse S. Stambøl:
Migration projection in Norway: A regional demographic-economic model. **Reprints no. 58, 1992.** Reprint from John Stillwell and Peter Congdon (editors): Migration models. Macro and micro approaches, 1991. By permission of Belhaven Press (A division of Pinter Publishers Ltd, 25 Floral Street, London WC2E 9DS. All rights reserved.). ISBN 1-85293-148-5.

Ådne Cappelen, Nils Petter Gleditsch and Olav Bjerkholt:
Guns, butter and growth: the case in Norway. **Reprints no. 59, 1992.** Guns, butter and growth: the case of Norway. Reprint from Steve Chan and Alex Mintz (editors): Defence welfare and growth perspectives and evidence. Routledge, London, 1992. ISBN 0-415-07599-8.

Erling Holmøy:
The structure and working of MSG-5, an applied general equilibrium model of the Norwegian economy. **Reprints no. 60, 1992.** Reprint from Lars Bergman and Øystein Olsen (eds.), Economic modeling in the Nordic countries. Contribution to Economic Analysis no. 210, ELsevier Science Publishers B.V. (North-Holland) 1992.

Ådne Cappelen:
MODAG. A macroeconomic model of the Norwegian economy. **Reprints no. 61, 1992.** MODAG. A macroeconomic model of the Norwegian economy. Reprint from Lars Bergman and Øystein Olsen (eds.), Economic modeling in the Nordic countries. Contribution to Economic analysis no. 210, Elsevier Science Publishers B.V. (North-Holland), 1992.

Bjart Holtsmark og Kyrre Aamdal:
Makroøkonomiske konsekvenser av befolkningsutviklinga. **Reprints nr. 62, 1993.** Reprints from Nov. 1992:1. *Trygghet - verdighet - omsorg.* ISSN 0333-2306.

T.Ø. Kobila:
An application of reflected diffusions of the problem of choosing between hydro and thermal power generation. **Reprints no. 63, 1993.** Reprint from Stochastic processes and their applications (44 (1993) 117-139). Elsevier Science Publishers B.V., North-Holland, 1993. ISSN 0304-4149.

Olav Bjerkholt and Eystein Gjelsvik:
Common Carriage for Natural Gas: the Producers' Perspective. **Reprints no. 64, 1993.** Reprint from Einar Hope and Steinar Strøm (eds.) *Energy Markets and Environmental Issues: A European Perspective.* Scandinavian University Press 1992. ISBN 82-00-21435-4.

T.Ø. Kobila:
A Class of Solvable Stochastic Investment Problems Involving Singular Controls. **Reprints no. 65, 1993.** Reprints from *Stochastics and Stochastics Reports*, 43, 29-63. Gordon and Breach Science Publishers, S.A., USA, 1993.

Jørgen Aasness, Erling Eide and Terje Skjerpen:
Crimonometrics, Latent Variables, and Panel Data. **Reprints no. 66, 1993.** Reprint from K. Haagen, D.J. Bartholomew and M. Deistler (eds.): *Statistical Modelling and Latent Variables.* Elsevier Science Publishers B.V. North-Holland, 1993.

Petter Jakob Bjerve:
Feilslegen politikk? Analyse og vurdering av den makroøkonomiske politikken i 1986-1992. **Reprint no. 67, 1994.** Særtrykk fra *Sosialøkonomen*, 1993, 11, 22-27.

Jørgen Aasness, Erik Biørn and Terje Skjerpen:
Engel Functions, Panel Data, and Latent Variables. **Reprint no. 68, 1994.** Reprint from *Econometrica*, 1993, 61, 6, 1395-1422.

Knut H. Alfsen og Hans Viggo Sæbø:
Environmental Quality Indicators: Background, Principles and Examples from Norway. **Reprints no. 69, 1994.** Reprint from *Environmental and Resource Economics*, 1993, 3, 415-435.

John K. Dagsvik:
Discrete and Continuous Choice, Max-Stable Processes, and Independence from Irrelevant Attributes. **Reprints no. 70, 1994.** Reprint from *Econometrica*, 1994, 62, 5, 1179-1205.

Snorre Kverndokk:
Coalitions and Side Payments in International CO2 Treaties. **Reprints no. 72, 1995.** Reprint from Ekko C. Van Ierland (ed.): *International Environmental Economics, Theories, Models and Applications to Climate Change, International Trade and Acidification.* Developments in Environmental Economics 4, 1994, 45-76. Elsevier Science Publishers B.V. Amsterdam.

Knut Anton Mork, Øystein Olsen og Hans Terje Mysen:
Macroeconomic Responses to Oil Price Increases and Decreases in Seven OECD Countries. **Reprints no. 73, 1995.** Reprint from *The Energy Journal* 15, 4, 1994, 19-35.

John K. Dagsvik:How Large is the Class of Generalized Extreme Value Random Utility Models? **Reprints no. 74, 1995.** Sidetall 9. Reprint from *Journal of Mathematical Psychology*, Vol. 39, 1995, No. 1. 90-98

Documents

Haakon Vennemo:
Welfare and the Environment. Implications of a recent tax reform in Norway. **Documents 94/1, 1994.**

Knut H. Alfsen:
Natural Resource Accounting and Analysis in Norway. **Documents 94/2, 1994.**

Olav Bjerkholt:
Ragnar Frisch 1895-1995. **Documents 94/3, 1994.**

Anders Rygh Swensen:
Simple examples on smoothing macroeconomic time series. **Documents 95/1, 1995.**

Chunping Zhao, Olav Bjerkholt, Tore Halvorsen and Yu Zhu: The Flow of Funds Accounts in China. **Documents 95/3, 1995.**

Notater

Dennis Fredriksen:
Datagrunnlaget for trygdemodellen MOSART-T. **Notater 92/7, 1992.**

Dennis Fredriksen:
Analyser av overganger til uførhet og opptjening av pensjonsgivende inntekt for trygdemodellen MOSART-T. **Notater 92/8, 1992.**

Nina Langbraaten, Halvard Hansen og Jon Ivar Røstadsand:
Sosioøkonomisk husholdningsregnskap. Reiserapport fra studietur til Netherlands Central Bureau of Statistics, Voorburg. **Notater 92/12, 1992.**

Klaus Mohn, Lasse S. Stambøl og Knut Ø. Sørensen:
REGARDs formelle struktur. **Notater 93/3, 1993.**

Jing Li:
The potential of Norwegian official consumption statistics in marketing research. **Notater 93/4, 1993.**

Asbjørn Aaheim og Runa Nesbakken:
Data om husholdningers stasjonære energibruk. **Notater 93/5, 1993.**

Kjell Wettergreen:
Bestemmelse av konjunkturelle vendepunkter. **Notater 93/16, 1993.**

Erik Storm:
Offentlige utgifter og inntekter i MODAG. **Notater 93/19, 1993.**

Mario A. De Franco, Solveig Glomsrød, Henning Høie, Torgeir Johnsen and Eduardo Marín Castillo:
Soil erosion and economic growth in Nicaragua. **Notater 93/22, 1993.**

Bjart Holtsmark:
Folketrygdens alderspensjoner. Dokumentasjon av en modell for fremskrivning av utgiftene og for analyse av regelendringer. **Notater 93/24, 1993.**

Olav Bjerkholt:
Review of Macroeconomic Modelling Needs of the Ministry of Planning of the Kingdom of Saudi Arabia. **Notater 93/25, 1993.**

Einar Bowitz og Inger Holm:
MODAG. Teknisk dokumentasjon pr. 1.6. 1993. **Notater 93/26, 1993.**

Harald Koch-Hagen og Bodil Larsen:
TRAN. Dokumentasjon av en ettermodell for transportetterspørselen i MSG-EE. **Notater 93/33, 1993.**

Tom Eek, Jan Erik Sivertsen, Tor Skoglund and Knut Ø. Sørensen:
Economic Accounts at Regional Level: Methods and Data for Norway. **Notater 93/35, 1993.**

Knut H. Alfsen:
Demand for commercial and own transport services in production sectors. **Notater 93/39, 1993.**

Dennis Fredriksen:
MOSART. Teknisk dokumentasjon. **Notater 93/41, 1993.**

Dennis Fredriksen:
Dokumentasjon av input til MOSART. **Notater 93/42, 1993.**

Jørgen Aasness and Bjart Holtsmark:
Consumer Demand in MSG-5. **Notater 93/46, 1993.**

Stein Inge Hove:
Nedrustning av forsvaret. En modellbasert analyse. **Notater 93/47, 1993.**

Erling Holmøy og Birger Sørensen:
Virkningsberegninger på MSG-5, 1991-versjonen. **Notater 94/11, 1994.**

Knut Ø. Sørensen:
En databank med fylkesfordelte nasjonalregnskapstall. **Notater 94/12, 1994.**

Bjart Holtsmark:
Tjenesteytende virksomhet i Norge. Revidert versjon, august 1994. **Notater 94/13, 1994.**

Torbjørn Eika, Stein Inge Hove og Laila Haakonsen:
KVARTS i praksis. Macro-systemer og rutiner. **Notater 94/15, 1994.**

Einar Bowitz og Inger Holm:
Nye relasjoner i MODAG, januar 1994. Teknisk dokumentasjon. **Notater 94/17, 1994.**

Marie W. Arneberg:
LOTTE-TRYGD. Teknisk dokumentasjon. **Notater 94/22, 1994.**

Dennis Fredriksen:
MOSART. Teknisk dokumentasjon **Notater 95/5, 1995.**

Kjetil Olsen:
Nytte- og kostnadsvirkninger av en norsk oppfyllelse av nasjonale utslippsmålsettinger. **Notater 95/7, 1995.**

Ådne Cappelen, Terje Skjerpen og Jørgen Aasness: Konsumetterspørsel, tjenesteproduksjon og sysselsetting. En mikro til makro analyse. **Notater 95/17, 1995.**

Innholdsfortegnelse for ØKONOMISKE ANALYSER og ECONOMIC SURVEY de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Eva Ivås, Statistisk sentralbyrå, telefon: 22 86 45 70, telefax: 22 11 12 38, E-mail: eiv@ssb.no

ES 3/94

Economic trends

Bodil M. Larsen: Macroeconomic impacts of reducing NO_x emissions in Norway

ES 4/94

Economic trends

Ådne Cappelen and Nils Martin Stølen: Forecasting labour market imbalances

ES 1/95

Economic survey 1994

Hilde Lurås: Rent from Norwegian natural resources

ES 2/95

Economic trends

Torstein Bye and Tor Arnt Johnsen: Norway - the Nordic power house.

Mette Rolland: Prospects for the world economy.

ØA 5/94

Konjunkturtendensene.

Knut A. Magnussen: Konjunktursituasjonen i Europa, råvareprisutviklingen og veksten i verdenshandelen.

Lasse S. Stambøl: Regional befolkningsframskriving etter utdanning.

Godkjente doktoravhandlinger:

*Nils Martin Stølen:*Lønnsdannelse og den makroøkonomiske funksjonsmåten til det norske arbeidsmarkedet.

Tom Kornstad: Empirical life cycle models of labour supply and consumption.

ØA 6/94

Konjunkturtendensene.

Bodil Merethe Larsen: Reduksjon av norske NO_x utslipp.

Godkjente doktoravhandlinger:

Snorre Kverndokk: Essays on cost-effectivenes, efficiency and justice in international CO_2 agreements.

ØA 7/94

Marie W. Arneberg og Hanne A. Gravningsmyhr: Pensjonistbeskatningen.

Tor Arnt Johnsen og Hans Terje Mysen: Et felles norsk-svensk kraftmarked.

Helge Brunborg: Befolkning og utvikling sett på bakgrunn av befolkningskonferansen i Kairo.

Jan O. Furseth: Ny standard for næringsgruppering.

ØA 8/94

Einar Bowitz, Taran Fæhn, Leo A. Grünfeld og Knut Moum: Noen makroøkonomiske virkninger av et norsk EU-medlemskap.

Hilde Lurås: Grunnrente og formue av norske naturressurser.

Knut H. Alfsen og Morten Aaserud: Klimapolitikk, kraftproduksjon og sur nedbør.

Gunnar Nordèn: MSG-5. En likevektsmodell for norsk økonomi.

ØA 9/94

Konjunkturtendensene.

Thor Olav Thoresen: Fordelingseffekten av barnehagesubsidiene.

Knut A. Magnussen: Oppgangen i de langsiktige rentene og konjunkturutviklingen i Vest-Europa.

Liv Hobbelstad Simpson og Tor Skoglund: Gjennomføringen av hovedrevisjon av nasjonalregnskapet.

Stein Inge Hove og Torbjørn Eika: KVARTS: Modellen bak prognosene.

ØA 1/95

Konjukturtendensene.

Dennis Fredriksen: MOSART - en modell for framskrivinger av befolkningen.

Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl: CO_2-avgifter og petroleumsformue.

Helge Næsheim og Ståle Drevdal: Utvikling i sysselsetting, ledighet og yrkespassivitet i de nordiske land.

Kjersti-Gro Lindquist: Konkurranseevnen i norsk industri.

Ådne Cappelen og Mette Rolland: Makroøkonomisk utvikling på mellomlang sikt.

ØA 2/95

Økonomisk utsyn over året 1994.

ØA 3/95

Hanne A. Gravningsmyhr: Pensjonister, pensjon og skattlegging

Nils Marting Stølen og Turid Åvitsland: Regional arbeidsmarkedsutvikling 1990-2000

Einar Bowitz: Hva er MODAG?

Hanne A. Gravningsmyhr: LOTTE - en modell for beregning av skatt og trygd

Godkjente doktoravhandlinger:

Leif Andreassen: Econometric analysis of disequilibrium

Kjersti-Gro Lindquist: The market power of Norwegian exporters

ØA 4/95

Elin Berg: Utviklingen på det europeiske gassmarked.

Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken: Norske CO_2-utslipp 1987-1993.

Audun Langørgen: Kommunenes økonomiske tilpasning over tid.

ØA 5/95

Konjunkturtendensene.

Einar Bowitz: MODAG-modellenes prognoseegenskaper 1991-1994.

Audun Langørgen: Virkninger av politiske reformer på antall tilsynsplasser og sysselsettingen i barnehager.

Tabell- og diagramvedlegg

Innhold

Side

A. Nasjonalregnskap for Norge[1)]

Tabell A1	Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Løpende priser. Mill. kr	1*
Tabell A2	Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Faste 1992-priser. Mill. kr	1*
Tabell A3	Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	2*
Tabell A4	Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Prisindeks. Prosentvis endring fra året før	2*
Tabell A5	Produksjon. Løpende priser. Mill. kr	3*
Tabell A6	Produksjon. Faste 1992-priser. Mill. kr	4*
Tabell A7	Produksjon. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	5*
Tabell A8	Produksjon. Prisindeks. Prosent endring fra året før	6*
Tabell A9	Produktinnsats. Løpende priser. Mill. kr	7*
Tabell A10	Produktinnsats. Faste 1992-priser. Mill. kr	8*
Tabell A11	Produktinnsats. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	9*
Tabell A12	Produktinnsats. Prisindeks. Prosent endring fra året før	10*
Tabell A13	Bruttoprodukt. Løpende priser. Mill. kr	11*
Tabell A14	Bruttoprodukt. Faste 1992-priser. Mill. kr	12*
Tabell A15	Bruttoprodukt. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	13*
Tabell A16	Bruttoprodukt. Prisindeks. Prosent endring fra året før	14*
Tabell A17	Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Mill. kr	15*
Tabell A18	Driftsresultat etter næring. Løpende priser. Mill. kr	16*
Tabell A19	Hovedtall for konsum. Løpende priser. Mill. kr	17*
Tabell A20	Hovedtall for konsum. Faste 1992-priser. Mill. kr	17*
Tabell A21	Hovedtall for konsum. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	18*
Tabell A22	Hovedtall for konsum. Prisindeks. Prosent endring fra året før	18*
Tabell A23	Konsum i husholdninger. Løpende priser. Mill. kr	19*
Tabell A24	Konsum i husholdninger. Faste 1992-priser. Mill. kr	19*
Tabell A25	Konsum i husholdninger. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	20*
Tabell A26	Konsum i husholdninger. Prisindeks. Prosent endring fra året før	20*
Tabell A27	Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Mill. kr	21*
Tabell A28	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1992-priser. Mill. kr	22*
Tabell A29	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	23*
Tabell A30	Bruttoinvestering i fast realkapital. Prisindeks. Prosent endring fra året før	24*
Tabell A31	Eksport. Løpende priser. Mill. kr	25*
Tabell A32	Eksport. Faste 1992-priser. Mill. kr	26*
Tabell A33	Eksport. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	27*
Tabell A34	Eksport. Prisindeks. Prosent endring fra året før	28*
Tabell A35	Import. Løpende priser. Mill. kr	29*
Tabell A36	Import. Faste 1992-priser. Mill. kr	30*
Tabell A37	Import. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før	31*
Tabell A38	Import. Prisindeks. Prosent endring fra året før	32*
Tabell A39	Driftsregnskapet overfor utlandet. Sammendrag. Mill. kr	33*
Tabell A40	Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige. Absolutte tall og prosent fra året før	34*
Tabell A41	Lønnsvekst etter næring. Lønnstakere. Prosentvis endring fra året før	35*
Tabell A42	Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Mill. kr	36*
Tabell A43	Statsforvaltningen	37*
Tabell A44	Kommuneforvaltningen	40*
Tabell A45	Finansielle foretak	42*
Tabell A46	Offentlige og private ikke personlige foretak	44*
Tabell A47	Husholdninger	46*
Tabell A48	Utlandet	48*

B. Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell B1:	Olje- og gassproduksjon	50*
Tabell B2:	Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	50*
Tabell B3:	Industriproduksjon - produksjonsindeksen	50*
Tabell B4:	Ordretilgang - industri	51*
Tabell B5:	Ordrereserver - industri	51*
Tabell B6:	Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning	52*
Tabell B7:	Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	52*
Tabell B8:	Boligbygging	52*
Tabell B9:	Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	53*
Tabell B10:	Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	53*
Tabell B11:	Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	53*

Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer ... 53*
Tabell B13: Timefortjeneste ... 54*
Tabell B14: Konsumprisindeksen ... 54*
Tabell B15: Engrospriser ... 54*
Tabell B16: Utenrikshandel - verditall ... 55*
Tabell B17: Utenrikshandel - indekser ... 55*

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon ... 56*
Produksjonsindeksen ... 56*
Ordreindeksen - industri ... 57*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger ... 58*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet ... 58*
Arbeidsledighet og sysselsetting ... 59*
Antatte og utførte investeringer i industrien ... 59*
Detaljomsetning mv. ... 59*
Lønninger ... 59*
Konsum- og engrospriser ... 60*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer ... 60*
Utenrikshandel ... 60*

C. Nasjonalregnskapstall for utvalgte OECD-land

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt ... 61*
Tabell C2: Privat konsum ... 61*
Tabell C3: Offentlig konsum ... 61*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital ... 62*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester ... 62*
Tabell C6: Import av varer og tjenster ... 62*
Tabell C7: Privat konsum ... 63*
Tabell C8: Arbeidsledighet ... 63*

D. Konjunkturindikatorer for utlandet

Tabell D1: Sverige ... 64*
Tabell D2: Danmark ... 64*
Tabell D3: Storbritannia ... 64*
Tabell D4: Tyskland (vest) ... 64*
Tabell D5: Frankrike ... 65*
Tabell D6: USA ... 65*
Tabell D7: Japan ... 65*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1. Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	784296	821352	870330	208970	211956	216837	232567	226776	226038
Innenlandsk anvendelse	730008	768007	818020	197210	200195	204456	216158	209212	215661
Konsum i alt	567894	591732	622555	148291	149706	157761	166798	152816	157474
Konsum i husholdninger	373649	390401	414160	97175	98113	105183	113689	101254	104926
Konsum i statsforvaltningen	70985	74101	75094	18435	18594	18937	19129	18163	18814
Konsum i kommuneforvaltningen	101960	105383	110391	27048	27317	27872	28155	27590	27859
Konsum i ideelle organisasjoner	21300	21846	22910	5633	5682	5769	5825	5809	5876
Bruttoinvesteringer i alt	162114	176276	195465	48920	50489	46695	49360	56396	58186
Bruttoinvestering i fast kapital	156340	163124	175969	39083	45164	44462	47259	42565	48249
Bruttoinvestering, eget bruk	18029	17919	23191	4822	5251	6142	6976	6696	6614
Bruttoinvestering, markedsrettet	106131	115629	122378	28065	33471	30956	29887	28681	34338
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	16202	13935	13693	2784	2770	2984	5155	2694	2613
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	13794	13429	14008	2835	3072	3624	4477	3378	3645
Bruttoinvestering, ideelle organisasjoner	2184	2213	2698	577	600	756	764	1116	1039
Lager	5774	13151	19496	9836	5325	2234	2101	13832	9937
Eksport i alt	300094	315545	334746	78934	81978	83946	89888	88693	84756
Import i alt	245806	262200	282436	67174	70218	71565	73479	71129	74379

Tabell A2. Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	784296	800581	846193	206515	205516	209626	224536	215647	212748
Innenlandsk anvendelse	730008	750083	786598	191050	192827	196487	206235	198064	203584
Konsum i alt	567894	578103	598739	143773	144337	151394	159235	144647	148248
Konsum i husholdninger	373649	382068	400287	94468	94989	101538	109292	96260	99580
Konsum i statsforvaltningen	70985	71758	71303	17733	17743	17919	17908	16964	17388
Konsum i kommuneforvaltningen	101960	102976	105372	26148	26181	26477	26566	25981	25864
Konsum i ideelle organisasjoner	21300	21300	21777	5424	5424	5459	5469	5442	5416
Bruttoinvesteringer i alt	162114	171979	187860	47277	48490	45093	47000	53417	55336
Bruttoinvestering i fast kapital	156340	158616	167394	37464	42883	42498	44549	39694	44694
Bruttoinvestering, eget bruk	18029	17784	22386	4753	5109	5888	6636	6314	6169
Bruttoinvestering, markedsrettet	106131	111795	115765	26682	31566	29507	28011	26599	31703
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	16202	13621	13093	2689	2638	2874	4892	2529	2432
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	13794	13239	13546	2776	2988	3501	4281	3198	3419
Bruttoinvestering, ideelle organisasjoner	2184	2178	2604	564	582	729	729	1054	971
Lager	5774	13363	20466	9813	5607	2595	2451	13722	10642
Eksport i alt	300094	306159	332230	80392	81008	82300	88530	85494	81451
Import i alt	245806	255660	272635	64927	68318	69160	70230	67910	72287

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A3. Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	2,1	5,7	6,2	7,1	4,4	5,2	4,4	3,5
Innenlandsk anvendelse	2,7	4,9	4,6	9,8	3,1	2,5	3,7	5,6
Konsum i alt	1,8	3,6	4,3	3,8	3,2	3,1	0,6	2,7
Konsum i husholdninger	2,3	4,8	5,8	5,1	4,3	4,1	1,9	4,8
Konsum i statsforvaltningen	1,1	-0,6	-0,3	-0,4	-1,0	-0,8	-4,3	-2,0
Konsum i kommuneforvaltningen	1,0	2,3	2,4	2,5	2,2	2,2	-0,6	-1,2
Konsum i ideelle organisasjoner	0,0	2,2	2,3	2,3	2,0	2,3	0,3	-0,1
Bruttoinvesteringer i alt	6,1	9,2	5,5	32,6	3,0	0,3	13,0	14,1
Bruttoinvestering i fast kapital	1,5	5,5	7,9	14,7	6,6	-4,5	6,0	4,2
Bruttoinvestering, eget bruk	-1,4	25,9	17,2	26,5	30,7	28,0	32,8	20,8
Bruttoinvestering, markedsrettet	5,3	3,6	8,3	17,6	3,9	-12,3	-0,3	0,4
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	-15,9	-3,9	4,5	-15,1	-9,3	2,5	-6,0	-7,8
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	-4,0	2,3	-4,3	5,2	6,6	1,7	15,2	14,4
Bruttoinvestering, ideelle organisasjoner	-0,3	19,6	5,8	4,3	37,4	31,1	86,8	66,8
Lager	131,4	53,2	-2,7	-775,5	-33,3	.	39,8	89,8
Eksport i alt	2,0	8,5	11,4	4,2	7,8	10,7	6,3	0,5
Import i alt	4,0	6,6	7,6	11,1	4,7	3,6	4,6	5,8

Tabell A4. Bruttonasjonalprodukt etter sluttanvendelse. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	2,6	0,3	-1,3	-0,2	0,5	1,9	3,9	3,0
Innenlandsk anvendelse	2,4	1,6	1,6	1,6	1,5	1,6	2,3	2,0
Konsum i alt	2,4	1,6	1,6	1,4	1,8	1,6	2,4	2,4
Konsum i husholdninger	2,2	1,3	1,3	1,0	1,5	1,3	2,3	2,0
Konsum i statsforvaltningen	3,3	2,0	1,8	1,8	2,3	2,0	3,0	3,2
Konsum i kommuneforvaltningen	2,3	2,4	2,3	2,2	2,5	2,5	2,7	3,2
Konsum i ideelle organisasjoner	2,6	2,6	2,5	2,6	2,8	2,4	2,8	3,6
Bruttoinvesteringer i alt	2,5	1,5	1,6	2,6	0,4	1,6	2,0	1,0
Bruttoinvestering i fast kapital	2,8	2,2	2,2	3,1	1,4	2,2	2,8	2,5
Bruttoinvestering, eget bruk	0,8	2,8	1,2	2,1	3,4	3,9	4,5	4,3
Bruttoinvestering, markedsrettet	3,4	2,2	2,5	3,5	1,1	2,0	2,5	2,1
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	2,3	2,2	2,4	3,1	1,3	2,2	2,9	2,4
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	1,4	1,9	1,4	1,4	2,0	2,6	3,4	3,7
Bruttoinvestering, ideelle organisasjoner	1,6	2,0	1,5	1,5	2,0	2,5	3,5	3,8
Lager	-1,6	-3,2	-0,8	-27,7	-16,5	415,1	0,6	-1,7
Eksport i alt	3,1	-2,2	-6,1	-2,9	-1,5	1,4	5,7	2,8
Import i alt	2,6	1,0	1,4	1,8	0,8	0,3	1,2	0,1

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	1336352	1389900	1469062	350861	362135	364404	391661	378675	381243
Jordbruk	25601	26352	25604	5191	5611	9105	5697	5049	5258
Skogbruk	3706	3015	3041	918	846	333	944	1544	1413
Fiske og fiskeoppdrett	10592	10837	12928	3418	2945	3064	3501	3929	3423
Olje og gassutvinning	118584	127600	133408	31805	34143	31019	36442	33664	34029
Utv. av råolje og naturgass	112975	121449	127014	29756	32582	29727	34950	32255	32905
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5609	6150	6394	2049	1561	1292	1492	1409	1124
Bergverksdrift	4337	4412	4674	987	1215	1201	1272	1161	1269
Industri	303982	311926	335188	80398	85373	79935	89483	91728	91249
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	79164	77978	81492	18757	21590	19875	21269	20540	22811
Tekstil, bekledning og skotøy	5442	5314	5748	1440	1486	1229	1593	1683	1539
Treforedling	15548	15699	17570	4193	4174	4301	4902	5489	5683
Grafisk produksjon	23045	24057	25608	6470	6320	6051	6766	6912	6556
Raffinering	15361	15906	15719	3868	3908	4016	3927	3520	3484
Kjemiske råvarer	15514	16706	17799	4402	4336	4372	4689	5285	4683
Kjemiske og mineralske prod.	21457	21922	24001	5849	6194	5456	6501	6939	6832
Metaller	25069	25354	30165	6924	7530	7580	8131	9009	8481
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	83818	89138	94340	23230	24300	21765	25045	25950	25128
Trevare-, møbelindustri og annen industri	19564	19852	22745	5265	5534	5289	6658	6401	6052
Kraftforsyning	29093	29597	27839	8310	6040	5731	7758	8656	6927
Bygg og anlegg	83143	79342	87989	18310	20395	23748	25536	23224	24466
Varehandel	126511	129625	140126	31951	33528	34188	40459	34793	34541
Hotell og restaurant	23165	24898	28206	6387	6597	7530	7692	6031	6323
Rørtransport	11867	12924	14692	3606	3673	3420	3993	3913	4006
Samferdsel	90075	98329	103887	23262	25956	27184	27485	25043	28064
Sjøfart	54379	59214	57733	13675	14554	15198	14306	14574	14520
Utenriks sjøfart	49996	54546	52548	12610	13139	13662	13137	13483	13130
Innenriks sjøfart	4383	4668	5185	1065	1416	1535	1169	1091	1390
Bank og forsikring	51029	52088	55652	13574	13415	13926	14737	14176	14914
Boligtjenester	69368	72181	73383	18145	18205	18415	18618	18500	18636
Forretningsmessig tjenesteyting	71122	74372	79572	20378	19670	17769	21755	21004	20795
Privat tjenesteyting	68081	75148	79460	20157	19064	20704	19535	21159	20025
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	191717	198040	205681	50391	50906	51936	52450	50528	51386
Statsforvaltningen	71511	73615	74871	18342	18531	18906	19092	17605	18278
Sivilt	48991	52181	53321	13062	13198	13464	13597	12837	13335
Forsvar	22520	21434	21550	5280	5333	5442	5495	4768	4943
Kommuneforvaltningen	120206	124425	130810	32049	32375	33030	33358	32923	33108
Fastlands-næringer	1155905	1194830	1268413	302840	311180	316304	338089	327615	330079
Markedsrettet	862898	892261	955096	226141	233752	237054	258149	249845	251211
Ikke markedsrettet	293007	302569	313318	76699	77429	79250	79940	77771	78868

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6. Produksjon. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	1336352	1358960	1428285	345911	353261	352391	376721	361503	362706
Jordbruk	25601	26560	25608	5196	5563	9050	5798	5187	5397
Skogbruk	3706	3320	3370	1100	1010	328	932	1439	1311
Fiske og fiskeoppdrett	10592	11178	12791	3481	2911	2965	3435	3698	3367
Olje og gassutvinning	118584	125456	140683	34916	35007	32280	38480	36020	35791
Utv. av råolje og naturgass	112975	120125	135388	33259	33722	31183	37223	34799	34793
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5609	5331	5295	1657	1284	1098	1257	1221	998
Bergverksdrift	4337	4399	4640	981	1210	1191	1258	1127	1266
Industri	303982	309996	327138	79541	83937	77620	86041	85788	85336
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	79164	79687	82881	19192	21950	20179	21560	20756	23259
Tekstil, bekledning og skotøy	5442	5304	5803	1425	1483	1262	1633	1658	1524
Treforedling	15548	16549	18109	4502	4409	4410	4788	4921	4847
Grafisk produksjon	23045	23147	23887	6052	5902	5639	6295	6313	5971
Raffinering	15361	15356	15862	3860	3983	3949	4069	3723	3587
Kjemiske råvarer	15514	16690	17184	4364	4231	4241	4348	4587	3992
Kjemiske og mineralske prod.	21457	21600	23455	5674	6153	5416	6212	6530	6438
Metaller	25069	25517	27795	6734	7063	6936	7061	7127	6827
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	83818	86376	90775	22632	23487	20667	23989	24409	23422
Trevare-, møbelindustri og annen industri	19564	19769	21387	5105	5276	4921	6086	5764	5469
Kraftforsyning	29093	29674	28052	8395	6158	5794	7706	8553	6985
Bygg og anlegg	83143	78719	84932	18044	19835	22762	24291	21860	22781
Varehandel	126511	127054	137629	31926	33149	33273	39282	33756	33907
Hotell og restaurant	23165	24493	27397	6150	6334	7684	7229	5793	6273
Rørtransport	11867	12529	13829	3407	3470	3188	3764	3599	3745
Samferdsel	90075	98753	106142	23899	26553	27705	27984	25703	28753
Sjøfart	54379	51877	50203	11983	12771	13145	12305	12702	12402
Utenriks sjøfart	49996	47370	45218	10951	11407	11676	11183	11654	11077
Innenriks sjøfart	4383	4507	4986	1032	1364	1468	1122	1048	1325
Bank og forsikring	51029	50663	53045	13101	13192	13376	13376	13192	13522
Boligtjenester	69368	70135	70836	17564	17593	17757	17922	17740	17769
Forretningsmessig tjenesteyting	71122	71939	75247	19543	18721	16722	20260	19587	19039
Privat tjenesteyting	68081	69534	71677	18306	17387	18498	17487	18595	17627
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	191717	192681	195067	48381	48461	49054	49171	47164	47433
Statsforvaltningen	71511	71397	70778	17603	17606	17791	17778	16356	16773
Sivilt	48991	50787	50685	12601	12639	12721	12725	12001	12297
Forsvar	22520	20610	20093	5002	4968	5070	5053	4355	4476
Kommuneforvaltningen	120206	121284	124289	30778	30855	31263	31394	30808	30661
Fastlands-næringer	1155905	1173604	1228556	296638	303378	305246	323294	310229	312093
Markedsrettet	862898	900315	969788	228998	237140	241033	262617	254503	256672
Ikke markedsrettet	293007	294515	298626	73843	74040	75270	75473	73112	73407

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7. Produksjon. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	1,7	5,1	4,7	6,1	4,6	5,0	4,5	2,7
Jordbruk	3,7	-3,6	-5,5	4,9	-8,5	-1,1	-0,2	-3,0
Skogbruk	-10,4	1,5	-15,9	10,9	9,4	16,4	30,8	29,8
Fiske og fiskeoppdrett	5,5	14,4	12,3	15,9	17,8	12,6	6,2	15,7
Olje og gassutvinning	5,8	12,1	17,9	16,3	4,7	10,2	3,2	2,2
Utv. av råolje og naturgass	6,3	12,7	17,5	17,2	5,3	11,4	4,6	3,2
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-4,9	-0,7	27,1	-2,6	-9,0	-16,4	-26,3	-22,3
Bergverksdrift	1,4	5,5	-6,8	6,2	6,4	15,7	14,9	4,7
Industri	2,0	5,5	3,1	7,6	5,8	5,6	7,9	1,7
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	0,7	4,0	1,2	6,2	6,8	1,8	8,1	6,0
Tekstil, bekledning og skotøy	-2,5	9,4	0,5	14,9	10,0	12,7	16,3	2,8
Treforedling	6,4	9,4	6,3	6,3	14,4	11,1	9,3	9,9
Grafisk produksjon	0,4	3,2	1,9	5,7	3,0	2,3	4,3	1,2
Raffinering	-0,0	3,3	4,5	-1,4	-0,0	10,7	-3,5	-9,9
Kjemiske råvarer	7,6	3,0	2,8	-0,4	5,4	4,1	5,1	-5,7
Kjemiske og mineralske prod.	0,7	8,6	3,1	13,4	7,2	10,5	15,1	4,6
Metaller	1,8	8,9	12,9	12,6	6,9	4,0	5,8	-3,3
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	3,1	5,1	1,9	8,3	3,7	6,3	7,9	-0,3
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,0	8,2	3,1	13,0	8,0	8,9	12,9	3,7
Kraftforsyning	2,0	-5,5	0,6	-4,2	-6,1	-11,7	1,9	13,4
Bygg og anlegg	-5,3	7,9	3,2	2,7	16,9	8,2	21,1	14,8
Varehandel	0,4	8,3	9,1	7,9	8,5	7,9	5,7	2,3
Hotell og restaurant	5,7	11,9	16,9	12,1	8,5	11,2	-5,8	-1,0
Rørtransport	5,6	10,4	15,7	15,6	2,3	8,6	5,6	7,9
Samferdsel	9,6	7,5	5,2	8,4	4,2	12,1	7,5	8,3
Sjøfart	-4,6	-3,2	-6,8	-2,6	-0,5	-3,0	6,0	-2,9
Utenriks sjøfart	-5,3	-4,5	-8,0	-4,2	-1,6	-4,3	6,4	-2,9
Innenriks sjøfart	2,8	10,6	8,5	12,8	9,0	12,2	1,6	-2,8
Bank og forsikring	-0,7	4,7	5,1	4,3	5,8	3,5	0,7	2,5
Boligtjenester	1,1	1,0	1,4	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting	1,1	4,6	5,1	6,1	5,7	1,9	0,2	1,7
Privat tjenesteyting	2,1	3,1	3,3	3,6	2,9	2,5	1,6	1,4
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	0,5	1,2	1,3	1,4	1,1	1,1	-2,5	-2,1
Statsforvaltningen	-0,2	-0,9	-0,6	-0,6	-1,2	-1,0	-7,1	-4,7
Sivilt	3,7	-0,2	0,1	0,3	-0,8	-0,4	-4,8	-2,7
Forsvar	-8,5	-2,5	-2,4	-2,9	-2,2	-2,5	-12,9	-9,9
Kommuneforvaltningen	0,9	2,5	2,5	2,6	2,6	2,3	0,1	-0,6
Fastlands-næringer	1,5	4,7	3,7	5,3	4,9	4,8	4,6	2,9
Markedsrettet	4,3	7,7	6,4	8,1	9,0	7,3	11,1	8,2
Ikke markedsrettet	0,5	1,4	1,5	1,4	1,4	1,3	-1,0	-0,9

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A8. Produksjon. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	2,3	0,6	-0,2	0,2	1,3	0,9	3,3	2,5
Jordbruk	-0,8	0,8	8,6	6,2	-1,1	-6,9	-2,6	-3,4
Skogbruk	-9,2	-0,6	-7,9	-8,2	13,1	11,4	28,5	28,6
Fiske og fiskeoppdrett	-3,1	4,2	2,1	-0,3	5,6	9,3	8,2	0,5
Olje og gassutvinning	1,7	-6,8	-13,5	-6,9	-5,6	-1,2	2,6	-2,5
Utv. av råolje og naturgass	1,1	-7,2	-14,8	-7,6	-5,8	-1,0	3,6	-2,1
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	15,4	4,7	9,5	9,3	-0,2	-0,3	-6,7	-7,4
Bergverksdrift	0,3	0,4	-1,4	0,8	0,2	2,0	2,4	-0,2
Industri	0,6	1,8	0,7	1,1	2,1	3,3	5,8	5,1
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-2,1	0,5	0,2	0,5	1,0	0,3	1,3	-0,3
Tekstil, bekledning og skotøy	0,2	-1,1	1,0	1,2	-2,9	-3,7	0,5	0,8
Treforedling	-5,1	2,3	-3,9	0,1	2,4	10,4	19,8	23,8
Grafisk produksjon	3,9	3,1	2,9	3,2	3,2	3,3	2,4	2,5
Raffinering	3,6	-4,3	-3,3	-6,6	-1,0	-6,2	-5,7	-1,0
Kjemiske råvarer	0,1	3,5	3,0	2,2	1,4	7,2	14,2	14,5
Kjemiske og mineralske prod.	1,5	0,8	1,5	-0,5	-0,7	2,9	3,1	5,4
Metaller	-0,6	9,2	2,4	7,5	9,2	17,6	22,9	16,5
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	3,2	0,7	0,4	0,1	1,4	0,9	3,6	3,7
Trevare-, møbelindustri og annen industri	0,4	5,9	3,4	5,4	7,2	7,3	7,7	5,5
Kraftforsyning	-0,3	-0,5	-0,7	-0,7	1,0	-1,1	2,2	1,1
Bygg og anlegg	0,8	2,8	1,2	2,0	3,4	4,0	4,7	4,5
Varehandel	2,0	-0,2	-0,5	-0,8	1,5	-0,8	3,0	0,7
Hotell og restaurant	1,7	1,3	2,2	1,2	1,0	0,7	0,3	-3,2
Rørtransport	3,1	3,0	4,4	3,7	7,0	-2,0	2,7	1,0
Samferdsel	-0,4	-1,7	-2,1	-2,6	-0,9	-1,3	0,1	-0,2
Sjøfart	14,1	0,7	0,4	0,4	-1,9	4,3	0,5	2,7
Utenriks sjøfart	15,1	0,9	0,6	0,6	-2,0	4,7	0,5	2,9
Innenriks sjøfart	3,6	0,4	0,4	0,3	0,1	1,0	0,8	1,0
Bank og forsikring	2,8	2,0	8,4	3,3	10,6	-10,1	3,7	8,5
Boligtjenester	2,9	0,7	1,4	0,5	0,4	0,5	0,9	1,4
Forretningsmessig tjenesteyting	3,4	2,3	2,3	1,9	2,9	2,2	2,8	4,0
Privat tjenesteyting	8,1	2,6	2,4	2,4	2,7	2,7	3,3	3,6
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	2,8	2,6	2,5	2,4	2,7	2,7	2,9	3,1
Statsforvaltningen	3,1	2,6	2,3	2,4	3,0	2,7	3,3	3,5
Sivilt	2,7	2,4	2,1	1,9	3,0	2,6	3,2	3,8
Forsvar	4,0	3,1	3,0	3,6	2,8	3,1	3,7	2,9
Kommuneforvaltningen	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,8	2,6	2,9
Fastlands-næringer	1,8	1,4	1,4	1,0	2,1	1,1	3,4	3,1
Markedsrettet	-0,9	-0,6	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7
Ikke markedsrettet	2,7	2,1	2,2	2,0	2,1	2,2	2,4	2,7

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A9. Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	646799	667899	710588	168410	177778	175288	189112	180950	186317
Jordbruk	13351	12885	12572	2256	4942	3190	2183	2165	4781
Skogbruk	622	560	588	190	173	59	166	258	237
Fiske og fiskeoppdrett	5539	5901	6986	1733	1576	1676	2001	1988	1879
Olje og gassutvinning	25309	27596	31043	7731	7674	7098	8541	8004	7952
Utv. av råolje og naturgass	22559	24907	28322	6891	7020	6528	7883	7369	7424
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2750	2689	2721	840	653	570	658	635	528
Bergverksdrift	2499	2583	2784	584	719	714	766	682	772
Industri	215655	220213	235252	56062	59917	56384	62890	62677	62927
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	62218	62177	66092	15146	17466	16148	17332	16565	18751
Tekstil, bekledning og skotøy	3279	3215	3540	864	889	776	1011	1020	935
Treforedling	11909	12272	13648	3282	3257	3370	3739	3960	3999
Grafisk produksjon	13008	13214	13893	3476	3393	3292	3732	3784	3648
Raffinering	14340	14446	14096	3275	3622	3570	3629	3253	3218
Kjemiske råvarer	11333	12190	12780	3217	3122	3163	3279	3516	3059
Kjemiske og mineralske prod.	13624	13757	15233	3650	3961	3524	4099	4364	4298
Metaller	19437	19710	21919	5111	5456	5576	5777	5810	5497
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	53629	56437	59817	14751	15328	13632	16106	16382	15704
Trevare-, møbelindustri og annen industri	12878	12794	14232	3289	3423	3334	4186	4022	3816
Kraftforsyning	7014	7308	6982	2065	1510	1444	1963	2157	1790
Bygg og anlegg	55171	53158	58741	12353	13592	15773	17023	15465	16211
Varehandel	48202	50775	56280	12890	13359	13651	16380	14044	14337
Hotell og restaurant	12894	13661	15611	3504	3586	4374	4147	3372	3675
Rørtransport	929	1013	1143	277	286	265	315	300	317
Samferdsel	42622	49212	52799	11623	13065	13756	14355	12259	14247
Sjøfart	36564	38202	37904	8875	9862	9720	9447	9838	9741
Utenriks sjøfart	34149	35675	34904	8260	9049	8830	8766	9205	8928
Innenriks sjøfart	2415	2528	2999	615	813	890	681	633	813
Bank og forsikring	14124	14723	15653	3785	3808	3969	4092	3951	4184
Boligtjenester	10407	10695	11173	2721	2747	2821	2884	2911	2930
Forretningsmessig tjenesteyting	31847	33623	35936	9212	8826	8016	9882	9517	9424
Privat tjenesteyting	27311	28603	29770	7550	7164	7663	7393	7780	7471
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	62880	65055	66557	16306	16472	16806	16973	15363	15745
Statsforvaltningen	31905	33360	33712	8259	8343	8513	8597	7314	7614
Sivilt	20013	22732	22942	5620	5678	5793	5851	5227	5442
Forsvar	11892	10628	10770	2639	2665	2720	2746	2087	2172
Kommuneforvaltningen	30975	31695	32845	8047	8129	8293	8376	8049	8131
Ind. målte bank- og finanstjen.	33859	32132	32813	8693	8499	7908	7714	8219	7696
Fastlands-næringer	552553	571482	610684	143449	152271	151187	163777	155222	161423
Markedsrettet	464128	480389	516802	120574	129116	127432	139679	132831	138555
Ikke markedsrettet	88425	91094	93883	22875	23155	23755	24098	22390	22868

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A10. Produktinnsats. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	646799	654050	684332	163440	172438	168488	179966	171034	175866
Jordbruk	13351	12894	12152	2196	4799	3072	2086	2052	4501
Skogbruk	622	557	566	185	169	55	156	241	220
Fiske og fiskeoppdrett	5539	5882	6642	1633	1487	1589	1932	1843	1716
Olje og gassutvinning	25309	26601	29631	7453	7363	6765	8049	7547	7437
Utv. av råolje og naturgass	22559	23987	27034	6641	6734	6227	7433	6949	6948
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2750	2614	2596	812	630	538	616	599	489
Bergverksdrift	2499	2534	2674	565	697	686	725	649	729
Industri	215655	219799	231887	56249	59549	55201	60888	60497	60476
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	62218	62698	65204	15105	17281	15843	16975	16269	18264
Tekstil, bekledning og skotøy	3279	3196	3497	859	894	760	984	999	918
Treforedling	11909	12676	13871	3448	3377	3378	3668	3769	3713
Grafisk produksjon	13008	13065	13484	3416	3331	3183	3553	3563	3370
Raffinering	14340	14335	14807	3604	3719	3687	3798	3476	3349
Kjemiske råvarer	11333	12192	12553	3188	3091	3098	3176	3351	2916
Kjemiske og mineralske prod.	13624	13715	14892	3603	3907	3439	3944	4146	4088
Metaller	19437	19784	21550	5221	5477	5378	5475	5526	5293
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	53629	55119	57937	14453	14989	13186	15308	15601	14954
Trevare-, møbelindustri og annen industri	12878	13018	14092	3353	3484	3249	4007	3797	3611
Kraftforsyning	7014	7158	6779	2024	1490	1404	1861	2063	1688
Bygg og anlegg	55171	52235	56358	11974	13162	15104	16119	14506	15116
Varehandel	48202	48409	52438	12164	12630	12677	14967	12861	12919
Hotell og restaurant	12894	13633	15249	3423	3526	4277	4024	3224	3492
Rørtransport	929	981	1083	267	272	250	295	282	293
Samferdsel	42622	48180	50418	11209	12570	13069	13569	11581	13301
Sjøfart	36564	35137	33719	7834	8844	8618	8423	8480	8833
Utenriks sjøfart	34149	32654	30972	7265	8093	7809	7805	7903	8103
Innenriks sjøfart	2415	2483	2747	569	751	809	618	578	730
Bank og forsikring	14124	14023	14682	3626	3651	3702	3702	3651	3743
Boligtjenester	10407	10522	10627	2635	2639	2664	2689	2661	2666
Forretningsmessig tjenesteyting	31847	32213	33694	8751	8383	7488	9072	8771	8525
Privat tjenesteyting	27311	27774	28620	7283	6972	7364	7001	7371	7038
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	62880	63197	63275	15611	15817	15971	15876	14336	14546
Statsforvaltningen	31905	32266	31875	7880	7960	8043	7992	6783	6972
Sivilt	20013	22018	21687	5380	5430	5457	5420	4830	4955
Forsvar	11892	10248	10188	2500	2531	2586	2571	1952	2018
Kommuneforvaltningen	30975	30931	31399	7731	7857	7928	7884	7553	7574
Ind. målte bank- og finanstjen.	33859	32320	33840	8358	8416	8533	8533	8416	8626
Fastlands-næringer	552553	561494	588807	140097	148294	145132	155285	146886	151407
Markedsrettet	464128	482826	521271	121487	129992	128594	141199	134336	140271
Ikke markedsrettet	88425	88656	89413	21962	22279	22594	22578	20885	21152

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A11. Produktinnsats. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	1,1	4,6	3,4	5,1	5,1	5,0	4,6	2,0
Jordbruk	-3,4	-5,8	-6,3	-5,2	-6,2	-5,8	-6,5	-6,2
Skogbruk	-10,4	1,5	-15,9	10,9	9,4	16,4	30,8	29,8
Fiske og fiskeoppdrett	6,2	12,9	12,4	14,7	17,4	8,6	12,8	15,4
Olje og gassutvinning	5,1	11,4	18,4	15,2	4,0	8,6	1,3	1,0
Utv. av råolje og naturgass	6,3	12,7	17,5	17,2	5,3	11,4	4,6	3,2
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-4,9	-0,7	27,1	-2,6	-9,0	-16,4	-26,3	-22,3
Bergverksdrift	1,4	5,5	-6,8	6,2	6,4	15,7	14,9	4,7
Industri	1,9	5,5	3,2	7,4	5,9	5,5	7,6	1,6
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	0,8	4,0	1,2	6,3	6,8	1,8	7,7	5,7
Tekstil, bekledning og skotøy	-2,5	9,4	0,5	14,9	10,0	12,7	16,3	2,8
Treforedling	6,4	9,4	6,3	6,3	14,4	11,1	9,3	9,9
Grafisk produksjon	0,4	3,2	1,9	5,7	3,0	2,3	4,3	1,2
Raffinering	-0,0	3,3	4,5	-1,4	-0,0	10,7	-3,5	-9,9
Kjemiske råvarer	7,6	3,0	2,8	-0,4	5,4	4,1	5,1	-5,7
Kjemiske og mineralske prod.	0,7	8,6	3,1	13,4	7,2	10,5	15,1	4,6
Metaller	1,8	8,9	12,9	12,6	6,9	4,0	5,8	-3,3
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2,8	5,1	1,8	8,4	3,8	6,4	7,9	-0,2
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,1	8,2	2,9	13,0	8,1	9,1	13,2	3,6
Kraftforsyning	2,0	-5,3	0,7	-4,1	-5,9	-11,5	1,9	13,3
Bygg og anlegg	-5,3	7,9	3,2	2,7	16,9	8,2	21,1	14,8
Varehandel	0,4	8,3	9,1	7,9	8,5	7,9	5,7	2,3
Hotell og restaurant	5,7	11,9	16,9	12,1	8,5	11,2	-5,8	-1,0
Rørtransport	5,6	10,4	15,7	15,6	2,3	8,6	5,6	7,9
Samferdsel	13,0	4,6	2,5	4,1	1,0	10,9	3,3	5,8
Sjøfart	-3,9	-4,0	-11,9	-2,0	-0,1	-2,0	8,3	-0,1
Utenriks sjøfart	-4,4	-5,2	-13,2	-3,2	-1,0	-3,0	8,8	0,1
Innenriks sjøfart	2,8	10,6	8,5	12,8	9,0	12,2	1,6	-2,8
Bank og forsikring	-0,7	4,7	5,1	4,3	5,8	3,5	0,7	2,5
Boligtjenester	1,1	1,0	1,4	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting	1,1	4,6	5,1	6,1	5,7	1,9	0,2	1,7
Privat tjenesteyting	1,7	3,0	3,2	3,5	2,9	2,6	1,2	0,9
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	0,5	0,1	0,1	0,5	-0,6	0,5	-8,2	-8,0
Statsforvaltningen	1,1	-1,2	-1,2	-0,8	-1,9	-0,9	-13,9	-12,4
Sivilt	10,0	-1,5	-1,1	-1,0	-2,7	-1,2	-10,2	-8,8
Forsvar	-13,8	-0,6	-1,5	-0,4	-0,3	-0,2	-21,9	-20,3
Kommuneforvaltningen	-0,1	1,5	1,4	1,9	0,9	1,9	-2,3	-3,6
Ind. målte bank- og finanstjen.	-4,5	4,7	5,1	4,3	5,8	3,5	0,7	2,5
Fastlands-næringer	1,6	4,9	3,6	5,1	5,4	5,3	4,8	2,1
Markedsrettet	4,0	8,0	6,0	7,6	9,9	8,3	10,6	7,9
Ikke markedsrettet	0,3	0,9	0,7	0,9	0,7	1,2	-4,9	-5,1

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A12. Produktinnsats. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
I alt	2,1	1,7	2,1	1,4	2,3	1,0	2,7	2,8
Jordbruk	-0,1	3,5	3,5	3,3	4,3	3,0	2,7	3,2
Skogbruk	0,5	3,5	3,9	1,9	5,5	3,2	4,0	5,4
Fiske og fiskeoppdrett	0,3	4,8	5,6	3,7	5,4	4,5	1,7	3,3
Olje og gassutvinning	3,7	1,0	1,4	0,7	1,5	0,6	2,2	2,6
Utv. av råolje og naturgass	3,8	0,9	1,3	0,6	1,3	0,5	2,2	2,5
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2,9	1,9	1,8	1,7	4,1	1,1	2,6	3,9
Bergverksdrift	1,9	2,2	2,4	1,7	2,9	1,6	1,5	2,5
Industri	0,2	1,3	0,4	0,8	2,0	1,7	3,9	3,4
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-0,8	2,2	4,4	3,2	2,5	-0,8	1,5	1,6
Tekstil, bekledning og skotøy	0,6	0,7	0,7	1,6	0,4	-0,0	1,5	2,3
Treforedling	-3,2	1,6	-2,2	-0,4	3,1	5,8	10,4	11,7
Grafisk produksjon	1,1	1,9	0,6	1,1	3,0	2,8	4,4	6,3
Raffinering	0,8	-5,5	-12,5	-5,3	-3,8	0,0	3,0	-1,3
Kjemiske råvarer	-0,0	1,8	1,6	1,2	2,0	2,4	4,0	3,9
Kjemiske og mineralske prod.	0,3	2,0	1,8	1,7	2,1	2,3	3,9	3,7
Metaller	-0,4	2,1	-1,7	-0,6	4,0	6,5	7,4	4,3
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2,4	0,8	0,6	0,1	1,3	1,4	2,9	2,7
Trevare-, møbelindustri og annen industri	-1,7	2,8	0,4	1,0	4,6	4,7	8,0	7,6
Kraftforsyning	2,1	0,9	1,0	0,5	2,7	0,1	2,5	4,6
Bygg og anlegg	1,8	2,4	2,1	1,9	2,8	2,7	3,3	3,9
Varehandel	4,9	2,3	2,2	1,5	3,6	2,1	3,0	4,9
Hotell og restaurant	0,2	2,2	1,7	2,1	2,7	2,0	2,2	3,5
Rørtransport	3,3	2,2	2,3	1,9	2,4	2,5	2,5	3,0
Samferdsel	2,1	2,5	2,5	1,8	3,7	2,0	2,1	3,0
Sjøfart	8,7	3,4	6,0	4,0	2,0	1,6	2,4	-1,1
Utenriks sjøfart	9,3	3,2	6,0	3,9	1,3	1,4	2,5	-1,5
Innenriks sjøfart	1,8	7,3	7,2	6,8	9,8	4,7	1,2	2,8
Bank og forsikring	5,0	1,5	1,5	0,6	4,7	-0,3	3,7	7,2
Boligtjenester	1,6	3,4	2,1	2,9	4,3	4,4	5,9	5,6
Forretningsmessig tjenesteyting	4,4	2,2	2,3	1,7	3,7	1,5	3,1	5,0
Privat tjenesteyting	3,0	1,0	1,3	0,5	1,6	0,6	1,8	3,3
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	2,9	2,2	2,2	1,8	2,9	1,8	2,6	3,9
Statsforvaltningen	3,4	2,3	2,3	1,9	3,0	1,9	2,9	4,2
Sivilt	3,2	2,5	2,0	1,9	3,7	2,2	3,6	5,0
Forsvar	3,7	1,9	2,9	1,8	1,6	1,5	1,3	2,2
Kommuneforvaltningen	2,5	2,1	2,2	1,7	2,8	1,7	2,4	3,8
Ind. målte bank- og finanstjen.	-0,6	-2,5	9,2	0,7	-4,7	-13,6	-6,1	-11,6
Fastlands-næringer	1,8	1,9	1,5	1,4	2,8	1,9	3,2	3,8
Markedsrettet	-0,5	-0,4	-0,4	-0,3	-0,5	-0,3	-0,4	-0,6
Ikke markedsrettet	2,7	2,2	2,1	1,8	2,9	2,0	2,9	4,0

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A13. Bruttoprodukt. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	784296	821352	870330	208970	211956	216837	232567	226776	226038
Jordbruk	12250	13467	13032	2935	669	5915	3514	2884	476
Skogbruk	3084	2455	2453	728	673	274	778	1285	1176
Fiske og fiskeoppdrett	5053	4936	5941	1685	1368	1388	1501	1942	1544
Olje og gassutvinning	93275	100003	102366	24074	26469	23921	27901	25660	26077
Utv. av råolje og naturgass	90416	96542	98692	22865	25562	23199	27067	24887	25481
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2859	3462	3673	1210	908	722	834	774	596
Bergverksdrift	1838	1829	1890	402	495	486	506	479	497
Industri	88327	91713	99935	24336	25456	23550	26593	29050	28322
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	16946	15801	15400	3611	4124	3727	3937	3976	4060
Tekstil, bekledning og skotøy	2163	2099	2208	576	597	453	582	663	604
Treforedling	3639	3427	3922	910	917	931	1163	1529	1684
Grafisk produksjon	10037	10843	11715	2993	2928	2760	3034	3128	2908
Raffinering	1021	1460	1623	593	286	446	299	267	266
Kjemiske råvarer	4181	4516	5019	1185	1214	1210	1410	1769	1624
Kjemiske og mineralske prod.	7833	8165	8768	2200	2233	1932	2403	2574	2534
Metaller	5632	5643	8245	1813	2075	2003	2354	3199	2983
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	30189	32701	34523	8479	8972	8133	8939	9568	9424
Trevare-, møbelindustri og annen industri	6686	7058	8513	1975	2111	1955	2472	2378	2236
Kraftforsyning	22079	22289	20857	6245	4530	4287	5795	6499	5137
Bygg og anlegg	27972	26184	29248	5957	6803	7975	8513	7759	8254
Varehandel	78309	78850	83846	19061	20169	20537	24079	20749	20204
Hotell og restaurant	10271	11238	12594	2883	3011	3156	3545	2659	2648
Rørtransport	10938	11910	13549	3329	3388	3154	3677	3612	3688
Samferdsel	47453	49117	51088	11639	12890	13428	13130	12784	13817
Sjøfart	17815	21012	19830	4800	4692	5478	4860	4736	4780
Utenriks sjøfart	15847	18872	17644	4350	4090	4833	4371	4278	4202
Innenriks sjøfart	1968	2140	2186	450	602	645	488	458	577
Bank og forsikring	36905	37365	39998	9789	9607	9958	10644	10225	10730
Boligtjenester	58961	61486	62210	15423	15458	15594	15734	15589	15706
Forretningsmessig tjenesteyting	39275	40749	43636	11167	10843	9753	11873	11487	11371
Privat tjenesteyting	40770	46545	49690	12607	11900	13041	12142	13380	12554
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	128837	132985	139124	34085	34434	35130	35477	35164	35640
Statsforvaltningen	39606	40255	41159	10083	10188	10393	10495	10291	10664
Sivilt	28978	29449	30379	7442	7520	7671	7746	7610	7893
Forsvar	10628	10806	10780	2641	2668	2722	2749	2681	2771
Kommuneforvaltningen	89231	92730	97965	24002	24246	24737	24982	24873	24976
Ind. målte bank- og finanstjen.	-33859	-32132	-32813	-8693	-8499	-7908	-7714	-8219	-7696
Merverdi- og investeringsavgift	66929	74712	80787	18899	19291	20106	22491	20695	21654
Andre produktskatter, netto	27814	27626	35140	8284	9246	8638	8972	9420	11218
Statistiske avvik	-0	-2987	-4070	-664	-939	-1023	-1445	-1063	-1761
Fastlands-næringer	603352	623348	657729	159391	158909	165116	174312	172394	168655
Markedsrettet	398813	411848	438274	105536	104832	109489	118416	116976	112854
Ikke markedsrettet	204539	211500	219455	53855	54077	55627	55896	55418	55801

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A14. Bruttoprodukt. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	784296	800581	846193	206515	205516	209626	224536	215647	212748
Jordbruk	12250	13665	13455	3000	764	5979	3712	3135	897
Skogbruk	3084	2763	2804	915	840	273	776	1197	1091
Fiske og fiskeoppdrett	5053	5296	6149	1847	1423	1376	1503	1855	1651
Olje og gassutvinning	93275	98856	111052	27462	27643	25516	30431	28473	28354
Utv. av råolje og naturgass	90416	96138	108353	26618	26989	24956	29791	27850	27846
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2859	2718	2699	844	655	559	641	622	509
Bergverksdrift	1838	1864	1966	416	513	505	533	478	537
Industri	88327	90197	95251	23291	24388	22419	25153	25291	24860
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	16946	16989	17677	4087	4669	4335	4586	4486	4995
Tekstil, bekledning og skotøy	2163	2108	2307	567	589	502	649	659	606
Treforedling	3639	3873	4238	1054	1032	1032	1121	1152	1134
Grafisk produksjon	10037	10081	10404	2636	2570	2456	2742	2749	2601
Raffinering	1021	1021	1054	257	265	262	270	247	238
Kjemiske råvarer	4181	4498	4631	1176	1140	1143	1172	1236	1076
Kjemiske og mineralske prod.	7833	7885	8562	2071	2246	1977	2268	2384	2350
Metaller	5632	5733	6244	1513	1587	1558	1586	1601	1534
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	30189	31257	32838	8179	8498	7481	8681	8809	8468
Trevare-, møbelindustri og annen industri	6686	6751	7295	1752	1792	1672	2079	1968	1858
Kraftforsyning	22079	22517	21274	6371	4668	4390	5845	6490	5297
Bygg og anlegg	27972	26483	28574	6071	6673	7658	8172	7354	7664
Varehandel	78309	78645	85191	19762	20519	20595	24315	20895	20988
Hotell og restaurant	10271	10860	12147	2727	2808	3407	3205	2568	2782
Rørtransport	10938	11548	12746	3141	3198	2938	3469	3317	3452
Samferdsel	47453	50573	55724	12689	13984	14636	14415	14121	15452
Sjøfart	17815	16740	16484	4149	3926	4527	3882	4222	3569
Utenriks sjøfart	15847	14716	14246	3685	3314	3868	3379	3751	2974
Innenriks sjøfart	1968	2024	2239	463	612	659	504	471	595
Bank og forsikring	36905	36640	38363	9475	9541	9673	9673	9541	9779
Boligtjenester	58961	59613	60209	14929	14954	15093	15233	15078	15104
Forretningsmessig tjenesteyting	39275	39726	41553	10792	10338	9234	11188	10816	10514
Privat tjenesteyting	40770	41761	43057	11023	10414	11134	10486	11224	10589
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	128837	129483	131792	32770	32644	33083	33296	32828	32888
Statsforvaltningen	39606	39131	38903	9723	9646	9748	9786	9573	9801
Sivilt	28978	28770	28999	7221	7209	7265	7305	7171	7342
Forsvar	10628	10361	9904	2502	2437	2483	2482	2403	2458
Kommuneforvaltningen	89231	90352	92890	23047	22998	23335	23510	23254	23087
Ind. målte bank- og finanstjen.	-33859	-32320	-33840	-8358	-8416	-8533	-8533	-8416	-8626
Merverdi- og investeringsavgift	66929	68375	72554	16941	17301	18149	20163	17651	18226
Andre produktskatter, netto	27814	28574	30612	7330	7621	7808	7852	7757	7919
Statistiske avvik	-0	-1278	-924	-227	-229	-234	-234	-229	-237
Fastlands-næringer	603352	612111	639748	156541	155084	160114	168009	163343	160686
Markedsrettet	398813	417444	448453	107473	107330	112303	121347	120120	116565
Ikke markedsrettet	204539	205904	209276	51918	51579	52813	52966	52274	52091

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A15. Bruttoprodukt. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	2,1	5,7	6,2	7,1	4,4	5,2	4,4	3,5
Jordbruk	11,6	-1,5	-5,0	217,2	-9,6	1,7	4,5	17,4
Skogbruk	-10,4	1,5	-15,9	10,9	9,4	16,4	30,8	29,8
Fiske og fiskeoppdrett	4,8	16,1	12,2	17,2	18,2	18,2	0,4	16,0
Olje og gassutvinning	6,0	12,3	17,7	16,6	4,9	10,6	3,7	2,6
Utv. av råolje og naturgass	6,3	12,7	17,5	17,2	5,3	11,4	4,6	3,2
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-4,9	-0,7	27,1	-2,6	-9,0	-16,4	-26,3	-22,3
Bergverksdrift	1,4	5,5	-6,8	6,2	6,4	15,7	14,9	4,7
Industri	2,1	5,6	3,0	8,1	5,7	5,7	8,6	1,9
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	0,3	4,0	1,2	6,0	7,1	1,9	9,8	7,0
Tekstil, bekledning og skotøy	-2,5	9,4	0,5	14,9	10,0	12,7	16,3	2,8
Treforedling	6,4	9,4	6,3	6,3	14,4	11,1	9,3	9,9
Grafisk produksjon	0,4	3,2	1,9	5,7	3,0	2,3	4,3	1,2
Raffinering	-0,0	3,3	4,5	-1,4	-0,0	10,7	-3,5	-9,9
Kjemiske råvarer	7,6	3,0	2,8	-0,4	5,4	4,1	5,1	-5,7
Kjemiske og mineralske prod.	0,7	8,6	3,1	13,4	7,2	10,5	15,1	4,6
Metaller	1,8	8,9	12,9	12,6	6,9	4,0	5,8	-3,3
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	3,5	5,1	2,2	8,2	3,6	6,1	7,7	-0,3
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,0	8,1	3,3	12,9	7,8	8,5	12,3	3,7
Kraftforsyning	2,0	-5,5	0,5	-4,2	-6,1	-11,8	1,9	13,5
Bygg og anlegg	-5,3	7,9	3,2	2,7	16,9	8,2	21,1	14,8
Varehandel	0,4	8,3	9,1	7,9	8,5	7,9	5,7	2,3
Hotell og restaurant	5,7	11,9	16,9	12,1	8,5	11,2	-5,8	-1,0
Rørtransport	5,6	10,4	15,7	15,6	2,3	8,6	5,6	7,9
Samferdsel	6,6	10,2	7,7	12,6	7,2	13,2	11,3	10,5
Sjøfart	-6,0	-1,5	4,5	-4,0	-1,3	-5,1	1,8	-9,1
Utenriks sjøfart	-7,1	-3,2	4,0	-6,6	-2,9	-7,2	1,8	-10,3
Innenriks sjøfart	2,8	10,6	8,5	12,8	9,0	12,2	1,6	-2,8
Bank og forsikring	-0,7	4,7	5,1	4,3	5,8	3,5	0,7	2,5
Boligtjenester	1,1	1,0	1,4	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting	1,1	4,6	5,1	6,1	5,7	1,9	0,2	1,7
Privat tjenesteyting	2,4	3,1	3,3	3,7	3,0	2,5	1,8	1,7
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	0,5	1,8	1,9	1,8	2,0	1,4	0,2	0,7
Statsforvaltningen	-1,2	-0,6	-0,1	-0,5	-0,7	-1,1	-1,5	1,6
Sivilt	-0,7	0,8	1,1	1,3	0,6	0,2	-0,7	1,9
Forsvar	-2,5	-4,4	-3,2	-5,4	-4,2	-4,8	-4,0	0,9
Kommuneforvaltningen	1,3	2,8	2,8	2,8	3,1	2,4	0,9	0,4
Ind. målte bank- og finanstjen.	-4,5	4,7	5,1	4,3	5,8	3,5	0,7	2,5
Merverdi- og investeringsavgift	2,2	6,1	7,0	6,0	5,8	5,7	4,2	5,3
Andre produktskatter, netto	2,7	7,1	9,2	9,4	5,1	5,2	5,8	3,9
Statistiske avvik	.	-27,7	-27,7	-28,1	-26,7	-28,2	1,0	3,5
Fastlands-næringer	1,5	4,5	3,9	5,5	4,4	4,3	4,3	3,6
Markedsrettet	4,7	7,4	6,9	8,6	8,1	6,2	11,8	8,6
Ikke markedsrettet	0,7	1,6	1,8	1,7	1,7	1,4	0,7	1,0

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A16. Bruttoprodukt. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttonasjonalprodukt	2,6	0,3	-1,3	-0,2	0,5	1,9	3,9	3,0
Jordbruk	-1,5	-1,7	13,0	.	-3,8	-12,3	-6,0	-39,3
Skogbruk	-11,1	-1,6	-10,6	-10,5	14,8	13,3	34,9	34,6
Fiske og fiskeoppdrett	-6,8	3,7	-1,3	-4,6	5,9	17,4	14,8	-2,7
Olje og gassutvinning	1,2	-8,9	-17,4	-9,0	-7,6	-1,7	2,8	-4,0
Utv. av råolje og naturgass	0,4	-9,3	-18,7	-9,6	-7,6	-1,4	4,0	-3,4
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	27,4	6,8	15,6	15,5	-3,3	-1,3	-13,2	-15,5
Bergverksdrift	-1,9	-2,1	-6,4	-0,5	-3,5	2,8	3,7	-4,2
Industri	1,7	3,2	1,4	1,8	2,4	7,0	9,9	9,1
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-7,0	-6,3	-14,4	-9,5	-5,3	5,5	0,3	-8,0
Tekstil, bekledning og skotøy	-0,4	-3,9	1,4	0,5	-7,9	-9,4	-1,0	-1,5
Treforedling	-11,5	4,6	-9,7	1,9	0,0	28,0	53,6	66,9
Grafisk produksjon	7,6	4,7	5,7	5,6	3,5	3,9	0,2	-1,8
Raffinering	43,1	7,6	132,9	-20,5	28,7	-46,7	-53,4	3,4
Kjemiske råvarer	0,4	7,9	7,3	4,7	-0,2	20,1	42,0	41,8
Kjemiske og mineralske prod.	3,5	-1,1	1,1	-4,3	-5,4	4,0	1,7	8,4
Metaller	-1,6	34,1	16,1	36,8	26,6	58,1	66,8	48,7
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	4,6	0,5	0,2	0,2	1,6	0,0	4,8	5,4
Trevare-, møbelindustri og annen industri	4,5	11,6	8,9	13,5	12,0	11,9	7,2	2,2
Kraftforsyning	-1,0	-1,0	-1,3	-1,0	0,4	-1,5	2,2	-0,1
Bygg og anlegg	-1,1	3,5	-0,8	2,4	4,6	6,7	7,5	5,6
Varehandel	0,3	-1,8	-2,3	-2,3	0,1	-2,6	3,0	-2,1
Hotell og restaurant	3,5	0,2	2,7	0,2	-1,3	-0,7	-2,1	-11,2
Rørtransport	3,1	3,1	4,6	3,9	7,4	-2,4	2,7	0,9
Samferdsel	-2,9	-5,6	-6,2	-6,6	-5,0	-4,6	-1,3	-3,0
Sjøfart	25,5	-4,2	-10,2	-6,2	-7,9	10,0	-3,0	12,1
Utenriks sjøfart	28,2	-3,4	-10,3	-5,6	-7,3	12,1	-3,4	14,5
Innenriks sjøfart	5,8	-7,7	-7,7	-7,2	-10,8	-3,7	0,3	-1,4
Bank og forsikring	2,0	2,2	11,3	4,4	13,1	-13,3	3,7	9,0
Boligtjenester	3,1	0,2	1,2	0,0	-0,3	-0,2	0,1	0,6
Forretningsmessig tjenesteyting	2,6	2,4	2,4	2,1	2,3	2,7	2,6	3,1
Privat tjenesteyting	11,5	3,5	3,1	3,6	3,4	4,1	4,2	3,8
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	2,7	2,8	2,6	2,7	2,6	3,2	3,0	2,7
Statsforvaltningen	2,9	2,8	2,3	2,8	2,9	3,4	3,7	3,0
Sivilt	2,4	2,3	2,1	1,9	2,5	2,9	3,0	3,1
Forsvar	4,3	4,4	3,1	5,5	4,1	4,8	5,7	3,0
Kommuneforvaltningen	2,6	2,8	2,7	2,7	2,4	3,1	2,7	2,6
Ind. målte bank- og finanstjen.	-0,6	-2,5	9,2	0,7	-4,7	-13,6	-6,1	-11,6
Merverdi- og investeringsavgift	9,3	1,9	2,0	2,1	1,0	2,5	5,1	6,6
Andre produktskatter, netto	-3,3	18,7	16,5	17,1	11,2	31,2	7,5	16,8
Statistiske avvik	133,7	88,4	98,3	104,3	201,4	41,5	58,5	81,2
Fastlands-næringer	1,8	1,0	1,2	0,7	1,5	0,4	3,7	2,4
Markedsrettet	-1,3	-0,9	-1,1	-0,9	-0,8	-0,9	-0,8	-0,9
Ikke markedsrettet	2,7	2,1	2,3	2,1	1,8	2,2	2,2	2,2

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A17. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994
I alt	388234	395746	416557
Jordbruk	2167	2185	2252
Skogbruk	840	828	831
Fiske og fiskeoppdrett	2064	2076	2173
Olje- og gassutvinning	10075	10737	11181
Utvinning av råolje og naturgass	8500	9124	9536
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	1575	1613	1645
Bergverksdrift	1194	1214	1260
Industri	64749	66977	71860
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	10533	11050	12097
Tekstil, bekledning og skotøy	1486	1471	1511
Treforedlingsindustri	2652	2629	2872
Forlag og grafisk industri	7749	8088	8514
Oljeraffinering	573	637	663
Kjemiske råvarer	2723	2749	2892
Kjemisk og mineralsk industri	5014	5086	5478
Metallindustri	4164	4106	4482
Verkstedindustri og skipsbygging	24915	26082	27881
Trevare, møbel og annen industri	4940	5079	5471
Kraftforsyning	5136	5180	5348
Bygge- og anleggsvirksomhet	21168	19264	20543
Varehandel	50290	50588	52980
Hotell- og restaurantvirksomhet	9166	9320	9935
Rørtransport	171	175	182
Samferdsel	28058	28540	29843
Sjøfart	9293	9617	10103
Utenriks sjøfart	7002	7386	7778
Innenriks sjøfart	2292	2231	2325
Finansformidling	15438	15600	16474
Boligtjenester	234	242	256
Forretningsmessig tjenesteyting	25054	25760	27152
Privat tjenesteyting	28790	29211	30583
Offentlig forvaltning	114346	118233	123600
Statsforvaltningen	33444	34127	34866
Sivil statlig forvaltning	25181	25770	26597
Forsvar	8263	8357	8269
Kommuneforvaltningen	80902	84106	88734
Fastlands-næringer	370986	377449	397416

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A18. Driftsresultat etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994
I alt	308765	332237	350323
Jordbruk	16839	20187	19815
Skogbruk	2314	1582	1741
Fiske og fiskeoppdrett	3465	2963	3797
Olje- og gassutvinning	72419	78326	81722
Utvinning av råolje og naturgass	71194	76537	79710
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	1225	1789	2012
Bergverksdrift	949	862	1023
Industri	27868	28689	31735
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	8862	6373	4859
Tekstil, bekledning og skotøy	782	788	849
Treforedlingsindustri	903	733	978
Forlag og grafisk industri	2783	3662	4166
Oljeraffinering	388	775	912
Kjemiske råvarer	1172	1445	1784
Kjemisk og mineralsk industri	2905	3184	3401
Metallindustri	1415	1543	3755
Verkstedindustri og skipsbygging	6672	8035	7799
Trevare, møbel og annen industri	1986	2151	3232
Kraftforsyning	16039	16054	14299
Bygge- og anleggsvirksomhet	7697	8081	10020
Varehandel	26501	26745	29597
Hotell- og restaurantvirksomhet	1340	2206	2949
Rørtransport	10767	11735	13367
Samferdsel	20648	22170	23351
Sjøfart	9492	11735	10271
Utenriks sjøfart	8846	11486	9866
Innenriks sjøfart	646	249	405
Finansformidling	22719	24278	26189
Boligtjenester	60695	63366	64979
Forretningsmessig tjenesteyting	14452	14905	16313
Privat tjenesteyting	13940	18730	20524
Offentlig forvaltning	14481	14742	15514
Statsforvaltningen	6162	6128	6293
Sivil statlig forvaltning	3797	3679	3782
Forsvar	2365	2449	2511
Kommuneforvaltningen	8319	8614	9221
Ind. målte bank- og finanstjen	-33859	-32132	-32813
Statistiske avvik	0	-2987	-4070
Fastlands-næringer	250592	265809	282251

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A19. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i alt	567894	591732	622555	148291	149706	157761	166798	152816	157474
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	394949	412248	437070	102809	103795	110952	119514	107063	110802
Konsum i husholdninger	373649	390401	414160	97175	98113	105183	113689	101254	104926
Konsum i ideelle organisasjoner	21300	21846	22910	5633	5682	5769	5825	5809	5876
Konsum i offentlig forvaltning	172945	179484	185485	45482	45911	46809	47284	45752	46673
Konsum i statsforvaltningen	70985	74101	75094	18435	18594	18937	19129	18163	18814
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	22555	24851	25507	6285	6322	6415	6486	6489	6705
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	22594	21065	21325	5225	5277	5385	5437	4798	4974
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	25836	28184	28263	6925	6995	7137	7206	6875	7134
Konsum i kommuneforvaltningen	101960	105383	110391	27048	27317	27872	28155	27590	27859
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	86104	88954	93468	22902	23128	23599	23838	23519	23746
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	15856	16429	16923	4146	4188	4273	4316	4071	4113
Personlig konsum	503608	526053	556045	131995	133245	140966	149838	137072	141254
Kollektivt konsum	64286	65678	66510	16296	16461	16795	16959	15744	16221

Tabell A20. Hovedtall for konsum. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i alt	567894	578103	598739	143773	144337	151394	159235	144647	148248
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	394949	403369	422064	99892	100413	106998	114761	101701	104996
Konsum i husholdninger	373649	382068	400287	94468	94989	101538	109292	96260	99580
Konsum i ideelle organisasjoner	21300	21300	21777	5424	5424	5459	5469	5442	5416
Konsum i offentlig forvaltning	172945	174735	176675	43881	43924	44396	44474	42946	43252
Konsum i statsforvaltningen	70985	71758	71303	17733	17743	17919	17908	16964	17388
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	22555	24077	24581	6099	6131	6170	6179	6172	6334
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	22594	20255	19882	4950	4916	5017	5000	4383	4504
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	25836	27426	26840	6684	6696	6732	6728	6410	6549
Konsum i kommuneforvaltningen	101960	102976	105372	26148	26181	26477	26566	25981	25864
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	86104	86975	89308	22151	22182	22441	22535	22184	22097
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	15856	16001	16064	3997	4000	4036	4032	3797	3768
Personlig konsum	503608	514421	535952	128142	128726	135609	143475	130057	133427
Kollektivt konsum	64286	63682	62787	15631	15611	15785	15760	14589	14821

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A21. Hovedtall for konsum. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i alt	1,8	3,6	4,3	3,8	3,2	3,1	0,6	2,7
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	4,6	5,6	4,9	4,2	4,0	1,8	4,6
Konsum i husholdninger	2,3	4,8	5,8	5,1	4,3	4,1	1,9	4,8
Konsum i ideelle organisasjoner	0,0	2,2	2,3	2,3	2,0	2,3	0,3	-0,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	1,1	1,3	1,3	0,9	1,0	-2,1	-1,5
Konsum i statsforvaltningen	1,1	-0,6	-0,3	-0,4	-1,0	-0,8	-4,3	-2,0
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	6,7	2,1	2,3	2,7	1,5	1,9	1,2	3,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-10,4	-1,8	-1,7	-2,3	-1,6	-1,8	-11,5	-8,4
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	6,2	-2,1	-1,7	-1,6	-2,9	-2,3	-4,1	-2,2
Konsum i kommuneforvaltningen	1,0	2,3	2,4	2,5	2,2	2,2	-0,6	-1,2
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	1,0	2,7	2,7	2,8	2,6	2,6	0,2	-0,4
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	0,9	0,4	0,7	0,6	-0,0	0,3	-5,0	-5,8
Personlig konsum	2,1	4,2	4,9	4,4	3,8	3,7	1,5	3,7
Kollektivt konsum	-0,9	-1,4	-1,1	-1,3	-1,8	-1,5	-6,7	-5,1

Tabell A22. Hovedtall for konsum. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i alt	2,4	1,6	1,6	1,4	1,8	1,6	2,4	2,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,2	1,3	1,4	1,0	1,5	1,3	2,3	2,1
Konsum i husholdninger	2,2	1,3	1,3	1,0	1,5	1,3	2,3	2,0
Konsum i ideelle organisasjoner	2,6	2,6	2,5	2,6	2,8	2,4	2,8	3,6
Konsum i offentlig forvaltning	2,7	2,2	2,1	2,1	2,4	2,3	2,8	3,2
Konsum i statsforvaltningen	3,3	2,0	1,8	1,8	2,3	2,0	3,0	3,2
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	3,2	0,5	0,7	0,3	0,7	0,5	2,0	2,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	4,0	3,1	3,0	3,6	2,8	3,1	3,7	2,9
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	2,8	2,5	2,0	1,9	3,3	2,7	3,5	4,3
Konsum i kommuneforvaltningen	2,3	2,4	2,3	2,2	2,5	2,5	2,7	3,2
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	2,3	2,3	2,3	2,2	2,4	2,5	2,5	3,1
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	2,7	2,6	2,3	2,3	3,0	2,7	3,4	4,2
Personlig konsum	2,3	1,5	1,5	1,2	1,6	1,5	2,3	2,3
Kollektivt konsum	3,1	2,7	2,4	2,6	3,1	2,8	3,5	3,8

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A23. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i husholdninger	373649	390401	414160	97175	98113	105183	113689	101254	104926
Matvarer, drikkevarer og tobakk	82011	84158	89087	20249	21934	22804	24099	21005	23845
Klær og skotøy	24810	25978	27120	5563	6569	6444	8544	5618	6578
Bolig, lys og brensel	91174	95479	97520	25842	23294	22942	25442	26360	24326
Møbler og husholdningsartikler	23385	23927	25745	5684	5419	6264	8378	6035	5917
Helsepleie	9627	10223	10563	2523	2603	2652	2786	2680	2737
Transport	54488	58168	64973	14467	16799	17753	15954	16137	18679
Fritidssysler og underholdning	33936	34880	37396	9021	7619	10361	10394	9669	8024
Utdanning	2079	2044	2153	501	453	600	600	532	469
Hotell- og restauranttjenester	19422	21243	22923	5098	5344	6460	6020	4828	5105
Andre varer og tjenester	29943	32295	34857	8436	7983	8450	9987	8765	8701
Nordmenns konsum i utlandet	15424	15755	17540	2933	3868	6739	4000	2876	3965
Utlendingers konsum i Norge	-12650	-13750	-15716	-3143	-3772	-6286	-2515	-3249	-3420
Varekonsum	211900	220717	236196	54503	55626	58333	67734	57324	59969
Tjenester	158975	167679	176140	42883	42391	46397	44470	44304	44412
Tjenestekonsum, bolig	74337	77328	79272	19492	19693	19975	20112	20090	20360
Tjenester, annet	84638	90351	96869	23390	22698	26422	24358	24214	24052

Tabell A24. Konsum i husholdninger. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i husholdninger	373649	382068	400287	94468	94989	101538	109292	96260	99580
Matvarer, drikkevarer og tobakk	82011	83691	86666	19940	21430	21970	23325	20065	22653
Klær og skotøy	24810	25209	25955	5445	6193	6233	8084	5441	6176
Bolig, lys og brensel	91174	92599	93933	24977	22458	22069	24428	24825	22970
Møbler og husholdningsartikler	23385	23516	25084	5582	5287	6101	8114	5859	5704
Helsepleie	9627	9791	9911	2406	2473	2474	2558	2430	2438
Transport	54488	55825	61472	13755	16010	16763	14944	14802	17087
Fritidssysler og underholdning	33936	33892	35970	8659	7348	9925	10038	9133	7679
Utdanning	2079	1976	2017	471	425	561	560	492	434
Hotell- og restauranttjenester	19422	20650	21999	4839	5059	6500	5601	4544	4946
Andre varer og tjenester	29943	32845	35671	8610	8192	8656	10213	8998	8938
Nordmenns konsum i utlandet	15424	15568	16900	2826	3748	6504	3823	2771	3851
Utlendingers konsum i Norge	-12650	-13493	-15289	-3042	-3636	-6215	-2396	-3100	-3295
Varekonsum	211900	216116	227528	53050	53676	55884	64918	54040	56199
Tjenester	158975	163877	171148	41635	41201	45366	42947	42549	42826
Tjenestekonsum, bolig	74337	74952	76152	18765	18940	19177	19271	19117	19311
Tjenester, annet	84638	88925	94996	22870	22261	26189	23676	23431	23515

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A25. Konsum i husholdninger. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i husholdninger	2,3	4,8	5,8	5,1	4,3	4,1	1,9	4,8
Matvarer, drikkevarer og tobakk	2,0	3,6	7,7	0,4	4,4	2,4	0,6	5,7
Klær og skotøy	1,6	3,0	4,0	5,2	0,3	2,7	-0,1	-0,3
Bolig, lys og brensel	1,6	1,4	4,4	1,6	0,7	-0,9	-0,6	2,3
Møbler og husholdningsartikler	0,6	6,7	9,9	8,1	3,2	6,3	4,9	7,9
Helsepleie	1,7	1,2	2,0	2,1	1,3	-0,4	1,0	-1,4
Transport	2,5	10,1	9,1	13,4	8,5	9,5	7,6	6,7
Fritidssysler og underholdning	-0,1	6,1	2,7	9,2	6,4	6,7	5,5	4,5
Utdanning	-5,0	2,1	-1,0	1,9	4,3	2,8	4,6	1,9
Hotell- og restauranttjenester	6,3	6,5	12,8	6,7	3,5	4,9	-6,1	-2,2
Andre varer og tjenester	9,7	8,6	9,2	9,5	9,8	6,4	4,5	9,1
Nordmenns konsum i utlandet	0,9	8,6	1,8	8,8	11,1	9,4	-1,9	2,8
Utlendingers konsum i Norge	6,7	13,3	32,6	13,5	13,2	-4,5	1,9	-9,4
Varekonsum	2,0	5,3	8,1	5,5	4,3	3,8	1,9	4,7
Tjenester	3,1	4,4	4,8	4,9	4,5	3,6	2,2	3,9
Tjenestekonsum, bolig	0,8	1,6	1,6	1,2	1,9	1,7	1,9	2,0
Tjenester, annet	5,1	6,8	7,6	8,3	6,5	5,2	2,5	5,6

Tabell A26. Konsum i husholdninger. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Konsum i husholdninger	2,2	1,3	1,3	1,0	1,5	1,3	2,3	2,0
Matvarer, drikkevarer og tobakk	0,6	2,2	1,4	2,0	2,8	2,7	3,1	2,8
Klær og skotøy	3,1	1,4	3,0	1,5	1,4	0,3	1,1	0,4
Bolig, lys og brensel	3,1	0,7	1,2	0,4	0,5	0,7	2,6	2,1
Møbler og husholdningsartikler	1,7	0,9	0,7	0,6	0,8	1,2	1,2	1,2
Helsepleie	4,4	2,1	0,6	0,6	2,6	4,2	5,2	6,7
Transport	4,2	1,4	1,6	0,9	1,4	2,0	3,6	4,2
Fritidssysler og underholdning	2,9	1,0	1,8	0,8	1,1	0,4	1,6	0,8
Utdanning	3,5	3,1	4,1	4,3	3,1	1,5	1,5	1,6
Hotell- og restauranttjenester	2,9	1,3	2,1	1,3	1,0	0,8	0,8	-2,3
Andre varer og tjenester	-1,7	-0,6	-0,4	-1,3	-0,2	-0,6	-0,6	-0,1
Nordmenns konsum i utlandet	1,2	2,6	1,7	2,2	3,6	1,9	-0,0	-0,2
Utlendingers konsum i Norge	1,9	0,9	1,4	0,7	0,9	0,7	1,4	0,0
Varekonsum	2,1	1,6	1,5	1,4	2,0	1,7	3,2	3,0
Tjenester	2,3	0,6	1,1	0,2	0,5	0,6	1,1	0,8
Tjenestekonsum, bolig	3,2	0,9	1,6	0,7	0,6	0,7	1,2	1,4
Tjenester, annet	1,6	0,4	0,7	-0,2	0,4	0,5	1,0	0,3

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A27. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttoinvestering i fast kapital	156340	163124	175969	39083	45164	44462	47259	42565	48249
Bygg og anlegg	62681	58288	66526	13050	14717	18385	20373	18882	19510
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	17921	19867	21457	5021	6960	5131	4345	3548	4786
Bore-rigger og moduler	28207	32378	26292	5718	8236	6293	6046	5811	7466
Skip og båter	2168	4774	4701	2608	1432	1026	-365	1060	1506
Transportmidler	9370	8972	15287	3838	3948	3475	4026	4538	4983
Maskiner og utstyr	35993	38846	41705	8848	9870	10152	12835	8726	9999
Jordbruk	3474	4044	4414	763	1339	1240	1072	771	1333
Skogbruk	597	604	617	153	154	154	157	159	161
Fiske og fiskeoppdrett	849	1269	1217	412	352	202	251	264	246
Olje og gassutvinning	44649	49491	45187	10194	13346	11235	10412	9665	11522
Utvinning av råolje og naturgass	44466	50285	45580	10802	13444	10975	10359	9636	11482
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	183	-794	-393	-608	-98	260	53	29	40
Bergverksdrift	281	333	341	48	66	91	136	119	129
Industri	12068	10906	11748	2088	2567	3192	3901	2955	3890
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	2598	3123	3101	642	687	841	931	649	966
Tekstil, bekledning og skotøy	111	241	217	41	60	46	71	61	55
Treforedling	2976	714	444	42	76	116	210	171	316
Grafisk produksjon	644	919	1003	191	210	263	340	194	167
Raffinering	219	478	157	16	29	31	81	48	67
Kjemiske råvarer	781	811	1411	226	291	328	566	564	935
Kjemiske og mineralskeprodukter	608	697	661	105	163	136	257	163	198
Metaller	908	552	954	146	181	286	340	308	283
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2573	2898	2891	546	679	850	816	605	643
Trevare-, møbelindustri og annen industri	650	473	909	132	192	295	289	192	260
Kraftforsyning	5158	4985	4138	577	1166	1134	1261	742	1111
Bygg og anlegg	876	890	1000	233	246	251	270	270	283
Varehandel	12008	12046	15443	3391	3675	3864	4514	4357	4610
Hotell og restaurant	1286	1808	2026	477	471	553	524	602	654
Rørtransport	4730	6693	8609	1582	3425	2350	1252	766	1936
Samferdsel	9810	9715	12713	3364	2857	2832	3660	3636	3502
Sjøfart	1510	3483	3356	2190	1074	790	-699	811	1275
Utenriks sjøfart	910	2719	2697	1976	890	670	-840	646	1132
Innenriks sjøfart	600	764	659	214	184	120	141	165	143
Bank og forsikring	2270	1951	2603	540	586	729	747	747	801
Bruttoinvestering, eget bruk	18029	17919	23191	4822	5251	6142	6976	6696	6614
Forretningsmessig tjenesteyting	3128	3919	4843	1097	1183	1230	1334	1491	1600
Privat tjenesteyting	5621	5705	6821	1534	1563	1866	1859	2442	2325
Offentlig forvaltning	29996	27364	27701	5619	5842	6608	9632	6072	6258
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	16202	13935	13693	2784	2770	2984	5155	2694	2613
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	13794	13429	14008	2835	3072	3624	4477	3378	3645
Fastlands-næringer	106051	104221	119476	25331	27503	30206	36435	31488	33659

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A28. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttoinvestering i fast kapital	156340	158616	167394	37464	42883	42498	44549	39694	44694
Bygg og anlegg	62681	57840	64175	12861	14315	17620	19379	17779	18167
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	17921	18751	19779	4608	6504	4743	3924	3227	4393
Bore-rigger og moduler	28207	32000	25111	5546	7901	5959	5705	5466	7251
Skip og båter	2168	3921	4250	2489	1297	931	-468	909	1433
Transportmidler	9370	8651	13551	3451	3252	3250	3599	3876	3771
Maskiner og utstyr	35993	37454	40528	8510	9614	9995	12409	8438	9678
Jordbruk	3474	3954	4244	733	1287	1201	1023	723	1236
Skogbruk	597	596	596	150	149	148	149	150	150
Fiske og fiskeoppdrett	849	1189	1170	396	340	194	239	253	237
Olje og gassutvinning	44649	48067	42563	9630	12664	10584	9686	8995	10998
Utvinning av råolje og naturgass	44466	48869	42967	10239	12763	10329	9635	8967	10960
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	183	-801	-403	-609	-99	254	51	28	38
Bergverksdrift	281	327	329	46	64	88	130	114	123
Industri	12068	10616	11321	2010	2475	3105	3731	2813	3668
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	2598	3041	2992	618	661	820	893	619	912
Tekstil, bekledning og skotøy	111	234	210	39	57	45	68	58	52
Treforedling	2976	700	425	41	72	112	200	161	295
Grafisk produksjon	644	894	967	183	202	257	326	185	157
Raffinering	219	473	151	16	28	30	77	46	64
Kjemiske råvarer	781	789	1365	218	283	320	544	541	880
Kjemiske og mineralskeprodukter	608	670	619	98	153	128	240	148	180
Metaller	908	536	924	142	176	280	327	296	271
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2573	2821	2792	528	657	826	781	578	611
Trevare-, møbelindustri og annen industri	650	459	876	127	185	288	276	182	245
Kraftforsyning	5158	4868	4001	561	1131	1100	1209	706	1046
Bygg og anlegg	876	871	958	224	234	243	257	254	258
Varehandel	12008	11734	14596	3217	3401	3728	4250	4022	4038
Hotell og restaurant	1286	1784	1943	464	449	533	498	564	595
Rørtransport	4730	6517	8182	1530	3275	2211	1166	715	1805
Samferdsel	9810	9370	11831	3131	2557	2702	3441	3277	2992
Sjøfart	1510	2722	2956	2087	951	705	-786	667	1206
Utenriks sjøfart	910	2001	2322	1880	773	590	-921	506	1065
Innenriks sjøfart	600	722	634	207	178	115	134	161	141
Bank og forsikring	2270	1919	2504	524	562	705	713	706	739
Bruttoinvestering, eget bruk	18029	17784	22386	4753	5109	5888	6636	6314	6169
Forretningsmessig tjenesteyting	3128	3850	4613	1056	1109	1185	1263	1390	1430
Privat tjenesteyting	5621	5589	6561	1486	1500	1804	1771	2304	2153
Offentlig forvaltning	29996	26860	26639	5465	5626	6375	9173	5728	5850
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	16202	13621	13093	2689	2638	2874	4892	2529	2432
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	13794	13239	13546	2776	2988	3501	4281	3198	3419
Fastlands-næringer	106051	102032	114326	24423	26172	29114	34617	29479	30827

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A29. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttoinvestering i fast kapital	1,5	5,5	7,9	14,7	6,6	-4,5	6,0	4,2
Bygg og anlegg	-7,7	11,0	2,6	2,9	21,9	14,3	38,2	26,9
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	4,6	5,5	22,7	39,2	-3,0	-27,7	-30,0	-32,5
Bore-rigger og moduler	13,4	-21,5	-27,1	-5,7	-19,3	-33,9	-1,4	-8,2
Skip og båter	80,9	8,4	58,7	-442,0	-31,8	-134,3	-63,5	10,5
Transportmidler	-7,7	56,6	156,3	84,1	37,0	13,7	12,3	16,0
Maskiner og utstyr	4,1	8,2	7,8	6,4	6,2	11,7	-0,8	0,7
Jordbruk	13,8	7,3	10,6	5,8	1,7	14,4	-1,3	-4,0
Skogbruk	-0,1	0,0	-0,3	0,1	0,0	0,2	0,5	0,4
Fiske og fiskeoppdrett	40,1	-1,7	-9,8	178,5	-41,4	-19,4	-36,2	-30,3
Olje og gassutvinning	7,7	-11,4	-10,1	1,9	-6,7	-28,7	-6,6	-13,2
Utvinning av råolje og naturgass	9,9	-12,1	-4,4	3,2	-16,2	-28,4	-12,4	-14,1
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-538,0	-49,7	.	-272,4	-125,9	-55,2	-104,5	-138,5
Bergverksdrift	16,3	0,6	-10,5	-16,8	-22,4	54,3	146,7	92,0
Industri	-12,0	6,6	-3,9	-3,2	8,9	19,8	40,0	48,2
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	17,1	-1,6	-12,1	-16,1	12,4	8,8	0,1	37,9
Tekstil, bekledning og skotøy	110,4	-10,3	57,2	76,5	-68,3	94,8	48,8	-9,5
Treforedling	-76,5	-39,3	-78,6	-58,8	-43,5	47,2	294,8	309,7
Grafisk produksjon	38,8	8,3	9,0	-32,6	34,7	38,1	1,3	-22,0
Raffinering	115,8	-68,0	-34,8	-61,1	-81,2	-64,4	187,9	128,4
Kjemiske råvarer	1,0	73,0	33,1	32,4	86,3	126,8	148,5	211,0
Kjemiske og mineralskeprodukter	10,1	-7,5	-15,7	43,1	-32,0	-6,9	51,6	17,5
Metaller	-41,0	72,4	46,3	54,1	115,1	67,6	108,5	54,0
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	9,6	-1,0	10,6	-1,2	-1,0	-7,5	9,3	-7,0
Trevare-, møbelindustri og annen industri	-29,3	90,7	0,4	104,3	165,0	106,7	43,1	32,5
Kraftforsyning	-5,6	-17,8	-32,4	-13,8	-23,4	-6,3	25,8	-7,5
Bygg og anlegg	-0,6	10,0	8,1	8,1	11,9	11,9	13,0	10,4
Varehandel	-2,3	24,4	18,4	24,7	28,3	25,6	25,0	18,7
Hotell og restaurant	38,7	8,9	8,6	4,6	20,8	2,3	21,5	32,7
Rørtransport	37,8	25,6	21,9	89,3	26,6	-34,6	-53,3	-44,9
Samferdsel	-4,5	26,3	92,7	18,6	15,4	5,9	4,7	17,0
Sjøfart	80,3	8,6	81,5	-279,7	-31,8	-173,6	-68,0	26,8
Utenriks sjøfart	119,8	16,1	102,8	-218,7	-32,2	-207,8	-73,1	37,8
Innenriks sjøfart	20,3	-12,1	-7,2	46,1	-29,7	-37,1	-21,9	-20,9
Bank og forsikring	-15,5	30,5	8,4	16,4	45,3	52,6	34,6	31,6
Bruttoinvestering, eget bruk	-1,4	25,9	17,2	26,5	30,7	28,0	32,8	20,8
Forretningsmessig tjenesteyting	23,1	19,8	8,4	17,7	26,6	26,7	31,6	28,9
Privat tjenesteyting	-0,6	17,4	6,7	8,4	28,6	25,7	55,0	43,6
Offentlig forvaltning	-10,5	-0,8	-0,2	-5,4	-1,2	2,1	4,8	4,0
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	-15,9	-3,9	4,5	-15,1	-9,3	2,5	-6,0	-7,8
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	-4,0	2,3	-4,3	5,2	6,6	1,7	15,2	14,4
Fastlands-næringer	-3,8	12,0	12,0	9,6	12,4	13,8	20,7	17,8

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A30. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Bruttoinvestering i fast kapital	2,8	2,2	2,2	3,1	1,4	2,2	2,8	2,5
Bygg og anlegg	0,8	2,9	1,2	2,1	3,4	3,9	4,7	4,5
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	6,0	2,4	3,7	2,5	1,5	3,1	0,9	1,8
Bore-rigger og moduler	1,2	3,5	1,6	5,4	3,7	3,3	3,1	-1,2
Skip og båter	21,8	-9,1	-10,5	131,2	-1,2	-33,3	11,3	-4,9
Transportmidler	3,7	8,8	18,8	17,7	-0,8	6,3	5,3	8,8
Maskiner og utstyr	3,7	-0,8	1,4	-0,9	-1,8	-1,5	-0,5	0,6
Jordbruk	2,3	1,7	2,9	1,9	1,2	1,3	2,4	3,7
Skogbruk	1,3	2,2	1,4	1,7	2,5	3,0	3,8	4,0
Fiske og fiskeoppdrett	6,7	-2,5	-0,7	-6,2	-1,0	-4,6	0,3	-0,0
Olje og gassutvinning	3,0	3,1	3,1	4,5	2,3	2,9	1,5	-0,6
Utvinning av råolje og naturgass	2,9	3,1	2,7	4,5	2,7	2,9	1,9	-0,5
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-0,9	-1,6	-1,5	-3,6	2,4	-0,4	4,1	6,0
Bergverksdrift	2,0	1,7	1,7	1,5	1,1	1,9	1,2	1,7
Industri	2,7	1,0	2,4	1,0	0,0	0,9	1,1	2,3
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	2,7	0,9	2,4	1,1	-0,2	0,7	1,0	2,0
Tekstil, bekledning og skotøy	3,3	0,3	1,5	1,0	-1,0	-0,1	1,5	1,8
Treforedling	2,1	2,3	2,5	2,7	1,3	1,5	2,5	2,1
Grafisk produksjon	2,8	0,9	2,9	1,8	-1,1	0,2	0,7	2,2
Raffinering	1,2	2,7	2,8	1,8	2,1	3,3	1,1	1,8
Kjemiske råvarer	2,8	0,6	2,2	0,5	-0,3	0,1	0,6	3,1
Kjemiske og mineralskeprodukter	4,2	2,5	5,4	0,9	1,4	2,5	1,7	3,6
Metaller	3,0	0,3	1,3	-0,2	-0,3	0,6	0,8	1,5
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2,7	0,8	1,9	0,8	0,3	0,8	1,4	1,9
Trevare-, møbelindustri og annen industri	2,9	0,8	2,6	0,6	-0,4	0,6	1,5	2,4
Kraftforsyning	2,4	1,0	1,5	0,7	0,7	1,1	2,2	3,1
Bygg og anlegg	2,2	2,1	2,8	2,7	0,8	2,1	2,8	4,3
Varehandel	2,7	3,1	4,8	5,1	0,1	2,7	2,8	5,6
Hotell og restaurant	1,3	2,9	2,5	3,6	1,9	3,5	3,9	4,6
Rørtransport	2,7	2,4	1,7	2,5	3,0	3,6	3,7	2,6
Samferdsel	3,7	3,6	8,4	8,6	-0,3	0,8	3,3	4,8
Sjøfart	27,9	-11,3	-13,4	71,6	-1,2	-25,0	15,8	-6,4
Utenriks sjøfart	35,9	-14,6	-15,9	56,7	-1,1	-25,0	21,5	-7,7
Innenriks sjøfart	5,8	-1,8	-1,9	-3,2	-1,3	-0,9	-1,4	-2,0
Bank og forsikring	1,7	2,2	2,4	2,6	1,4	2,3	2,7	3,8
Bruttoinvestering, eget bruk	0,8	2,8	1,2	2,1	3,4	3,9	4,5	4,3
Forretningsmessig tjenesteyting	1,8	3,1	3,6	4,6	1,3	3,1	3,2	5,0
Privat tjenesteyting	2,1	1,9	2,1	2,1	1,1	2,1	2,7	3,6
Offentlig forvaltning	1,9	2,1	1,9	2,2	1,6	2,4	3,1	3,0
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	2,3	2,2	2,4	3,1	1,3	2,2	2,9	2,4
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	1,4	1,9	1,4	1,4	2,0	2,6	3,4	3,7
Fastlands-næringer	2,1	2,3	2,9	3,0	1,3	2,2	3,0	3,9

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A31. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Eksport i alt	300094	315545	334746	78934	81978	83946	89888	88693	84756
Varer	219981	228334	245572	57496	59851	59286	68940	67560	64141
Råolje	97158	104071	106440	25624	27131	24756	28929	27576	27546
Skip, nybygde	7634	3484	4860	879	449	1706	1826	644	2267
Skip, eldre	6485	6730	5247	618	1328	767	2534	1358	587
Borerigger og moduler	50	810	11	7	3	1	-	12	-
Oljeboring og oljeleting	113	69	61	19	19	11	12	23	20
Oljplattformer, eldre	47	1063	850	648	171	14	17	27	60
Andre varer	108494	112107	128103	29700	30751	32031	35621	37920	33661
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5553	5748	6647	1416	1590	1557	2083	1697	1661
Bergverksprodukter	2309	2244	2331	511	585	640	595	540	534
Industriprodukter	99952	103230	118433	27619	28452	29603	32759	35461	31307
Nærings-og nytelsesmidler	12961	13862	16482	3987	3721	3925	4849	4535	3482
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1742	1711	2206	451	462	604	689	616	505
Trevarer	2491	2593	2952	646	742	705	859	860	735
Treforedlingsprodukter	7634	7838	9290	2089	2199	2428	2574	3244	2995
Grafiske produkter	342	354	377	76	83	99	119	98	91
Kjemiske råvarer mv.	9018	9645	10828	2455	2858	2574	2941	3361	2891
Kjemiske og mineralske produkter	7035	6967	7834	1767	1970	2051	2046	2247	2265
Metaller	21223	21512	26241	6148	6436	6761	6896	8309	7215
Møbler og andre industriprodukter	2103	2312	2591	627	608	632	724	703	610
Elektrisk kraft	680	885	692	154	124	230	184	222	159
Tjenester	80113	87211	89174	21438	22127	24660	20948	21133	20615
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	42090	46115	44419	10661	11105	11549	11105	11391	11099
Brutto inntekter ved oljeboring	452	500	582	151	151	134	146	155	158
Olje og gasstransport med rør	1508	1655	2065	558	537	475	496	621	624
Utlendingers konsum i Norge	12650	13750	15716	3143	3772	6286	2515	3249	3420
Tjen. i tilkn. til olje og gassutv.	1667	1766	1799	576	378	450	396	348	249
Andre tjenester	21746	23425	24593	6350	6185	5766	6292	5369	5065

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A32. Eksport. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Eksport i alt	300094	306159	332230	80392	81008	82300	88530	85494	81451
Varer	219981	226710	252144	61049	60990	60053	70052	66773	63458
Råolje	97158	102834	114741	28974	28264	26267	31236	30096	29525
Skip, nybygde	7634	3367	4646	851	433	1631	1731	613	2146
Skip, eldre	6485	6951	5327	627	1372	791	2536	1460	631
Borerigger og moduler	50	787	11	7	3	1	-	11	-
Oljeboring og oljeleting	113	64	55	17	17	10	11	21	18
Oljplattformer, eldre	47	1063	850	648	171	14	17	27	60
Andre varer	108494	111643	126514	29925	30730	31338	34520	34545	31077
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5553	6010	6685	1442	1479	1587	2177	1681	1703
Bergverksprodukter	2309	2262	2342	519	592	640	591	517	546
Industriprodukter	99952	102797	117147	27887	28593	29004	31662	32255	28757
Nærings-og nytelsesmidler	12961	14236	16872	4139	3803	4028	4902	4491	3565
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1742	1759	2404	452	486	673	792	646	549
Trevarer	2491	2682	2764	643	719	656	746	716	651
Treforedlingsprodukter	7634	8518	9770	2301	2397	2532	2540	2828	2483
Grafiske produkter	342	317	401	77	92	101	131	77	83
Kjemiske råvarer mv.	9018	9646	10256	2414	2761	2451	2629	2728	2300
Kjemiske og mineralske produkter	7035	6656	7636	1623	2015	2108	1891	2042	2152
Metaller	21223	21780	23875	5972	5972	6119	5810	6368	5536
Møbler og andre industriprodukter	2103	2167	2377	576	550	602	649	618	566
Elektrisk kraft	680	574	341	77	67	107	90	92	71
Tjenester	80113	79449	80086	19342	20018	22247	18478	18721	17993
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	42090	39879	38067	9219	9603	9830	9415	9811	9325
Brutto inntekter ved oljeboring	452	487	553	146	145	126	136	146	147
Olje og gasstransport med rør	1508	1470	1402	356	364	319	363	401	418
Utlendingers konsum i Norge	12650	13493	15289	3042	3636	6215	2396	3100	3295
Tjen. i tilkn. til olje og gassutv.	1667	1529	1492	465	311	382	333	302	221
Andre tjenester	21746	22590	23283	6114	5959	5375	5835	4962	4586

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A33. Eksport. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Eksport i alt	2,0	8,5	11,4	4,2	7,8	10,7	6,3	0,5
Varer	3,1	11,2	13,5	5,1	12,3	14,2	9,4	4,0
Råolje	5,8	11,6	18,9	10,2	8,4	9,3	3,9	4,5
Skip, nybygde	-55,9	38,0	23,2	-79,0	680,7	325,0	-28,0	395,6
Skip, eldre	7,2	-23,4	-64,1	-37,3	-28,4	32,7	132,8	-54,0
Borerigger og moduler	.	-98,7	585,6	-90,9	-99,9	-100,0	66,7	-100,0
Oljeboring og oljeleting	-43,0	-14,5	-34,6	-1,9	-31,7	72,1	22,7	5,1
Oljplattformer, eldre	.	-20,0	.	.	-98,7	108,1	-95,8	-64,8
Andre varer	2,9	13,3	11,0	9,3	19,8	13,5	15,4	1,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	8,2	11,2	19,7	6,3	13,1	8,3	16,6	15,1
Bergverksprodukter	-2,0	3,5	15,6	-4,1	3,3	2,5	-0,3	-7,8
Industriprodukter	2,8	14,0	10,7	10,2	21,0	14,4	15,7	0,6
Nærings-og nytelsesmidler	9,8	18,5	19,4	12,3	26,6	16,6	8,5	-6,3
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,0	36,6	7,2	10,8	62,7	63,6	42,8	12,9
Trevarer	7,7	3,0	6,3	7,9	-2,7	1,2	11,3	-9,5
Treforedlingsprodukter	11,6	14,7	14,7	12,1	26,8	6,8	22,9	3,6
Grafiske produkter	-7,3	26,6	20,3	31,8	11,2	42,1	-0,5	-10,0
Kjemiske råvarer mv.	7,0	6,3	-10,5	17,7	7,7	13,1	13,0	-16,7
Kjemiske og mineralske produkter	-5,4	14,7	-1,4	20,6	31,4	9,0	25,8	6,8
Metaller	2,6	9,6	17,0	8,5	14,2	-0,0	6,6	-7,3
Møbler og andre industriprodukter	3,0	9,7	11,9	9,4	20,6	-0,2	7,3	2,9
Elektrisk kraft	-15,6	-40,6	-24,3	-51,9	-36,7	-45,0	19,4	7,0
Tjenester	-0,8	0,8	5,3	1,8	-2,5	-0,7	-3,2	-10,1
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-5,3	-4,5	-8,0	-4,2	-1,6	-4,3	6,4	-2,9
Brutto inntekter ved oljeboring	7,7	13,6	23,5	22,9	3,7	5,5	-0,4	1,8
Olje og gasstransport med rør	-2,5	-4,7	0,4	-1,1	-10,8	-7,0	12,5	14,8
Utlendingers konsum i Norge	6,7	13,3	32,6	13,5	13,2	-4,5	1,9	-9,4
Tjen. i tilkn. til olje og gassutv.	-8,3	-2,5	75,1	-27,5	-8,9	-19,7	-35,2	-28,8
Andre tjenester	3,9	3,1	15,3	7,9	-16,5	9,7	-18,8	-23,0

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A34. Eksport. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Eksport i alt	3,1	-2,2	-6,1	-2,9	-1,5	1,4	5,7	2,8
Varer	0,7	-3,3	-8,5	-4,3	-2,4	1,8	7,4	3,0
Råolje	1,2	-8,3	-16,2	-8,5	-6,8	-1,8	3,6	-2,8
Skip, nybygde	3,5	1,1	0,7	0,1	1,2	0,9	1,8	1,9
Skip, eldre	-3,2	1,7	3,6	0,2	-1,0	1,9	-5,6	-3,9
Borerigger og moduler	2,9	1,2	2,1	2,6	3,2	.	2,8	.
Oljeboring og oljeleting	7,1	3,4	4,7	3,5	1,2	2,7	-0,9	0,6
Oljplattformer, eldre	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre varer	0,4	0,8	-1,9	-0,6	0,9	4,5	10,6	8,2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-4,4	4,0	0,2	3,5	0,8	9,6	2,8	-9,3
Bergverksprodukter	-0,8	0,3	-6,4	1,3	0,1	5,3	6,0	-1,0
Industriprodukter	0,4	0,7	-1,9	-0,9	0,7	4,3	11,0	9,4
Nærings-og nytelsesmidler	-2,6	0,3	-1,6	2,5	0,8	-0,1	4,8	-0,2
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-2,7	-5,6	2,4	2,5	-8,1	-13,9	-4,4	-3,2
Trevarer	-3,3	10,5	3,1	8,1	13,0	16,8	19,6	9,4
Treforedlingsprodukter	-8,0	3,3	-3,8	1,3	3,1	11,9	26,3	31,5
Grafiske produkter	11,7	-15,8	-21,1	-17,1	-8,2	-17,1	29,6	21,8
Kjemiske råvarer mv.	-0,0	5,6	5,4	3,2	2,1	10,8	21,2	21,5
Kjemiske og mineralske produkter	4,7	-2,0	2,5	-6,0	-6,5	3,7	1,1	7,6
Metaller	-1,2	11,3	2,8	9,3	10,8	22,5	26,8	20,9
Møbler og andre industriprodukter	6,7	2,2	4,9	5,3	-5,2	4,1	4,5	-2,5
Elektrisk kraft	54,2	31,6	10,0	36,5	68,9	13,1	20,7	19,8
Tjenester	9,8	1,4	1,4	1,3	1,4	1,8	1,8	3,7
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	15,6	0,9	0,6	0,6	-2,1	4,8	0,4	2,9
Brutto inntekter ved oljeboring	2,7	2,4	2,1	2,6	3,2	2,2	2,8	2,6
Olje og gasstransport med rør	12,5	30,9	45,9	42,7	60,9	-5,3	-1,0	1,3
Utlendingers konsum i Norge	1,9	0,9	1,4	0,7	0,9	0,7	1,4	0,0
Tjen. i tilkn. til olje og gassutv.	15,5	4,4	9,5	9,3	-0,2	-0,3	-6,7	-7,4
Andre tjenester	3,7	1,9	1,8	1,3	6,2	-1,9	4,2	6,4

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A35. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Import i alt	245806	262200	282436	67174	70218	71565	73479	71129	74379
Varer	168493	179661	197848	48078	48875	48025	52870	52250	54158
Skip, nybygde og eldre	6932	11030	8259	3276	2506	1131	1346	1860	1507
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	463	1997	253	107	60	-	86	52	1107
Oljevirksomhet, div. vareimport	3544	5970	4108	1072	1247	819	970	822	1487
Andre varer	157554	160664	185228	43623	45062	46075	50468	49516	50057
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5432	4877	6998	1539	1646	1760	2053	2168	2103
Råolje	986	1143	867	221	207	232	207	326	356
Bergverksprodukter	2423	2505	2769	700	768	654	647	662	733
Industriprodukter	148566	152082	173812	40840	42244	43360	47368	46321	46762
Nærings-og nytelsesmidler	6957	7964	8374	1849	2140	2120	2265	1875	2316
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	13964	14093	15219	3949	2893	4545	3832	4385	2906
Trevarer	2419	2618	3519	685	881	911	1042	994	987
Treforedlingsprodukter	4649	4646	5263	1285	1280	1284	1414	1608	1575
Grafiske produkter	2584	2498	2529	625	553	649	702	675	624
Raffinerte oljeprodukter	7861	7736	8427	1804	2382	2159	2082	2017	2268
Kjemiske råvarer mv.	6585	7163	8397	1892	2261	2142	2102	2432	2456
Kjemiske og mineralske produkter	16062	16957	18781	4455	4805	4618	4903	4932	5199
Metaller	15374	16611	19703	4642	4628	5409	5024	4964	5358
Verkstedprodukter	57204	59026	67005	15587	16452	15432	19534	18397	18681
Møbler og andre industriprodukter	5459	5648	6092	1433	1417	1422	1820	1595	1452
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9448	7122	10503	2634	2552	2669	2648	2447	2940
Elektrisk kraft	147	57	782	323	197	69	193	39	103
Tjenester	77313	82539	84588	19096	21343	23540	20609	18879	20221
Skipsfartens driftsutg. i utlandet	18376	19551	19282	4628	5013	4821	4821	5248	4773
Oljeboring, driftsutg. i utlandet	1209	1572	1049	241	262	262	283	262	293
Direkte import ved annen oljevirksomhet	4700	5427	6813	1244	2191	2249	1129	684	1224
Nordmenns konsum i utlandet	23066	23855	26223	4982	6031	8916	6294	4992	6150
Andre tjenester	29962	32134	31221	8001	7845	7292	8083	7693	7781

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A36. Import. Faste 1992-priser. Millioner kroner

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Import i alt	245806	255660	272635	64927	68318	69160	70230	67910	72287
Varer	168493	176841	193846	47128	48242	47257	51218	50858	53377
Skip, nybygde og eldre	6932	10235	8114	3182	2488	1129	1316	1880	1530
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	463	2567	328	140	70	-	118	71	1511
Oljevirksomhet, div. vareimport	3544	5812	3906	1035	1192	771	908	772	1385
Andre varer	157554	158227	181497	42771	44493	45357	48877	48134	48950
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5432	4971	6728	1500	1553	1677	1998	2011	1967
Råolje	986	1187	976	243	238	260	236	361	396
Bergverksprodukter	2423	2608	2486	678	695	568	545	575	702
Industriprodukter	148566	149396	170783	40156	41836	42804	45987	45164	45762
Nærings-og nytelsesmidler	6957	7894	7888	1725	2026	2007	2130	1737	2118
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	13964	14101	15658	4046	3133	4581	3898	4658	3220
Trevarer	2419	2821	3582	708	923	926	1025	937	985
Treforedlingsprodukter	4649	5063	5671	1416	1396	1380	1480	1568	1457
Grafiske produkter	2584	2522	2600	630	562	679	728	656	614
Raffinerte oljeprodukter	7861	7479	7934	1724	2255	1951	2005	1995	2108
Kjemiske råvarer mv.	6585	7420	8547	1950	2320	2163	2114	2249	2377
Kjemiske og mineralske produkter	16062	16883	18673	4351	4793	4636	4894	4988	5298
Metaller	15374	16807	19644	4970	4822	5191	4661	4653	5159
Verkstedprodukter	57204	56397	65752	14922	16187	15493	19149	18150	18607
Møbler og andre industriprodukter	5459	5638	6084	1438	1425	1460	1760	1578	1448
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9448	6371	8749	2276	1992	2338	2142	1996	2371
Elektrisk kraft	147	65	525	194	171	49	111	23	123
Tjenester	77313	78820	78789	17798	20076	21903	19012	17052	18910
Skipsfartens driftsutg. i utlandet	18376	17592	16672	3895	4375	4191	4211	4249	4397
Oljeboring, driftsutg. i utlandet	1209	1532	1002	234	254	249	266	247	273
Direkte import ved annen oljevirksomhet	4700	5200	6403	1183	2077	2102	1041	632	1126
Nordmenns konsum i utlandet	23066	23552	25263	4799	5844	8605	6015	4809	5973
Andre tjenester	29962	30944	29449	7687	7527	6757	7479	7115	7143

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A37. Import. Faste 1992-priser. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Import i alt	4,0	6,6	7,6	11,1	4,7	3,6	4,6	5,8
Varer	5,0	9,6	11,4	14,9	8,8	4,3	7,9	10,6
Skip, nybygde og eldre	47,6	-20,7	-2,6	111,3	-51,9	-61,8	-40,9	-38,5
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	454,5	-87,2	.	-95,6	-100,0	-69,6	-49,3	.
Oljevirksomhet, div. vareimport	64,0	-32,8	-28,5	-16,5	-46,6	-39,2	-25,4	16,2
Andre varer	0,4	14,7	13,9	17,7	16,0	11,6	12,5	10,0
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-8,5	35,4	19,9	14,7	67,5	46,4	34,0	26,6
Råolje	20,4	-17,8	-16,5	-6,1	-21,1	-25,0	48,5	66,8
Bergverksprodukter	7,6	-4,7	20,6	-1,6	-14,1	-19,7	-15,2	1,0
Industriprodukter	0,6	14,3	13,3	18,0	15,4	11,1	12,5	9,4
Nærings-og nytelsesmidler	13,5	-0,1	-4,9	5,2	-0,6	-0,3	0,7	4,6
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,0	11,0	5,4	9,6	13,4	15,8	15,1	2,8
Trevarer	16,6	27,0	14,2	35,6	35,3	22,6	32,4	6,7
Treforedlingsprodukter	8,9	12,0	17,7	16,1	12,1	3,7	10,8	4,4
Grafiske produkter	-2,4	3,1	7,0	12,5	0,5	-3,8	4,1	9,1
Raffinerte oljeprodukter	-4,9	6,1	11,0	15,2	3,6	-3,9	15,7	-6,5
Kjemiske råvarer mv.	12,7	15,2	11,3	18,3	15,9	14,8	15,4	2,4
Kjemiske og mineralske produkter	5,1	10,6	9,7	13,5	12,3	7,2	14,6	10,5
Metaller	9,3	16,9	28,5	12,8	26,4	2,3	-6,4	7,0
Verkstedprodukter	-1,4	16,6	11,7	21,4	13,6	19,2	21,6	14,9
Møbler og andre industriprodukter	3,3	7,9	7,3	15,9	8,2	2,5	9,7	1,6
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-32,6	37,3	48,3	51,2	58,2	5,0	-12,3	19,0
Elektrisk kraft	-55,8	707,0	.	.	717,3	245,7	-87,9	-27,8
Tjenester	1,9	-0,0	-1,6	3,1	-3,0	1,8	-4,2	-5,8
Skipsfartens driftsutg. i utlandet	-4,3	-5,2	-13,8	-3,1	-0,9	-2,8	9,1	0,5
Oljeboring, driftsutg. i utlandet	26,7	-34,6	-28,0	-36,7	-46,2	-22,7	5,6	7,4
Direkte import ved annen oljevirksomhet	10,6	23,1	26,6	23,5	19,2	26,8	-46,6	-45,8
Nordmenns konsum i utlandet	2,1	7,3	2,7	7,6	9,3	7,9	0,2	2,2
Andre tjenester	3,3	-4,8	0,7	1,0	-18,1	-1,7	-7,4	-5,1

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A38. Import. Prisindeks. 1992=100. Prosent endring fra året før

	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Import i alt	2,6	1,0	1,4	1,8	0,8	0,3	1,2	0,1
Varer	1,6	0,5	0,6	1,5	-0,3	0,2	0,7	0,1
Skip, nybygde og eldre	7,8	-5,6	-4,9	-6,7	-7,6	-4,2	-3,9	-2,2
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-22,2	-0,9	-7,9	14,9	.	-4,8	-4,1	-14,2
Oljevirksomhet, div. vareimport	2,7	2,4	2,1	2,6	3,2	2,2	2,8	2,6
Andre varer	1,5	0,5	1,2	0,7	-0,1	0,3	0,9	1,0
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-1,9	6,0	4,9	9,7	6,0	3,6	5,1	0,9
Råolje	-3,7	-7,7	-5,2	-7,0	-11,2	-6,8	-0,7	3,1
Bergverksprodukter	-3,9	16,0	12,4	11,3	17,3	26,1	11,6	-5,5
Industriprodukter	1,8	-0,0	0,6	0,2	-0,5	-0,2	0,8	1,2
Nærings-og nytelsesmidler	0,9	5,2	6,7	6,3	4,9	3,4	0,7	3,5
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-0,1	-2,7	-3,0	0,2	-3,7	-3,7	-3,5	-2,3
Trevarer	-7,2	5,9	5,4	3,3	4,2	9,8	9,6	5,0
Treforedlingsprodukter	-8,2	1,1	-3,6	-1,3	1,7	7,4	13,0	17,9
Grafiske produkter	-1,0	-1,8	-2,3	-6,3	-4,5	4,4	3,7	3,4
Raffinerte oljeprodukter	3,4	2,7	1,1	1,5	12,8	-3,4	-3,4	1,8
Kjemiske råvarer mv.	-3,5	1,8	0,9	2,7	-0,0	3,5	11,4	6,0
Kjemiske og mineralske produkter	0,4	0,1	2,2	2,2	-0,6	-2,8	-3,4	-2,1
Metaller	-1,2	1,5	-6,0	-4,4	4,7	11,9	14,2	8,2
Verkstedprodukter	4,7	-2,6	1,1	-2,9	-4,3	-4,0	-3,0	-1,2
Møbler og andre industriprodukter	0,2	-0,0	0,3	-1,6	-1,1	1,8	1,5	0,9
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	11,8	7,4	10,7	21,0	-0,4	3,8	6,0	-3,2
Elektrisk kraft	-12,3	70,0	112,1	113,9	40,7	69,2	-0,3	-27,5
Tjenester	4,7	2,5	3,5	2,6	3,2	0,7	3,2	0,6
Skipsfartens driftsutg. i utlandet	11,1	4,1	9,8	5,8	-0,5	1,5	4,0	-5,3
Oljeboring, driftsutg. i utlandet	2,6	2,0	1,5	1,3	3,4	1,4	2,9	4,0
Direkte import ved annen oljevirksomhet	4,4	1,9	1,1	2,1	2,3	1,8	2,9	3,1
Nordmenns konsum i utlandet	1,3	2,5	1,7	2,2	3,6	1,9	-0,0	-0,2
Andre tjenester	3,8	2,1	2,2	1,4	5,6	-0,4	3,9	4,5

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A39. Driftsregnskapet overfor utlandet. Sammendrag. Mill.kr

	1992	1993	1994	94:1	94:2	94:3	94:4	95:1	95:2
Eksport	300094	315545	334745	78933	81979	83946	89887	88693	84756
Varer	219981	228334	245572	57495	59852	59286	68939	67560	64141
Tjenester	80113	87211	89173	21438	22127	24660	20948	21133	20615
Import	245806	262200	282436	67174	70218	71565	73479	71129	74379
Varer	168493	179661	197848	48078	48875	48025	52870	52250	54158
Tjenester	77313	82539	84588	19096	21343	23540	20609	18879	20221
Eksportoverskudd	54288	53345	52309	11759	11761	12381	16408	17564	10377
Inntekter	27142	27740	28732	9335	6505	5772	7120	7670	7390
Renteinntekter	17667	15988	19030	6090	4377	3996	4567	5665	5146
Aksjeutbytte m.v. til Norge	2222	2340	1869	1009	355	280	224	527	974
Reinvestert fortjeneste	-3176	-1467	-1418	-355	-355	-355	-355	-600	-600
Andre løpende overføringer til Norge	10429	10879	9251	2590	2128	1850	2683	2078	1870
Utgifter	52302	55952	59986	15836	16219	11346	16585	14563	15027
Renteutgifter	25409	25002	24845	6957	6211	4721	6957	6836	6563
Aksjeutbytte m.v. fra Norge	17411	17847	10255	3487	4615	1026	1128	3686	4568
Reinvestert fortjenste	-8633	-7305	4169	1042	1042	1042	1042	-910	-910
Andre løpende overføringer fra Norge	18115	20408	20717	4351	4351	4558	7458	4951	4806
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-25160	-28212	-31254	-6501	-9714	-5574	-9465	-6893	-7637
Overskudd på driftsbalansen	29128	25133	21055	5258	2047	6807	6943	10671	2740
Omvurderinger, netto 1)	-2725	-9978	2470	-2144	2563	3255	-1204	11245	544
Nedgang i Norges nettogjeld	26397	15121	23525	3114	4610	10062	5739	21916	3284

1) Hovedsaklig som følge av valutakursendringer

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A40. Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige. Absolutte tall og prosent fra året før

	Sysselsatte personer (1000)					Sysselsatte norm.årsverk (1000)					Utførte timeverk (Millioner)				
	1992	1993	1994	92-93	93-94	1992	1993	1994	92-93	93-94	1992	1993	1994	92-93	93-94
I alt	2032,7	2036,2	2066,1	0,2	1,5	1750,5	1751,5	1775,6	0,0	1,4	2920,8	2922,5	2962,8	0,0	1,4
Jordbruk	86,3	84,3	80,5	-2,3	-4,5	71,2	69,6	66,4	-2,4	-4,5	176,4	172,2	164,4	-2,4	-4,5
Skogbruk	7,2	7,0	6,9	-2,5	-1,3	6,5	6,3	6,2	-2,5	-1,3	11,4	11,1	11,0	-2,3	-1,1
Fiske og fiskeoppdrett	18,1	17,9	18,0	-1,2	0,7	17,3	17,1	17,2	-1,3	0,5	31,8	31,4	31,7	-1,1	0,7
Olje- og gassutvinning	20,3	21,1	21,0	3,7	-0,4	19,9	20,6	20,5	3,7	-0,4	34,3	35,8	35,6	4,2	-0,4
Utvinning av råolje og naturgass	16,4	17,2	17,2	4,6	-0,0	16,0	16,8	16,8	4,6	-0,0	27,8	29,2	29,2	5,1	-0,1
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	3,9	3,9	3,8	0,0	-2,1	3,8	3,8	3,8	0,0	-2,1	6,5	6,5	6,4	0,3	-2,0
Bergverksdrift	4,8	4,8	4,8	-0,2	0,0	4,7	4,7	4,7	-0,2	0,0	7,5	7,5	7,5	0,4	0,1
Industri	279,5	283,6	293,7	1,5	3,5	261,4	265,4	274,9	1,6	3,6	430,5	438,4	455,4	1,8	3,9
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	50,4	52,1	54,8	3,4	5,2	47,0	48,7	51,2	3,5	5,2	77,1	80,0	84,4	3,8	5,5
Tekstil, bekledning og skotøy	9,7	9,6	9,6	-1,8	0,0	8,8	8,6	8,6	-1,7	0,0	14,1	13,9	14,0	-1,7	0,4
Treforedlingsindustri	10,9	10,6	11,2	-2,5	5,5	10,5	10,2	10,8	-2,5	5,4	16,8	16,5	17,5	-1,9	5,7
Forlag og grafisk industri	36,1	37,1	38,2	2,6	2,9	29,1	29,9	30,8	2,8	2,9	48,8	50,4	52,1	3,2	3,3
Oljeraffinering	1,8	1,9	1,9	8,4	0,0	1,8	1,9	1,9	8,4	0,0	2,8	3,0	3,0	8,2	0,0
Kjemiske råvarer	9,0	9,0	9,0	0,0	0,4	8,8	8,8	8,8	0,0	0,6	14,4	14,4	14,5	0,0	0,9
Kjemisk og mineralsk industri	20,2	20,0	20,7	-1,0	3,4	19,3	19,1	19,7	-1,0	3,4	31,4	31,1	32,3	-0,8	3,8
Metallindustri	15,4	15,0	15,7	-3,0	5,0	14,8	14,3	15,0	-3,0	5,0	23,9	23,2	24,4	-3,0	5,4
Verkstedindustri og skips-bygging	99,4	101,6	104,9	2,2	3,2	95,8	98,0	101,1	2,3	3,2	159,6	163,6	169,6	2,5	3,6
Trevare,møbel og annen industri	26,6	26,9	27,8	1,0	3,3	25,6	25,9	26,8	1,2	3,4	41,6	42,3	43,7	1,6	3,4
Kraftforsyning	19,9	19,8	19,8	-0,5	0,0	19,2	19,1	19,1	-0,4	0,0	29,9	29,8	29,9	-0,3	0,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	105,7	95,5	97,5	-9,7	2,1	102,0	92,1	94,0	-9,7	2,2	172,9	155,7	159,6	-9,9	2,5
Varehandel	285,1	280,8	282,7	-1,5	0,7	233,3	229,7	231,3	-1,5	0,7	403,2	398,1	401,6	-1,2	0,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	55,8	56,0	57,9	0,4	3,2	43,9	44,1	45,5	0,3	3,3	71,2	71,4	74,1	0,4	3,7
Rørtransport	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	0,7	0,7	0,7	0,0	0,0
Samferdsel	134,8	135,1	136,4	0,2	0,9	119,6	119,6	120,7	0,0	0,9	198,1	198,4	200,4	0,2	1,0
Sjøfart	52,4	51,1	51,5	-2,6	0,7	52,1	50,8	51,2	-2,6	0,7	97,0	94,6	95,5	-2,4	0,9
Utenriks sjøfart	44,0	43,0	43,3	-2,4	0,7	43,8	42,8	43,1	-2,4	0,7	83,0	81,2	81,9	-2,2	0,9
Innenriks sjøfart	8,4	8,1	8,2	-3,6	0,9	8,3	8,0	8,1	-3,5	1,0	14,0	13,5	13,7	-3,4	1,2
Finansformidling	55,5	54,8	55,2	-1,2	0,7	51,8	51,2	51,6	-1,2	0,8	82,4	81,6	82,4	-0,9	0,9
Boligtjenester	1,1	1,1	1,2	2,7	2,6	1,1	1,1	1,1	2,8	2,8	1,7	1,8	1,8	2,9	2,8
Forretningsmessig tjenesteyting	110,5	110,5	112,8	0,0	2,1	96,4	96,5	98,6	0,1	2,2	156,7	157,0	160,9	0,2	2,5
Privat tjenesteyting	180,1	180,6	182,3	0,3	0,9	149,8	150,1	151,4	0,2	0,9	236,2	237,0	239,6	0,4	1,1
Offentlig forvaltning	615,2	631,7	643,6	2,7	1,9	500,0	513,1	520,6	2,6	1,5	779,1	799,7	810,5	2,6	1,4
Statsforvaltningen	153,2	154,4	152,6	0,8	-1,2	144,7	145,5	143,6	0,6	-1,3	236,5	238,1	234,5	0,7	-1,5
Sivil statlig forvaltning	101,9	103,5	104,5	1,6	1,0	94,0	95,4	96,3	1,4	0,9	143,2	145,4	146,8	1,6	0,9
Forsvar	51,3	50,9	48,1	-0,7	-5,6	50,7	50,1	47,3	-1,1	-5,6	93,3	92,7	87,7	-0,6	-5,4
Kommuneforvaltningen	462,0	477,3	491,0	3,3	2,9	355,3	367,5	377,0	3,4	2,6	542,6	561,6	576,0	3,5	2,6
Fastlands-næringer	1967,9	1971,7	2001,4	0,2	1,5	1686,4	1687,6	1711,5	0,1	1,4	2802,8	2804,9	2844,6	0,1	1,4

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A41. Lønnsvekst etter næring. Lønnstakere. Prosenvis endring fra året før

	Lønn pr normal-årsverk		Lønn pr utførte timeverk		Lønnskostnad pr utførte timeverk	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994
I alt	3,3	3,1	3,3	3,0	1,5	3,3
Jordbruk	2,6	2,7	2,4	2,4	0,6	2,8
Skogbruk	2,0	2,0	1,8	1,8	0,1	2,2
Fiske og fiskeoppdrett	2,7	3,1	2,5	2,9	0,7	3,1
Olje- og gassutvinning	4,4	3,9	3,9	3,9	2,3	4,6
Utvinning av råolje og naturgass	4,3	3,8	3,8	3,8	2,1	4,6
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	4,2	3,8	3,9	3,7	2,1	4,0
Bergverksdrift	3,8	3,2	3,2	3,1	1,2	3,7
Industri	3,2	3,2	2,9	2,9	1,5	3,1
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	2,8	3,8	2,5	3,5	1,0	3,6
Tekstil, bekledning og skotøy	3,2	2,5	3,2	2,0	1,0	2,3
Treforedlingsindustri	3,2	3,5	2,6	3,1	1,0	3,3
Forlag og grafisk industri	2,2	1,8	1,8	1,4	1,0	1,8
Oljeraffinering	2,0	3,5	2,2	3,5	2,7	4,1
Kjemiske råvarer	2,5	4,1	2,5	3,7	1,0	4,2
Kjemisk og mineralsk industri	3,8	3,8	3,6	3,4	2,3	3,7
Metallindustri	2,0	3,7	2,0	3,3	1,6	3,5
Verkstedindustri og skipsbygging	3,8	3,2	3,5	2,8	2,0	3,0
Trevare, møbel og annen industri	3,1	3,8	2,7	3,6	1,1	3,8
Kraftforsyning	2,8	2,7	2,7	2,5	1,2	3,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,9	2,8	3,1	2,3	1,8	2,6
Varehandel	3,9	3,3	3,7	3,0	2,1	3,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,5	3,3	2,3	3,0	0,5	3,3
Rørtransport	4,3	3,7	4,3	3,7	2,3	3,8
Samferdsel	3,2	3,1	3,0	3,0	1,5	3,5
Sjøfart	7,7	3,8	7,4	3,6	6,0	4,1
Utenriks sjøfart	9,4	4,1	9,1	3,9	7,9	4,4
Innenriks sjøfart	2,6	2,7	2,5	2,5	1,0	2,9
Finansformidling	3,9	4,3	3,7	4,1	2,0	4,6
Boligtjenester	2,7	2,8	2,6	2,7	0,6	2,8
Forretningsmessig tjenesteyting	4,0	3,0	3,8	2,7	2,1	3,0
Privat tjenesteyting	3,1	3,2	2,9	3,0	1,0	3,2
Offentlig forvaltning	3,0	2,8	2,9	2,9	0,7	3,1
Statsforvaltningen	3,4	3,7	3,3	3,9	1,3	3,7
Sivil statlig forvaltning	2,8	2,4	2,7	2,4	0,8	2,2
Forsvar	4,3	5,0	3,8	4,7	1,8	4,6
Kommuneforvaltningen	2,8	2,4	2,7	2,5	0,4	2,8
Fastlands-næringer	3,1	3,1	3,0	3,0	1,3	3,2

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A42. Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Bruttonasjonalprodukt	762774	784296	821352	870330
- Formuesinntekt og lønn til utlandet, netto	25332	17474	18683	19788
= Bruttonasjonalinntekt	737442	766822	802669	850542
- Stønader og løpende overføringer til utlandet, netto	7937	7686	9529	11466
= Brutto disponibel inntekt for Norge	729505	759136	793140	839076
- Konsum ialt	537601	567894	591732	622555
= Brutto sparing for Norge	191904	191242	201408	216521
- Kapitaloverføringer, netto	930	2377	895	1083
- Bruttorealinvesteringer	163494	162114	176276	195465
= Netto finansinvestering for Norge	27480	26751	24237	19973

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A43.1 Statsforvaltningen. Produksjonskonto Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Produksjon, produsentpris	67259	71511	73615	74871
Produktinnsats, kjøperpris	29952	31905	33360	33712
Bruttoprodukt	37307	39606	40255	41159
Lønnskostnader	31558	33444	34127	34866
Brutto driftsresultat	5749	6162	6128	6293

Tabell A43.2 Statsforvaltningen. Allokering av primære inntekter Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	170064	175004	181959	188574
Brutto driftsresultat	5749	6162	6128	6293
Produksjonsskatter	114127	119286	128027	138532
Produkt- og næringsskatter	48330	50710	51616	55786
Toll	1492	1647	1699	1959
Merverdi- og investeringsavgift	64305	66929	74712	80787
Formuesinntekter	50188	49556	47804	43749
Renter	46866	45651	45034	40641
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	3322	3905	2770	3108
Utgifter i alt	47913	49334	53888	55377
Produksjonssubsidier	30513	31215	33406	34087
Formuesutgifter	17400	18119	20482	21290
Renter	17380	17961	20051	20849
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	20	158	431	441
Brutto primære inntekter	**122151**	**125670**	**128071**	**133197**

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A43.3 Statsforvaltningen. Sekundær inntektsfordeling Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	303130	302391	312250	341208
Brutto primære inntekter	122151	125670	128071	133197
Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	30878	32818	34080	35748
Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	52462	54516	49054	51624
Skatt på inntekt og formue, utenom petroleum	38025	36756	40517	47225
Skatt på inntekt og formue, petroleum	17969	17015	15481	16401
Overføringer innen forvaltningen	29462	25301	30939	37756
Overføringer fra offentlig forretningsdrift	5663	3957	8243	9008
Overføringer fra Norges Bank	5691	4525	5080	9545
Andre innenlandske overføringer	829	1833	785	704
Utgifter i alt	218238	227423	238518	251106
Alderspensjoner mv	47173	49576	52220	53942
Uførepensjoner mv	22126	23057	23526	23699
Sykepenger m.v	15035	14866	14778	15342
Dagpenger mv	9084	11203	12237	11158
Stønader ellers	26367	29565	30785	31433
Overføringer innen forvaltningen	85734	87232	92973	100589
Overføringer til offentlig forretningsdrift	2664	1345	1410	3253
Overføringer til utlandet	6582	6804	6598	7396
Andre innenlandske overføringer	3473	3775	3991	4294
Brutto disponibel inntekt	84892	74968	73732	90102

Tabell A43.4 Statsforvaltningen. Bruk av disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto disponibel inntekt	84892	74968	73732	90102
Konsum i statsforvaltningen	65720	70985	74101	75094
Brutto sparing	19172	3983	-369	15008

Tabell A43.5 Statsforvaltningen. Omfordeling av naturaloverføringer Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto disponibel inntekt	84892	74968	73732	90102
Naturaloverføringer, individuelt konsum, statsforvaltningen	20508	22555	24851	25507
Justert brutto disponibel inntekt	64384	52413	48881	64595

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A43.6 Statsforvaltningen. Bruk av justert inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Justert brutto disponibel inntekt	64384	52413	48881	64595
Kollektivt konsum, statsforvaltningen	45212	48430	49250	49587
Brutto sparing	19172	3983	-369	15008

Tabell A43.7 Statsforvaltningen. Finansiering og investering Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto sparing	19172	3983	-369	15008
Kapitaloverføringer, netto	-1797	-2285	-1642	-1389
Bruttorealinvestering	15006	16202	13935	13693
Nettokjøp av tomt, grunn	52	-66	93	107
Netto finansinvestering	2317	-14438	-16039	-181

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A44.1 Kommuneforvaltningen. Produksjonskonto Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Produksjon, produsentpris	113543	120206	124425	130810
Produktinnsats, kjøperpris	29579	30975	31695	32845
Bruttoprodukt	83964	89231	92730	97965
Lønnskostnader	76051	80902	84106	88734
Produksjonsskatter	8	10	10	10
Brutto driftsresultat	7905	8319	8614	9221

Tabell A44.2 Kommuneforvaltningen. Allokering av primære inntekter Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	13449	14365	14646	14983
Brutto driftsresultat	7905	8319	8614	9221
Produksjonsskatter	2597	2926	3004	3197
Formuesinntekter	2947	3120	3028	2565
Renter	2947	3120	3028	2565
Utgifter i alt	11123	11391	11762	10195
Produksjonssubsidier	3663	3699	4257	4192
Formuesutgifter	7460	7692	7505	6003
Renter	7460	7692	7505	6003
Brutto primære inntekter	2326	2974	2884	4788

Tabell A44.3 Kommuneforvaltningen. Sekundær inntektsfordeling Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	**130329**	**136544**	**142295**	**146746**
Brutto primære inntekter	**2326**	**2974**	**2884**	**4788**
Skatt på inntekt og formue	**61644**	**63590**	**69153**	**71403**
Overføringer innen forvaltningen	**64380**	**67833**	**68106**	**68399**
Andre innenlandske overføringer	**1979**	**2147**	**2152**	**2156**
Utgifter i alt	**21667**	**19418**	**19861**	**19196**
Stønader	**5180**	**5620**	**5902**	**6230**
Overføringer innen forvaltningen	**8108**	**5902**	**6072**	**5566**
Overføringer til offentlig forretningsdrift	**982**	**327**	**469**	**198**
Andre innenlandske overføringer	**7397**	**7569**	**7418**	**7202**
Brutto disponibel inntekt	**108662**	**117126**	**122434**	**127550**

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A44.4 Kommuneforvaltningen. Bruk av disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto disponibel inntekt	108662	117126	122434	127550
Konsum i kommuneforvaltningen	95606	101960	105383	110391
Brutto sparing	13056	15166	17051	17159

Tabell A44.5 Kommuneforvaltningen. Omfordeling av naturaloverføringer Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto disponibel inntekt	108662	117126	122434	127550
Naturaloverføringer, individuelt konsum, kommuneforvaltningen	80974	86095	88954	93468
Justert brutto disponibel inntekt	27688	31031	33480	34082

Tabell A44.6 Kommuneforvaltningen. Bruk av justert inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Justert brutto disponibel inntekt	27688	31031	33480	34082
Kollektivt konsum, kommuneforvaltningen	14632	15865	16429	16923
Brutto sparing	13056	15166	17051	17159

Tabell A44.7 Kommuneforvaltningen. Finansiering og investering Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto sparing	13056	15166	17051	17159
Kapitaloverføringer, netto	-71	-97	-83	-54
Bruttorealinvestering	13879	13794	13429	14008
Nettokjøp av tomt, grunn	349	414	81	126
Netto finansinvestering	-1243	861	3458	2971

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A45.1 Finansielle foretak. Produksjonskonto Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Produksjon, produsentpris	51594	51988	54160	58254
Produktinnsats, kjøperpris	15374	14332	14751	15541
Bruttoprodukt	36220	37656	39409	42713
Lønnskostnader	15743	15475	15657	16548
Produksjonsskatter	175	163	163	163
Produksjonssubsidier	2224	1415	2516	2636
Brutto driftsresultat	22526	23433	26105	28638

Tabell A45.2 Finansielle foretak. Alokering av primære inntekter Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	147060	139663	127404	119654
Brutto driftsresultat	22526	23433	26105	28638
Frie finanstjenester	-33160	-33859	-32132	-32813
Formuesinntekter	157694	150089	133431	123829
Renter	153073	145063	128179	118577
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	4844	5812	5452	5343
Utgifter i alt	126536	118803	102901	91037
Formuesutgifter	126536	118803	102901	91037
Renter	104856	95478	78475	68746
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	21571	23071	24135	22365
Brutto primære inntekter	20524	20860	24503	28617

Tabell A45.3 Finansielle foretak. Sekundær inntektsfordeling Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	44504	46204	50386	54151
Brutto primære inntekter	20524	20860	24503	28617
Pr. til pensj.kasser & -fond	9160	9495	9722	9146
Skadeforsikringspremier, netto	14781	15736	15825	16047
Andre overføringer	39	113	336	341
Utgifter i alt	29414	29642	32919	37222
Skatt på inntekt og formue	527	738	1563	1683
Skadeforsikringserstatninger	14781	15736	15825	16047
Ytelser fra kasser og fond	7183	8047	7769	7227
Andre overføringer	6923	5121	7762	12265
Brutto disponibel inntekt	15090	16562	17467	16929

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A45.4 Finansielle foretak. Bruk av disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto disponibel inntekt	15090	16562	17467	16929
Korr. endring i hush. netto pensj. fond	1977	1448	1953	1919
Brutto sparing	13113	15114	15514	15010

Tabell A45.5 Finansielle foretak. Finansiering og investering Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto sparing	13113	15114	15514	15010
- Bruttorealinvestering	2894	2270	2270	2270
= Netto finansinvestering	10219	12844	13244	12740

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A46.1 Offentlige og private ikke personlige foretak. Produksjonskonto Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Bruttoprodukt	442234	452307	467973	493924
Lønnskostnader	226001	233953	236818	250205
Produksjonsskatter	43227	45340	46751	47425
Produksjonssubsidier	22424	24091	25355	25368
Brutto driftsresultat	195430	197105	209759	221662

Tabell A46.2 Offentlige og private ikke personlige foretak. Allokering av primære inntekter Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	235858	237484	247568	254306
Brutto driftsresultat	195430	197105	209759	221662
Formuesinntekter	40428	40379	37809	32644
Renter	32430	31379	26403	20918
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	10315	11390	12673	13053
Reinvestert fortjeneste	-2317	-2390	-1267	-1327
Utgifter i alt	100542	93427	92202	90783
Formuesutgifter	100542	93427	92202	90783
Renter	77027	73905	71348	64389
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	19472	28409	28450	22151
Reinvestert fortjeneste	4043	-8887	-7596	4243
Brutto primære inntekter	135316	144057	155366	163523

Tabell A46.3 Offentlige og private ikke personlige foretak. Sekundær inntektsfordeling Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	153758	159819	172413	182604
Brutto primære inntekter	135316	144057	155366	163523
Andre overføringer	18442	15762	17047	19081
Utgifter i alt	51380	58082	63281	67426
Skatter på inntekt, formue m.v	29104	30463	32117	35043
Andre overføringer	22276	27619	31164	32383
Brutto disponibel inntekt	102378	101737	109132	115178

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A46.4 Offentlige og private ikke personlige foretak. Bruk av disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	102378	101737	109132	115178
Brutto disponibel inntekt	102378	101737	109132	115178
Brutto sparing	102378	101737	109132	115178

Tabell A46.5 Offentlige og private ikke personlige foretak. Finansiering og investering Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto sparing	102378	101737	109132	115178
Kapitaloverføringer, netto	799	-379	830	360
Bruttorealinvestering	102224	101610	117509	130104
Nettokjøp av tomt, grunn	192	-21	2959	0
Nettofinansinvestering	761	-231	-10506	-14566

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A47.1 Husholdninger. Produksjonskonto Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Bruttoprodukt	124716	124239	130655	134842
Lønnskostnader	24682	24459	25039	26204
Produksjonsskatter	1821	1583	1645	1591
Produksjonssubsidier	9528	9408	9792	10275
Brutto driftsresultat/Blandet inntekt	107741	107605	113763	117322

Tabell A47.2 Husholdninger. Allokering av primære inntekter Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	527567	543856	551522	566923
Lønnsinntekter	372293	386639	394258	415060
Brutto driftsresultat	107741	107605	113763	117322
Formuesinntekter	47533	49612	43501	34541
Renter	26357	26867	20888	13588
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	21176	22745	22613	20953
Utgifter i alt	70442	70595	59677	46506
Formuesutgifter	70442	70595	59677	46506
Renter	65919	64786	55167	42117
Aksjeutbytte, leieinntekter m.v	4523	5809	4510	4389
Brutto primære inntekter	457125	473261	491845	520417

Tabell A47.3 Husholdninger. Sekundær inntektsfordeling Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	621373	651633	676516	707827
Brutto primære inntekter	457125	473261	491845	520417
Pensjoner, stønader	126371	136094	142083	144669
Andre overføringer	37877	42278	42588	42741
Utgifter i alt	202890	202890	206141	218510
Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	30878	32818	34080	35748
Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	52462	54516	49054	51624
Skatter på inntekt, formue m.v	89496	88593	94264	101643
Andre overføringer	30054	26963	28743	29495
Brutto disponibel inntekt	418483	448743	470375	489317

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A47.4 Husholdninger. Bruk av disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	420460	450191	472328	491236
Brutto disponibel inntekt	418483	448743	470375	489317
Korreksjon for sparing i pensjonsfond	1977	1448	1953	1919
Utgifter i alt	376275	394949	412247	437070
Konsum i husholdninger	356054	373649	390401	414160
Konsum i ideelle organisasjoner	20221	21300	21846	22910
Brutto sparing	44185	55242	60081	54166

Tabell A47.5 Husholdninger. Justert disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto disponibel inntekt	418483	448743	470375	489317
Individuelt konsum, statsforvaltningen	20508	22555	24851	25507
Individuelt konsum, kommuneforvaltningen	80974	86095	88954	93468
Justert brutto disponibel inntekt	519965	557393	584180	608292

Tabell A47.6 Husholdninger. Bruk av justert disponibel inntekt Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Justert brutto disponibel inntekt	519965	557393	584180	608292
Korreksjon for sparing i pensjonsfond	1977	1448	1953	1919
Personlig konsum	477757	503599	526052	556045
Brutto sparing	44185	55242	60081	54166

Tabell A47.7 Husholdninger. Finansiering og investering Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Brutto sparing	44185	55242	60081	54166
Kapitaloverføringer, netto	139	384	0	0
Bruttorealinvestering	29491	28238	29133	35390
Nettokjøp av tomt, grunn	-593	-327	-3133	-233
Nettofinansinvestering	15426	27715	34081	19009

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A48.1 Utlandet. Produksjonskonto. Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Import av varer og tjenester til Norge	246367	245806	262200	282436
Eksport av varer og tjenester fra Norge	308046	300094	315545	334746
Importoverskudd for Norge	-61679	-54288	-53345	-52310
Lønn fra utlandet	1180	1180	1180	1192
Brutto driftsresultat	-62859	-55468	-54525	-53502

Tabell A48.2 Utlandet. Allokering av primære inntekter. Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	-16180	-21281	-18981	-14233
Brutto driftsresultat	-62859	-55468	-54525	-53502
Lønn til utlandet	2922	2774	2669	2689
Formuesinntekt	43757	31413	32875	36580
Renter	31783	25409	25002	24845
Aksjeutbytte m.v.	7822	14637	15178	7566
Reinvestert fortjeneste	4152	-8633	-7305	4169
Utgifter i alt	20167	15533	15681	18289
Formuesutgifter	20167	15533	15681	18289
Renter	20814	17667	15988	19030
Aksjeutbytte	1893	1042	1160	677
Reinvestert fortjeneste	-2540	-3176	-1467	-1418
Brutto primære inntekter	-36347	-36814	-34662	-32522

Tabell A48.3 Utlandet. Sekundær inntektsfordeling. Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Inntekter i alt	-26854	-18699	-14254	-11805
Brutto primære inntekter	-36347	-36814	-34662	-32522
Overføringer fra Norge	9493	9298	10256	11425
Skadeforsikringspremier, netto	..	6865	7238	6699
Utbetalt skadeforsikringserstatning	..	1952	2914	2593
Utgifter i alt	1556	10429	10879	9251
Overføringer fra Norge	1556	1782	2305	1886
Skadeforsikringspremier, netto	..	6693	7213	6231
Utbetalt skadeforsikringserstatning	..	1954	1361	1134
Overskudd for på driftsregnskapet (sparing)	-28410	-29128	-25133	-21056

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A48.4 Utlandet. Finansiering og investering. Millioner kroner

	1991	1992	1993*	1994*
Sparing (overskudd på driftsregnskapet)	-28410	-29128	-25133	-21056
Kapitaloverføringer til utlandet, netto	930	2377	895	1083
Netto finansinvestering	-27480	-26751	-24238	-19973

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Råolje	6,8	7,8	8,9	9,5	10,8	10,2	11,4	11,4	11,6	10,3	12,2
Naturgass	2,3	2,3	2,4	2,4	2,6	2,6	2,9	2,5	2,6	2,5	2,4

Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og anvendelse

Sesongjusterte indekser. 1990=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., bergv.dr., ind. og kraftf.	100	102	109	113	121	124	124	126	127	124	130
Oljeutv. og bergverksdrift	100	111	123	131	147	151	150	156	155	151	161
Industri	100	99	100	102	109	111	110	110	113	110	111
Kraftforsyning	101	91	97	99	93	96	98	101	101	99	106
Produksjon etter konkurransetype:	100	98	97	102	108	110	111	109	107	111	112
Skjermet industri	100	97	99	101	108	110	110	109	117	109	109
Utekonk. industri og bergv.	100	97	95	98	105	107	110	102	113	107	109
Hjemmekonkurrerende i alt	100	96	100	102	108	111	110	110	117	110	110

Tabell B3: Industriproduksjonen - produksjonsindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun
Industri ialt	0,1	-1,6	1,5	2,0	6,7	6,0	8,2	5,2	4,8	-0,4	1,6
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-1,9	3,2	0,7	0,4	8,7	7,5	9,5	9,7	8,1	1,3	-2,4
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	1,3	-0,5	-3,7	-2,7	9,5	9,0	14,1	9,3	9,3	-0,9	4,2
Trevarer	-4,8	-7,7	-0,9	-1,2	8,8	7,7	12,8	8,8	9,1	-0,7	1,2
Treforedling	-1,3	-1,1	-2,1	6,9	9,2	11,0	8,4	7,7	8,3	4,9	8,5
Grafisk produksjon og forlagsv.	-1,0	0,3	-0,4	0,6	3,2	4,0	4,6	2,8	3,1	1,8	3,6
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	6,6	-5,0	-1,1	4,7	4,6	2,7	5,8	2,9	0,5	-2,8	1,4
Mineralske produkter	-2,8	-12,0	4,2	-1,2	14,4	23,3	23,8	17,4	18,2	10,2	17,1
Jern, stål og ferrolegeringer	-1,4	-5,2	3,4	1,0	10,5	6,3	10,4	7,0	3,9	-0,5	2,0
Ikke-jernholdige metaller	1,1	0,8	-1,3	1,2	9,1	8,0	5,8	1,4	-1,2	-3,5	-3,8
Metallvarer	-1,3	-1,6	2,1	3,8	5,7	11,0	14,1	7,8	7,7	1,4	5,4
Maskiner	0,1	-2,8	11,2	4,8	3,0	-7,4	-4,1	-6,2	-5,1	-9,9	-6,9
Elektriske apparater og materiell.	-0,3	-5,9	1,7	6,3	6,8	14,6	18,3	10,7	10,5	3,4	10,6
Transportmidler	2,4	3,8	1,8	-4,3	7,4	9,7	12,6	8,2	9,0	3,6	9,0
Tekn. og vitensk. instr. mv.	6,9	4,9	1,8	5,9	8,5	8,4	13,0	6,2	10,1	5,3	12,0
Industriproduksjon ellers	3,8	4,5	0,3	10,9	6,3	-1,1	-0,2	2,2	10,6	-0,7	-2,3

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B4: Ordretilgang - industri

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1994				1995	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordretilgang i alt	230	245	228	254	272	257	269	281	280	288	300
For eksport	261	250	253	296	318	297	309	328	338	340	345
Fra hjemmemarkedet	187	239	192	170	178	173	198	184	159	181	225
Produksjon av metaller:											
Ordretilgang i alt	318	287	268	279	321	304	312	311	355	345	342
For eksport	352	321	297	312	355	334	346	342	396	382	382
Fra hjemmemarkedet	204	172	169	170	206	198	202	210	212	221	209
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:											
Ordretilgang i alt	225	211	208	219	250	246	234	268	252	268	252
For eksport	339	330	316	373	431	463	407	440	416	373	447
Fra hjemmemarkedet	179	163	165	156	177	164	161	202	183	228	173

Tabell B5: Ordrereserver - industri

Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1994				1995	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordrereserver i alt	165	176	150	166	147	160	142	135	151	144	141
For eksport	175	174	174	206	179	193	166	166	190	162	160
Fra hjemmemarkedet	153	179	120	96	89	100	98	78	81	112	108
Produksjon av metaller:											
Ordrereserver i alt	249	242	211	215	240	237	244	221	257	267	251
For eksport	292	285	251	261	285	287	290	260	306	320	296
Fra hjemmemarkedet	138	128	106	95	121	108	124	122	129	129	132
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:											
Ordrereserver i alt	246	257	278	283	324	332	324	331	311	335	334
For eksport	466	427	442	476	664	652	655	692	658	647	655
Fra hjemmemarkedet	153	184	208	200	179	194	182	176	163	202	197

Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning

Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1990	1991	1992	1993	1994	1993	1994				1995
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Leting:											
I alt	1285	2034	1920	1358	1253	1616	1671	1277	1015	1047	1209
Undersøkelsesboringer	904	1326	1288	717	432	840	671	482	211	362	384
Generelle undersøkelser	93	256	251	284	384	365	252	418	524	343	120
Felt eval. og - undersøk.	129	212	91	146	164	159	170	184	121	179	162
Adm. og andre kostnader	159	240	290	211	273	252	579	192	159	163	543
Feltutbygging:											
I alt	4878	5566	7216	8802	7146	9356	6807	8726	6616	6435	5876
Varer	3141	3023	3668	4608	3956	5663	4071	4666	3613	3472	2383
Tjenester	1390	2251	3021	3442	2511	2829	1965	3422	2361	2294	3047
Produksjonsboring	347	292	532	752	680	863	770	638	643	670	446
Felt i drift:											
I alt	994	1274	1269	1576	1688	1900	1658	1962	1448	1685	1870
Varer	203	201	166	150	164	223	171	165	169	150	143
Tjenester	188	256	179	137	132	121	143	137	122	124	237
Produksjonsboring	603	817	925	1290	1393	1555	1345	1660	1157	1411	1490

Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1994				1995	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Utførte	2578	2649	2625	2432	2389	2171	2335	2465	2585	3058	..
Antatte	2961	3104	2708	2823	2748	2573	2657	2924	2838	3572	3728

Tabell B8: Boligbygging

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Boliger satt igang	1,8	1,5	1,3	1,3	1,7	1,7	1,2	1,7	1,7	1,7	1,6
Boliger under arbeid	25,2	19,0	16,2	13,6	15,4	16,8	16,6	16,7	16,5	16,5	16,3
Boliger fullført	2,2	1,7	1,5	1,3	1,5	1,4	1,5	1,6	1,7	1,6	1,5

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

Tabell B9: Detaljomsetningsvolum

Sesongjustert indeks. 1992=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995				
						Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun
Omsetning ialt	99	97	99	101	109	111	113	114	113	116	119

Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Omsetning i alt	1,8	-1,9	3,3	1,6	7,5	3,7	4,5	5,2	7,4	..	..
Detaljomsetning etter næring:											
Nærings- og nytelsesmidler	1,3	0,4	4,3	3,1	4,5	-0,3	2,2	2,6	8,2	..	..
Bekledning og tekstilvarer	13,4	5,3	-1,1	-4,3	2,7	0,6	-4,9	-3,0	-0,8	..	..
Møbler og innbo	2,5	0,7	1,7	-0,0	8,7	9,9	7,7	11,1	12,8	..	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-4,6	1,6	-6,1	7,1	9,5	2,6	2,5	4,0	5,8	..	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	17,4	2,3	3,3	-2,0	0,4	0,5	-1,2	-0,9	0,3	..	..
Motorkjøretøyer og bensin	-2,4	-10,0	6,0	0,5	14,7	7,2	8,7	9,7	8,6	..	..
Reg. nye personbiler	11,9	-13,4	11,8	3,8	42,7	22,9	12,9	13,1	5,9	11,9	11,6

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.
1000 personer.

	1990	1991	1992	1993	1994	1994				1995	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:											
Kvinner	46	48	50	50	47	44	49	52	41	53	50
Menn	66	68	76	77	70	79	75	64	61	72	64
Totalt	112	116	126	127	116	123	124	117	102	124	114
Tallet på sysselsatte	2030	2010	2004	2004	2035	1991	2022	2074	2052	2040	2066

Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug
Sesongjusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	92	101	115	118	110	104	103	104	104	102	..
Ujusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	92,7	100,8	114,4	118,1	110,3	105,3	99,5	95,3	109,4	115,2	111,3
Herav: Permitterte 1000 pers.	15,7	9,9	8,7	9,2	7,5	8,3	7,3	5,4	5,0	4,6	4,7
Ledige plasser 1000 pers.	6,6	6,5	6,4	7,4	7,7	11,5	8,9	9,8	9,5	6,8	9,2
Arbeidsløshetsprosenten 1)	4,3	4,7	5,4	5,5	5,2	4,9	4,6	4,4	5,1	5,4	5,2
Arb.løse/led.plasser	14,6	17,0	19,5	17,0	15,0	9,2	11,2	9,8	11,5	16,9	12,1

1)Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

Tabell B13: Timefortjeneste

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1990	1991	1992	1993	1994	1993	1994				1995
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Industri, kvinner	81,8	86,7	89,2	91,8	94,5	93,0	93,0	93,9	95,3	95,9	95,9
Industri, menn	94,7	99,5	102,7	105,4	108,5	106,4	106,6	108,8	108,9	109,6	109,8
Bygge- og anl., menn	101,4	107,0	110,6	113,3	112,7	117,2	111,8	114,1	112,1	112,8	111,3

Tabell B14: Konsumprisindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Ialt	4,1	3,4	2,3	2,3	1,4	2,6	2,7	2,6	2,7	2,7	2,4
Varer og tjenester etter konsumgruppe:											
Matvarer ialt	3,2	1,7	1,4	-1,1	1,5	2,5	2,2	2,1	2,1	1,8	2,0
Drikkevarer og tobakk	7,0	7,1	9,1	3,1	3,9	5,9	6,0	6,1	6,1	6,1	2,8
Klær og skotøy	2,1	1,8	1,7	2,7	1,5	1,6	0,5	0,2	0,5	0,5	0,3
Bolig, lys og brensel	6,4	4,5	2,3	2,8	0,9	2,8	3,1	2,9	2,9	2,6	2,7
Møbler og husholdningsartikler	2,6	2,2	0,4	1,9	1,4	1,9	1,9	2,0	1,8	2,2	2,2
Helsepleie	8,5	6,9	6,0	4,3	2,3	3,2	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
Reiser og transport	2,9	3,0	2,0	3,4	1,5	3,2	3,3	3,7	4,1	4,2	3,0
Fritidssysler og utdanning	4,6	4,4	3,3	3,4	2,1	1,7	2,0	1,9	1,8	1,8	2,1
Andre varer og tjenester	3,3	3,4	2,2	1,6	0,2	1,4	1,5	1,5	1,4	2,6	2,5
Varer og tjenester etter leveringssektor:											
Jordbruksvarer	4,8	1,5	1,3	-2,0	0,1	0,2	0,2	0,4	0,2	-0,2	0,2
Andre norskproduserte konsumvarer	5,3	5,3	2,5	2,7	1,9	4,6	4,5	4,8	4,8	4,4	3,4
Importerte konsumvarer	1,7	2,0	1,8	3,3	2,3	3,1	2,8	2,4	2,5	2,5	2,3
Husleie	6,5	4,9	3,7	2,8	0,6	0,7	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
Andre tjenester	3,7	2,4	2,3	2,0	1,1	2,1	2,4	2,3	2,3	3,1	3,1

Tabell B15: Engrospriser

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Ialt	3,7	2,5	0,1	-0,0	1,4	2,3	2,3	2,3	2,0	2,0	1,8
Matvarer og levende dyr	4,5	4,4	1,1	-2,4	0,8	-0,4	-0,3	-0,9	-1,8	-1,2	-0,5
Drikkevarer og tobakk	4,9	4,9	6,5	1,1	4,6	6,6	6,7	6,7	6,8	6,8	3,6
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-0,2	-1,0	-3,1	-4,1	3,7	7,3	7,7	5,1	2,0	0,9	0,8
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	10,2	1,9	-3,5	-2,3	-1,8	0,5	-0,7	-0,3	-0,4	-1,3	-3,2
Dyre- og plantefett, voks	1,9	3,1	5,4	0,2	5,0	3,9	2,9	2,0	2,7	0,4	0,9
Kjemikalier	-1,4	1,8	0,2	2,5	2,8	3,8	3,5	4,6	5,1	5,5	5,6
Bearbeidde varer etter materiale	1,5	1,1	0,1	0,3	2,5	4,4	4,9	5,0	5,0	5,1	5,0
Maskiner og transportmidler	2,6	2,6	1,4	4,2	2,1	2,7	3,7	3,8	4,3	4,1	4,1
Forskjellige ferdigvarer	2,6	3,6	2,0	2,7	1,6	1,3	1,5	2,0	2,3	2,8	3,1

Tabell B16: Utenrikshandel - verditall

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Eksport 1)	9,4	9,2	9,0	9,4	10,8	12,2	12,4	12,0	12,4	10,3	12,0
Import 2)	12,7	12,7	12,9	13,2	15,5	15,9	16,4	16,7	18,2	16,7	16,7
Import 3)	12,6	12,6	12,9	13,1	15,4	15,9	16,3	16,7	17,7	16,7	16,6

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

Tabell B17: Utenrikshandel - indekser

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport i flg. handelsstatistikken. 1988=100.
Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993	1994	1994				1995	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Sesongjusterte tall:	120	119	126	131	148	139	145	153	157	158	150
Eksportvolum 1)	105	107	111	111	130	122	126	137	133	137	144
Importvolum 2)	102	100	93	93	94	92	93	95	96	103	101
Ujusterte tall:	107	105	103	104	104	104	104	104	106	106	104

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

Produksjonsindeks
Oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

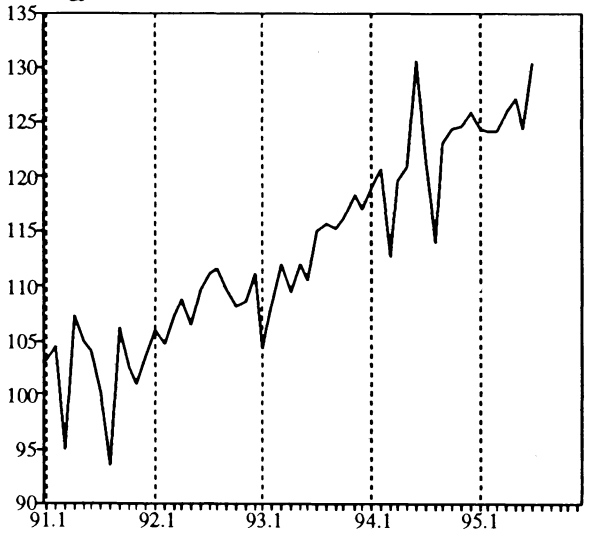

Produksjonsindeks
Utvinning av råolje og naturgass.
Sesongjustert. 1990=100

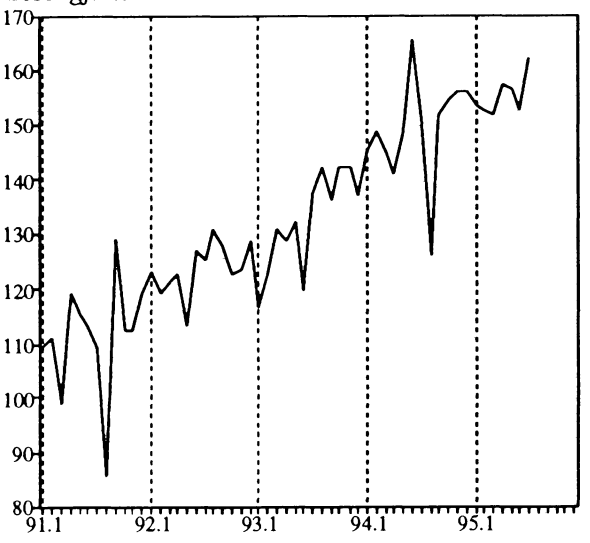

Olje- og gassproduksjon
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

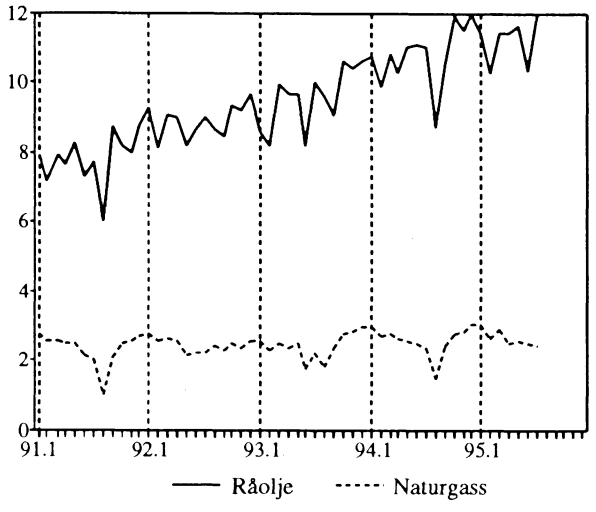

Kilde: Oljedirektoratet

Produksjonsindeks
Sesongjustert. 1990=100

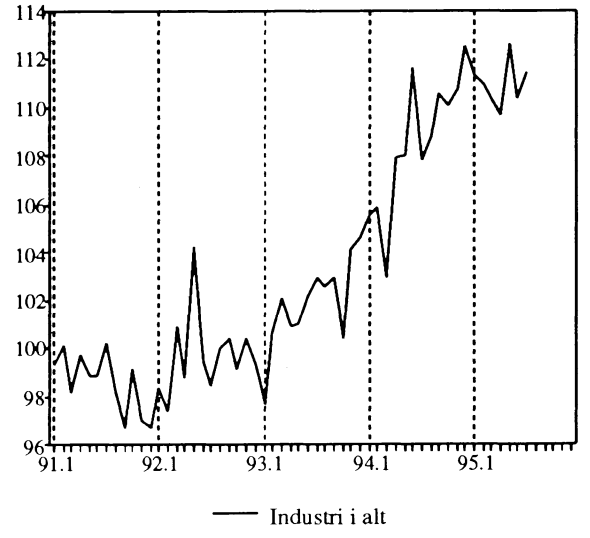

Produksjonsindeks etter konkurransetype
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

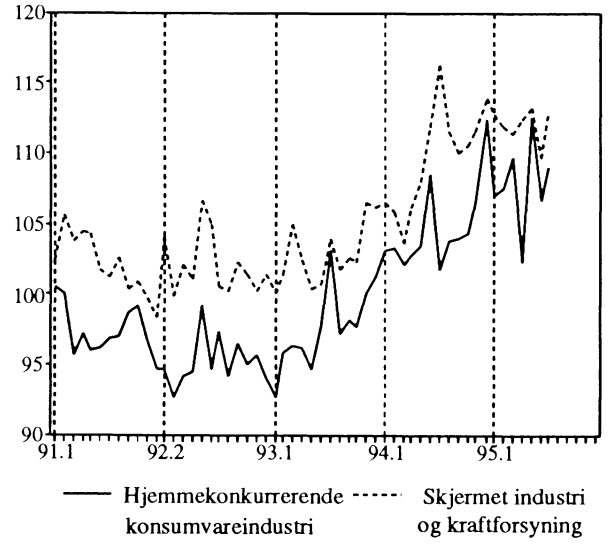

Produksjonsindeks etter konkurransetype
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning
Sesongjustert. 1990=100

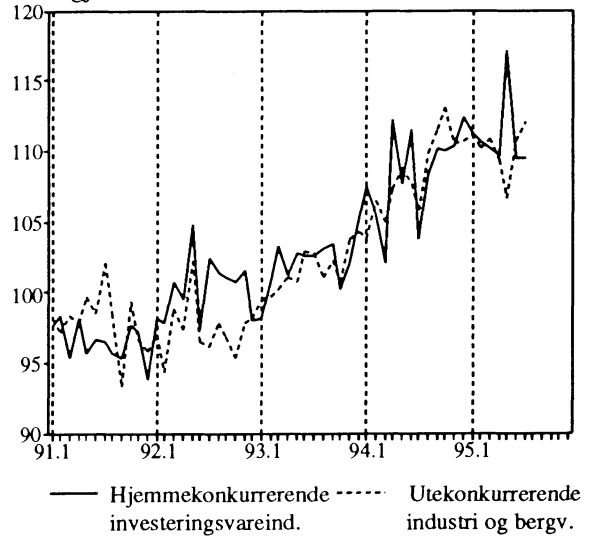

Ordretilgang
Metaller
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

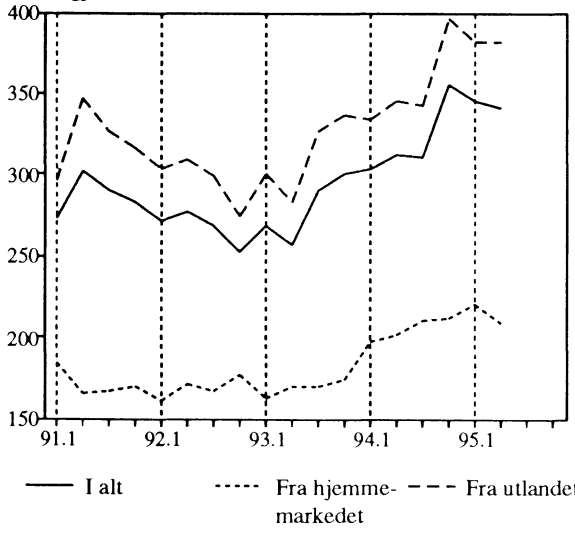

Ordrereserver
Metaller
Ujustert verdiindeks. 1976=100

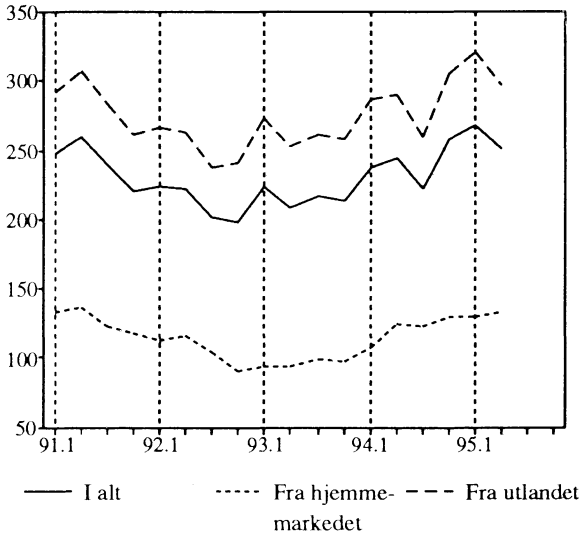

Ordretilgang
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

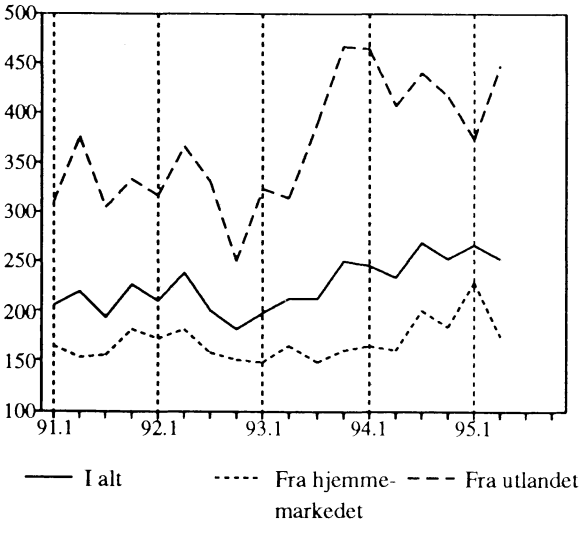

Ordrereserver
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

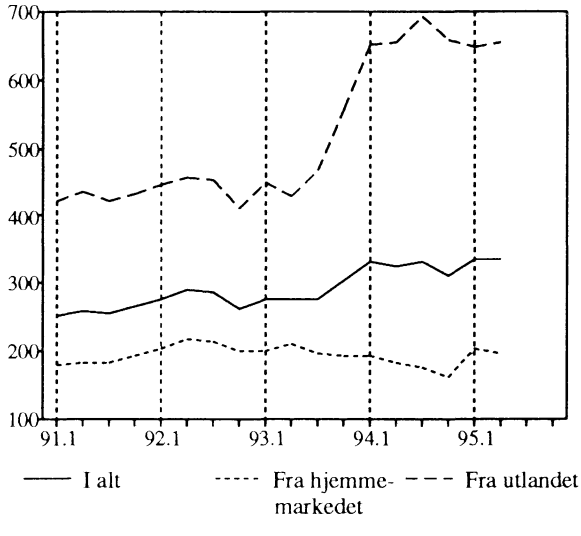

Ordretilgang
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

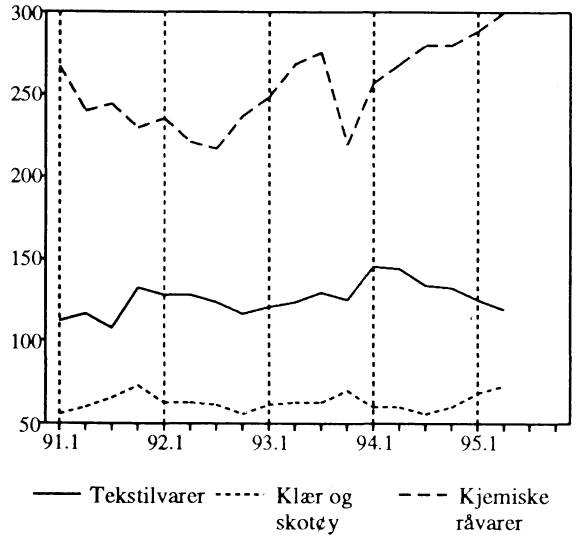

Ordrereserver
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

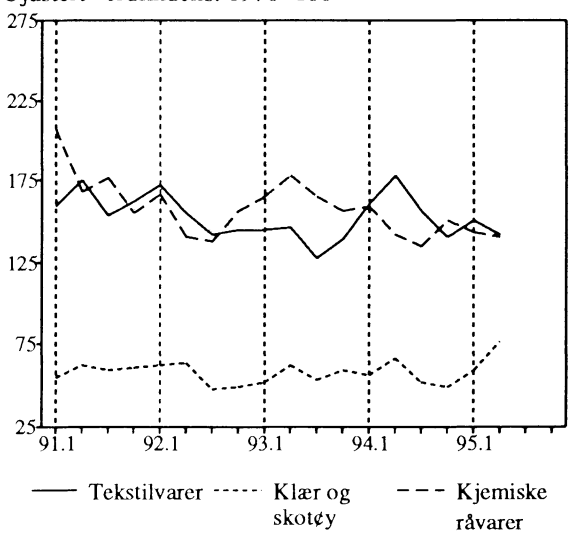

Bygg satt i gang

Antall boliger i tusen. Sesongjustert

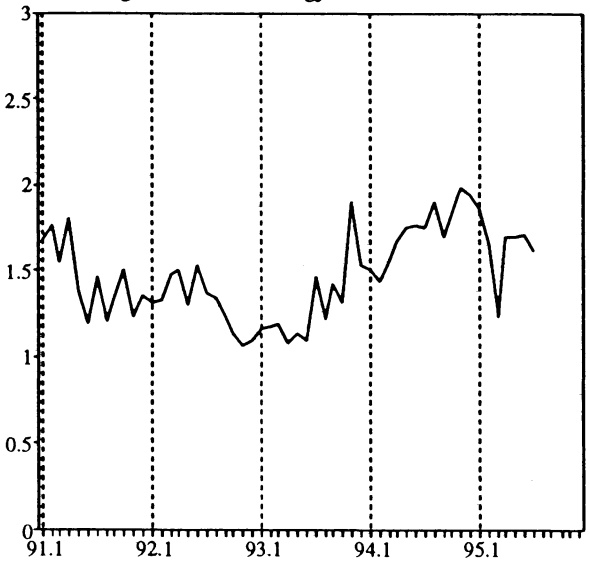

Boliglån nye boliger

Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000. Sesongjustert

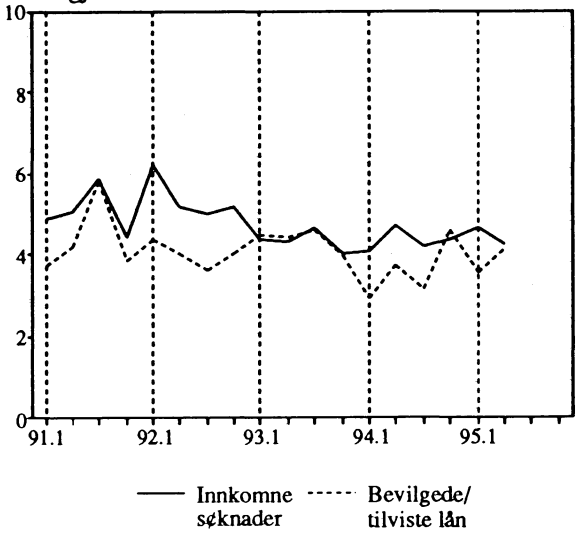

Bygg under arbeid

Sesongjustert

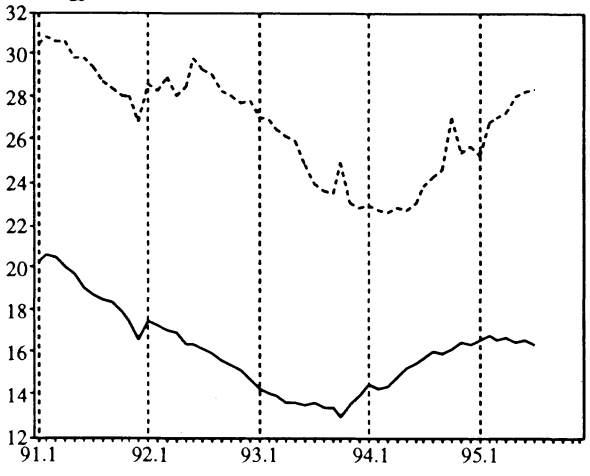

1) Utenom jordbr., skogbr. og fiske. Over 30 kvm bruksareal

Bygg satt i gang

Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

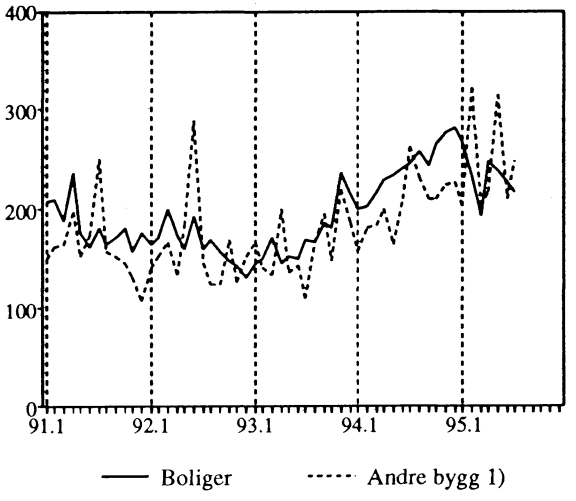

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm. bruksareal.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Ordretilgang. Verdiindeks . Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

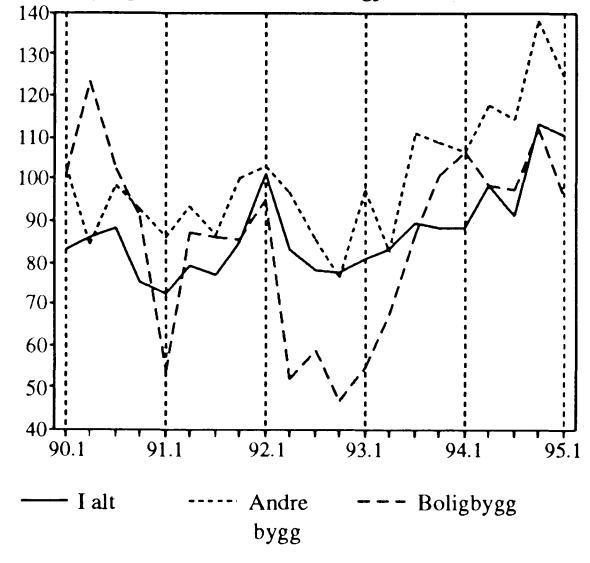

Bygge- og anleggsvirksomhet

Ordrereserve. Verdiindeks. Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

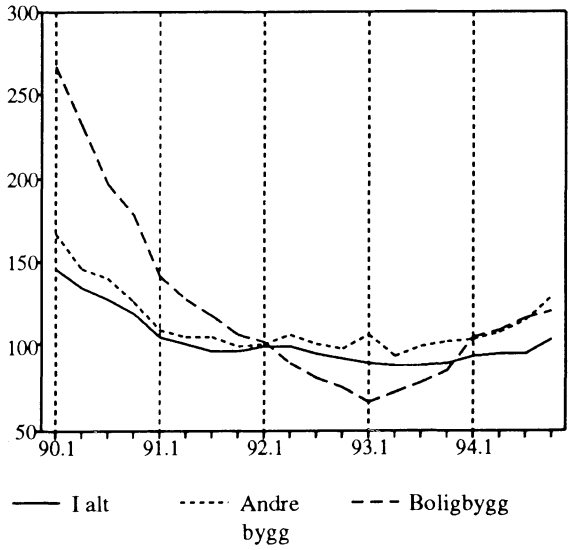

Arbeidsledige, 1000 personer
Sesongjusterte månedstall

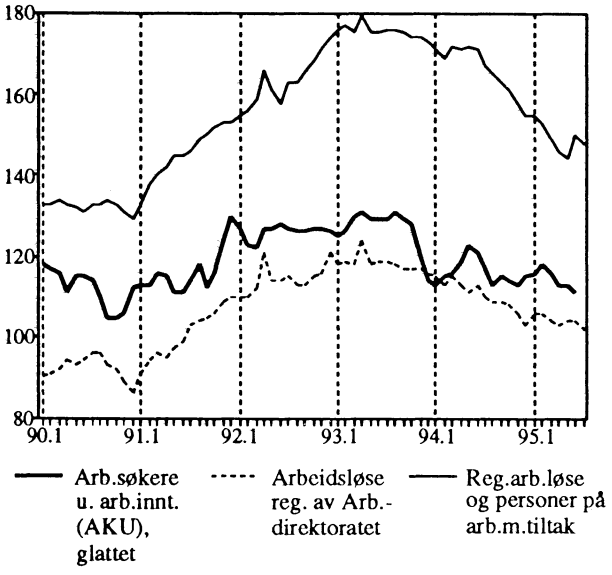

Arbeidsstyrke, sysselsetting og utførte ukeverk i alt iflg. Arbeidskraftundersøkelsen
1990 = 100. Sesongjusterte og glattede månedstall

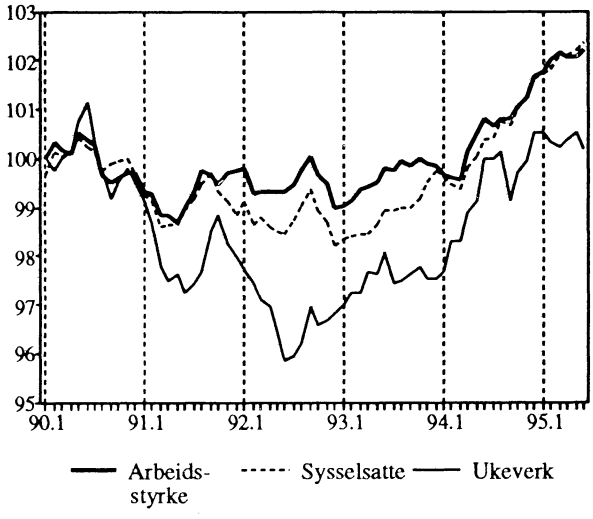

Antatte og utførte investeringer i industri
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

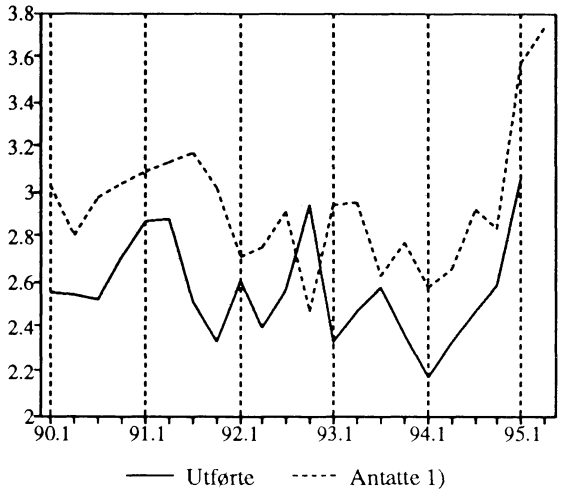

1) Anslag gitt i samme kvartal.

Detaljomsetning
Sesongjustert volumindeks. 1990=100

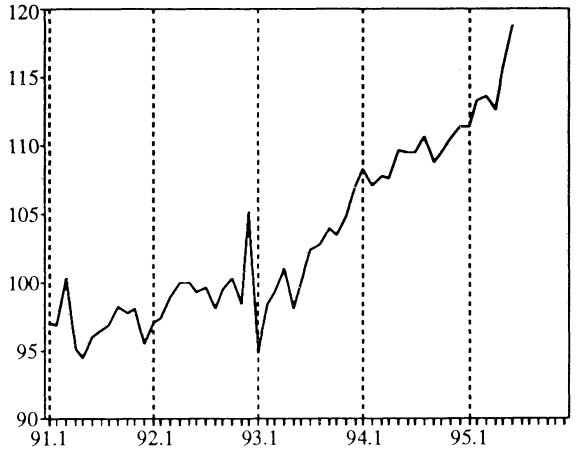

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert.

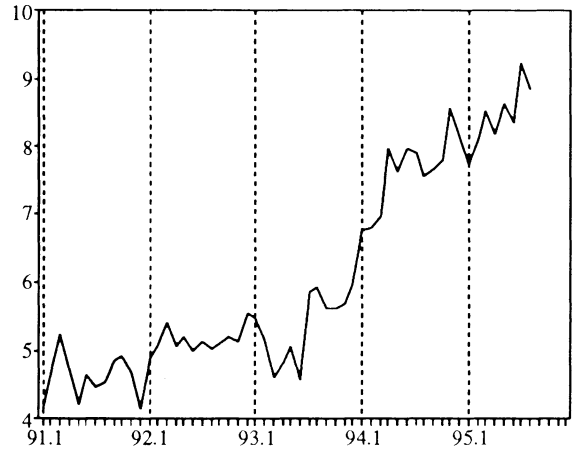

Lønninger
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

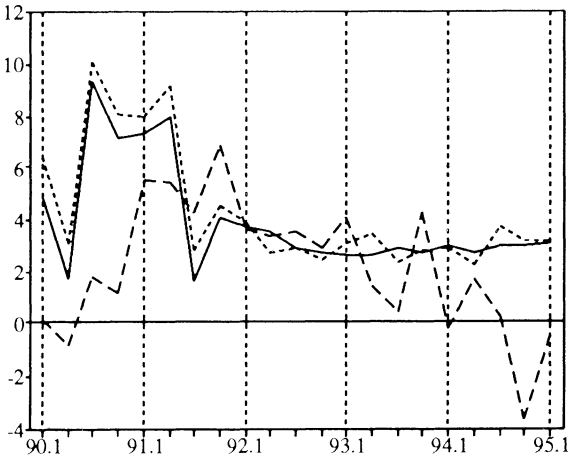

Innenlandske priser
Prosent endring fra ett år tidligere

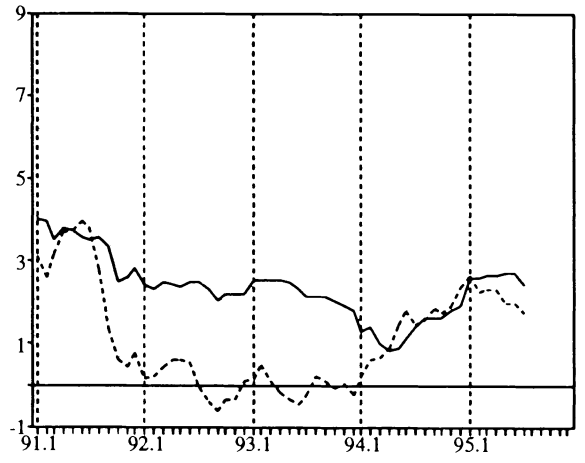

Konsumprisindeksen ----- Engrosprisindeksen

Prisstigning for konsumvarer 1)
Prosent endring fra ett år tidligere.

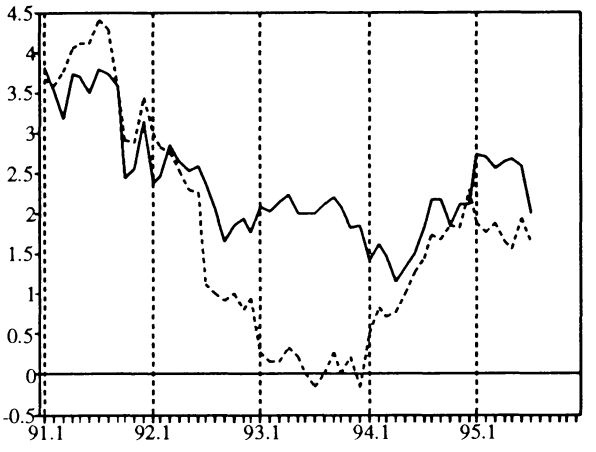

Iflg. konsumprisindeks ----- Iflg. engrosprisindeks

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

Nominell rente på tre-måneders plasseringer
Prosent

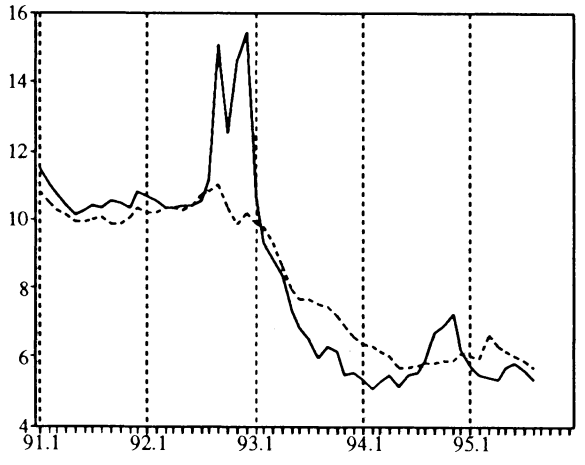

Eurokronemarkedet ----- Kurvrente/ECU

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

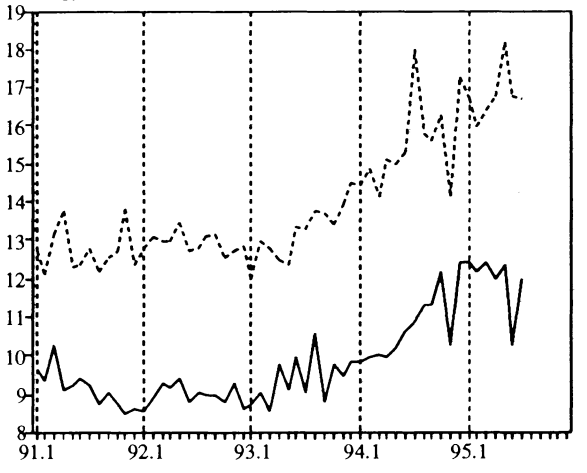

Eksport u. skip, plattf., olje og gass ----- Import u. skip og plattformer

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Prisindekser (enhetspriser). 1988=100

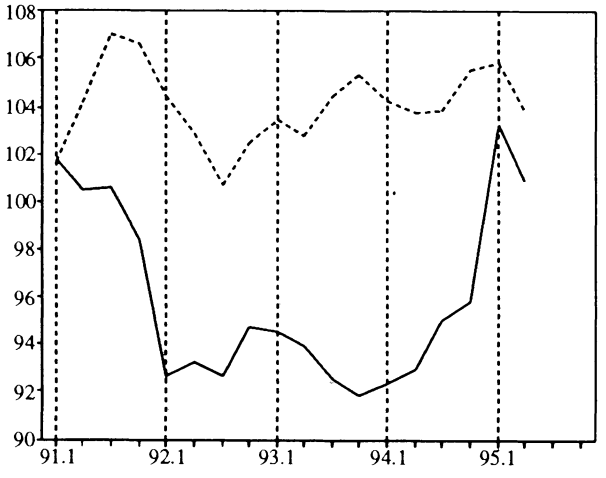

Eksport u. skip, plattf., olje og gass ----- Import u. skip, plattformer og råolje

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
Sesongjustert volumindeks. 1988=100

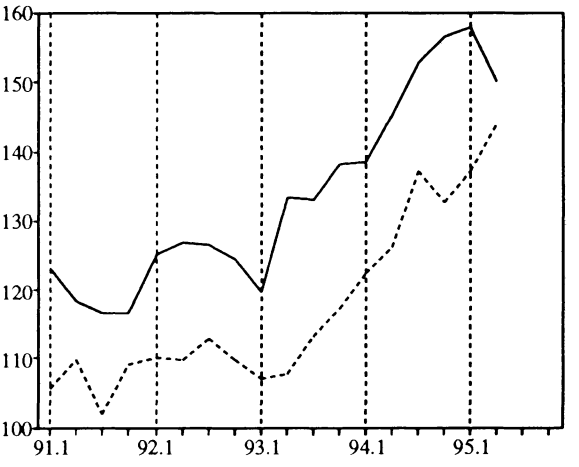

Eksport u. skip, pl.f., olje og gass ----- Import u. skip, plattf. og råolje

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	0,6	1,4	1,3	0,8	1,5	4,4	3,4	3,0
Frankrike	4,3	2,5	0,8	1,3	-1,5	2,7	3,0	3,2
Italia	2,9	2,1	1,2	0,7	-1,2	2,2	3,0	2,9
Japan	4,7	4,8	4,3	1,1	-0,2	0,6	1,3	2,3
USA	2,5	1,2	-0,6	2,3	3,1	4,1	3,2	2,3
Storbritannia	2,2	0,4	-2,0	-0,5	2,2	3,8	3,4	3,0
Sverige	2,4	1,4	-1,1	-1,4	-2,6	2,2	2,5	2,4
Tyskland[1)]	3,6	5,7	5,0	2,2	-1,1	2,9	2,9	2,7
Norge	0,3	1,6	2,9	3,3	2,1	5,7	4,8	3,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C2: Privat konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	-0,4	0	1,1	1,1	2,4	7,1	4,2	3,0
Frankrike	3,1	2,7	1,4	1,4	0,2	1,5	2,2	3,4
Italia	3,5	2,5	2,7	1,1	-2,5	1,6	1,7	2,2
Japan	4,3	3,9	2,2	1,7	1,0	2,2	2,3	3,1
USA	1,9	1,5	-0,4	2,8	3,3	3,5	2,7	1,9
Storbritannia	3,2	0,6	-2,2	0	2,7	2,6	2,4	2,8
Sverige	1,2	-0,4	0,9	-1,4	-3,7	0,5	-0,8	0,7
Tyskland[1)]	2,8	5,4	5,7	3,0	0,5	1,3	1,0	3,0
Norge	-0,7	0,6	1,3	2,2	2,3	4,8	2,9	2,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C3: Offentlig konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	-0,6	-0,4	-0,1	1,4	2,8	0,6	0,7	0,4
Frankrike	0,5	2,1	2,8	3,4	3,3	1,0	0,9	1,1
Italia	0,8	1,2	1,6	1,0	0,7	0	0,4	0,3
Japan	2,0	1,9	1,6	2,7	1,7	2,8	3,3	2,4
USA	2,0	3,1	1,2	-0,7	-0,8	-0,7	-0,3	0,3
Storbritannia	1,4	2,5	2,6	0	1,0	1,6	1,1	1,2
Sverige	2,1	2,6	2,8	0	-0,6	-1,0	-0,2	-0,7
Tyskland[1)]	-1,6	2,2	0,3	4,5	-1,2	1,2	1,8	1,3
Norge	2,2	4,1	3,9	5,5	1,0	1,1	1,2	1,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	1,0	-1,7	-5,7	-7,2	-2,3	3,6	6,3	5,8
Frankrike	7,9	2,8	0	-3,1	-5,8	1,1	5,8	5,8
Italia	4,3	3,8	0,6	-1,7	-13,1	-0,1	5,4	7,1
Japan	9,3	8,8	3,7	-1,1	-1,8	-2,3	1,9	3,2
USA[1)]	0,1	-1,8	-7,6	5,5	11,3	12,3	10,5	4,9
Storbritannia	6,0	-3,5	-9,5	-1,2	0,3	3,2	4,2	4,6
Sverige	11,3	1,3	-8,9	-10,8	-17,6	-0,4	9,8	9,3
Tyskland[2)]	6,3	8,5	5,8	4,2	-4,5	4,3	6,5	5,9
Norge[3)]	-8,8	-11,9	-1,3	-3,3	1,5	5,5	10,1	-3,1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Private bruttoinvesteringer. [2] Samlet Tyskland fra 1992. [3)]1994-19956inneholder oljeplattformer under arbeid.

Tabell C5: Eksport av varer og tjenester

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	4,2	6,9	7,7	2,7	-2,0	6,9	5,6	5,3
Frankrike	10,2	5,4	4,1	4,9	-0,4	5,8	6,8	6,3
Italia	8,8	7,0	0,5	5,0	9,4	10,9	11,0	8,2
Japan	9,0	7,3	5,2	5,2	1,3	5,0	3,5	4,9
USA	11,9	8,2	6,3	6,7	4,1	9,0	9,0	10,0
Storbritannia	4,7	5,0	-0,7	3,1	3,3	8,9	9,1	7,7
Sverige	3,1	1,6	-2,3	2,3	7,6	13,8	11,2	7,8
Tyskland[1)]	10,2	11,0	10,9	0,2	-6,2	7,2	7,6	5,5
Norge	10,7	8,6	6,1	5,2	2,0	8,5	8,2	6,1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C6: Import av varer og tjenester

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	4,5	1,2	4,1	-0,2	-4,1	10,5	7,2	5,6
Frankrike	8,1	6,1	3,0	1,1	-3,4	6,6	7,5	7,7
Italia	7,6	8,0	3,4	4,6	-7,8	9,8	9,4	7,4
Japan	17,6	8,6	-4,1	-0,4	2,7	8,3	10,8	9,9
USA	3,8	3,6	-0,5	8,7	10,7	13,4	8,8	5,2
Storbritannia	7,4	0,5	-5,3	6,2	2,8	5,9	6,6	7,0
Sverige	7,4	0,7	-4,9	1,1	-2,8	13,2	7,3	6,4
Tyskland[)1]	8,3	10,3	11,6	3,3	-6,1	6,1	6,0	7,9
Norge	2,2	2,5	0,2	0,7	4,0	6,6	7,3	0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C7: Privat konsumdeflator

Prosentvis endring fra foregående år

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	4,3	2,7	2,4	1,9	1,0	1,7	2,5	3,0
Frankrike	3,4	2,9	3,2	2,4	2,2	1,8	1,6	1,7
Italia	6,4	6,2	6,8	5,4	4,8	4,7	5,4	4,7
Japan	1,8	2,6	2,5	2,1	1,3	0,3	-0,6	0
USA	4,9	5,1	4,2	3,2	2,5	2,1	2,8	3,4
Storbritannia	5,9	5,5	7,4	4,7	3,5	2,5	2,9	3,1
Sverige	7,0	9,9	10,3	2,2	5,8	3,0	3,3	2,8
Tyskland[1)]	2,9	2,6	3,7	4,6	3,9	2,7	2,3	2,1
Norge	4,9	4,7	3,9	2,7	2,2	1,3	2,8	2,6

Kilde:Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell C8: Arbeidsledighet

I prosent av den totale arbeidsstyrken[1]

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 anslag	1996 prognose
Danmark	9,3	9,6	10,5	11,2	12,2	12,1	10,6	9,7
Frankrike	9,4	8,9	9,4	10,3	11,7	12,4	12,0	11,5
Italia	12,1	11,5	11,0	11,6	10,7	11,3	11,1	10,5
Japan	2,3	2,1	2,1	2,2	2,5	2,9	3,1	3,1
USA[2]	5,3	5,5	6,7	7,4	6,8	6,1	5,6	5,7
Storbritannia	6,1	5,9	8,2	9,9	10,2	9,2	8,2	7,6
Sverige	1,5	1,7	2,9	5,3	8,2	8,0	7,5	6,7
Tyskland[2) 3)]	6,9	6,2	6,7	7,7	8,9	9,6	9,2	8,7
Norge	4,9	5,2	5,5	5,9	6,0	5,4	4,9	4,5

Kilde:Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet. [2] Unntatt militære styrker. [3] Samlet Tyskland fra 1992.

Tabell D1: Sverige

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1990=100	93,4	94,4	104,2	112,4	113,9	117,2	..	..	..
Arbeidsløshetsprosent		5,3	8,2	8,0	7,6	7,6	7,2	6,8	8,2	8,3
Ujusterte tall:										
Ordretilgang [1]	1990=100	95	102	122	134	158	127	..	..	..
Konsumprisindeks	1990=100	111,8	117,0	119,6	121,4	121,9	122,7	122,9	122,8	122,6

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

Tabell D2: Danmark

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Detaljomsetningsvolum	1990=100	101	102	108	111	..	..	..	..	..
Arbeidsløshetsprosent		11,2	12,3	12,1	10,6	10,3	10,1	10,1	10,2	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang[1]	1990=100	107	102	122	124	149	116	130	..	..
Konsumprisindeks	1990=100	104,5	105,9	108,0	109,4	109,8	110,1	110,6	110,4	109,9

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

Tabell D3: Storbritannia

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1990=100	96,2	98,1	103,1	104,8	105,8	105,0	104,9	..	..
Ordretilgang [1]	1990=100	88	89	103	112	97	103	..	..	..
Detaljomsetningsvolum	1990=100	99,6	103,0	106,6	107,6	107,4	107,3	107,6	107,6	..
Arbeidsløshetsprosent		9,8	10,3	9,3	8,5	8,4	8,3	8,3	8,3	8,2
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1990=100	110,0	111,9	114,6	116,6	117,1	118,2	118,7	119,0	..

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell D4: Tyskland (vest)

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1991=100	101,0	93,6	96,7	..	..	..	..	..	..
Detaljomsetningsvolum	1990=100	103,4	99,4	97,5	..	..	..	..	..	..
Arbeidsløshetsprosent		6,7	8,3	9,2	9,1	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1990=100	107,6	112,0	115,4	117,3	117,4	117,7	117,9	118,2	118,2

Tabell D5: Frankrike

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1990=100	100,3	97,6	101,4	102,9	105,1	103,0	105,2	..	..
Arbeidsløshetsprosent		10,4	11,7	12,3	11,8	11,7	11,6	11,6	11,5	..
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1990=100	105,7	107,9	109,7	110,9	111,2	111,3	111,5	111,5	111,3

Tabell D6: USA

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1990=100	101,6	105,7	111,4	115,2	115,1	114,2	114,0	114,1	114,4
Ordretilgang[1]	Mrd. dollar	122,5	133,1	151,7	163,3	163,0	155,6	159,7	..	..
Detaljomsetningsvolum[2]	Mrd. dollar	138,7	146,0	155,3	158,7	159,5	158,6	158,9	..	..
Arbeidsløshetsprosent[3)]		7,3	6,7	6,1	5,4	5,5	5,8	5,7	5,6	5,6
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1990=100	107,1	110,1	112,9	114,9	115,2	115,7	115,9	116,2	..

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.
[2] I 1987-priser.
[3]Tallene for 1994 er ikke sammenlignbare med tidligere år.

Tabell D7: Japan

		1992	1993	1994	1995					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon[1]	1990=100	95,5	91,2	91,9	95,8	97,0	96,1	95,6	94,8	..
Ordretilgang[2]	Mrd. yen	1548	1440	1441	1504	1539	1549	1421	..	..
Arbeidsløshetsprosent		2,2	2,5	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	..
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1990=100	105,0	106,4	107,1	106,8	106,7	107,1	107,4	107,3	106,6

[1] Industriproduksjon og gruvedrift.
[2] Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Blad i postabonnement

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 00 44 80
Telefaks: 22 86 49 76

eller:
Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4120-0
ISSN 0800-4110

Pris:
Økonomiske analyser kr 440,00 pr. år
Economic Survey kr 130,00 pr. år
Enkeltnummer ØA: kr 60,00; ES: kr 40,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Falch Hurtigtrykk, Oslo